

Карл Май

По непознати пътеки

СКВЕРНИТЕЛЯТ

1. ОЛД КЪРСИНГ-ДРАЙ

Докато се подготвям да разкажа следния случай, няма как да не се сетя за едно събитие от моето детство, което и до днес е така ясно в паметта ми, сякаш съм го преживял едва вчера.

Ние стояхме, пет или шест момчета, на пазарния площад в родния ми град и зяпахме един каруцар, чиито коне не можеха да потеглят с тежката кола. Той дълго време ги шиба напразно и накрая, увлечен от гнева си, избълва едно проклятие, което придружи с такива здрави удари, че конете издърпаха товара през препятствието. „Е, да, когато вече нищо не помага, едно «гръм и мълния» свършва работа“ – ухили се той и продължи пътя си. Околностоящите се разсмяха заедно с него, а ние хлапетата така се впечатлихме от ругатнята, че тутакси я включихме най-ревностно в играта. Известно време се „гръм-и-мълниеросваше“ с истинско блаженство, докато баща ми го чу и ми даде от прозореца онзи познат знак, който на мига ме поставяше в едно крайно меланхолично настроение. Така и този път, и то не без причина, защото трябваше да изкупя употребата на ругатнята с това, че не получих обяд и с много угнетителни чувства трябваше да наблюдавам как се услажда тлъстият сутляш на братята и сестрите ми. Това твърде недоброволно лишение ми причини толкова болка, че аз взех твърдото решение никога вече да не казвам „гръм и мълния“. Похвалното ми намерение бе затвърдено още повече от това, че след трапезата моята достопочтена, по онова време седемдесетгодишна баба, ме отведе настрана и така енергично ми изтри устата с едно грубо спарче, че бистра вода потече от очите ми.

„Пфу, пфу! – казваше същевременно. – Който ругае, мърси устата си и трябва порядъчно да я изтърка. Отбележи си го и никога не го върши пак, ако искаш да останеш мой любимец!“

Ако искам да бъда откровен, то трябва да призная, че това „изтъркване“ ми оказа едно още по-голямо въздействие от лишаването от храна, защото каквото баба кажеше, за мен то бе по-свято от всяка друга дума. Та аз се оттеглих значи в едно тихо кътче, за да продължа със собствена ръка очишението на устните, и при тая процедура ми дойде на ума, че аз

нали не бях единственият, който бе ругал. Следствие на това влязох в тайно владение на споменатото спарче и се измъкнах да събера всички съвиноновници. Когато това ми се удаде, аз им разясних на каква съдба биха се подхвърлили при дадените обстоятелства и ги отведох при голямата чешма с поилото, дето се намираше от горната страна на пазара. Там ние се отдадохме на „изтъкването“ с такова пламенно усърдие, че водата се стичаше по краката ни и трябваше да се излегнем на слънце, за да изсъхнем.

Колкото и голямо удоволствие да бе доставило на всички ни това мнение, то работата за мен все пак си оставаше сериозна и аз трябва да кажа, че от онзи ден произхожда погнусата, която и до днес изпитвам срещу всяко проклетие и хула. Колкото и да ми е симпатичен даден човек, се чувствам отблъснат, щом чуя една такава дума от него, а окаже ли се чак пък, че си е ругател по привичка, то за мен той престава да съществува.

Доколко далеч може да докара този лош навик човека, разбрах по един мъж, за когото днес искам да разкажа, понеже неговият пример същевременно представлява ярко доказателство за това, че с търпението и милосърдието на Бога шега не бива.

По времето, когато се случи този епизод, аз се намирах с Винету, вожда на апачите, при навахите, които също го признаваха за свой върховен предводител, тъй като в по-широк смисъл и те принадлежаха към народа на апачите. По него време те бивакуваха между хълмовете на местността, наречена Агва Гранде, и възнамеряваха оттам да се спуснат към Колорадо, но не преди да са пристигнали неколцината бели ловци, на които бях определил среща при тях.

Докато чакахме тези хора, нашите червени стражи доведоха в бивака двама непознати индианци, които бяха заловили при много подозрителни обстоятелства. Те естествено бяха разпитани веднага, ала отказаха да дадат какъвто и да било отговор. От тях не беше измъкната нито дума; лицата им не бяха оцветени и тъй като не носеха и никакъв опознавателен знак за произхода си, то беше кажи-речи невъзможно да се определи към кой народ принадлежаха. Ние знаехме, че в последно време юта бяха проявявали враждебност към навахите, и по тая причина забелязах на Винету:

– Струва ми се, че са юта, понеже това племе се изтегля все по на юг и изглежда планира нападение срещу навахите. Може би тези двама типа са изпратени от тях, за да разузнаят местопребиваването на навахите.

Мислех, че с тези думи съм нацелил истината, ала Винету познаваше по-добре от мен скитащите се тук горе индианци. Той отговори:

– Те са пай-юта, но моят бял брат има право, като ги смята за съгледвачи.

– Да разбирам ли, че пай-юта са се съюзили с ютите?

– Винету не се съмнява в това, защото ако беше другояче, тези двама войни нямаше да се противят да ни дадат информация.

– В такъв случай трябва да бъдем предпазливи! При местност като тукашната може да се приеме, че съгледвачите са отдалечени най-много на три дни от своите. От това можем да заключим колко далеч са приблизително от нас враговете.

– Уф! Ние ще ги потърсим.

– Кой?

– Ти и аз.

– Друг никой?

– Четири добри очи виждат повече от сто лоши, а колкото повече войни вземем със себе си, толкова по-рано могат да ни открият.

– Това е вярно, но може да ни се наложи да изпратим вестител до бивака.

– Тогава ще вземем един навах с нас, но повече никого. Хоуг!

Последната дума при него винаги служеше за подсилване. Тя означаваше нещо като: уговорено, баста, свършено. Ето защо аз се отказах да му правя по-нататъшни предложения.

Отделението навахи, при което се намирахме, наброяваше, изключвайки възрастните мъже, жени и децата, около триста войни, намиращи се под предводителството на Нитзас-Кар¹ – един много кадърен вожд. Това бяха достатъчно хора, за да се отблъсне един враг, за когото приемахме, че няма да е многочислен, ала въпреки това проявихме предпазливостта да пратим един вестносец до най-близкото подразделение, за да го уведоим за приближаващата опасност. Едно кратко съвещание с Нитзас-Кар даде желанието от Винету резултат. Апачът, аз и един млад, но добре изпитан воин потеглихме на коне, за да открием местонахождението на противника, а навахите останаха да бивакуват на същото място при двойно разставени постове и зорка охрана на двамата пленници в очакване на нашето завръщане или това на пратеника ни.

Беше още много рано сутринта и следователно ние имахме цял ден

1. Нитзас-Кар – Голямата стрела (Б. а.)

пред себе си. Общо взето знаехме, че юта лагеруваха в южната част на едноименната територия, докато пай-юта трябваше да се търсят приблизително там, където се събираха ъглите на Юта, Колорадо, Аризона и Ню Мексико. Това беше, наистина, доста неопределено, още повече като трябваше да си кажем, че червенокожите, ако действително възнамеряваха някакво нападение, вероятно вече са напуснали района. Накъде тогава трябваше да се насочим? Така би попитал само някой, който не е уестман; ние обаче знаехме един пътеводител, на който можехме да разчитаме, а именно дирята на двамата съгледвачи, която открихме веднага щом напуснахме бивака.

Намирахме се в една от най-плодородните области на Аризона, което обаче в никой случай не означава много. В страната валежите са незначителни; малкото реки са прокарали коритата си в дълбоки проломи; главната река, а именно Колорадо, протича между скални стени, които често се възкачват почти отвесно на повече от две хиляди метра, а високото плато горе се простира на всички страни голо и бедно откъм растителност, изоставено на произвола на слънчевия зной и брулещите ветрища. Много рядко има някоя течаща вода, която човек може да следва, без да се налага да се спуска до една едва ли не безкрайна дълбочина и тогава действително има зеленина от трева, храсти и дървета, която толкова повече радва окото, колкото погледът досега е бил принуден да се плъзга все по гола скала. Там, където малки рекички се приближават една към друга, има дори гори, между които се простират тучни прерии. Такъв беше случаят и при нас и ето как не се искаше прекомерна проникателност за откриване дирята на двамата съгледвачи.

Тъй като тези хора бяха заловени още с пристигането си, следите бяха така пресни, че стъпкалата от копитата на конете им трева още не беше се изправила и ние можехме да яздим в галоп, без дори веднъж да изгубим отпечатъците от очи. Съгледвачите явно цялата нощ са били на път, понеже не намерихме място, където да се наложи да яздим по-бавно, за да внимаваме по-добре. А в тъмнината те не са могли да бъдат достатъчно предпазливи и дори в твърдия камък за нас имаше ясни белези, които да ни сочат правилния път.

Едва вечерта стигнахме до един поток, където те вчера бяха направили почивка. Там намерихме скрити медицините им и гърненцата с ботите, от които подразбрахме, че пай-юта се намират на бойната пътека. Почивахме цялата нощ и на утрото продължихме ездата.

За съжаление следите оттук нататък вече не можеха да се различат, което обаче изобщо не ни постави в затруднение, защото беше

необходимо само да спазваме посоката към Рио Сан Хуан, за да се натъкнем на тях съвсем сигурно. Та яздехме значи на изток-североизток – изпървом по една савана, чиято трева ставаше все по-оскъдна, и сетне по една скална равнина, толкова гладка и гола, сякаш беше излята от цимент.

Беше по обяд, когато видяхме на далечния хоризонт три точки, приближаващи към нас. Понеже нямаше никакво скривалище и не можехме да знаем с бели или червени ще се срещнем, слязохме от конете, накарахме ги да легнат и клекнахме до тях на камънака. По този начин нямаше да ни видят толкова скоро.

С приближаването си точките ставаха все по-големи, докато видяхме, че това бяха трима ездачи. Винету засенчи очи с ръка, вгледа се позорок в тях и после възкликна:

– Уф! Дик Хамердал, Пит Холбърз и някакъв бял, когото не познавам!

Хамердал и Холбърз принадлежаха към ловците, които очаквахме. Сега и аз ги разпознах и скочих. Тъй като Винету и навахът сториха същото, бяхме видени и ние и тримата ездачи спряха. Ние накарахме конете да се изправят, качихме се на седлата и започнахме да яздим към тях. Хамердал и Холбърз ни познаха и препуснаха в галоп към нас с високи ликуващи викове.

Трябва да кажа, че двамата мъже бяха такива големи чешити, каквито човек само в Дивия запад можеше да намери. Те биваха наричани от всички свои познати Обърнатите тоустс. Под тоустс се разбира, както е известно, слепени препечени филии с масло. Дик и Пит имаха навика в ръкопашен бой да застават гърбом един към друг, за да могат по този начин по-добре да се отбраняват срещу своите неприятели; оттук и Обърнатите тоустс.

Хамердал беше дребен и – което в Запада е много рядко – извънредно шишкав тип, поддържащ с максимална грижовност гладко избръснато прорязаното си от белези и нишани лице. Неговата хитрост се равняваше на безогледната му дързост, което го правеше един много добре дошъл спътник, макар за мен често да бе било по-добре, той да действаше повече предпазливо, отколкото дръзко. Той имаше някои чудати особености, с които почти винаги предизвикваше усмивка по лицата на спътниците си.

Пит Холбърз в противоположност на него беше много дълъг и много слаб. Мършавото му лице беше – за малко да кажа – обгърнато от гъста цялостна брада, което щеше да е една грандиозна неистина,

защото тази брада се състоеше от едва ли стотина косъма, които в самотно разселение обрасваха двете бузи, брадичката и горната устна и оттам се спущаха дълги и рехави почти до пояса. Това създаваше впечатление, като че молци бяха опоскали девет десети от брадата му. Скъп на думи и отмерен, Пит беше много добър боен другар, който говореше само когато бъдеше запитан.

Третия ездач ние не познавахме. Той беше кажи-речи по-дълъг и от Пит и при това до ужасяване дръглив. Човек почти можеше да се поддаде на измамата, че чува кокалящите му да тракат. Аз от пръв поглед почувствах, че не бих могъл да се сприятеля с него: лицето му беше грубо издялано, а погледът – предизвикателен. Ако имаше някой безогледен човек, то във всеки случай беше този мъж.

Докато препускахме едни към други, Дик Хамердал извика:

– Винету, Олд Шетърхенд!!! Виждаш ли ги, Пит Холбърз, стария куне, виждаш ли ги?

Кун е съкращение от ракун – миеща мечка, галеното име, с което Хамердал имаше навика да нарича своя Пит Холбърз. Последният отговори въпреки изпитваната радост по своя суховат начин:

– Ако ти мислиш, Дик, че ги виждам, то сигурно правилно си уцелил.

Те сграбчиха ръцете ни и ги заразтърсваха с всичка сила. Същевременно Хамердал продължаваше да вика:

– Най-сетне, най-сетне сме заедно!

– Най-сетне? – попитах аз. – Вие все пак не можехте да очаквате да ни срещнете още сега, понеже ви бяхме заръчали да дойдете при Агва Гранде, докдето има още ден и половина път. Толкова ли голям е бил копнежът ви по нас?

– Естествено! Безкрайно голям!

– Защо? Къде са другите?

– Та това е то, я! Ей затова копнеехме по вас и затова гонехме конете си до смърт. Ние трябва незабавно да тръгнем за Агва Гранде, за да заберем един порядъчен отряд навахи.

– За каква цел?

– За да нападнем пай-ютите, които плениха нашите другари. Хайде да тръгваме, да тръгваме, мешърз, иначе ще идем твърде късно!

Той поиска да продължи ездата. Аз улових юздите му и казах: – Не толкова разгорещено, Дик! Преди всичко ние трябва да знаем какво се е случило. Слизайте и ни разкажете!

– Да слезем? Не ми и хрумва! Аз мога да ви го разправа и по време

на ездата.

– Аз обаче искам да го чуя на спокойствие; нали знаете какъв съм в това отношение. С прибързване човек лесно може да погуби всичко и затова разсъдливостта трябва да предшества всяко нещо, което предприема.

– Но ако няма време за размишления?!

– Аз ти казвам, че ние имаме достатъчно време. Преди всичко трябва да ни кажеш кой е мъжът, дето се намира при вас!

Винету беше вече слязъл. Аз последвах примера му и седнах до него. Така другите нямаше как да постъпят другояче.

– Ее, Пит Холбърз, старий куне, май ще трябва да си губим тук скъпоценното време – изръмжа Хамердал вкиснато. – Ти какво ще речеш по въпроса?

– Щом Олд Шетърхенд и Винету го желаят, то сигурно така е правилно – отговори запитаният.

– Дали е правилно, или не, все едно, нужна е незабавна помощ. Но щом като така се иска, длъжни сме да се подчиним.

Те седнаха при нас на земята. Непознатият ми беше подал ръка за поздрав по такъв начин, сякаш сме се виждали и говорили не веднъж и два, а аз само я бях докоснал, защото не съм свикнал да стискам ръката на някого, комуто не съм предложил по-рано своята. Когато той я поднесе после и на Винету, този се престори, че не е видял движението. Апачът значи имаше по отношение този мъж съвсем същото предусещане като мен.

– Вие искате да знаете кой е този джентълмен – заговори Дик Хамердал. – Той се казва мистър Флетчър, вече е от почти три десетилетия в Дивия запад и се присъедини към нас с четирима другари, за да се запознае най-сетне с Винету и Олд Шетърхенд.

– Да, мешърз, вярно е това, което каза мистър Хамердал – намеси се тук с важна физиономия Флетчър. – Аз се скитосвам вече трийсетина години из Запада и съм си поставил задачата да покажа на тия прок... червенокожи, че Дявола дирят те на нашата... земя. Такива... каналии, трябва... да пречуква и тъй като се надявам, че вие сте със същите разбираня като мен, то трябва... да си напъха гагата, ако... негодяи не се видят принудени да си отнесат... кокалите там, където Сатаната ще ги стъпче на... брашно!

Аз буквално се уплаших от начина на изразяване. Та това бяха думи, които изобщо не мога да изговоря и още къде по-малко да запиша! Всяка дума, която съм заменил тук с многоточие, беше проклетие. Осем

проклетия в едно толкова кратко слово! И при това она ни погледна, сякаш очакваше да бъдем направо заплениени. Аз, тъкмо наопаки, се почувствах така, като че бях получил осем удара по главата. И сега знаех точно кой беше той – по-добре, отколкото можеше да ми каже Хамердал. В мое присъствие хората често бяха разказвали за този човек, когото и най-чуждият можеше веднага да разпознае по неговите грозни изрази. Да, той беше уестман, само че от най-долнопробен сорт. Нямахше деяние, на което да не е способен; въжето често бе надвисвало над врата му; в своята ненавист към индианците той надминаваше и най-лютия враг на червената раса и за него се разказваха неща, при които на човек буквално му се изправяха косите. Към това се добавяше и фактът, че той направо се къпеше в проклетия, когато говореше, така че дори и най-грубите хора не искаха повече да знаят за него. Досега се бе изплъзвал с едно непонятно щастие от наказанието на закона и отмъщението на индианците, макар всеки, който се бе запознал с него, да казваше, че не заслужава нищо друго, освен да бъде пребит като диво животно. Поради неговата извънмерно мършава фигура и привичката му да вмъква ругатня във всяко изречение, излязло на устните му, беше получил прозвището Олд Кърсинг-Драй². Но беше известно, че всеки, който се осмели да го нарече така в лицето, залага живота си на карта.

– Ее, да не би да сте неми, мешърз? – запита той сега, като не получи веднага отговор. – Аз все пак мисля, че вие двамата можете да говорите.

Винету седеше с ниско спуснати мигли и каменно лице. Ако трябваше да говори, той щеше да го стори само с ножа, не с уста. Ето защо се наех аз да отговоря, като приканих човека:

– Я ми кажи дали се лъжа, като те смятам за Олд Кърсинг-Драй!

Оня също беше седнал, скочи обаче в миг, измъкна ножа си и ми кресна:

– Как... какво... кой съм... как ме наричате! Да ви забия ли това желязо във вашето... тяло? Ще го сторя, ако веднага не ме помолите за прошка и...

– Замълчи! – пресякох го аз, като извадих револвера си и го насочих към него. – При най-малкото движение с ножа получаваш куршум в главата! Олд Шетърхенд не е мъжът, който ще се остави толкова лесно да бъде намущан, както ти, изглежда, си мислиш. Я виж, че Винету вече държи револвера си готов за стрелба! Днес си налетял на хора, които

2. Олд Кърсинг-Драй (англ.) – Старата ругаеща мърша (Б. пр.)

не са свикнали мнрго-много да се церемонят. Забеляваш, че пръстът ми лежи на спусъка. Та отговори значи определено, ти ли си Олд Кърсинг-Драй, или не?

Неговите очи просветнаха коварно, ала той съзна, че беше в неизгодно положение, втъкна ножа обратно в колана, седна и каза с привидно спокойствие:

– Аз се казвам Флетчър. Как ме наричат другите... мошеници, за мен е все едно и това вас хич не ви засяга!

– Охо! Сигурно малко все пак ни засяга що за човек се присъединява към нас! Дик Хамердал, ти знаеше ли, че този мъж е Олд Кърсинг-Драй!

– Не – отговори дебелият смутено.

– Колко дълго вече сте заедно?

– Трябва да има една седмица. Не мислиш ли и ти така, Пит Холбърз, старий куне?

– Ако ти мислиш, Дик, че е толкова дълго, то навярно е така – отговори Холбърз.

– Дали е така, или не, все едно, но е точно една седмица – ни по-дълго, ни по-късо.

– В такъв случай неговите проклетия трябваше да ти направят впечатление! – продължих аз.

– Неговите проклетия? Хмм, да! Действително сегиз-тогиз си помислях, че би могъл малко по-иначе да се изразява, ама че е Олд Кърсинг-Драй, не знаех.

– Тогава няма какво да ти кажа, но да си знаел кой е и въпреки това да го доведеш при нас, то... знаеш сигурно какво искам да кажа. В негово присъствие се приказва пристойно, проклетия ние не търпим и ако на някой това не му отърва, ще си иде бързо-бързо, макар да не му се иска да си върви! А сега достатъчно по тоя въпрос! Имаме да обсъдим по-належащи неща. Ние очаквахме с вас двамата още четирима мъже. Те също ли паднаха в ръцете на пай-юта?

– Да.

– Кога?

– Вчера вечер.

– Къде?

– При Рио Сан Хуан.

– По какъв начин?

– Дали по този или онзи начин, все едно, аз не знам нито начина, нито метода.

– Не го схващам. Вие би трябвало все пак непременно да знаете какво се е случило!

– Това щеше да е вярно, ако се беше случило в наше присъствие, мистър Поразяваща ръка.

– А-а, вие не сте били там?

– Не, бяхме тръгнали да набавим месо и понеже не намерихме веднага някакъв дивеч, се отдалечихме доста от бивака. Когато поехме обратно, вече се беше смрачило и ние щяхме да яздим право в ръцете на пай-ютите, без хич нищо да подозираме, ако мистър Флетчър не беше ни пресрещнал, за да ни предупреди.

– По-нататък! Вие сте били на коне?

– Да, защото искахме да се пробваме за антилопи.

– И Флетчър също яздеше?

– Естествено! Когато ни срещна, скрихме конете и се запромъквахме към бивачното място, което пай-ютите междувременно бяха заели. Удаде ни се да стигнем толкова близо, че можехме да видим осмината пленени спътници – лежаха вързани сред червенокожите.

– Никой мъртъв?

– Не, нито даже ранени.

– Хмм, извънредно странно! Никакви изстрели ли не чухте?

– Не, бяхме се отдалечили твърде много от бивака.

– Не забелязахте ли някаква следа, че се е състояла битка?

– Двама индианци лежах мъртви край огъня.

– Това е още много по-странно! Вие, разбира се, сте подслушали какво се е говорило?

– Дали сме подслушали, да не, все едно, не беше изговорена нито дума. Ние въобще бяхме рискували вече твърде много и трябваше да помислим за безопасността си. Ето защо много скоро потърсихме конете и препуснахме.

– Накъде?

– Естествено насам, защото не ни оставаше нищо друго, освен да потърсим вас и сетне с помощта на навахите да освободим пленените другари. Затова предлагам веднага да потеглим към Агва Гранде и...

– Само търпение! – прекъснах го аз. – Още далеч не сме стигнали чак дотам. Ние трябва да сме наясно, преди да можем да вземем някакво решение. Касае се преди всичко за двата индиански трупа. Кой е убил тези двама индсмани? Ти дали не знаеш, мистър Флетчър?

– Оставете ме на мира! – отговори оня грубо. – Какво ми влизат в работата... червени нехранимайковци!

– Твоите бели другари, които са пленени, също ли не те интересуват?

– Ако сред тях не бяха моят син и племенникът ми, можеше и тях... да отнесе!

– Слушай, изразявай се другояче, иначе ще те изгоним и после си бери дерта как ще освобождаваш близките си! Ние сме готови да помогнем, но искаме непременно да узнаем истината. Та ти не знаеш значи по какъв начин е бил отнет животът на индсманите?

– Не.

– Тогава кажи как бе извършено нападението!

– И това не мога да кажа, защото изобщо не съм присъствал.

– Ти също ли си се бил отдалечил от бивака?... Накъде?

– Да донеса месо.

– На теб ли всъщност се падна жребият да отидеш на лов?

– Не, но ми доскуча и ето как тръгнах с коня си. Когато се връщах с настъпващия здрач, чух бойния крясък на червените в нападнатия бивак. Не можех да сторя нищо, освен да пресрещна мистър Хамердал и мистър Холбърз и да ги предупредя. Това е всичко, което знам за тая... история.

– Колко души са приблизително пай-ютите?

– Може да са някъде към триста. Ако само успеем да се сдобием с наполовината толкова навахи, обещавам да изтръгна живота на тия... непрокопсаници от... тела, така че...

– Мълчи! – прогърмя тогава към него апачът, който досега не беше обелил и дума. – Ти си този, който е убил двамата пай-юти!

– Не, не съм аз!

– Това е лъжа. Ти си убиецът!

Очите на двамата се дълбаеха едни други. Бронзовите черти на Винету бяха студени и горди като на крал, докато по лицето на Флетчър пламтеше необузdana страст. Той не съумя да издържи погледа на апача по-дълго от няколко секунди, трябваше да сведе своя, ала издигна пръст като за клетва и извика:

– Нека ослепея и бъда разбит, ако съм аз убиецът! Това говори достатъчно и сега ме оставете на мира с вашите... червени дяволи!

Побиха ме студени тръпки от ужас. Аз също го смятах за убица, но не му го бях казал. Сега тези думи! Това означаваше да си стоварва наказанието свише с безпримерно безбожие и наглост! Езикът ми отка-за. Винету обаче се изправи и заговори с тона на пророк, пред чиито духовни очи бъднините лежаха разбулени:

– Този сквернословен бледолик прокле преди малко още при приетствието цялата червена раса, следователно всички мои братя и също мен. Винету го премълча, защото знае, че добрият Маниту превръща клетвата на злия в благословия. Но сега сквернителят охули и призова към отмъщение самия велик и справедлив Маниту; той заложи пред Всеомогъщия светлината на своите очи и целостта на крайниците си. Винету вижда да го поразява Висшият съд и не може да има дял в него. Великият Маниту знае също така добре както аз и Олд Шетърхенд, че той е убиецът и ще стори с него това, което той поиска. Хоуг!

Когато апачът седна отново, за нас другите бе невъзможно веднага да проговорим, Флетчър обаче скочи и повтори богохулството по такъв начин, че буквално ме изхвърли нагоре. Аз пристъпих към него, вдигнах пестник и му се сопнах:

– Замълчи моментално, човече, иначе ще те смажа като гадина, чиято смърт е благоденствие за другите създания! Аз също се отказвам от теб. Каквото и да ти се случи, от нас помощ не очаквай!

Оня се сви, ала все пак имаше още наглостта да каже полугласно и подигравателно:

– Отказвайте си се в името на...! Аз не се нуждая от вас, защото нещата не касаят мен, а пленниците. Това било значи цялата подкрепа, която човек може да очаква от тези двама възхвалявани уестмани! Благодаря!

– Ти няма защо да благодариш, тъй като от нас вече нищо не можеш да искаш. Що се отнася до пленниците, ние ще сторим всичко, което е по силите ни. Ако спасението е възможно, те ще го имат.

– Но трябва да побързаме! – помоли Дик Хамердал. – Ти сигурно съзнаваш, мистър Поразяваща ръка, че не бива нито минута в излишък да губим. Не мислиш ли и ти така, Пит Холбърз, старий куне?

– Хмм! – изръмжа запитаният замислено. – Като разсъдя правилно, не можем да сторим нищо по-добро, освен да се предоставим на мистър Винету и мистър Поразяваща ръка. Те са по-умни от теб, старий Дик, за мен пък съвсем да си премълчим!

– Тогава щеше да е много по-добре хич нищо да не беше казал! Такъв кун като теб всъщност изобщо не би трябвало да говори!

– Well! Тъй като тук сигурно си страшно прав, умолявам те за в бъдеще хич вече да не ме питаш. Тогава старият кун ще може да си съдържа човката.

Това естествено беше речено на шега, понеже никога не се бе случвало двамата на сериозно да се скарат. То би било съвсем против

качеството им на тоустс. Хамердал трябваше точно да ни опише мястото, на което се бе намирал бивакът им.

– Но вероятно няма да можем да сварим червенокожите вече там. Аз по-скоро съм убеден, че те ни преследват по петите. Ето защо настоявам да продължим бързо ездата.

– Ти си в заблуда, Дик – отговорих аз. – Вие не сте преследвани. Ако пай-юта знаеха, че трима са се изплъзнали, отдавна вече да сме ги видели. Те със сигурност имат убеждението, че са пленили всички бели.

– Но нашите следи! От тях трябва да им стане ясно все пак, че ние сме били на лов и следователно не сме присъствали при нападението!

– Нападението е извършено вчера вечерта след спускане на мрака, а днес заранта следите ви са били толкова неясни, че вече изобщо не е можело да се различи кога са възникнали – дали преди, или след ненадейното завземане на бивака. А вашите другари ще се пазят, ако ги запитат, да ви издадат, тъй като от вас зависи спасението им. Към това се добавя, че пай-ютите се намират на бойната пътека и следователно няма да могат да мъкнат насам-натам със себе си два трупа. Те ще погребат мъртъвците. Макар че ще са принудени да съкратят предписаната церемония, все пак няма да свършат преди утре по обяд и значи няма да потеглят по-рано. Освен това няма да бързат, понеже трябва да чакат завръщането на двамата съгледвачи, за които не знаят, че са попаднали в ръцете на навахите. Ти следователно си даваш сметка, че имаме време?

– Дали има време, или не, все едно, но аз ще се ръководя от решението ви, защото вие наистина сте по-умни от Пит Холбърз, стария кун. Това той преди малко самият го каза.

– За себе си ти естествено изцяло си мълчиш, драгий Дик – вметна Холбърз с комична сериозност.

– Я по-добре си трай! Та нали каза, че не искаш повече да говориш. Какво в крайна сметка смяташ сега да правиш, мистър Поразяваща ръка?

– Това ще определи Винету. Аз само проведох изясняването, за това ще предоставя по-нататъшното на него.

Винету и аз се познавахме, както рядко двама души се познават. В мигове, когато се касаеше да се вземе някакво решение, често биваше така, сякаш двамата имаме само една душа и мисъл. Каквото изрече единият, другият преди туй вече в себе си го бе сметнал за правилно. Така и сега. Апачът хвърли един изпитателен поглед към лицето ми и когато му кимнах, се обърна към навахата, който бе дошъл с нас и досега

беше седял мълчаливо, защото когато вождовете говорят, обикновеният воин не бива да се осмелява да се обади.

– Познава ли моят млад червен брат добре Деклил-Насла³ на река Сан Хуан?

Запитаният кимна мълком и със страхопочитание. Апачът продължи:

– При двата му края се спускат надолу тесни пътеки, които могат да намерят само войните на навахите. Нека Нитзас-Кар, вашият храбър вожд, поведе своите бойци към каньона – едната половина съвсем долу при задния край, а другата при предния край, но не съвсем долу, та да не могат да бъдат забелязани, тъй като ние ще примамим пай-ютите в каньона. Едва когато те са проникнали в него, предният отряд може да слезе долу до водата и да се покаже. Тогава пай-ютите ще бъдат заградени от двете отделения и ще бъдат принудени да се предадат, ако не искат да бъдат застреляни до последния човек, защото те ще се намират между високите, гладки стени на каньона, докато войните на навахите няма да могат да бъдат улучени от куршум, понеже ще се крият зад скалите, стесняващи отпред и отзад пролома. Разбра ли ме брат ми?

Отново същото мълчаливо кимване.

– Тогава нека той възседне веднага коня си и да язди бързо обратно към бивака!

Няколко мига по-късно навахът препускаше в галоп, без да е изрекъл и една дума. После ние също възседнахме и потеглихме бързо към Сан Хуан, чиито брегове Винету и аз много добре познавахме. А и да не беше такъв случаят, имахме в лицето на Хамердал и Холбърз благонадеждни водачи. Към Флетчър не отправихме нито дума, нито поглед за подкана да ни последва. Давахме вид, сякаш той изобщо не присъства, но оня пое, след като се бе замислил известно време, подире ни. За нас щеше да е много по-приятно, наистина, ако беше си останал...

2. В БИВАКА НА ПАЙ-ЮТА

Винету също като мен беше убеден, че пай-ютите се намираха още на мястото, където бяха нападнали белите. Въпреки това ние бяхме достатъчно предпазливи да не поемем по правата посока, защото те нали искаха да отидат при навахите, от които ние идвахме, и все пак беше възможно да тръгнат по-рано, отколкото мислехме, или да изпратят

3. Деклил-Насла – Тъмния каньон (Б. а.)

повторно съгледвачи, които да ни видят. Така че ние се придържахме повече надясно – право на изток, а когато в утрото на другия ден бяхме стигнали на една ширина с лагерното място, продължихме да яздим още на известно разстояние, за да завием после наляво и приближим мястото от изток, вместо от запад. Не щеше и съмнение, че червенокожите не очакват от тази посока никакъв враг. Но въпреки това ние трябваше да бъдем предпазливи, защото толкова много хора се нуждаят от храна, и можеше да се приеме, че немалоко от тях ще се скитат наоколо.

Достигнахме реката при едно разположено далеч нагоре по течението място, обградено околоръст от гъст храсталак. Сега се касаеше да разберем как стоят нещата с пай-юта и техните пленници. Това бе едно не само трудно, но и много опасно начинание. Аз предложих себе си, ала тъй като Винету твърдо настоя той самият да отиде, трябваше да се примиря.

Другото нещо бе да отправим едно предупреждение на Олд Кърсинг-Драй. Вярно, че не ми се искаше да говоря пак с него, но този предразсъдък трябваше да отстъпи, след като се отнасяше до нашата безопасност. Той ни беше следвал дотук, после вързал коня си, както ние нашите, и се бе изтегнал на известно разстояние от нас в тревата. От потеглянето ни никой не беше му казал нито дума. Сега му личеше, че е във висша степен озлобен към нас, и ето как беше съвсем близко до ума, че замисля отмъщение. Ако сред пленниците не се намираха синът и племенникът му, то бих бил склонен да му припиша намерението да ни издаде на индсманите. Съвсем сигурни ние в него в никой случай не бяхме – кой можеше да знае с какви мисли и кроежи се занимаваше! По тази причина сметнах аз за уместно да наруша мълчанието си. Трябваше лично да говоря с него, защото моите думи щяха много вероятно да му направят повече впечатление, отколкото ако му предадох това, което трябваше да чуе, чрез Дик Хамердал или Пит Холбърз. Та запътих се значи към него и попитах:

– Ти ни следва дотук, мистър Флетчър, без да сме те канили.

Изглежда, че и за по-нататък искаш да се присъединиш към нас. Как стои работата?

– Това засяга Дявола, не вас! – отговори той.

– Аз мисля, че твърде много ни засяга, и ще те помоля, сър, да промениш тона. Аз не съм навикнал да слушам грубости, без да отговоря по подобаващ начин! Ти видя и чу, че изобщо не искаме да знаем за теб. А дето ти въпреки това язди след нас и лагеруваш тук, можем да търпим единствено в случай, че сме сигурни, че няма да ни навредиш.

– Навредя? – ухили ми се оня. – Pshaw!⁴ На вас няма какво повече нещо да влоши или навреди!

Едва го беше казал и аз отчупих един клон с дебелината на пръст от близкия храст, изтеглих го през лявата ръка, за да отстраня листата, и го нагостих с няколко резки удара напреки лицето.

– Тъй! Който не иска да чуе, трябва да почувства. Ще те науча аз да бъдеш по-вежлив!

Той нададе един нечленоразделен крясък от ярост, скочи и измъкна револвера, за да се прицели в мен, ала още преди да е съумял да насочи цевта, ударът ми така го улучи по ръката, че изгърва оръжието. После му стоварих един пестник по слепоочието, от което той рухна на земята в цял ръст, като безжизнен пън. В миг дебелият Хамердал застана до мен и каза със засияло от прехлас лице:

– Heigh-day!⁵ Най-сетне, най-сетне да види човек пак този твой фамозен удар! Thank you, sir!⁶ Типът тъкмо това и нищо друго не заслужаваше. Дали да не го вържем малко, та после, като дойде на себе си, да не вземе пак да направи някоя шуротия?

– Да, драги Дик. Прекарайте му няколко ремъка около ръцете и краката. Доброто си е добро!

– Ела тогава насам, Пит Холбърз, старий куне! Нека накачим по кльошавото тяло на тоя Олд Кърсинг-Драй половин дузина здрави фльонги. Или ти не мислиш така?

Пит пристигна доволно ухилен и отговори по своя обичаен начин:

– Ако ти смяташ, че е добре да му ги курдисаме, то като нищо ще го сторим, старий Дик.

– Дали ще го сторим, или не, все едно, стига само да ги получи!

Те не само го омотаха, но и после отделно го вързаха здраво към дебелото коренище на един храст, така че му беше невъзможно да се изгърколи тайно от нашия обсег. Когато бяха готови с това, Дик потри тлъстите си ръце и каза, подхилквайки се:

– Ама и при теб си е съвсем друг живот, сър! Ние сме вече цял месец на път, без да се е случило нещо забележително, но едва-що сме срещнали теб и ето ни набъркани посред приключенията.

– Ами онзиденшното нападение!? Не беше ли то приключение? – запитах аз.

– За нас двамата – не, защото не присъствахме. А и да е било, ти все

4. Pshaw! (англ.) – израз на презрение (Б. пр.)

5. – Heigh-day! (англ.) – възклик на възторг, изненада (Б. пр.)

6. – Thank you, sir! (англ.) – Благодаря ти, сър! (Б. пр.)

пак беше наблизно. За една седмица при теб човек преживява повече, отколкото иначе за една година, това е всеизвестно. Сега старият хулител ни е добре подсигурен и можем да помислим за нещо друго. Какво ще кажеш за едно рибно блюдо? Нашето сушено месо е почти към края си.

– Имате ли въдици?

– Що за въпрос! Какво те прихваща, сър? Дик Хамердал, и без въдица! Въпросът е само дали и тази мила Рио Сан Хуан има риба. Или ще трябва да ловим и печем пиявици, Пит Холбърз, старий куне?

– Хм! Ако мислиш, че са тлъсти като теб, старий Дик, то работата навярно ще може да се уреди. Макар че аз в действителност бих предпочел рибата, понеже е любимото ми ястие, докато търбухът ми днес не е настроен за пиявици.

Една такава дълга реч Пит Холбърз сигурно рядко бе държал, и то само защото се бе отворила приказка за любимото му ядене. Аз за щастие можех от опит да уверя, че имат всички надежди да направят един добър улов, и ето как те запълзяха с въдиците си към брега, където се скриха предпазливо, за да не би пък да бъдат видени от някой случайно минаващ наблизно пай-юта. А аз се проснах в цял ръст на тревата и затворих очи, макар да не бях уморен. Пък и за сън изобщо не можеше да става дума при очакването, в което също като другите се намирах.

Устманът обикновено обича да затваря очи, когато лежи, също и без да спи, защото тогава толкова по-остро чува.

Едва ли бе минал може би и час, когато двамата въдичари се върнаха. Резултатът на тяхното умение беше толкова голям, че имахме достатъчно за обяд и вечеря. За жалост трябваше да се откажем от паленето на огън до завръщането на Винету, понеже не знаехме дали можем да го сторим без риск. Един индиански нос подушва дима на огън от много далеч, ала още по-отдалеч миризмата на месо – независимо дали произхожда от риба или дивечово печено.

Времето си вървеше, дойде обяд, минаха още два часа и двамата тоуист вече започна да ги наляга страх за апача. За да ги успокоя, аз им обърнах внимание на дългото разстояние от нас до бивака и на невероятно бавното промъкване посред бял ден. Олд Кърсинг-Драй отдавна беше дошъл на себе си от своя несвяст, ала държеше очите си затворени и не се помръдваше. На нас можеше само да ни е приятно, дето симулираше безсъзнание.

Най-сетне се прошумоля в храсталака и Винету се върна. Лицето му беше безизразно както винаги, но аз го познавах много добре и веднага схванах, че носи добра вест. Виждайки лежащата риба, той даде да

го разберем по свой начин: Без дума да каже, насъбра изсъхнала трева и сухи съчки, струпа материала на малка купчинка, извади пункса⁷ си и запали тревата. Дик Хамердал направи една радостна физиономия, сръга подчертано приятелски Пит Холбърз с лакът в ребрата и захихика:

– Славна работа! Види се, всичко е наред и ние можем да опечем нашите пиявици. Ти какво ще речеш по въпроса Пит Холбърз, старий куне?

– Ако мислиш, че се радвам на кльопачката, то може да си нацелил правилното, старий Дик – гласеше доволният отговор.

Рибата беше разделена на две порции – за сега и вечерта. После всеки получи каквото му се полага; също и Флетчър колкото всеки друг. Когато изпече неговия пай, Дик Хамердал си достави удоволствието да го нахрани като някое дете. Винету добре беше видял, че той е вързан, ала не бе в характера му да пита за причината.

Също толкова малко го попитах аз за резултата от неговото разузнаване, защото знаех, че в подходящото време сам ще заговори за това. Но другите двама имаха по-малко търпение и едва Дик Хамердал бе тикнал последната хапка между устните, то обърса уста с лъщящия от мазнина ръкав и каза:

– Тъй, сега сме сити и можем да помислим и за пай-ютите. Надявам се, че те още не са си тръгнали!

И понеже Винету не отговори веднага, той направи работата по-ясна, като попита:

– Или пък се лъжа и те вече са се разкарали?

По мъжествено-красивите черти на апача плъзна лека усмивка и той отговори с благоукорителен тон:

– Росата пада в своето време и слънцето изгрива по своето време. Защо моят бял брат не чака, докато дойде и много време да говорят?

– Много просто, защото съм любопитен – отвърна дебелият със забавна откровеност.

– Любопитна може да е една скуав, но не мъжът, толкова повече ако той е воин като Дик Хамердал, но моят брат ще узнае каквото иска да знае. Пай-юта са още тук.

– Къде?

– В бивака, който вчера са нападнали. Винету ги изброи, те са два пъти по сто и шест пъти по десет мъже. Техният предводител е Патсават⁸, вождът на пай-юта.

7. пункт – прерийно огниво (Б. нем. изд.)

– А пленниците?

– Те са вързани, но здрави и читави. Ние ще ги освободим идната нощ.

– Освободим? – запита дебелият с радостно изумление. – Аз мислех, по-добре ще е да почакаме с тая работа, додето пай-ютите паднат в ръцете на навахите! Тогава белите ще получат своята свобода изцяло от само себе си!

– Винету смята, че неговият бял брат се лъже. Ако ние заградим пай-ютите в каньона и те имат при себе си своите пленници, то ще могат да ни поставят условия и да заплашат, че ще убият белите. Но ако тези са свободни, то враговете ще са принудени да се съгласят на всичко, което поискаме от тях.

– Съвсем право, съвсем право! За мен също е по-добре да измъкнем другарите си още днес, защото това ще е един номер, от който по-чудесен хич не мога да намисля. По какъв начин обаче ще се осъществи освобождението?

– Това брат ми ще узнае, когато му дойде времето. Винету послуша и научи защо пай-юта още не са тръгнали и как е станало, че те са нападнали белите мъже. Сред двамата убити е синът на вожда, чието погребение ще ангажира времето до утре сутринта, понеже гробът трябва да се съгради високо от камъни; те имат да строят по него още половината нощ. Вождът е изпълнен с ярост заради смъртта на своя син и е много лесно възможно да убие пленниците, за да прислужват техните души на неговата във Вечните ловни полета.

– All devils⁹, та това би било ужасно!

– То няма да е нищо друго, освен едно отмъщение, както червените мъже са го научили едва от белите. И това наказание ще бъде толкова по-справедливо, защото ще засегне двойно убиеца, чийто син и племенник се намират сред пленниците.

– Значи все пак Олд Кърсинг-Драй?

– Да, той.

Флетчър лежеше достатъчно близо, за да чува всяка дума. От яденето той беше държал очите си отворени. Сега извика разпалено към нас:

– Не съм аз, не съм аз, аз не знам нито дума за това! Тези... са най-долните..., които човек може да си представи. Аз се заклева в..., че

8. Патс-ават – Големия мокасин (Б. а.)

9. – All devils! (англ.) – По дяволите! (Б. пр.)

казвам истината!

Тази защита отново съдържаше три тежки хули, които е невъзможно да бъдат възпроизведени. Винету не им обърна внимание и продължи:

– Пай-юта не възнамерявали да бивакуват там, където сега се намират, а да продължат по-нататък. Те изобщо нямало да открият белите, ако не било извършено убийството. Синът на вожда яздел с още двама войни на известно разстояние пред кавалкадата. В един момент се разнесли бързо един след друг два изстрела и той се стромолил мъртъв от коня; заедно с него единият от войните. Дватамата били простреляни в главата.

– Доказва ли това, че съм бил аз? – ревна гневно Флетчър. Винету се обърна към Хамердал и Холбърз:

– Ако този мъж се осмели още веднъж толкова високо да проговори, то нека братята ми му тикнат една запушалка в устата и го вържат извит като котка.

После продължи словото си с раншния тон:

– Вторият придружител, който бил невредим, бързо подгонил коня си в посоката, откъдето дошли изстрелите, и видял един бягаш ездач. Тъй като не било още съвсем тъмно, можал точно да различи мъжа и също коня. Ездачът имал на главата си сламена шапка и под нея кърпа, както понякога се носят вакеросите и каубоите. Не успял обаче да го застигне. Конят бил с тъмен цвят и едно светло петно от дясната страна на задницата. Моите братя знаят кой носи такава шапка и кърпа и чий кон има едно такова светло петно. Винету съвсем ясно чу как един пай-юта описа това на един друг.

Флетчър естествено беше този, за когото и за чийто кон се отнасяха тези разпознавателни белези. Той въпреки това се осмели да отрече и изсъска вбесено към нас:

– Лъжи, нищо освен лъжи! Каквото такъв един червен... казва, няма никаква... стойност. Аз се заклевам в..., че съм толкова невинен, колкото един...!

Това бяха отново четири израза, за които ми се прииска да наредя да го нашибат! Апачът продължи да говори със студен, тежкозвучащ тон:

– Спомнят ли си още братята ми ужасните, безчовечни думи, които лежащият там мъж каза вчера за индианците при срещата си с нас? Той ги изрече, макар да видя, че аз самият съм червенокож. Колкото думи той е казал, толкова съдии и свидетели има срещу него; той и никой

друг е убиецът, въпреки грозната му клетва, че не е бил той.

Тогава Олд Кърсинг-Драй се изпъна нагоре във вървите си и изкряска:

– А аз повтарям клетвата си при всички...: Нека ослепея и бъда разбит, ако съм аз убиецът! Щом като сте толкова тъпи, на един...

Той не можа да продължи, защото аз вече коленичих при него. Склучвайки дясната ръка здраво около гърлото му, откъснах един парцал от неговата дреха и го свих на топка. Едно по-силно притискане на гърлото и она се задъха за въздух с широко отворена уста. Запушалката се намери между зъбите му, а бързо последвалият ме Хамердал се погрижи за втори парцал, който му бе вързан през устата, за да не може да избута тапата с език. Сега се бяхме подсигурили срещу неговите хули и се върнахме на местата си.

Дълго седяхме безмълвно един до друг. Всеки знаеше какво мисли и чувства другият, ала никой не го изразяваше. Утайка на човечеството! На по-ниско стъпало и от най-презряното животно! Нима действително можеше да има човешко същество, на което да приляга тази невъзможна на вид класификация? До момента сигурно щях да отговоря отрицателно на въпроса, ала сега трябваше да отвърна утвърдително, макар сърцето ми да се бунтуваше с всички сили. Какво да предприемам с този мъж? Да му дадем свободата, означаваше да пуснем едно освирепяло животно срещу всичко, що е хора и човешко! Не, не! Да го предадем на пай-юта? Да и отново да! Той си го беше заслужил, защото при всички случаи той беше убиецът и можеше да бъде обезвреден само чрез смърт.

Винету сложи ръка върху моята и каза, прочел сякаш мислите ми по лицето:

– Нека моят брат не напряга по-нататък мислите си! Ако него го боли да помогне за унищожаването живота дори на един толкова зъл човек, то вождът на апачите сам ще се провъзгласи за съдия. Олд Кърсинг-Драй при всички случаи ще бъде предаден на пай-юта. Хоуг!

– Считаш ме за слаб?

– Не, но за милозлив.

– Да, дори този човек буди у мен съжаление, но не неговото тяло, а неговата душа. Трябва ли да отиде тя във вечната гибел, без за нея да има макар и една-едничка възможност да изпрати един-едничък умоляващ опрощение поглед към небето?

– Защо се безпокоиш напрасно! Имаш ли силата да я разтвориш за този поглед? Има само един, който притежава тази мощ. Това е добрият, великият Маниту. Ти си ме учил да имам вяра в него, научил ли си се и

самият ти да го вършиш? Не се тревожи! Земният живот на този сквернословец и убиец попада под властта на неумолимия закон на саваната, над неговата душа обаче ще решава Маниту. Отсега той вече не е един търпян спътник, а наш пленник, когото ще предадем на пай-юта, спрямо които се е провинил. Ето защо отгук насетне той не бива да чува какво ще говорим нататък помежду си.

По причина тази забележка той продължи след къса пауза на размисъл с приглушен тон:

– Винету сега ще ви каже по какъв начин ще ни е възможно да освободим осемте пленници. Дик Хамердал и Пит Холбърз познават мястото, на което пай-юта бивакуват, и до което аз се промъкнах. Там има един малък полуостров, свързан чрез тясна земна ивица с брега. Пленниците са отведени на този полуостров, защото там могат по-лесно да бъдат пазени и там едно бягство трябва да се счита за невъзможно.

– Аз познавам полуострова – кимна Хамердал. – Ние искахме него да устроим за лагерно място, ама се отказахме, защото там има много хапещи мушици. По периферията той е обрасъл с храсти.

– Това е вярно и ще ни облекчи в освобождаването на пленниците. Осмината мъже естествено са вързани и така изобщо не може да се мисли, че биха побегнали във водата. Ето защо е достатъчен един-единствен страж, който е поставен при тесния провлак към полуострова. А дори и пай-юта да бяха дотолкова предпазливи, че да поставят там двама или трима бойци, то това нямаше да може да ни попречи, защото и тях щяхме да обезвредим за една минута.

– Well! Аз съм уверен, че трима и повече ще разкараме на бърза ръка от пътя, също така чевръсто ще сме прерязали вървите на пленниците, ама после какво? На брега бивакуват още над двеста и петдесет индсмани, през които е съвсем невъзможно да се промъкнем!

– Ние няма и да пожелаем да го правим, защото ще избягаме по водата.

– Хмм! Не е ли това по-лесно да се каже, отколкото да се извърши? Аз съм убеден, наистина, че всички другари умеят да плуват, но те няма да могат да си движат ръцете и краката, понеже дълго време са били вързани. Не може хич да се избегне също, че един ще плува по-бързо от друг, поради което ще се разпилеем и дълго време ще се изчакваме. Междувременно индсманите могат да ни мъкнат поотделно като риби или даже да ни светят маслото.

– Моят бял брат не е внимавал в думите ми. Аз казах, че ще побегнем по водата, а не във водата. Ние няма да плуваме, а ще си построим

сал. Ако се наложи да се влезе във водата, то това ще сторят само двамина, а именно Олд Шетърхенд и аз.

– А-а, сал! Но едно превозно средство, на което да бъдат откарани осем души, трябва да е толкова голямо, че индсманите непременно ще го забележат, макар че днес ще е много тъмно, защото имаме новолуние. Не е ли такава и твоето мнение, Пит Холбърз, старий куне?

– Ако ти мислиш, че е новолуние, то имаш право, старий Дик – гласеше отговорът. – Но Винету все ще знае какво иска.

– Дали знае или не, все едно, но аз съм напълно убеден, че има някоя добра идея. Ти какво ще кажеш по въпроса, мистър Поразяваща ръка?

– Аз отгатвам намерението на нашия червен брат. Салът трябва непременно да остане незабелязан. Той обаче при всички случаи ще бъде видян, ако пай-юта се намират на лагерното място. Ето защо предполагам, че Винету има намерение да ги примамва да се отдалечат.

– Моят бял брат казва истината – кимна ми апачът. – Пай-юта трябва да се махнат от бивака.

– Но чрез какво можем да ги подмамим? – попита Дик Хамердал.

– Чрез огън.

– Добре. Но какво ще запалим? Не можем все пак да подпалим гората я, защото това тук, където има толкова малко гори, ще е направо грях.

– Гората е свещена за вожда на апачите, тя не бива да бъде унищожавана. Но ние трябва да обгърнем в пламъци нещо, което е свещено и за пай-юта, за да се изплащат. Защото не ги ли обземе голям страх, те няма да извършат непредпазливостта да напуснат бивака.

– Тогава наистина съм любопитен кой ще е предметът, който Винету иска да опожари.

– Новият гробен паметник ще бъде това.

– Отлично! Идеята е ценна за десет хиляди долара! Но гробният паметник няма да гори, защото е от камък!

– Той в действителност и не бива да гори. Ние ще струпаме отгоре суха трева и дърва. Когато те лумнат в огън, всички мъже ще се изплашат и бързо ще изтичат натам да го гасят.

– Но тъй като той сега още се строи, трябва да чакаме, докато стане готов. И дори и после приближаването много вероятно ще е опасно, защото пай-юта при всички случаи ще поставят стражи.

– Нека моят брат Дик Хамердал си припомни обичаите на червени-те народи! Веднага щом гробният паметник бъде завършен, пай-юта ще

отнесат трупа на главатарския син и там няма да остане никой, освен бащата. Той трябва да бъде оставен сам, за да запее песните на смъртта, които следва да чуе само душата на убития. Ние следователно ще си имаме работа само с него.

– Той ще трябва ли да бъде убит?

– Не. Олд Шетърхенд и Винету не убиват човек, ако не са били принудени от самия него за това. Той ще получи удара на моя брат Поразяващата ръка, за да замлъкне колкото време е необходимо да не говори. Нищо повече от това няма да му се случи.

– Ама ние не можем все пак да бъдем по едно и също време и при гробния паметник, и на сала! Червенокожите ще угасят огъня, преди още да сме готови и после ще е много съмнително дали номерът, който тъквим да изпълним, ще успее.

– Нека Дик Хамердал не бере грижа. Ние ще се разделим и така точно ще отмерим времето, че успехът да е кажи-речи гарантиран. А сега да се залавяме за работа и да построим сала, защото той трябва да е готов преди да се е стъмнило.

– Сигурни ли сте всъщност, че няма някой да ни забележи?

– Винету знае много добре, че пай-юта няма да дойдат в тази местност.

– Дали ще дойдат, или не, все едно, но при всички случаи ще е по-добре, ако не знаят, че сме тук и що за намерение имаме. Винаги е по-добре да се случи онова, което е по-добро. Не мислиш ли и ти същото, Пит Холбърз, старий куне?

– Ако ти смяташ, че по-доброто си е по-добро, драгий Дик, то не ми хрумва да имам нещо против – отговори Пит по своя суховат начин.

Сега пристъпихме към отсичането на тънки дървесни стебла – една работа, която вървеше бавно, наистина, понеже нямахме брадви, но затова пък ставаше толкова по-безшумно. Свежи, гъвкави пръчки за здрава свръзка на стволите имаше достатъчно и ето как бяхме готови със сала, преди да са минали два часа. Той бе снабден с две кормила – едно отпред и едно отзад, и освен това с четири гребла за случай, че искахме да му придадем по-голяма бързина, отколкото създаваше падът на водата.

После бяха събрани четири големи снопа сухи дърва и трева и отнесени на сала. Когато бяхме готови с това, трябваше да откараме конете. Ние се намирахме, както вече казах, от горната страна на бивачното място на пай-юта, следователно трябваше да се спуснем по течението и можехме естествено да стоварим пленниците на сушата, в случай че

освобождението им не се удадеше, също само надолу от лагерното място, и то на другия бряг, за да бъдат принудени преследвачите първо да прехвърлят реката, преди да са тръгнали подире ни. По тази причина беше необходимо конете да бъдат отведени напред и скрити на някое подходящо за целта място, разположено по-долу от бивака. С тях естествено трябваше да е и Олд Кърсинг-Драй.

Та се прехвърлихме значи заедно с конете на другия бряг и вързахме Флетчър здраво за неговото седло. Пит Холбърз трябваше да остане при сала. Ние, другите, потеглихме надолу по течението, но не близо до брега, а достатъчно отдалечени от него, за да сме сигурни, че няма да бъдем забелязани.

Яздехме, в галоп за да се възползваме от последната светлина на деня, и след половин час вече бяхме стигнали толкова далеч, че се намирахме на може би половин английска миля под индианския лагер. Тук имаше една малка тясна клисура, обрасла с дървета, за които вързахме конете. Олд Кърсинг-Драй беше свален от коня и също вързан, и то така, че нямаше никаква възможност да се освободи. Той даде израз на гнева си чрез това, че ни угости с няколко ритника, преди да сме му свързали пак краката наедно. Ако не беше запушалката на устата, щеше да ни се наложи да изслушаеме цял куп проклетия.

Бяхме принудени да го оставим тук сам, без надзор и да изминем пеша обратно нагоре по реката, пътя по който бяхме дошли на коне. Едва бяхме поели по него и падна нощта, което обаче не ни обезпокои; пристигнахме здрави и читави при Пит Холбърз.

После се качихме на сала, отвързахме го от брега и започнахме не съвсем безопасното пътуване. Аз се заех със задното кормило; Винету стоеше при предното и ми нашепваше тихо своите указания. Беше толкова тъмно, че някой, който не е уестман, едва ли би съумял да види ръката си пред очите. Но аз можех да различавам всяко отделно дърво на брега, а Винету определено виждаше по-остро от мен. Дик Хамердал и Холбърз седяха на средата на сала и се осланяха на нас двамата.

Пай-юта лагеруваха по лявата страна на реката, поради което ние се придържахме близо до десния бряг. Когато Винету реши, че сме се приближили достатъчно до бивака, пристаняхме при левия бряг, и то на едно място, където салът можеше да лежи скрит под надвисналите клоци. Казвам „при левия бряг“, защото ние искахме, наистина, по-късно да избягаме по десния, ала преди туй трябваше да слезем на левия, за да направим своите приготовления.

Най-напред Винету се измъкна, за да разузнае терена. Той се върна

след приблизително два часа и съобщи, че заварил всичко благоприятно за нас. Гробният паметник до полунощ сигурно щял да бъде готов, след което при него щял да се намира само вождът. Монументът бил разположен на около триста крачки странично от бивака. Дръзкият апач беше пропъзлял дори в непосредствена близост до полуострова, за да бъде в състояние по-късно съвсем сигурно и точно да направлява сала.

Ние лежахме до полунощ безмълвно и безшумно под гъстия кло-нак. Тогава Винету ми прошепна:

– Нека брат ми извади от патрондаша възпламенителния шнур.

Нашето дело трябваше да започне. Всеки предвидлив уестман носи в себе си тънък запалителен фитил, защото от време на време се налага да го употреби. Аз отрязях едно достатъчно дълго парче и го прибрах хлабаво в джоба, за да ми е подръка.

После слязохме всички от сала на брега с четирите големи снопа трева и съчки на ръце. Винету пое водачеството.

Навлязохме наляво в гората. Апачът си беше набелязал такива места, където дърветата не растяха толкова гъсто едно до друго и ние можехме по-лесно да вървим. Скоро видяхме вдясно пред нас отблясъците на лагерните огънове и после забелязахме вляво също сиянието на един по-малък огън. Той гореше при гробния паметник. Когато бяхме приближили дотолкова, че можехме да го видим, различихме Патс-ават, вожда на пай-юта, който седеше съвсем сам при трупа на своя син. Стигнали още по-близо, ние го чухме да мърмори своите оплаквателни напеви и сложихме на земята сноповете си. Дик и Пит трябваше до останат. Аз се промъкнах с Винету досама гърба на вожда, след което Винету пристъпи напред. Патс-ават погледна нагоре. Виждайки апача, той скочи и избъбри думите:

– Уф! Винету, вождът на апачите!

Споменатият вдигна ръка, посочи към мен и отговори:

– Да, аз съм. А тук стои моят бял приятел и брат Олд Шетърхенд.

Пай-ютът се обърна бързо и се вторачи в мен с широко разтворени очи. Вече отваряше уста, за да нададе вик за помощ, когато получи удара ми и се простря в безсъзнание на земята. Сега Хамердал и Холбърз донесоха чевръсто сноповете. Ние ги струпахме върху гробния паметник, положихме фитил, запалихме го от огъня и се отдалечихме с такъв бърз бяг, че само след минута стояхме отново при сала.

Отвързахме го и го оставихме да се плъзне надолу по течението, но не в свободни води, защото там нямаше да можем да го управляваме както бе нужно, а го придържахме плътно до брега и се отблъскахме

бавно напред с греблата.

Пред нас ставаше по-светло; вече видяхме лагерните огньовете и лежащият в тяхното сияние полуостров. И тогава внезапно вляво в гората се извиси един пламък, който привлече вниманието на пай-юта. Ние чухме техните викове и видяхме мнозина да се забързват към гробния паметник.

– Започна се! – каза Винету. – Оръжията готови за евентуална съпротива и ножовете вън, за да прережем в миг ремъците на пленниците!

Тогава от гората се разнесе силен, пронизителен вик на ужас:

– Неав екве, неав екве! (Вождът е мъртъв, вождът е мъртъв!) Всички, които бяха останали, наскочаха от огньовете и се втурнаха към гората. Ние видяхме съвсем ясно, че от полуострова също излязоха двама червенокожи на брега и се затърчаха нататък.

– Бързо, четирите гребла и към острова, бързо! – повелих аз. – Холбърз остава на сала, за да го задържи!

Салът се стрелна със скоростта на лодка към полуострова. Когато се удари в него, Винету, Хамердал и аз скочихме на сушата. Но там стоеше трети пост. Беше обърнат с гръб към нас, понеже гледаше към гората. Като чу шума, който нямаше как да избегнем, той се обърна. Да ни види, да нададе един пронизителен вик за помощ и да насочи пушката си към Винету, беше едно и също. Аз скочих към него и посегнах към пушкалото. Не съумях да предотвратя изстрела, но куршумът отиде нахалост. Изтръгнах му оръжието и стоварих приклада върху главата му. После с ножа към пленниците. Само след минута всичките осмина бяха свободни на сала. Ние скочихме след тях, грабнахме веслата и се насочихме най-напред към другия бряг.

Всичко това бе станало много по-бързо и протекло много по-благоприятно, отколкото преди туй си бяхме мислили, и все пак бе вече крайно време да се махаме, защото изстрелът и викът за помощ бяха чути и червенокожите се разтърчаха обратно, за да узнаят причината. Те ни видяха, понеже тъкмо се плъзгахме през най-яркото огнено зарево, и надигнаха яростен вой. Но мощният глас на Винету надвика дори този крясък:

– Патс-ават, вождът на пай-юта, не е мъртъв. Той отново ще се събуди, защото Поразяващата ръка само го зашемети. А тук стои Винету, вождът на апачите. Ние освободихме белите пленници и хиляда пай-юти не могат да ни ги отнемат. Хоуг!

При тези думи воят се удвои и изтрещяха много изстрели, ала без да ни улучат, защото светлината на огньовете вече лежеше зад нас и ние

плавахме в мрака, където не бяхме никаква цел. Но още дълго чувахме гласовете на враговете, които търчаха подире ни по брега като глупави хлапета, без да съществува някаква възможност да ни настигнат.

Освободените от пленничеството и избавени от вероятна смърт мъже бяха разбрали от думите на апача кои сме. Те поискаха да се впуснат във възгласи на радост и благодарност, но Винету бързо ги накара да замлъкнат, като каза:

– Тихо! Още не сме в безопасност! И кой знае дали всички от вас могат да се радват, че са се изплъзнали на пай-юта. Само след късо време ни предстои съд, който ще има много сериозен изход. Хоуг!...

3. СЪД

Винету стоеше както преди при предното кормило и направляваше сала към десния бряг, тъй като бяхме стигнали в близост до мястото, където бяхме отвели конете и Флетчър. Осемте освободени мислеха, че ще могат да слязат тук, ала Винету му нареди:

– Останете седнали! Ние ще продължим плаването.

– И защо приставате, щом като не бива да отиваме на сушата?

– Защото тук са конете ни.

– А ние нямаме никакви! Гръм и мълния! Нима нямахте време или желание да освободите също конете ни? Липсват ни и оръжията. Ние не можем да просъществуваме тук в Дивия запад, ако нямаме пушки и ножове! Та това вие все пак трябваше да си го помислите, по дяволите!

Настъпи кратка пауза, после апачът попита:

– Младият мъж, който сега говори, вероятно се казва Флетчър?

Аз много добре познавах тона, с който бе изречен този въпрос. Той можеше да се чуе винаги, когато Винету говореше с някой презрян човек и си даваше труда да потисне своя гняв.

– Да – отговори запитаният.

– Тогава той е синът на възрастния бледолик, когото хората наричат Олд Кърсинг-Драй?

– Всички хиляди дяволи! Кой ти позволи да изречеш това име?

– Винету самият си го позволи и би желал да види човека, който ще дръзне да му иска обяснения!

– Аз дръзвам! Това име е обиден прякор, който аз не търпя! Къде изобщо е баща ми? Той беше си дигнал чукалата, когато бяхме нападнали, и не може да е бил пленен заедно с нас. Не ми се иска да приема,

мешърз, че вие нас ще замъкнете оттук, а баща ми ще зарежете натикан в батака. В този случай бих ви теглил една... в кокаляците и ви се заклевам в...

– Стига! – пресече го Винету. – Никакви клетви и проклетия, такива неща ние не търпим! Старият Флетчър е под сигурен надзор и утре ще се срещнете с него. Да вземем конете и оръжията ви щяхме само ако в мозъка ни нямаше и следа от разсъдък. Но Винету ще ви каже какво ще се случи. Пай-юта ще ни преследват и ние ще ги примамим в една клопка, от която никой от тях няма да може да се измъкне. После те ще бъдат принудени да предадат обратно всичко, което са ви отнели. Войните на навахите вече ги чакат, за да ги пленят. Който няма кон, ще трябва да остане на сала, докато се намерим на самото място. Оттук реката прави един голям завой, който води до мястото, наречено от червените мъже Ситсу-то¹⁰. Спомня ли си моят брат Поразяващата ръка още точно това място?

– Да – отговорих аз. – Ако тръгнем с конете сега оттук, ще сме там на разсъмване.

– Правилно. Ние, които ще пътуваме със сала, ще пристигнем там малко по-късно. Моят брат Поразяващата ръка има четири коня. Нека слезе той с Дик Хамердал, Пит Холбърз и един от техните четирима спътници и да язди с тях към Ситсу-то, за да ни чака там. Какво ще правим след това, ще си покаже от само себе си.

Ние бяхме освободили осем пленници – четирима спътници на Хамердал и Холбърз и четирима обесници на стария Флетчър. Винету не без преднамереност ми даваше да взема един от първите, Флетчър беше наш пленник. Хамердал си избра един от своите приятели, после ние слязохме на брега, от който салът веднага се отблъсна. Беше си все пак рисковано дело за Винету да пътува с четирима типа от соя на младия Флетчър. Съдейки по безсрамните му претенции и начина на изразяване и тук крушата не беше паднала далеч от дървото.

Ние, четиримата мъже, напуснахме брега и въпреки тъмнината скоро намерихме клисурата, в която бяха вързани конете ни. Не беше станало нищо обезпокоително. Олд Кърсинг-Драй здравата се бе дърпал, наистина, във вървите си, ала усилията му не бяха дали ни най-малък резултат. Той беше отново качен на коня си и там здраво вързан.

Спътникът на Хамердал се учуди немалко, че се отнасяме така с Флетчър, ала беше осветен с няколко думи. После яхнахме конете и

10. Ситсу-то – Жалта вода (Б. а.)

потеглихме, като напуснахме реката и потърсихме откритата равнина, за да скосим там в права като опънат конец линия извивката на Рио Сан Хуан. Тук над нас нямаше листен покрив, а виждахме да блестят звездите, при чиято светлина не можехме да се отклоним в погрешна посока.

Аз яздох, водейки до себе си за юздите коня на Флетчър, през цялото време начело и не се интересувах от разговора, който тримата други зад мен поддържаха. Събитието от последната нощ им даваше достатъчно материал за целта.

Когато денят засивя, видяхме отдалеч зелената ивица, обточваща реката, и скоро след това достигнахме водата, при която слязохме да чакаме Винету. Флетчър беше естествено отново вързан. По време на цялата езда той бе с парцала в устата и сега аз го освободих от съчувствие. Но едва-що му бе освободен езика, оня отприщи такъв порой от проклятия и ругатни върху ни, че аз можах да го доведа до мълчание единствено като го заплаших, че веднага ще му курдисам пак запушалката и ще наредя после още и да го нашибат.

Вчера ние не бяхме изпекли втората половина от рибата, поради което сега си накладохме огън, за да направим от пропуснатата вечеря закуска. По време на яденето Хамердал поиска да изрече въпросите, които му тежах на сърцето. Аз му дадох знак да мълчи, защото Флетчър не биваше нищо да чуе. Когато този после се беше нахранил, получи пак парцала в устата и бе отведен заедно с коня си на едно достатъчно разстояние и там отново здраво вързан. Но дебелият не можеше по-дълго да се съдържа – любопитството му бе твърде голямо – и той се осведоми:

– Защо не бива старият да остане тук, мистър Шетърхенд? Защо го тикна там в храстите?

– Защото синът му не трябва да го види, ако слезе евентуално тук, понеже ще се разбунтува срещу нас. А докато не знае какво възнамеряваме да правим с баща му, ще остане спокоен.

– Well, това е умно, вдявам го. Ама аз имам още стотици въпроси, които...

– Които е по-добре да задържиш за себе си – прекъснах го аз. – Вземете си въдиците и опитайте дали има тук риба. Когато Винету дойде, той и спътниците му ще са гладни. Аз междувременно ще ви кажа накратко следното: Пай-юта естествено ще ни преследват, по суша и вода. Но тъй като в тъмното е нямало как да видят следите ни, то е трябвало да изчакат зазоряването и са използвали нощта, за да построят салове. Същевременно са погребали и двамата мъртъвци, та при първия утринен светлик да не стои нищо на пътя им. Ти следователно можеш лесно

да пресметнеш каква преднина имаме пред тях.

– Която те няма да наваксат!

– Да, но за да ги разпалим, ние ще ги допуснем до максимална близост, за да извършат непредпазливостта да ни последват в каньона.

– Навахите дали са вече тук?

– Сега още не. Ние също можем да го достигнем едва по свечеряване, а дотогава Нитзас-Кар със сигурност ще е там със своите войни. Това е всичко, което засега е нужно да знаем.

– Но ти не говори за тези неща с Винету. Той може би има съвсем различен план от твоя?

– Не. Аз го познавам и той ме познава. А сега вижте да се сдобием с риба!

Хамердал и Холбърз днес отново бяха късметлии. За кратко време те направиха добър улов и престанаха тъкмо когато видяхме от далечината да се задава салът. Рибите веднага отидоха върху огъня, за да не се налага на огладнелите да чакат дълго яденето. Винету стоеше високо изправен отпред на сала и гледаше напрегнато към нас. Като не видя стария Флетчър, той ми кимна удовлетворен и насочи плавателното средство към брега, където то бе привързано. Уханието на печена риба така привлече осмината мъже, че няколко мига по-късно те седяха край огъня.

Сега през деня можех да разгледам лицата. Четиримата типове, които се числяха към Олд Кърсинг-Драй, нямаха събуждащи доверие черти, а и маниерът и начинът, по който говореха и се държаха, не свидетелстваше добре за тях. Винету ме отведе настрани, за да обсъди с мен необходимото. Ние го направихме набързо и тъкмо бяхме приключили, младият Флетчър ни подвикна:

– Какво има да секретничите там? Да не би да имате нечиста съвест, че ние не бива да чуем какво си шушукате?

Тогавя Дик Хамердал му отговори:

– Вие, изглежда, не знаете с кого говорите, мистър Флетчър. Олд Шетърхенд и Винету не са свикнали да бъдат нагрубявани с такъв тон!

– Тъй ли? Да не би пък чак да трябва да им благодаря с изискани комплименти, задето не благоволяват да си отворят пред мен зурлите?

– Дали зурли или не, изцяло все едно, но вие рискувате прекалено много да бъдете фраснат по вашата!

– Бих желал да видя кой ще има куража да го стори! Това, дето ни освободихте, си е съвсем отделна работа, защото то си беше вашият... дълг и отговорност, и ние не ви дължим никаква благодарност. Аз сега

искам непременно да знам къде е моят...!

Беше направо възмутително да се чуе думата, която оня употреби вместо „баща“. Дик отговори:

– Ако с тоя красив израз имате предвид баща си, то искам да ви кажа, че той вече е пред нас по пътя към навахите. Нали, Пит Холбърз, старий куне?

– Да, скъпи Дик – кимна този, – щом като е пред нас, не може да е зад нас, я.

– Well, щом е така, то засега съм задоволен – заяви Флетчър. – Надявам се,... пай-юта да влязат в клопката ни, а пък после те ще...

Последва нов наплив от неподлежащи на възпроизвеждане проклетия и оня включи разказите на няколко преживелици, от които бе повече от достатъчно видно, че двамата Флетчър бяха навикнали да разглеждат индианеца като същество, което непременно трябва да бъде „очистено“. Колко ли червени мъже имаха те на съвестта си!

Понеже искахме максимално възможно да съкратим преднината, която имахме пред нашите преследвачи, останахме всички заедно пълни четири часа при Ситсу-то. После Винету отпътува със своите седем мъже. Ние другите се погрижихме пай-юта при пристигането си още отдалеч да могат да видят, че салът е приставал тук, и че ездачите също са направили тук почивка. Сетне ние също напуснахме мястото, след като бяхме прибрали, от само себе си се разбира, Олд Кърсинг-Драй от неговото скривалище. По път отново му извадихме парцала от устата и макар той да не се осмели нас самите да хули, то имахме възможността да чуем един кажи-речи несекващ поток от изрази, каквито от никоя уста дотогава не бях слушал. Особено се кълнеше той отново и отново, че не бил убиецът на двамата пай-юти.

Нашата посока често ни водеше до реката и отвеждаше отново от нея, докато в късния следобед вече трябваше неотменно да следваме нейния бряг. Зад нас лежеше една просторна скална равнина, вляво бе реката, а пред нас постепенно се издигаха възвишения, за да образуват далеч напред отвесни стени, между които се губеше Рио Сан Хуан. Това беше каньонът, в който искахме да заловим пай-юта. Дали те обаче щяха да навлязат, бе въпрос.

За да ги склоним към това, бях уговорил с апача да се задържи тук толкова дълго, че да могат да ни видят. Той възнамеряваше да стори същото на сала. Та слязохме ние значи и зачакахме. Беше минал една четвърт час, когато видяхме да идва нагоре покрай реката един ездач. Беше навах, който ни доложи, че войните им са пристигнали и са разставени,

както е заповядал Винету. После се отдалечи пак, за да каже на Нитзас-Кар, че се е срещнал с нас.

Малко по-късно видяхме да идва нашият сал. Дадох на Винету уговорения знак, след което той прилегна до брега, за да чака също като нас. Реката образуваше нагоре права като конец линия и Винету следователно можеше да забележи идването на своите преследвачи почти от също толкова далеч, както ние пристигането на нашите. Дик Хамердал подхвърли въпроса дали пай-юта изобщо са се захванали да ни преследват. Тогава Пит Холбърз посочи далечината и каза:

– Погледни зад себе си, старий Дик, и ще видиш, че мастър Поразяваща ръка и сега както обикновено е прав.

Да, те идваха! Един голям отряд ездачи, наброяващ може би двеста мъже! Ние все още стояхме на мястото си. Когато и ние бяхме видени от тях, те спряха. Тогава очите ни се отклониха към реката, защото далеч нагоре по нея можеха да се забележат четири-пет сала. Винету също ги видя и се отдалечи с гребане от брега, за да им се покаже. Те го откриха и веднага увеличиха бързината си, докато по същото време конният отряд бързо се раздвижи към нас. Имаше всички изгледи планът ни да успее.

Ние продължихме ездата, и то така, че да оставаме все паралелно с Винету. Поглеждайки сегиз-тогиз зад себе си, забелязахме, че ездачите достигнаха мястото, на което бяхме спирали, и оттам видяха саловете си и също този на Винету. Не можехме да ги чуем, ала високо вдигнатите ръце ни подсказаха, че нададоха триумфиращ вой. После подкараха конете си в галоп; ние сторихме същото. Реката тук течеше между тесните брегове и така увеличаваше бързината си, че Винету и сега можеше да остава паралелно с нас.

Скалите се изкачваха по-високо и по-високо и скоро се събраха толкова близо, че между тях и водата оставаше един едва пет метра широк път, който полека-лека ставаше дори още по-тесен. Ето че бяхме при входа на каньона. Един остър изучаващ поглед нагоре по страната ми показа, че едното отделение навахи е заело своя пост. Продължихме в галоп нататък – все между изглеждащите високи до небето скални стени и водата, през цепнатини и каменни отломъци, в три четвърти полумрак, докато внезапно пред нас отново стана светло, тъй като естествените зидове рязко се снижаваха напред.

Тук на пътя ни се изпречи хаос от скали, зад чиито блокове се появиха фигурите на другото отделение навахи. Ние спряхме, слязохме от конете и ги поведохме през тесните междинни пространства. Вождът

лично ни посрещна и аз му предадох стария Флетчър с указанието да го охранява зорко. Току веднага след това Винету закара сала си до едно равно място на брега и дойде насам с хората си. Всичко това стана, разбира се, много по-бързо, отколкото мога да го разкажа, и ето че вече видяхме далеч нагоре по тръбата, която каньонът привидно образуваше, да се появяват саловете и ездачите на пай-юта. Те бяха в клопката.

Аз насочих далекобойния си мечкоубиец и прострелях два коня. Изстрелите прогърмяха между скалните стени като от оръдие. Навахите наизскачаха от скривалищата си – можеха да се видят по всички ръбове, канари и издатини, с пушки готови за стрелба. Забелязвайки ги, ездачите на пай-юта спряха рязко конете си и замахаха на своите хора от саловете бързо да пристанат, което се случи веднага, макар да не беше лесно за изпълнение. Сега от двете страни се разнесоха изстрели, които при нас не причиниха никакви вреди. Враговете съзнаха, че тук няма да могат да преминат, и се насочиха обратно назад. Когато бяха изчезнали, празните салове отплаваха покрай нас. Ние зачакахме, но не за дълго, тъй като пай-ютите отново се появиха, без обаче да посмеят да влязат в обсега на стрелбата ни. Те бяха отблъснати от горното отделение и трябваше да осъзнаят, че се намират в наша власт, защото докато ние имахме пространство да се разгърнем, те бяха така сгъчени на тесния път, че само най-предните можеха да си послужат с пушките, ако искаха да се предпазят от ранявания помежду си. Ние следователно бяхме убедени, че няма да се наложи да чакаме дълго резултата.

И предположението се оказа правилно, защото само след късо време един тръгна към нас, размахвайки като знак на миролюбивост една кърпа. Ние го оставихме да приближи и той каза, че неговият вожд искал да говори с нашия предводител. Дадохме му за отговор, че Патс-ават може да дойде и му се гарантира пълна неприкосновеност.

Както бяхме очаквали, така и стана. Вождът на пай-юта се довери на обещанието и се яви при нас. Преговорите се проточиха с чисто индианска мудност, така че стана вечер и трябваше да бъде запален огън. Вождът на навахите искаше мир и петдесет пушки; предводителят на пай-юта беше също за мир, но не му се даваха пушки, защото беше застрелян синът му и един от неговите войни. Тогава Винету посредничи и последицата бе, че Патс-ават щеше да даде пушките, а на него щеше да му бъде предаден убиецът на неговия син. Когато споразумението беше постигнато, двете страни изпусиха калюмета и пай-ютът се върна при своите хора, за да им съобщи договора. Че той, нападателят, се бе отървал така добре, го дължеше на хуманността на Винету.

Сега беше изпратен един вестител до нашето горно отделение, след което всички навахи се изтеглиха от каньона към високия бряг. Пай-ютите ги последваха. Там бе устроен бивак и за мен бе особено впечатлително, че от мига на съглашението вече от никоя страна не съществуваше недоверие.

Двете партии бивакуваха близо една срещу друга. За Патс-ават бе изключително трудно да склони онези от своите войни, които трябваше да предадат пушките си, и работата се проточи почти до полунощ, когато те бяха донесени и той дойде също, за да получи убиеца. Изцяло от само себе си се разбира, че бе трябвало да върне и цялото отнето от осмината бели имущество. Когато тези неща и конете бяха докарани заедно с пушките, се установи, че не липсва нито един предмет. С него бе дошъл и пай-ютът, който беше яздил напред с двамата убити и беше видял убиеца.

Естествено Олд Кърсинг-Драй трябваше, преди да бъде предаден, да бъде изобличен в убийството. За целта щеше да заседава едно жури, което се състоеше от двамата вождове, Винету, Дик Хамердал и ен. [???

Флетчър беше държан изолирано, така че до момента неговият син още не беше го видял. Но сега, когато старият беше доведен вързан при нашия огън, той си проби разярвен път до нас, за да изисква с диви проклетия свободата на своя баща. Това даде една бурна сцена, която не бих желал да описвам, и на която бе сложен край само след като младият Флетчър бе също вързан и получи пазач.

Сега около нас се образува един широк кръг от слушатели. Преди да започне разпитът, който щеше да бъде воден от Винету, на обвиняемия бяха снети вървите, според стария обичай на саваната. За евентуално бягство изобщо не можеше да се мисли. Свидетелят веднага разпозна в него онзи, когото беше видял да бяга, а когато след това бе представен конят на Флетчър, заяви с пълна категоричност, че той е този, на който е седял убиецът. Нещата бяха доказани. Когато Флетчър получи думата за своя защита, не можа да изнесе нищо освен проклетия и клетви, които завършиха с изречените вече на два пъти слова, че нека ослепеел и бѐдел разбит, ако бил той убиецът. Тѐй като сега имаше думата пред журито, то трябваше да го оставим да се изкаже, ала не беше за слушане. Лицето му приличаше по-скоро това на разбесняло се животно, отколкото на човешко!

Патс-ават, бащата на убития, седеше срещу мен. Пушката му лежеше до него; един нож, томахоукът и един стар пищов бяха затъкнати в

пояса му, от който висеше и кожената торбичка с барута. Вероятно само за да върши нещо, при което да може да прикрие своя гняв и възбуда, той измъкна пищова и започна да го зарежда. Аз не го наблюдавах, тъй като бях насочил вниманието си към Олд Кърсинг-Драй, който тъкмо сега избълва своята последна хула. След това Винету повтори точките на обвинението; в полза на защитата не се бе установил нито един пункт и ние сега трябваше да произнесем присъдата. Когато тя единодушно гласеше „Виновен!“, апачът се изправи и каза:

– Този справедлив саванен съд призна, че Олд Кърсинг-Драй е убил двамата пай-юти и понеже ние обещахме да предадем убиеца, то с настоящото той бива предоставен на вожда на пай-юта, който може да прави с него каквото е по волята му. Хоуг!

Тогава се надигна също Патс-ават. С пищова в лявата ръка, той протегна дясната към убиеца и извика:

– Този бял звяр от този момент принадлежи на мен. Той още сега ще бъде вързан на кола на мъченията и така ще бъде измъчван, че в продължение на три дни и три нощи ще реве от болки, без да може да умре, защото той не само извърши едно двойно убийство, но е и мъчителят и убиецът на още много други червени мъже. Хоуг!

Флетчър постоя кратко време вцепенен и вторачен, после изсъска на вожда:

– Аз да умра? На кола на мъченията? Червено... куче! Щом за мен вече няма спасение, тогава и ти ще заминеш по Дявола! Внимавай!

Той изтръгна пищова на вожда, насочи го към него и натисна спусъка. В следващия миг го опря на слепоочието си и отново натисна. Двата изстрела проехтяха в бърза последователност почти като един. Едва се видя, че вождът отскочи при първия изстрел настрана, а при втория протегна ръка към пищова. Всички ние наскочахме от местата си в очакване двамата да рухнат на земята, ала вождът стоеше невредим и каза, изсмивайки се подигравателно:

– Той не ме улучи, защото аз отбих ръката му настрана, а и в цевите имаше само барут, не и куршуми. Ама вижте бялото куче! Какво му се е случило?

Да, какво се беше случило с Флетчър? той беше изпуснал пищова и стоеше неподвижен, притиснал ръце към очите. После ги махна, вдигна глава, сякаш искаше да погледне към звездното небе, и като нададе пронизителен, разтърсващ мозъка крясък, се хвърли на земята, заравяйки пестници с ридания в нея.

– Уф, уф, уф! – извика Винету. – Той искаше до ослепее, ако бил

виновен, и сега си изстреля барута в очите. Прерийният съд произнесе над него присъда, ала великият Маниту го осъди много по-справедливо. На този хулител и сквернител се случи точно така, както той самият поиска от Великия дух. Винету, вождът на апачите, е видял и преживял много неща, които други не са в състояние да понесат, по пред този съд го дострашава. Хоуг!

Той потрепери като от студ и се обърна да се махне оттук. Беше така, – както каза. Флетчър бе искал да се простреля с куршума в слепоочията, но понеже Патс-ават бе посегнал в същия миг към пишо̀ва, барутния заряд се беше отклонил и попаднал в двете му очи. Почувствах се като Винету – обхвана ме боязън и аз се отдалечих, и то толкова надалеч от лагера, че вече не чувах скимтенето на наказания от Бога. Когато след дълго време се върнах, той беше отнесен отсреща при пай-ютите, чийто вожд сега вече не мислеше още днес да го връзва на кола на мъченията.

Колкото и необходим да бе на всички ни сънят, аз дълго не можах да заспя и се обръщах напразно от едната страна на другата, защото отново и отново зазвучаваха в учите ми словата на апача: „Ала великият Маниту го осъди много по-справедливо!“ И когато най-сетне изпаднах в дрямка, присъни ми се, като че ли двата пистолетни изстреля пак и пак прокълтвяват.

Но сън ли беше това наистина? Или будовах? Действително се бяха разнесли изстрели и аз долових едно припряно тичане и викове. Когато скочих, целият бивак беше в движение и аз узнах при питането си, че Олд Кърсинг-Драй е избягал.

Беше ли това възможно? Той, ослепелият и вързаният същевременно, избягал? Едва можех да го повярвам! Или в действителност не е бил сляп, поне не съвсем? В този миг дотърча Дик Хамердал с Пит Холбърз и се провикна още преди да ме е достигнал:

– Знаеш ли вече, че старият Флетчър е офейкал, сър?

– Чух, но не мога да го повярвам.

– Дали го вярваш или не, все едно, но си е така, мастьор Поразяваща ръка.

– Нима не е бил вързан?

– Вързан е бил.

– Тогава пай-ютите не са го пазили зорко?

– Такава ще е сигур работата! Ама сляп и вързан – хората все пак са си мислели, че го имат съвсем сигурно!

– Че как пък е могъл да офейка? Трябва някой да му е помогнал!

– Естествено, че някой му е помогнал, а именно неговият син, защото той също е изчезнал. Един от външните постове видял двама мъже, които седели на един кон.

– Значи двамата Флетчър не са намерили време да задигнат тайно втори кон. Неговият син впрочем не е ли бил вързан?

– Вързан или не, все едно, но хората му свалили ремъците, понеже той помолил за това с обещанието, че ще кротува. Не смятали, че трябва да хранят подозрение към него, защото нали баща му беше предаден на пай-ютите и се намираще в техните ръце.

– Каква непредпазливост!... В каква посока са побягнали?

– Искали са да се промъкнат край един южен пост. Той им викнал и когато те не отговорили, стрелял два пъти по тях. Имал двуцевка, понеже убил един от моите спътници.

– Елате тогава! Искам да отида там, където е стоял. Вероятно ще може въпреки тъмнината да се открие някоя следа.

Тръгнахме. Мнозина други поеха с нас в същата посока, но скоро чухме далеч напред заповедния глас на Винету, който запретяваше понататъшното приближаване, за да не бъдат унищожени следите на бегълците. Хората се подчиниха, ала аз продължих. Когато стигнах при него, той каза:

– Моят брат сигурно е чул какво се е случило. Ние трябва... Той спря по средата и се заслуша в нощта. Можеше да се чуе тропотът от копитата на кон, който бавно приближаваше към нас. Тръгнахме към него със запънати револвери. Тази предпазливост беше ненужна, защото на него не седеше никой. Беше конят на младия Флетчър. Когато го отведохме отново при лагерния огън, видяхме, че отзад е покрит с кръв, но самият не беше ранен. Единият от ездачите трябва да е бил улучен от куршума на поста. Конят беше хвърлил двамата и после поел обратно. Сега беше сигурно, че ще намерим бегълците. Следователно можехме да чакаме до утрото.

Когато денят започна да се сипва, ние се отправихме на търсене. Изобщо не се наложи да ходим надалеч. От мястото, където двамата Флетчър бяха видени, дирята водеше най-напред на не повече от хиляда крачки. Там лежеше синът, мъртъв и вече изстинал. Куршумът беше пронизал отзад гърдите му и той едва ли е могъл да се задържи на коня по-дълго от няколко секунди. Този беше продължил да препуска със стария. Поради ослепелите си очи той го беше насочил погрешно, а именно към една скална стена, която пропадеше надолу към реката на една дълбочина от може би трийсетина метра. Там конят не бе поискал

до продължи и го беше хвърлил. Когато погледнахме през ръба, го видяхме да лежи долу. Беше още жив, защото забелязахме, че мърда и чухме слабо скимтене.

На мен никога не ми се е виело свят, ала сега главата ми се замая само при мисълта, че се бе сбъднала и втората част на неговото богохулство. „Нека ослепея и бъда разбит“, беше казал той и сега лежеше там долу!

Отидохме да доведем необходимата помощ и слязохме странично, където не беше опасно. Когато го достигнахме, той лежеше там, все още скимтейки, с полузатворени подпухнали очи. Коленичих до него и попитах:

– Мистър Флетчър, чувате ли ме?... Разбирате ли ме? Той отвори полека клепачи. Опули в мен гъсто осеяните с точки от барутните зрънца очни ябълки, но отговор не получих.

Аз повторих въпроса си. По главата му не се забелязваше външно нараняване, ала двете ръце и двата крака бяха потрошени.

– Разбит, както искаше! – нашепна ми Винету.

Много вероятно имаше и тежки вътрешни увреждания, когато направихме опит да го повдигнем, той издаде крясък, който прозвуча като непрекъснатия рев на някой тигър и сякаш не искаше да знае край. Под страхотните болки, които изпитваше, съзнанието му, види се, се върна, защото когато го запитах сега отново дали ме чува и разбира, престана да реве и отговори:

– Кой е?... Кой е тук?

– Олд Шетърхенд и Винету.

– Къде е моят син?

– Той е мъртъв.

– Застрелян? Да.

– Зас...тре...лян – изрече бавно и със запъване, – зас...тре...лян! За... това... аз... съм... виновен!

– Да. Вие сте виновен за всичко, за вашата ужасна смърт и също за трагичния край на вашия син!

Той въздъхна дълбоко, дълбоко и отново затвори простреляните си очи. Така лежа дълго време, неподвижен, без един звук. Аз го попитах:

– Буден ли сте още!... Чувате ли ме още?

– Да – прошепна той.

– Вие имате да живеете само още няколко минути, помислете за смъртта, помислете за вашите грехове и Вечния съд! Но помислете и за Божието милосърдие, което е безкрайно!

– Бо... жи... ето... ми... ло... сър... дие! – прозвуча от налетите с кръв устни.

– Кажете най-сетне истината! Вие ли застреляхте двамата пай-юти?

– Да – призна той.

– Разкайвате ли се за този грях и всички по-раншни грехове, които сте извършил?

– Раз... кай... ох... вам... се! Помолете... за... мен... едно... отче... наш!

– Чуйте преди това какво още ще ви кажа! Ако вие се разкайвате за вашите злодеяния, то трябва да умрете с убеждението, че Всемилолюбивия ще бъде за вас един милостив съдник! А сега нека се помолим!

Той направи едно движение да склочи безсилно висящите ръце, но напразно. Аз ги събрах и заизричах високо святото „Отче наш“ и продължих още нататък с каквото чувствах и мислех. По неговото лице се появи една лека, почти радостна усмивка... едно бавно, морно движение на главата като някой, който иска да заспи, после се свърши. Олд Кърсинг-Драй беше мъртъв. Дано никое от неговите проклетия не го последва в отвъдното!

Винету ме вдигна от коленичилото положение.

– Сега моят брат Шарли все пак има изпълнена волята си. Душата на този мъж намери великия, добър Маниту. Но неговото тяло нека почива заедно с това на сина му в земята, докато във вечния, светъл ден душата отново се върне при него. Хоуг!...

БЛИЗАРД

Предния разказ може да последва един друг случай, който със същата потресаваша неопровержимост доказва, че Извечната справедливост поразява човека, който прекалено много разчита на Божието търпение, неотменно и внезапно тъкмо с онова наказание, произтичащо с естествена необходимост от съответното прегрешение.

Бях ходил с Винету отвъд Скалистите планини при приятелски настроени индианци за есенния лов на бизони. После прехвърлихме планините и въпреки късния годишен сезон яздихме напреко през целия Уайоминг до форт Ниобрара в Небраска, където зимата ни изненада. Тъй като в този форт често се появяваха сиуси, които по съвсем незаслужен начин гледаха на нас като на свои смъртни врагове, то ние естествено се предпазихме да кажем имената си. При всички случаи щеше да е по-добре, ако никой не знаеше, че тук се намират Винету и Поразяващата ръка. Понеже нашите ловни дрехи съвсем се бяха изпокъсали и ние смятахме да се отправим към цивилизования Изток, си купихме от форта благоприлични костюми от топли зимни материи и към тях дебели ездитни одеяла. В този тоалет аз никак не изглеждах на уестман и тъй като се нарекох мистър Бейър, а Винету и за миг не се отделяше от страната ми, то скоро той беше известен само като „индианецът на мистър Бейър“.

Във форт Ниобрара за съжаление бяхме напълно затрупани от снега. Цялата обширна страна беше станала непроходима и ние се видяхме принудени да останем целия декември и януари на това усмотено място. Компания намерихме само в лицето на малкото офицери от гарнизона, за които не мога точно да кажа, че ни бяха много симпатични. От останалата буйна войнишка тълпа не се интересувахме повече, отколкото беше неизбежно необходимо, а що се отнася до другите присъстващи във форта, то сред тях имаше само двама души, с които от време на време побъбрихме. Това бяха братя Бърнинг от Моубърли в Мисури, на които бе проработил късметът при копането за злато по Блек Хилс и сега се намираха с резултата от своята тежка работа на път за дома.

Освен това във форта се бе насъбрал какъв ли не още народ – все съмнителни субекти, с които Бърнинг не общуваха. Тук се извършиха всевъзможни бруталности, изгърмя се много барут, много комар се игра, много облози се сключиха и при това владееше тон, който ми беше

толкова противен, че аз стъпвах в общия бар-рум само когато беше безусловно наложително. Най-грубо се държаха двама типа, които се казваха Грайндър и Слек. Те бяха картоиграчи-мошеници, общоизвестни пияници и безогледни скандалджии, без обаче да притежават истинска смелост. Не минаваше запой, без те да устроят някое сбиване. И като че особено бяха хвърлили око на онзи начин на дуел, наричан „американски“, ала винаги съумяваха така да наредят нещата, че не те, а други трябваше да решат работата с борба. Те се перчеха насам-натам, но бяха страхливи. Най-отвратителни ми бяха с обстоятелството, че всеки бе привикнал към един неизменен израз, който човек можеше сто пъти на ден да чуе под формата на клетва, уверение и изобщо при всяка възможност. Постоянната приказка на Грайндър беше „Нека веднага ослепея“, докато на другия келеш все се въртеше из устата „Бог да ме направи хахо“.

С тези двама души аз се спречках само един-единствен път. Те бяха узнали, че съм немец, и когато с едно безмълвно движение на ръката отблъснах поканата им да играя с тях, ми подхвърлиха в лицето едно „damned dutchman“¹¹. За което всеки получи от мен веднага една такава крепка плесница, че двамата излетяха от столовете си. Другите естествено помислиха, че след тая работа ще последва една чудесна тупаница или стрелба, ала се бяха излъгали, защото шамаросаните не притежаваха в действителност куража да посегнат на „мистър Бейър или неговия индианец“.

Ще спомена още двама индианци, които снежната виелица беше прокудила във форта. Те твърдяха, че принадлежат към племето кедо, ала вероятно бяха отлъчени. Анемичните дяволи едва можеха да покрият голотата си и нито даже оръжия имаха, защото наскоро бяха напълно ограбени от сиусите. Искаха да се спуснат надолу към Канзас и си издълаха стрели и лъкове, та да не гладуват по път. Ние ги дарихме според възможностите си, но не можахме да им набавим нито коне, нито пушки, защото за съжаление такива нямаше в наличност.

В началото на февруари настъпи затопляне с топене на снеговете и после дъжд. Снегът изчезна и ние можахме да помислим за продължаване на ездата. Първи потеглиха двамата индианци, естествено пеша. Ние им дадохме един добър запас провизии, който сигурно щеше да им стигне до форт Хиллок, където те отново можеха да направят почивка. Този форт беше построен по онова време за опит, но през следващата година

11. damned dutchman (ам. разг.) – проклет немец (Б. пр.)

щеше да бъде отново изоставен. Два дни по-късно поеха с конете си братя Бърнинг, последвани на другия ден от Грайндър и Слек. Аз стоях с Винету при портата. Когато минаваха край нас, Слек ни подвигна:

– Хич не ни се изпречвайте някога на пътя! Мернете ли ни се отново пред очите, то Бог да ме направи хахо, ако не ви очистим бързо като духната лоена свещ!

А Грайндър прибави заплашително:

– Да-а, отбележете си го, нехранимайковци! Допуснете ли да ви спипаме, то нека веднага ослепея, ако не ви пречукаме за плесниците, дето още ви дължим!

Ние естествено си зяпахме във въздуха, сякаш изобщо не бяхме чули думите им. Такива хора не можеха, макар да знаехме накъде ще яздат, ни най-малко да ни уплашат.

Като опитни устмани ние изчакахме още един ден, за да разберем дали мекото време е устойчиво. После също потеглихме. Не е трудно да се помисли, че пътят през дълбоко размекнатата почва не беше удобен, ала нашите врани жребци си бяха отпочивали седмици и преодоляваха почти като на шега всички препятствия. Небраска има кажи-речи само прерийна земя. Тази, по която се движехме, беше открита, а в меката почва съвсем ясно виждахме дирите на тези, които преди нас бяха напуснали форт Ниобрара. Всички те – двамата индианци, Бърнинг, Грайндър и Слек – без изключение, както и ние, възнамеряваха, изглежда, да отидат във форт Хиллок. Това ми вдъхна опасения заради Бърнинг. Някой ми беше казал, че на Грайндър и Слек напоследък никак не им вървяло в комара и били изгубили всичко, а на такива хора не можеше да се има доверие. Те знаеха във висша степен вероятно също така добре като нас, че Бърнинг носят със себе си златен прах и нъгитс, и макар да ги смятах много страхливи за открита борба, то ги намирах достатъчно безсъвестни да осъществят заради това злато някое коварно нападение. Когато споделих мислите си с Винету, той не каза нищо, наистина, но смушка коня си с пети в хълбоците, което за мен бе също така ясно, както ако беше отговорил: „Имаш право, нека побързаме да насигнем тези типове!“

Няма причина да се впускам в подробности относно нашата неколкодневна езда. Дирите се държаха наедно и ние ги последвахме през Лу форк, чийто лед на места стоеше още толкова дебел и здрав, че издържаше ездача. Оттук форт Хиллок можеше да се достигне за една кратка дневна езда. Но тъй като минаваше пладне, ние не можехме да пристигнем там преди предобеда на другия ден.

Дълбоко отпечатаните следи се четяха ясно като в книга; тяхната старост можеше да се определи, особено от острите, обучени очи на моя Винету, почти до точността на час. Двамата индианци бяха имали пред Бърнинг преднина от два дни, ала като пешеходци сега бяха почти застигнати от тях – много вероятно тази вечер или утре заран щяха да бъдат настигнати. Грайндър и Слек бяха потеглили един ден след Бърнинг от Ниобрара, но бяха напъргали толкова конете си, както ни казваха техните дири, че сега язدهа непосредствено зад двамата братя. Това увеличи моята угриженост. По каква причина двамата бяха яздили толкова бързо? За да догонят и нападнат Бърнинг или само за да стигнат по-бързо във форт Хиллок? Последното нали също можеше много лесно да се помисли, ала аз не се успокоих с това. В следващите часове щеше да стане ясно. Кажеха ли ни тогава следите, че Грайндър и Слек са подмислили Бърнинг, значи опасенията ми са били безоснователни.

И тъй, ние се носехме в галоп по равнината – неотклонно край трите дири и държейки ги зорко под око. Мина един час, още един и ето че Винету обузда коня си и каза, когато аз също спрях моя, по своя категоричен начин:

– Двамата бели мъже, които се наричат Бърнинг, са изгубени. Тази нощ те ще бъдат убити.

Аз само кимнах, защото бях на съвсем същото мнение като него. Той продължи:

– Разликата между тези две дири възлиза на един час. През време на една езда от над осем мили тя не стана по-малка, следователно Грайндър и Слек не искат да задминат Бърнинг, а ще ги настигнат едва когато се стъмни, за да ги убият.

– Божи Господи! – подскочих аз. – И за нас е невъзможно да им заведем спасение!

– Хоуг! – изрази съгласие той. – За нас е невъзможно толкова бързо да ги застигнем, защото след два часа ще бъде нощ и тогава вече няма да можем да виждаме дирите. Но нека ги следваме, колкото е възможно по-бързо, и да се молим на великия Маниту дано закриля братята!

Преживявал ли си някога смъртен страх, скъпи читателю, по непознати пътеки, ужасяващ смъртен страх? Навярно едва ли! По отношение самия мен аз също не, макар често да съм се намирал в смъртна опасност. От смъртта аз никога не съм се страхувал и също днес не се страхувам от нея, защото тя е обичният ангел, който води чедата Божии при техния Небесен отец. Но заради други аз не само веднъж и нито само десет пъти съм изживявал този страх. Така беше и тук – през този

следобед, вечерта и последвалата я нощ. Да си убеден в сигурността на едно убийство и все пак да не можеш да го предотвратиш! Тази нощ, която прекарахме в храсталака на един малък приток на Лу форк, няма никога да я забравя!

Ако имаше сняг, щеше да ни свети. Дирите щяха да се различават и ние вероятно щяхме да успеем да предвардим злодеянието. Но без сняг, през нощта нямаше видими следи. Ние трябваше да чакаме въпреки нетърпението, което не ни даваше да заспим, докато настъпи зимният ден в един за съжаление твърде късен утринен час. Веднага щом на изток само донякъде започна да сивее, яхнахме конете и продължихме ездата. Имаше още една надежда, а именно Бърнинг да не са запалили огън и следствие на това да не са били видени и намерени от Грайндър и Слек. Но тази надежда ставаше все по-слаба и по-слаба, като забелязахме, че двете следи все повече се приближават по време една към друга. Когато бе започнало вчера да се стъмнява, Грайндър и Слек се бяха стремили максимално възможно да се доближат до братята. Всеки миг можеше да ни донесе трагичната сигурност, че два човешки живота са били унищожени.

Яздохме към един храсталак, около чийто ъгъл следите завиваха. Когато последвахме този завой, конете ни от само себе си се дръпнаха рязко назад, без да сме ги спрели. Тук лежах Бърнинг край пепелта на догорял огън в голяма локва кръв. Ние скочихме от конете да прегледаме телата. В тях вече нямаше никакъв живот; смъртта ги беше изненадала още вчера вечерта. За наше удивление видяхме, че те не бяха застреляни, а намушкани. Да намушкаш един човек, се иска повече кураж, отколкото да го застреляш от безопасно разстояние. Нима убийците не бяха толкова страхливи, както ми се бяха стрували? Или пък бяха имали определена причина да предпочетат ножа пред куршума? Какво трябваше да правим, беше лесно за разбиране. Ние не биваше да се задържаме при трупове, а трябваше да последваме убийците, които не бяха ограбили напълно жертвите си, както видяхме, а бяха им отнели само златото и пушките и после продължили да яздят с двата плячкосани коня. Та поехме значи в галоп по тяхната следа, която за наше изумление водеше точно в посока форт Хиллок. Нима не беше залегнала в самото престъпление най-основателната причина да отбягнат това място?

След може би половин час видяхме, че ездачите бяха спирали. Тук имаше следи не само от копита, но и от крака, и от това място четириконната дияра се разделяше в две двуконни следи.

Какво трябваше да означава това? Ние спряхме и Винету

възкликна:

– Уф! Тук са вървели червените мъже кедо и са получили от убийците в дар откраднатите коне!

С каква сигурност нацели тук отново истината несравнимата проницателност на Винету! Убийците бяха настигнали бледните червенокожи и им бяха подарили конете, за да отклонят подозрението от себе си. Ето и защо не бяха застреляли, а намушкали своите жертви. Та нали индианците кедо не притежаваха пушки, а само лъкове и стрели. Достойните за съжаление червенокожи следователно още от вчера са били набелязани да изкупят вината на други. Нищо неподозиращи, те бяха влезли в клопката. А каква чудовищна наглост притежаваха убийците, схванахме от факта, че двете следи водеха към форт Хиллок, с тази разлика само че Грайндър и Слек бяха направили една заобикалка, много вероятно за да скрият своя грабеж и като пристигнат по-късно от индианците във форта да могат да доложат за тях.

Докато продължихме след това да препускаме, Винету отметна от лицето своите дълги, великолепни, синьочерни коси, от което те полетяха зад него, и процеди гневно през полуотворените устни:

– Тук моят брат Шарли отново вижда кой е по-добър – белите или червените. Въпреки това съдбата е на страната на бледоликите и ние трябва да бъдем погубени и да изчезнем! Уф, уф, уф!

Какво трябваше, какво можех да му отговоря? Нищо! Впрочем сега и не бихме намерили време за дискусия по този печален въпрос, понеже видяхме да се появява на хоризонта група ездачи, които идваха към нас. Тъй като и тези хора бързаха кажи-речи колкото нас, ние се срещнахме много скоро. Те бяха част от гарнизона на форт Хиллок, предвождани от един лейтенант. Кавалеристите водеха по средата си двамата индианци кедо, които бяха оковани и вързани за конете. След като даде команда за спиране, офицерът ни подхвърли въпроса:

- Откъде води пътят ви, мешърз?
- От форт Ниобрара – отговорих аз.
- По тази следа тук?
- Да.
- Да сте видели днес нещо фрапиращо?
- Действително, сър, а именно труповете на двама мъже, които са били убити и ограбени.
- Well, съвпада! Колко е отдалечено оттук мястото?
- На три четвърти час. Тук аз виждам двама индсмани, които са вързани. По каква причина сте го сторили?

– Защото те са убийците на двамата мъже, чиито трупове сте видели. Ние ги караме на самото място, за да погребем техните жертви, а тях да обесим над гробовете. Сигурно знаете, че тук в Запада правосъдието е бързо.

– Действително го знам, сър, но знаете ли и вие така точно, че тези индианци са наистина виновниците?

– Естествено, че са те. Та нали бяха заловени с конете и пушките на мъртвите.

– Откъде знаете, че тези коне и пушки са на убитите?

– Човече, кой ви дава правото да ме разпитвате така? Вие сте един непознат, който хич не изглежда така, като мястото му да е тук в Запада. Аз обаче съм офицер и в никой случай не съм длъжен да ви давам отчет!

След това скастрияне той се извърна от мен, за да даде заповед за продължаване на ездата, ала аз го преварих:

– Стой, сър! Във форта не се ли намират двама души, по чието доносение ви е била дадена заповедта да обесите тези двама индсмани?

– Да, а сега си затваряйте чоквата, човече! Аз нямам време да изслушвам излишни въпроси и...

– Излишни? – пресякох го. – Аз имам не само всички основания, но дори свещения дълг да изрека тези въпроси, защото индсманите са невинни, а техните доложители са убийците!

– Ехей! Как стигнахте до това твърдение?

– Ние още от вчера знаехме за планираното убийство, ала за жалост не можехме да попречим. Водете ни при коменданта на форта и ние там напълно ще докажем това, което твърдя.

– Тая работа няма да стане така бързо, както си я мислите. Аз имам строгата заповед да погребва труповете и да окача убийците за вратовете толкова високо, че краката им да не достигат земята.

– Срещу това никой няма да има нищо против, при предпоставката че ще бъдат обесени същинските убийци. Позволете да ви кажа каквото знаем!

Въпреки получената заповед той ми стори услугата да ме изслуша. Когато свърших, ни огледа с удивление и каза:

– Хмм! Вие имате изцяло вида на джентълмени, които са толкова зелени тук в Дивия запад, колкото зелена едва ли може да е дървесната жаба, ала думите ви говорят за една дарба за наблюдение, която трябва с целия респект да призная. Нима тези Грайндър и Слек наистина са ни излъгали? Много джентълменски, те действително не изглеждат. Една част от заповедта, а именно погребването на труповете, аз трябва

непременно да изпълня. На неизпълнението на другата част ще се осмеля въз основа вашите показания. Но горко ви, сър, ако ни хвърляте прах в очите! Аз не позволявам да си правят майтап с мене!

Той избра шестима мъже, които трябваше да продължат с донесените за изкопаването на гробовете лизгари, после взе мен и Винету заедно с двамата вързани по средата, за да се върне във форта. Въпреки важността на моите показания той изобщо не помисли да ни пита за имената. Индианците кедо не биваше да говорят с нас, но погледите, които ни хвърляха, казваха също така ясно като словата каква благодарност изпитват към нас.

Бяха минали само броени минути от тръгването ни и започна първо слабо и после все по-силно да вали и снегът не беше мокър, защото температурата рязко бе паднала с няколко градуса. Винету проучи с поглед, който ми направи впечатление, небето и хоризонта, а когато фортът се появи пред нас, цялата местност беше вече загърната със снежна покривка, дебела няколко цола. Това беше извънредно неприятно, защото така се губеха следите, с които искахме да докажем истинността на нашите показания.

Форт Холлок имаше само името, но не естеството на форт. Върху един ограден с греди четириъгълник бяха построени колиби от дървени стволоче. Дълги дървени, подобни на сайванти навеси придаваха на заселището повече вид на хранилище за стоки, отколкото на укрепление и само едва видимите вече мръснобели останки позволяваха да се различи, че плацът е бил обграден от висок и дебел снежен вал, който мекото време от последните дни беше разтопило. От индианците хората, види се, не се бояха, защото портата зееше широко разтворена, когато влязохме. Както разбрахме от заниманията на присъстващите войници, споменатите навеси служеха като конюшни и плевни. Чули тропота на конете ни, от една от блокколибите излязоха двама офицери – един лейтенант и един капитан, които смръщиха лица, когато ни съгледаха. Водачът на нашия отряд слезе от коня и пристъпи към капитана да му докладва. Ние също скочихме от седлата.

Капитанът изслуша доклада на своя подчинен с не особено голям интерес, а когато после приближи към нас, видяхме, че вниманието му бе отправено много повече към конете ни, отколкото към нас. Той ги измери с погледа на познавач и после възкликна:

– Dear me¹², какви великолепни създания! Купувам ги от вас,

12. – Dear me! (англ.) – Боже мой! (Б. пр.)

джентс! Какво ще струват?

Едва при този въпрос той сметна за нужно да погледне към нас. Видът на Винету не му въздейства ни най-малко, ала когато погледът му падна върху мен, видях по лицето му да се появява израз на изненада.

– All devils!¹³ – извика. – Кого виждам тук? Истина ли е това? Кой сте вие, сър?

– Казвам се Бейър – отговорих.

Той поклати глава, пристъпи по-близо до мен, улови ме за брадичката, завъртя главата ми надясно, за да види лявата страна на гърлото ми и каза после с триумфиращ тон:

– Хем веднага си го помислих! Този белег тук отдолу произхожда от прочутия удар с нож. Аз ви видях при майка Тик в Джеферсън Сити и сега знам, че тези два жребца не се продават, защото в целите Щати няма животно, сравнимо с тях. Нека другите си ви смятат за дървесни жаби, аз няма да се остава да ме заблуди вашето облекло, мешърз. Вие двамата сте...

– Моля, не назовавайте никакви имена, капитане! – вметнах аз бързо в словото му.

– Защо не? – попита той.

– Заради сиусите, през чиято територия трябва още да яздим. Ако вие наистина сте ни разпознал, то ще знаете също, че съпринадлежащите към тази нация не е необходимо да знаят, че сега се намираме на тяхната спорна територия.

– Well, изцяло както желаете, сър! Аз имах намерение здравата да насоля моя лейтенант, дето се е оставил да го придумате да тръгне обратно, ала сега мисля, че е постъпил съвсем правилно. Елате вътре в блокхауса! Конете ви ще бъдат добре настанени, а вие ще получите една порядъчна порция силен грог и същевременно ще изложите какво имате срещу Грайндър и Слек.

– Къде са тези типове, капитане? Не ги виждам. Да не би вече да са се омели?

– О, не. Конете им стоят ей там под навеса, а те самите са на лов, за да си острелят някое парче месо.

– И вероятно за да хвърлят едно око на откраднатото злато, което са скрили. Много жалко, че наваля такъв сняг! Така стана невъзможно да тръгнем след тях и да ги подслушаме. Този сняг унищожи доказателствата, безусловно необходими за уличаването им в убийството.

13. – All devils! (англ.) – По дяволите! (Б. пр.)

– За мен това е кажи-речи безразлично, сър. Та нали знам, че вие сте достатъчно способни хора да извадите доказателствата и изпод най-дебелия сняг.

Блокколибата, в която ни беше въвел по време на последната размяна на реплики, служеше на него и двамата лейтенанти за жилище. Докато най-младшият офицер се зае с приготвянето на грога, капитанът посочи два примитивно сковани стола и каза:

– Сядайте, мешърз, и ми кажете откровено, нали сте Олд Шетърхенд и Винету?

Аз отговорих, като показах пушките ни, които естествено бяхме взели със себе си вътре:

– Ето прочутата Сребърна пушка на вожда на апачите, а тук виждате карабината ми „Хенри“ и мечкоубиеца. Сега знаете, надявам се, съвсем точно кои сме.

– Действително. Голяма чест е за нас да ви видим при себе си. Ние ви казваме сърдечно добре дошли и ще гледаме на всяка дума, която кажете по убийството, като на клетва.

– Благодаря, сър! Но едно такова дело трябва да се отсъди според законите на саваната, а тези закони изискват неопровержими доказателства. Вие не бива да произнасяте присъда само въз основание на това, че ни вярвате и ни се доверявате.

Винету, който никога не слагаше в уста алкохол, отказа грога, ала аз отпих глътка от горещата напитка и започнах да разказвам сега по-изчерпателно отпреди какво знаехме и мислехме за Грайндър и Слек. Още не бях изцяло свършил, когато врата се отвори и двамата споменати влязоха.

– All devils! – извика Грайндър, като ни съгледа. – Нека веднага на място ослепея, ако това не е оня мистър Бейър с неговия индианец!

– Той е действително – отговори капитанът, давайки един знак на лейтенанта. Той касаеше, както съвсем правилно предположих, арестуването на двамата престъпници. После комендантът продължи: – На вас май не ви е приятно да видите тук тези джентълмени?

– Да не ни е приятно? Дявола да ме замъкне, ако на мен нещо, що се отнася до тези мъже, е приятно или неприятно! Те хич не ме интересуват, за мен те са пълен въздух!

– Едва ли все пак! Ако знаехте защо са дошли във форт Хиллок, сигурно щяхте да бъдете по-малко равнодушни.

– Pshaw! Какво ли може да искат! Ние двамата нямаме никаква работа с тях! Дойдохме само да попитаме дали вашите хора вече са се

върнали. Да се надяваме, червените нехранимайковци вече висят окачени на две хубави конопени въжета?

– Не, не са още окачени. Мистър Бейър ги доведе обратно.

– Как? Какво? Мистър Бейър? Какво общо имат мистър Бейър и неговият индианец с тая работа?

– Твърде много! Те познават истинските убийци и са ги преследвали дотук.

– Истинските убийци? Та това нали са кедо-индсманите!

– Не. Мистър Бейър, напротив, твърди, че истинските убийци се казват Слек и Грайндър.

– Слек и... all devils, ние? – избълва Грайндър шокиран.

– Да, вие!

– Ако той твърди това, то нека веднага ослепея, ако не си е изгубил акъла! Слек, говори, какво ще кажеш по въпроса?

Запитаният протегна към мен свития си юмрук и изкряска:

– Да го вземе Дявола! Какво иска тоя тип от нас? Той е един дачмън, чиято дума не чини нищо. Бог да ме направи хахо, ако не му затъкна зурлата, та цял живот да е принуден да мълчи! Ела, Грайндър! За такъв тип ние тук сме твърде добри!

– Ще останете! – обърна се заповеднически към тях капитанът.

Те понечиха въпреки заповедта да си тръгнат, ала когато отвориха вратата, видяха пред себе си лейтенанта, който пристъпи вътре с половин дузина войници. Бяха обградени и арестувани.

– Какво трябва да означава това?... Какво значи това? – кресна Грайндър, докато напразно опитваше да се отскубне.

– Това означава, че вие сте задържани за убийство с цел грабеж – отговори капитанът.

Сега последва сцена, която не е за описване. Не че двамата оказаха съпротива – за тая цел те бяха твърде страхливи. Тяхната защита се състоеше само в думи, ама що за думи бяха това! Проклетия, клетви, вричания и ругатни от такова естество, че косите ми поискаха да се изправят. Едно след друго следваха пожелания за ослепяване и обезумяване. Такива хулителища още не бях чувал през живота си. Струваше ми се, че ще се задуша в този порой на греховни изрази, и дълбоко и с облекчение си поех дъх, когато ругателите бяха най-сетне изведени навън, за да бъдат затворени и до разпита строго охранявани. Дори моят иначе толкова невъзмутим Винету стисна с пръсти по болезнен начин ръката ми и каза:

– Шарли, един червен мъж би ли се държал някога така, би ли

оскърбявал по такъв начин своя небесен Маниту? Кой тук още може да твърди, че бледоликите били по-добри и по-културни от исконните деца на саваната? Ако има Див запад, то той е подивял само благодарение на белите нашественици, на които ние някога сме гледали като на божества! Хоуг!

„Хоуг“ при него беше думата за свято уверение, равнозначно на нашето „амин“.

След известно време се върнаха от погребението на убитите шестимата кавалеристи. Те носеха всичко, което още бяха намерили по джобовете. Сред нещата се намираха и бележки, от които ние узнахме точните адреси на техните близки. После бе дадена команда за обяд. Аз, от само себе си се разбира, бях поканен заедно с Винету на офицерската трапеза. Офицерска трапеза! Имаше колкото си щеш блюда. От тях на човек бе достатъчно само да си реже от еленовия бут, сложен върху парче нерендосана дъска.

После бяха свикани членовете от състава на съда, които се състоеше от офицерите и трима унтерофицери. Винету и аз присъствахме като свидетели и също индианците кедо трябваше да се явят, за да отговорят на евентуални въпроси. Когато всички тези персони се събраха, бяха доведени Грайндър и Слек. Те се явиха вързани и бяха пазени от по двама войника.

Двамата обвиняеми не изглеждаха съкрушени. Тяхното държане беше по-скоро много уверено и думите им прозвучаха направо нагло, когато заявиха, че не могат да признаят присъстващото жури. Те във всеки случай добре съзнаваха, че прясно нападалият сняг ни е отнел възможността да приведем необорими доказателства, и се перчеха с това. Тези доказателства можеха да се състоят само в намиране ограбеното злато, фактът, че бяха подарили на кедо-индсманите конете и пушките на убитите, нямаше почти никаква стойност, защото те и без убийство можеха да са стигнали до тяхно притежание, а и най-вече за това, че според обичая на саваната свидетелството на двама червенокожи не чисеше повече от нищо.

Не мога да твърдя, че капитанът в качеството си на председател водеше по много хитър начин разпита, но в случай че искам да бъда откровен, трябва да призная, че и на мен на негово място нямаше да се удаде да накарам престъпниците да признаят деянието си. Основното доказателство, което при настоящите условия можехме да приведем, беше обстоятелството, че те с умисъл не бяха подминали убитите, а така бяха нагласили ездата си, че да застигнат братята едва след настъпването на

мрака. Вярно, тези следи също вече не бяха налице, ала ние можехме да се закълнем. За съжаление с това се доказваше само настигането, но не и убийството на Бърнинг.

По тези причини разпитът се състоеше само от обвинения от страна на капитана и отхвърлянето на неговите твърдения от страна на обвиняемите. Тяхната наглост се покачи до степента на присмех и предизвикателно самоувереност, а хулите им достигнаха такава нечуваност, че накрая аз вече не можах да издържа и помолих председателстващия, ако не да приключи, то поне за днес да прекъсне.

– Прекъсне? – попита с хилене Грайндър. – Това ние не можем да позволим. Ние искаме или незабавно присъда на основание непоклатими доказателства, или моменталното ни освобождаване. Нека ослепея на място, ако се съгласим на нещо средно между тези две позиции!

– Да – вметна Слек, – или ни обесете, или ни освободете! Нещо друго няма. Това, което изнасят срещу нас тоя мистър Бейър и индианецът му, е толкова смехотворно, че направо ми дожалява за тяхната глупост. На нас то хич нищичко не може да навреди, но за да докажем невинността си даже в излишък, ние искаме да им дадем един шанс да отстоят своите твърдения. Вкарайте ни тази вечер заедно с тях в някое тъмно помещение и дайте на всеки по един хубав остър нож в ръката! Ако те се съгласят на този рицарски метод на аргументация, то нека Бог ме направи хахо, ако не им втъкнем нашата невинност по такъв начин между ребрата, че утре на заранта ще е останало само вонящата им леш. Ти кандисваш ли така, Грайндър?

– С най-голямо удоволствие – отговори запитаният. – Не един и двама вече са падали под ножовете ни и за мен ще бъде истинско блаженство, ако тези така наречени джентълмени склонят на твоето предложение. За съжаление аз съм убеден, че няма да им стиска да се решат. Да лъжат, могат като разпрани, ама дали и да се бият? Pshaw!

Аз хвърлих един въпросителен поглед към Винету; той отговори отвърдително само с клепахи. Ето защо казах:

– Това е фулкльовщина, повече нищо! Ако се съгласим с предложението, те веднага ще го оттеглят.

– Да го оттеглим? – разкикоти се гръмогласно Грайндър. – Двама такива прочути и опасни ножари като нас щели да отстъпят! Тая мисъл е толкова смешна, толкова тъпа, та чак не намирам думи да я окачества.

Двамата продължиха още доста време да ни се присмиват по този начин, додето не донесох предложение при председателстващия да признае двойния дуел като Божи съд. Изразът Божи съд предизвика

отново веселостта на обвиняемите, които бяха буквално горди с това, че не вярват в Бога. Те бяха напълно убедени, че ние сега само от немайкъде и привидно сме се съгласили на дуела, ала вечерта със сигурност ще офейкаме. Капитанът пък, който знаеше кои сме и следователно нямаше защо да се страхува за нас, обяви съгласието си с моето предложение и ето как бе определено, че ние четиримата, всеки въоръжен с нож, ще бъдем зарезани в една празна плевня от осем часа вечерта до осем часа сутринта, за да решим с бой въпроса за вината или невинността на обвиняемите. Докато биваха отвеждани, типове те пак ни осмяха и на излизане ни подметнаха такива обидни думи, които тук ми е невъзможно да възпроизведа. Те бяха естествено отново заключени. Цялата им крепка увереност се базираше на две обстоятелства: че бяха много грижливо претърсени, без да е била открита и следа от задигнатото злато, и че ни смятаха за плашливи новаци, на които хич през ум няма да мине довечера в осем да са още във форт Хиллок.

Когато бяха изведени, капитанът естествено не се осмели да ни даде някакъв съвет. За него изходът от дуела между Винету и Олд Шетърхенд и двама такива безделници беше несъмнен и целият гарнизон на укреплението беше запленил от това, че тук ще се разиграе едно такова изключително интересно събитие.

Ние огледахме плевнята. Тя се намираше под едно дърво и беше скована от груби дебели дъски. От външната страна на врата беше натъкмено едно дълго и тежко дървено резе. Понастоящем във вътрешността нямаше нищо друго освен малко плява, която лежеше в десния заден ъгъл.

Ние бърборихме с офицерите почти до осем часа, без специално да споменаваме дуела. Но арестантската стража неколkokратно предаде, че Грайндър и Слек току подпитвали дали сме още тук. Точно в осем часа те бяха отведени при плевнята и получиха своите ножове. После ние предадохме на капитана всичките си оръжия, без ножовете, разбира се, взехме топлите си одеяла и се оставихме да ни поведат към арената на битката. Пристъпихме с капитана и лейтенантите във вътрешността на плевнята; един войник освети с треска борина. Грайндър и Слек се облягаха на задната стена с ножове в пестниците.

– Ето ги че идат! – подигра се Грайндър. – Те летят към гибелта като комарите към светлината. Защо да чакаме до утре заран? Вратата може да бъде отворена още след четвърт час, тъй като дотогава ние ще сме предали типовете на пъкълата!

Тия приказки трябваше да прозвучат много самоуверено, ала ние

добре доловихме, че гласът му потреперваше. След като сметката им, че ще духнем, се бе оказала крива, настъпи страхът. Докато ние проснахме одеялата си в ъгъла вдясно, сякаш се канехме после там да се установим, капитанът разясни на самохвалковците:

– Действително е възможно работата да стане толкова бързо, както си мислите, но много вероятно с тъкмо противоположния резултат. Та вие изобщо не знаете кои са всъщност мистър Бейър и неговият индианец.

– Кои ще са! – изхили се Слек. – Хора, които имат още жълто на устата. Бог да ме направи хахо в тоя плевник, ако тия типове имат след изтичането на един час и една-едничка капка кръв във вените си!

– Я престанете най-сетне с вашите богохулства! Ако думите ви тръгнат към изпълнение, то няма да напуснете това място другояче освен единият сляп, а другият побъркан. И сега най-после трябва да узнаете с кого си имате работа. Тези джентълмени са именно Олд Шетърхенд и неговият червен приятел Винету, за които съм убеден, че ще напуснат тази плевня напълно невредими.

– Олд... Шет... Вин...! – прозвуча откъм задната стена.

От страх те не можаха дори да изрекат напълно имената и мина доста време, преди Грайндър да прибави:

– Нека веднага ослепея, ако това не е една нагла и съвсем проклетата лъжа!

Тогава аз отидох при него, хванах го с дясната ръка за колана, издигнах го високо и така го запратих към стената, че всички диреци и дъски изпращаха. После се върнах, без дума да кажа, на мястото си. Но вместо мен заговори комендантът, докато Грайндър се надигаше, охкайки и проклинайки, от земята:

– Това беше най-правдивото доказателство, че съм казал истината. Такава проява на сила с една ръка може да демонстрира само Олд Шетърхенд. Сега вярвате ли, че е той?

– Да ви вземе Дявола! – изсъска тук Слек. – Това е измама, това е коварство! Защо не ни беше съобщено по-рано кои са тези люде? Те ще ни заколят тук бавно и сигурно, ще ни наръгат злодейски в тъмнилката! То е по-лошо, отколкото да сме изправени на процес пред журито. Ние искаме да се махнем отук. Искामе още веднъж да бъдем разпитани!

– Признавате ли убийството и грабежа?

– Не, и пак не! Ние сме невинни!

Тогава Винету даде с ръка знак за мълчание и каза по своя спокоен, проникновен начин:

– Тук стои Винету, вождът на апачите, а тук стои неговият приятел и брат Олд Шетърхенд, на когото още никой враг не е съумял да противостои. Досега аз не съм изрекъл нито дума, но сега ще кажа какво ще се случи. Хората ще ни зарезят и обградят после плевнята, за да не побягнат убийците от страх през дървените стени. След това нашите ножове ще проникнат въпреки тъмнината гърлата на злодеите, защото очите ни са свикнали да пробиват мрака. Ние сме като змиите, които човек не чува, когато допълзват. Днес бяха изговорени достатъчно безполезни приказки. Сега ще последват делата и хората няма да чуят нищо друго освен предсмъртните крясъци на убийците, които ще паднат под нашите ножове, също както те са намушкали Бърнинг със своите! Можем да започваме!

Маниерът и начинът на говорене на Винету отказа едно направо съкрушаващо въздействие върху негодяите. Те повдигнаха с треперещ тон протест – напразно. Молеха, заплашваха, проклинаха – също напразно. И дори когато факлоносецът напускаше помещението свиваха юмруци и ревяха за обезумяване и ослепяване. Едва когато вратата бе зарезана, замлъкнаха и от този момент избягваха всеки, даже най-лекия шум, за да не привлекат вниманието ни към мястото, на което се намираха.

Що се отнася до нас, ние нямахме намерение да ги намушкаме, а чрез смъртен страх да ги доведем до признание. Бяхме убедени, че ще се пазят да ни нападнат, ала въпреки това пренесохме тихо одеялата си от единия ъгъл в другия и се излегнахме после с изпънати крака така, че всеки, който приближеше да се натъкне първо на тях. После зачакахме с ножове в ръце, готови всеки миг за незабавна отбрана.

Липсваше ни, наистина, всяко мерило за точно определяне на времето, ала аз отчетох половин час и още един, без нашите изострени от тренинг уши да доловят някакъв шум. И тогава съвсем из един път стана изключително студено, толкова студено, че пронизваше чак до мозъка на костите, а късо време след това над покрива взе да се носи безпаузно едно глухо, гнетящо бучене. Само няколко минути по-късно чухме навън да се вика:

– Виждате ли огньовете на свети Елм по всички остриета и ъгли? Идва близард, близард! Спасявайте се в блокхаусите, бързо, бързо!

Близард означава най-ужасната снежна буря на запад от Мисисипи, която, идвайки винаги от север, се известява с едно съвсем рязко и силно спадане на температурата и отминава бързо, наистина, но по отношение опасността не отстъпва на страховитата вюга на високопланинска

Азия. Той често бива придружен от електрически явления и въпреки зимния сезон светкавиците и гръмотевиците не са рядкост. Горко на този, когото близардът изненада на открито или в някоя нездраво уплътнена постройка! Той поваля или отнася всичко със себе си и покрива всеки предмет с еднометров снежен саван.

Виковете отвън бяха замлъкнали – пазачите бяха избягали в блок-колибите. И ето че връхлетя първият пристъп на вятъра, който сякаш искаше да помете всичко от земята, всичко да изскубне от гнездото му. Над нас виеше, скрибуцаше, стенеше и ревеше, като че бяха отприщени някакви невидими водни талози, незнаещи ни бряг, ни милост. Гръмотевици тъгнаха, светкавици процепваха мрака. Вътрешността на плевника се изпълни с фин, но гъст снежен прах, който орканът навяваше през пролуките. Ние треперехме от студ и тракахме зъби, макар да се бяхме затънали плътно в одеялата. Почвата се тресеше, плевнята се люлееше. Това продължи направо повече от половин час, после в беснеенето на стихията настъпиха къси интервали, в които чувахме Грайндър и Слек да пшкват, стенах и хъхрят. Може би само от страх? Това сега не можем да знаем. Сетне орканът събра силите си за един последен, могъщ блясък. Земята потрепери под нас, плевникът изпраща, наклони се надясно, наляво, след това задната му част се сгромоляса с трясък. И близардът сякаш се бе задоволил с това, защото сега тишината настъпи също така внезапно, както внезапно беше дошъл ураганът. Опасността беше отминала.

Наистина ли отминала? За Винету и мен – да, дали обаче и за другите? Изпод развалините на срутената половина на плевнята си проправих с мъка път една фигура и побягна със силен рев – беше Слек. От другия ъгъл се разнесоха нечленоразделни звуци, като че някой искаше да извика, но не можеше. Отвихме се от одеялата и тръгнахме нататък. Там Грайндър лежеше между разтрошените дъски под една греда, която почти му бе вгънала гърдите. Аз я вдигнах, а Винету изтегли ранения, който изпадна в безсъзнание още щом бе освободен от тежестта. Понесохме го към офицерското жилище, при чиято врата ни засрещна капитанът, тръгнал да види какви щети е причинил близардът на форта. Той се върна заедно с нас. Когато внесохме Грайндър вътре и го положихме до огъня, можахме да видим неговите наранявания. Всички изкрещяхме от ужас. Една дъска беше паднала с острия ръб напреки лицето му и беше смазала основата на носа и избила двете очи.

– Сляп, сляп, сляп! – извика капитанът, сключвайки молитвено ръце. – Как само сквернословеше, че искал веднага да ослепее! Това е

Божи съд!

Аз не казах нито дума, толкова дълбоко бях потресен; Винету също стоеше безмълвен до мен. После привързахме осъдения от Висшия съдник и го сложихме на постелата на единия от лейтенантите. След това излязохме да видим последиците от оркана. Единствената вреда, която беше причинил се състоеше в съборената плевня. Сега потърсихме изчезналия Слек. Неговата следа водеше към палисадата, през която той се беше прехвърлил, и продължаваше въвн към близката гора. Снегът беше дълбок до коляно. Той осветяваше така, че можехме без факли да следваме дирята. Стигнали при крайнината на гората, ние чухме между дърветата един много особено мотолевещ човешки глас. Навлязохме в гъсталака и намерихме Слек, който беше разровил снега под едно дърво. Проснат надълго на земята, той беше наврял ръка под коренището и си тананикаше като дете:

– Прах, нъгитс... прах, нъгитс... осем пълни торбички... осем пълни торбички!

Той допусна само със сила да бъде откъснат, а после намерихме под мъха осем кожени торбички с тежина повече от фунт. Нещата се съгласуваха точно с бележките на Бърнинг; това беше златото, което им бе докарало смъртта.

Слек беше поведен към форта. Там видяхме, че косата му лепне от кръв. Когато прегледахме главата му, се установи, че той също е бил тежко ударен от срутилите се греди и дъски. Дали следствие на това се бе помрачил неговият дух, или страхът още преди туй му бе отнел разсъдъка, не можеше да се определи.

Грайндър сляп и Слек безумен! Точно така, както в своето безверие и наглост бяха искали от Бога! Който тук още отрича, че има една Все-вечна справедливост, на която никой човек, дали в този или отвъдния свят, не може да убегне, нека той добре се пази да бъде доведен до прозрение от господството на тази справедливост! Божият съд е неотменим и справедлив. Всяка вина бива изкупена, рано или късно, тук или отвъд. Никой виновник не се изплъзва от възмездието.

Интересно бе, че след лошия ден отново настъпи меко време, което позволи да продължим ездата си. Грайндър и Слек като тежко болни останяха във форта. Тяхната съдба зависеше, ако не станеха жертва на раните си, от тамошните офицери, които ни изпратиха на едно доста голямо разстояние. Двамата индсмани получиха в дар конете на Грайндър и Слек. Те можеха следователно да ни придружават. Ние ги отведохме до обединената река Плат¹⁴, където те се сбогуваха с нас, уверявайки ни в

своята вечна благодарност, защото сме ги спасили от незаслужената смърт чрез обесване...

Четири години по-късно слязох в Батон Руж от мисисипския стиймър¹⁵, понеже трябваше да чакам тук парахода за Натчез. На пристана седяха двама просяци, чиито окаяни, мършави фигури бяха облечени в дрипи. Лицата им ми се сториха познати. На единия липсваха двете очи, а на мястото на основата на носа имаше дълбок, широк белег. Другият ми поднесе с умоляващ жест шапката си. Когато хвърлих в нея една сребърна монета, той я прибра трескаво и замърмори:

– Прах, нъгитс... осем пълни торбички... осем пълни торбички!

Сега знаех кого имам пред себе си. Значи убийците все пак не бяха намерили своето наказание във форт Хиллок. Но тяхното сегашно положение във всеки случай беше още по-лошо и от смъртта.

Същата година случайно наминах през Маубърли в Мисури. Там се осведомих за семействата на братя Бърнинг. Ето как ми се удаде да чуя историята за убийството, и то с далеч стигащи окраски относно онова, което Винету и Олд Шетърхенд бяха съумели да извършат. Аз не казах кой съм и се задоволих само да узная, че капитанът беше изпратил на близките осемте торбички с цялото съдържание и един изчерпателен писмен доклад...

14. Има се предвид реката след водослива на Норт Плат и Саут Плат. (Б. пр.)

15. стиймър (англ. steamer) – параход (Б. пр.)

ТАЛИСМАНЪТ

Едно своеобразно хъхрещо сумтене ме събуди от съня. Или това беше само хъркането на някой от моите другари по спане? В херметически затворената зимна колиба цереше въздух, който се беше направо за отчаяние. В тясното пространство бяха намерили място осем човека и пет кучета, но само не питайте как! Тези тринайсет създания лежаха със своите петдесет и два предни и задни крака така едно до, върху, под и през друго, че разплитането на тази маса многобройни и объркани крайници изглеждаше абсолютно невъзможно.

В средата на построената от кожи на северен елен шатровидна колиба димяха останките от грамаден огън, чийто парлив пушек образуваше един общ непроницаем облак, тъй като димоотходният отвор беше затулен. Аз лежах с глава върху ухаещия на моруново масло хълбок на добрата майка Снйера, чието име в превод означава „мишка“; десният ми крак беше протегнат под тялото на стария чичо Сете, която дума трябва да се превежда със „стрела“, а лявото ми стъпало служеше на едно от кучетата за възглавница. Татко Пент, тоест Бенедикт, Благословения, беше разкопчал кожата ми, за да курдиса милата си главица върху моя стомах, така че опашката на кучето, на което той самият служеше за матрак, с прелестно гъделичкане бръсваше носа ми. Към този неоченим комфорт се добавяше жегата, развиваща се във вътрешността на моето плътно загърнато кожено-кожушено облекло, и сатанинският аромат на тринайсеткратната транс- и респирация (потене и дишане) редом с подвижността на онези дребни рицарски създания, които са неизбежни в такава кучешка близост, и за които старият веселяк фишарт¹⁶ е пял: „Мен 'апе ме додяващо, к'во ли мож' да е то?“¹⁷ Вземете ли под внимание също всички диатонични и хроматични сърдечни излияния, чието хрипещо фортисимо изпълваше шатъра, то може би ще намерите за непонятно, че аз за един миг съм се измъкнал от меките обятия на съня.

Но не, не хъркане ме беше събудило, защото аз долових сега, когато бях буден, за втори път онова сумтящо хъхрене. То прозвуча във на известно разстояние от колибата. Веднага след това изтрещя изстрел и един висок глас извика:

– Attje, tassne le tarfok! (Татко, мечката е тук!)

16. Фишарт Йохан (1546–1590) – немски писател, критик, сатирик (Б. пр.)

17. Стихът в оригинала е на немски диалект (Б. пр.)

В миг всичките петдесет и два крайника се приведоха в най-бързо движение и онова привидно невъзможно разплитане за две секунди бе щастливо извършено. Осемте човека крещяха и ревяха; петте кучета лаеха и виеха; огънят беше напълно стъпкан, докато всеки търсеше своите оръжия и хващаше онези, на някой друг. И все пак ние се намерихме само след две минути пред колибата и се завтекохме към мястото, от което Неете¹⁸, синът на стария Пент, затърча в крайна възбуда насреща ни, като крещеше с всички сила:

– Tarfok, tarfok le mesam! (Мечката, мечката откъмна еленчето ми!)

– Къде е? – попита старият.

– Tuos, tuos kwouto pluewai! (Там, там по блатото!)

– Вземете си ските – изкомандва татко Пент, – пушките, ножовете и щеките. Вземете също въжета. Да побързаме след нея!

Всички ски бяха подпрени по шатрата. Ние ги сложихме и тръгнахме към блатото, което се простираше в равнината на неголямо разстояние от лапландското жилище. Какке Кайра¹⁹ остана при жената и трите дъщери. Ние, другите, наброявахме пет персони: Пент, чичо Сете, Нее-те, аз и вторият слуга, който се казваше Анда, сиреч Андрей.

Беше може би един час след полунощ, ала въпреки това ние можехме много добре да виждаме, тъй като небето бе озарено от едно северно сияние с такъв разкош и великолепие, както никога не бях го наблюдавал. Това не беше онази леко разширяваща се и отново свиваща се нежна игра на цветове, също не онова голямо и спокойно стоящо по небесната твърд явление, а едно непрестанно, могъщо запокитване във висините на лъчеизпускащи цветни снопове, които искряха и преливаха в безкрайността, един замайващ вихър от хиляди едно след друго въртящи се и с все по-големи радиуси огнени колела, едно непрекъснато сражение, извиване, гонение и стрелкане на всички възможни пламъци, светлини, цветове и нюанси, едно зрелище, което наистина щеше да ми въздейства с поразяващ ефект, ако в мен не се беше пробудил ловецът.

Дирята на мечката можеше съвсем ясно да се различи в дълбокия сняг, а след късо време видяхме и самата нея като тъмна, бързо придвижваща се точка по бялата повърхност на блатото. Тя трябваше да е някое могъщо животно, след като бе в състояние да мъкне при един такъв бяг еленчето със себе си.

Въпреки това ние нямаше защо да се страхуваме от нея.

18. Неете – Златко (Б. а.)

19. какке Кайра – слуга Ерих (Б. а.)

Лапландската мечка е по-малко опасна и от вълка; тя далеч не притежава свирепостта примерно на американската гризли, която я прави толкова опасна, и се осмелява да нападне човека само когато е подтикната от неизбежна самоотбрана. Лапландците до един бяха много опитни скиори. Ние летяхме със скоростта на бърз влак по равнината, но това, види се, все още не бе достатъчно за стария Пент.

– По-бързо – извика той, – иначе тя ще стигне хълма и ще се скрие зад скалите, където много трудно ще можем да я следваме.

Ние забързахме, ала мечката сякаш беше чула думите на предводителя. Тя зави внезапно наляво. Животното трябва да бе забелязало преследвачите си и сега се понесе тромаво към хълма, представляващ предвестник на планината фйел, която със своята отрупана със сняг елхова тъмнота поглеждаше надолу към блатистата страна. Ние опитахме да пресечем пътя на бегълката, но не ни се удаде; тя изчезна от очите ни, още преди да сме достигнали хълма.

– Ето я дирята – рече чичо Сете, – тя води право нагоре към най-калпавото място. Свалете ските! Те тук вече не чинят нищо.

Ние метнахме ските на рамо и заизкачвахме стръмния скат на възвишението. Снегът беше няколко стъпки дълбок, което много затрудняваше изкачването. Ние полагахме всички възможни усилия, така че здравата се запотихме под тежкото облекло, ала независимо от това напредвахме доста бавно. Най-сетне стигнахме билото на хълма, ала трябваше да се задоволим само със следата на мечката – тя самата беше спечелила значителна преднина.

Теренът беше изключително насечен. Ние трябваше да се провираме ту надясно, ту наляво, ту напред, ту отново обратно между остри, наполовина засипани от сняг скални отломъци. Имах чувството, като че на мечката бе доставяло особено удоволствие едно хубавичко да ни обърка. И при това нито за миг не биваше да губим предпазливостта, тъй като зад всеки камък бе възможно да се натъкнем на нея.

Най-после стигнахме до една малка височинка, където тя си беше позволила кратка почивка. Наистина си имахме работа с голяма хитруша. Тя беше избрала този извисен наблюдателен пункт, понеже тук още отдалеч можеше да забележи нашето приближаване, и беше същевременно достатъчно умна да използва времето за една бърза закуска. За тая работа в най-добрия случай беше оставила десет минути, ала за това кратко време еленчето все пак беше кажи-речи напълно изчезнало.

– Wuoike! (Поврага!) – изруга татко Пент. – Тоя partne pahakase²⁰ ни е оставил само кожата и краката. Hautesn so mon kalkao lapmet! (Ще

наредя да го налагат до смърт!)

Той размахна заплашително над главата си щеката и пое отново по следата. Тя водеше в една стръмна клисура нагоре към фйел. Дълбокият сняг извънредно много ни затрудняваше. Ние се плъзгахме почти на всяка крачка отново надолу и мина доста време, преди да достигнем височината на гората. Предимство беше, че червените ели растяха много нарядко. Многобройни скали лежаха пръснати между стволите. Следите се виждаха ясно.

Ние крачехме безмълвно все един зад друг. В един момент, тъкмо когато се канехме да стъпим на някаква поляна, вървящият начело Пент спря зад последното дърво.

– Какво виждаш? – попита високо чичо Сете.

Аз вървах след Пент и също като него бях видял един мъж, който се появи с бърз ход вляво от нас измежду дърветата. Но когато чу гласа на чичото, побърза да изчезне обратно в полумрака на гората.

– Кой беше това? – попитах аз тихо.

– Не го разпознах, господине – отговори старият. – Какво ще ти търси един мъж по това време тук в гората!

– Ти навярно си единственият, който живее в този край?

– Да. Дали не е някой мъж, тръгнал на аито²¹?

– Не ми се вярва. Един такъв нямаше да ни лиши от поздравата си. Той избяга, значи неговият път трябва да е пътят на кривдата.

– Господине, наистина ли мислиш така?

– Да.

– Тогава трябва да го последваме!

Тези думи бяха изречени с припрян, угрижен тон, който не можах веднага да си уясня. Ето защо попитах:

– Мислиш, че е убиец на елени?

– Не, мисля нещо друго, waljam²². Аз трябва да видя кой е. Вие междувременно следвайте мечката!

– Не бива да тръгваш сам! – предупреди синът му Неете.

– Какво знаеш ти, хлапе! Вървете! Не е необходимо да остава някой с мен!

Тези думи бяха изговорени с толкова заповеден тон, че ние трябваше без възражение да се подчиним. Със сигурност не беше безопасно да се залови тук в гората и при този сняг с един непознат, който ни се беше

20. partne pahakase – син на Дявола (Б. а.)

21. аито – път, по който човек върви, за да си смени жилището (Б. а.)

22. waljam – батко мой (Б. а.)

сторил толкова подозрителен. Той трябва да си имаше някоя съвсем особена причина да остане сам, при положение че едно придружителство се явяваше толкова необходимо. Ние го оставихме да върви и продължихме да следваме дирята на мечката. Усилията ни много скоро бяха възнаградени. Само след късо време следата ни отведе до открита площадка, покрита с лабиринт от камъни. Животното лежеше скрито тук някъде, защото когато обходихме мястото, установихме, че дирята не извежда навън.

Кучетата до момента бяха при нас – всяко вързано със сиджимка към своя господар. Но сега, когато обградихме мястото, бяха пуснати. Те се стрелнаха между камъните и скоро долових редом с яростния им лай едно дълбоко и сърдито ръмжене. Данданията спря за кратко време и после се придвижи към срещуположната на мен страна. Докато на вълка налита направо на гърлото, спрямо мечката кучето на лапландеца се държи предпазливо. То я примамва да излезе от леговището, без самото да се подхвърля на опасност. Така и днес не се чуваше някое от кучетата ни да е получило удар. Отсреща много скоро отекна изстрел и веднага след него втори. После хайката надигна триумфиращ вой, по който веднага се разбра, че мечката е повалена.

– Неете, мъртва ли е? – провикна се през поляната стоящият вдясно от мен Анда.

– Mije lepe winsam! (Ние победихме!) – отговори запитаният. – Wiesodake le tarfok. (Мечката е мъртва.) Елате насам, kratnatjeh²³!

Побързахме към викация. Мечката лежеше безжизнена на земята. Младият Неете я беше оставил да приближи на две крачки, тикнал сетне дулата на двуцевната си пушка в разтворената паст и дръпнал два пъти спусъка.

– Тя е заела, че е мое еленчето, което изяде – рече той доста равнодушно, – и затова дойде аз да я убия.

При лапландците всеки член от фамилията има собствени животни при стадото с негов собствен, определен [???]. Още при рождението бащата подарява на детето един елен; при кръщенето то получава втори; който открие първия му зъб, трябва да му подари трети. Домашната прислуга също получава своето възнаграждение и специалните подаръци в елени и ето как един ратай, който се сдомява за някоя ратайкния и присъединява нейните животни към своите, много лесно събира стадо, правещо го самостоятелен мъж. По тая причина при лапландците няма

23. kratnatjeh – другари (Б. а.)

същинска немотия, освен ако чрез някоя епидемия или безснежен студ не изгуби стадото си. В този случай животните не могат да освободят мъха, представляващ тяхната зимна прехрана, от леда и са обречени окаяно да загинат от глад.

– Sotn le anak (Това е мъжкар) – рече чичото. – Одерете му кожата и го нарежете на парчета, за да можем по-лесно да го носим. Тялото принадлежи на нас, лапите ще дадем...

Той спря посред изречението. Моето присъствие, види се, му попречи да си довърши приказката. Аз заподозрях причината. Лапландците са в голямата си част християни, ала си имат още много езически обичаи от отколешно време, на които много държат, макар че с крайна неохота допускат чужденеца да го забележи. Може би и мечите лапи щяха да бъдат обречени на Термес – едно от техните по-раншни божества, на чиято статуя, един грубо обдялан пън, все още много лапландци издигат скрито светилище в някой потаен лес. И лапите наистина бяха отделени и вързани заделено наедно.

– Вижте колко са постали вече! – каза Неете, синът на Пент. – Този мечок не е бил смушен в земята и нещо го е смутило в неговия зимен сън. Той е тръгнал да търси някое друго място и е огладнял. Пристигна така тихо, че аз го съзрях едвам когато чух клетото същество да избрехтява за последен път. Дано душата му вечно странства като дух в metse²⁴!

Отделните късове от убитото животно, което сигурно бе имало една дължина от шест стъпки, бяха взети и ние поехме по обратния път. Когато стигнахме при мястото, където Пент се бе отделил от нас, аз спрях.

– Още не се е върнал – казах. – Няма ли да е по-добре да видим какво става с него?

– Не бива – отговори чичо Сете. – Той е повелителят и заповяда никой да не го следва. Ние сме длъжни да се подчиним.

– Но ако му се е случило нещастие!

– Аз не го вярвам. Той познава всяка стъпка ширина от тази местност, всяко дърво в гората и всяко животно, живеещо тука. Ние можем да бъдем напълно спокойни. Той сигурно се е върнал при колибата.

– Това е много съмнително. Той като ловец съвсем определено ще-ще да се присъедини към нас, за да ни помогне да повалим мечката.

– За тая цел ние си бяхме достатъчно мъже, той го знаеше. Нека

24. metse – див(ия) лес (Б. а.)

значи спокойно си продължим!

Ние изминахме обратно горския участък, спуснахме се по скалистия хълм и се намерихме отново по блатистата равнина, където сложихме ските и можехме по-бързо да се придвижваме. Северното сияние беше пред угасване, когато достигнахме колибата.

Скелетът на тази колиба бе образуван от известен брой пръти, които бяха така забити в земята, че върховете им горе се събираха. Понеже татко Пент се числеше към заможните лапландци, те бяха покрити с двоен пласт еленови кожи, а горе беше оставен един отвор, та да може да се изтегля пушекът. По време на спане обаче той биваше затварян, за да не бяга топлината. Това кожено покривало се простираше още на известно разстояние над земята, което позволяваше да се съхраняват под него провизии. Сега през зимата жилището беше покрито от дебел свой замръзнал сняг, който не допускаше да проникне никакъв студ във вътрешността. В средата на жилищното помещение се намираще, както вече казах, огънят, над който бе провесен един меден котел, закрепен със синджир горе за един от прътите. Околоврът бяха проснати върху пласт сено меко ошавени кожи, формирайки по този начин местата за спане и сядане за членовете на семейството и кучетата. Посудата висеше по наклонените стени, а горе, в близост до дымохода, бяха окачени еленови бутове и шкембета, съдържащи сиренето и замразеното мляко, а може би и служещата като универсално целебно средство еленова кръв.

Когато пристигнахме, бяхме посрещнати от какке Кайра с високо ликуване, дължащо навярно своята причина на мечата шунка, която за лапландеца е винаги добре дошъл деликатес. При неговите силни викове пристъпиха от колибата жените.

– Kussne le attje? (Къде е таткото?) – попита майка Снйера, като видя, че старият Пент липсва.

– Той още ли не е пристигнал? – осведоми се чичо Сете.

– Не. Etnatjam²⁵, той къде остана?

– Там в гората.

– В гората? Във wuogai²⁶? Ами ако го нападне някоя мечка, вълк или чак пък някой wuoikenes²⁷? Защо остана той в гората?

– Видя един мъж, когото последва. Беше някакъв ammats²⁸, който

25. etnatjam – умалително от etnoi = чичо, т.е. чичко, мили чичо (Б. а.)

26. wuogai – дълбок(ия) сняг (Б. а.)

27. wuoikenes – дух (Б. а.)

28. ammats – чужденец (Б. а.)

поиска да се скрие от нас.

– Tije lepet takkam jermetipme. (Вие сте постъпили неразумно.) Този чужденец може да е някой еленубиец, който носи много оръжия със себе си. Защо оставихте сам таткото?

– Sotn le trawam mau. (Той така заповяда.)

– Тогава е трябвало да го послушате – успокои се тя. – Каквото той заповяда, това трябва да стане, защото той знае какво прави.

Татко Пент следователно беше истински патриарх, който управляваше неоспорвано и винаги съумяваше да издейства верния престиж на своята воля. При обяснението, че той самият е пожелал да остане сам, всички грижи на жената отпаднаха и хората се заеха вече с ловната плячка, която бяхме донесли. Лапите изчезнаха незнайно къде. Карантията беше хвърлена в котела, за да бъде сварена и изядена веднага, а месото бе накачено за замразяване.

Хората и кучетата отново седяха уютно край огъня. Сънят беше забравен. Но ето че чухме дращене под вратата и кожата, покриваща входа, се повдигна нагоре.

– Репе²⁹! – извика уплашено майка Снйера.

Така се казваше именно любимото куче на стария, което го бе придружавало в гората. То дойде, пропъзлявайки под кожата, и се спря с прибрана опашка да нададе протяжен вой.

– Репе, kusne le attje? (Репе, къде е таткото?) – попита чичото, скачайки от постелята.

Кучето забеляза, че е било разбрано. То скочи, скимтейки, нагоре към питация и после обратно към вратата.

– То иска да заведе помощ – казах аз, посягайки към пушката си. – Неговият господар го е сполетяло нещастие. Ние трябва бързо да го последваме.

– Или то само е изтичало пред attje – рече какке Кайра, ратаят, който беше сменен от Анда.

– Не. То има досущ поведението на куче, което търси помощ. Ние излязохме пред вратата и закрепяхме името на стария в здрачната северна нощ. Студът позволяваше на вика да се разнесе на далечно разстояние, ала колкото и остро да се вслушвахме, отговор не можахме да чуем.

– Нагга³⁰, ти имаш право – отсече чичото, – на него нещо му се е

29. Репе – Лиско (Б. а.)

30. нагга – господин (Б. а.)

случило. Вземете ските и оръжията и нека следваме кучето!

– Това не е достатъчно – отговорих аз. – Вземете също ремъци, въжета и пръти. Той може да е паднал в някоя sala³¹.

Жените заплакаха и се завайкаха, пък ние взехме мълчешката всичко необходимо, надянахме ските и се предоставихме на водителството на умното куче, което чичото, първи в колоната, водеше за едно въже.

Напуснахме колибата в срещуположната отпреди туй посока. В началото на нашия мечи лов, хълмовете бяха от лявата ни страна, но сега те лежаха от дясната. Подстъпите им започваха в края на една обширна, покрита с дълбок сняг равнина и в тяхното протежение кучето се втурна в най-бърз бяг. Без ските изобщо нямаше да сме в състояние да го следваме. Така изминахме може би четири английски мили, когато то зави надясно и се насочи към едно възвишение, което нямаше голяма стръмина, така че не беше необходимо да се освобождаваме от ските. Вървахме по нагорницето с почти същата бързина както досега, докато стигнахме до една открита, лишена от гора площ, която от другата страна доста рязко се спускаше отново в дълбочина.

– Irmel – извика чичото изплашен, – sotn watsa salajagnai! (О, Господи, навлизаме в Ледените процепи!) Ogor wahrok! (Нека бъдем предпазливи!)

Той опъна въжето, принуждавайки кучето по този начин по-бавно да тича, като проверяваше с щеката си земята на всяка стъпка ширина, преди да пристъпи.

– Опасна ли е тази земя? – попитах го аз.

– Господине, ние вървим през rutaimo³², където живеят злите духове. Всеки от тях си е издълбал една бездна, която е покрил със сняг, за да имаме samelatjeh³³. Стъпи ли някой върху него, то се сгромолясва долу в пъкъла, ако saiwaolmak³⁴ не протегне ръката си да го задържи. Понякога идва също някой свят ангел и го изтегля обратно.

Така се смесвах в представите на стария лапландец християнски картини с езически. На него в крайна сметка му беше все едно дали от ангел, или от божество ще трябва да очаква помощ. Може би си мислеше, че единият е толкова могъщ, колкото и другият.

Та ние се плъзгахме значи предпазливо по платото и наистина стигнахме няколко процепа, над които снегът бе образувал една споена

31. sala – яма, ледена цепнатина (Б. а.)

32. rutaimo – пъкъл (Б. а.)

33. samelatejeh – лапландци (Б. а.)

34. saiwaolmak – дух-закрилник (Б. а.)

кора, която едва бе в състояние да издържи куче. Ние разпознавахме тези места по формацията и цвета на тяхната покривка и ги прескачахме с помощта на щеките. После започна спускането. Ние трябваше здраво да запъваме щеки, за да можем да запазваме предпазливия си начин на придвижване, тъй като пукнатините станаха по-многобройни отпреди. Кучето теглеше много мощно въжето и при едно внезапно дръпване му се удаде да го скъса. То се втурна с дълги скокове надолу по хълма, но недалеч спря и извиси един висок вой.

– Там е! – викна чичо Сете. – Дано помощта е навреме! Ние се постарахме да изминем колкото се може по-бързо късото разстояние и скоро стояхме пред една тясна, дълбоко навлизаща в земята пукнатина, в чиято покривка имаше пробита дупка. Кучето опита с ровене да я разшири, но се пазеше пред опасността да се громоли долу. Една следа от ски водеше отдясно към мястото, но не излизаше отвъд.

Неете, синът, легна по корем и викна надолу:

– Attje totn lep tann? (Татко, тук ли си?)

Не прозвуча никакъв отговор, ала кучето беше направо извън себе си. То на няколко пъти се приготви да скочи долу, ала страхът все го възпираше.

– Той е долу – казах аз. – Нека зарежем всяко питане, защото нямаме време за губене. Дайте въжетата, някой трябва да се спусне!

– Аз ще сляза – отговори Неете, – аз съм най-лекият. Хера (господине), ти си най-едрият и силният от всички ни, ти ще държиш kartsait³⁵!

– Добре, вържете halkoit³⁶ заедно и ги сложете напреко на цепнатината, за да ни служат като опора. Но бързо!

Само минута по-късно младият мъж висеше в отвъстиято, в което трябва да владееше ужасен студ. Той съвсем не бе стигнал кой знае колко надолу, когато даде знака.

– Mon lep sot (Намерих го) – извика. – Спуснете още едно въже!

Въжетата бяха тънки, наистина, но сплетени от неразкъсваеми ремъци от еленова кожа, така че и най-тежкия мъж можеше да им се повери. Докато аз държах сина, друг му спусна второ въже, на което трябваше да върже бащата. Това стана за късо време и после двамата бяха изтеглени.

Татко Пент падна вкочанен на снега.

– Той е мъртъв! – изплака Неете. – Злите духове са му отнели

35. kartsait – ремъци (Б. а.)

36. halkoit – пръти (Б. а.)

живота!

Аз прегледах стария лапландец. Сърцето му биеше и нито един от крайниците му не изглеждаше увреден. Ето защо успокоих другите:

– Sotn ela! (Той е жив!) Няма му нищо, лишен е само от съзнание. Какво положение имаше той в пукнатината, Неете? Тя май не е дълбока.

– О, хера, дълбока си е тя, много дълбока и изцяло покрита с лед – отговори той. – Но е тясна и така щеката му се заклонила здраво и го задържала.

– Wekkes auto! (Какво чудо!)

– Да, светият Jesots³⁷ го е предвардил. Но кажи, възможно ли е той въпреки това да умре?

– Възможно е да си е ударил главата в леда. Той въпреки дебелите си дрехи се е вдървил от студ и трябва следователно много дълго да се е намирал в цепнатината. Това ме кара да предполагам, че е зашеметен, защото от един несвяст отдавна да се е съвзел. Вземете прътите и направете една носилка. Ще го отнесем при колибата! Нека един избърза напред и да вземе еленската шейна, за да можем по-бързо да се придвижим.

– Аз ще го сторя! – предложи услугите си доблестният както Кайра. – Аз така ще бързам, че няма да ми е мразовито, и поради това ви оставям кожата си, защото иначе няма да можете да направите свята носилка.

Той хвърли широкия кожух, грабна щеките и пушката и започна да се плъзга със ските си обратно по същия път, по който бяхме дошли. С помощта на кожата, прътите и въжетата беше стъкмена една съвсем прилична носилка. Ние вързахме здраво на нея спасения и поехме по обратния път. За нас естествено той беше тежък, защото не бе дреболия да прехвърляме товара си невредим през процепите. Това изискваше толкова много предпазливост и време, че шейната вече чакаше долу при хълма, когато достигнахме равнината. Както Кайра беше заел временно кожата на Анда.

Припадналият беше закрепен на шейната и после ние се понесохме с вихрена бързина към колибата по сега гладката и сигурна повърхност. Естествено теглената от бързите като вятър северни елени шейна стигна с чичо Сете, който я караше, по-рано от нас и когато ние свалихме ските и влязохме, намерихме татко Пент вече да лежи до огъня. Той беше все още в безсъзнание, ала въпреки това майка Снийера се беше заела много усърдно заедно със своите дъщери да тъпче догоре, оплаквайки и

37. Jesots – Исус (Б. а.)

окайвайки, насилствено отворената му уста с парчета замръзнала еленска кръв.

– Да го уморите ли искате? – викнах им аз.

– Кръвта помага за всичко, хера! – увериха ме тържествено те.

– Тук тя само вреди! Извадете му я и го разгърдете. Аз имам едно по-добро лекарство!

В силно свилия се пътен сак от страна на медикаменти няхах всъщност нищо друго освен половин шишенце арникова тинктура, но срещу нараняване при падане тя си беше съвсем добро средство, стига да нямаше пострадали и вътрешни органи. Дрехите му бяха разтворени, за да се облекчи дишането, и тъй като нямаше в наличност нафта, нишадъров спирт или нещо подобно, то помолих за енфие. Всички порядъчно се зачудиха, че един почти мъртвец трябва още и да смърка, ала въпреки това към мен веднага се протегнаха множество изработени от еленова кожа кутийки. Лапландецът изключително много обича тютюна, почти също колкото ракията, но тъй като от нея той най-често е лишен, то пуши и смърка много. Ето защо в колибата имаше достатъчно табакери.

Аз приложих на зашеметения една порядъчна щипка в онази част на лицето, която лапландците наричат *njuonne*³⁸, действително не се наложи никак дълго да се чака възнамерявания ефект. Неговото изпъкнало чело се покри с бръчки, затворените очи започнаха да треперят, устата се отвори – бавно, наистина, но толкова широко, колкото беше възможно. Обмазаните заради студа и разните дребни гадинки с помада от смола бузи се разтеглиха и сетне последва онази позната експлозия, за която всички народи имат едно и също обозначение: *app... чих!*

– *Aeitnan!* (Наздраве!) – прозвуча ликуващо от всички уста. Магията беше разтурена. Очите се отвориха, раздвижиха се няколко мига учудено от кръга и после прозвуча вече, и то с много категоричен тон, първият доловим за слуха признак за живот:

– *Muaji, wattopte malep!* (Дайте ми кръв!)

Майка Снйера ме погледна въпросително. Аз ѝ кимнах, защото на това заповедно искане на един едва-що събудил се от смъртта моето чувствително сърце не можеше да се противопостави. Тъй като съдържанието на стария еленски търбух вероятно не беше богато, бе отворен нов и съхраняваната вътре кръв извадена. После майката се нахвърли с трите асистентки върху пациента и той получи от четири страни такова енергично натъпкване на устата, че трябваше пет пъти да преглъща,

38. *njuonne* – нос (Б. а.)

преди да намери време веднъж да си вземе сулука. Големите късове замразена до лед кръв изчезваха така бързо и масирано в хранителното отверстие на клетия болник и той разкриваше едно толкова издръжливо въодушевление да се изплъзне по този начин на смъртта, че мен ме достраша и накрая прекратих процедурата. Но едва бяха престанали новосъбудените му жизнени сили да работят в тази посока, то той посегна към главата си и проплака:

– Mon lep luokatest, mon lep hawetetowum! (Аз имам болки, аз съм ранен!)

Прегледах мястото, посочено от ръката му, и открих под дебелия кожен калпак, който носеше, един доста голям оток. Значи все пак си беше ударил главата.

– Tunji mon kalkar wekкетet! (Аз ще ти помогна!) – успокоих го и посегнах към тинктурата.

– Tote lep pasker? (Ти доктор ли си?) – попита той учудено.

– Да – отговорих, за да му вдъхна вяра.

– Какво имаш тук?

– Това е един цяр, който ще ти облекчи болките.

– Добър ли е на вкус?

– Ти няма да го пиеш, а аз ще ти го сложа на главата.

– Я дай да го помириша!

Поднесох му с неблагоприятна драговолност отвореното шишенце под носа. Той пое миризмата на силния спирт с растящо благоразположение и помоли с прояснена физиономия:

– По-добре дай да изпия лека, хера! Тогава аз ще оздравея по-бързо, отколкото ако ми го туриш на главата.

Аз отклоних и поисках да ми дадат парцали от една стара лятна рокля. Навлажних ги и направих компрес на подутината. Понеже исках след известно време да повтора навлажняването, не върнах шишенцето в сака, а го тикнах, за да ми е под ръка, в сеното на моята постеля.

– Аттие (татко), как попадна в процепа? – попита сега младият Нее-те, като с този въпрос се притече на помощ на всеобщото любопитство.

Старият помълча известно време, после отговори:

– Не ме питайте. По-късно ще научите!

На тази заповед трябваше да се откликне с подчинение, макар аз да не можех да проумея защо отказва информация, за която ние чрез неговото спасяване все пак си бяхме извоювали едно предостатъчно основание. Той от своя страна пожела да знае как е протекъл мечият лов и какво обстоятелство му беше довело нашата помощ. Изслуша доклада ни и

едва-що узнал, че дреболиите на мечката все още се намират във врялата вода на котела, то заповяда да се вземат *pireh*³⁹ и веднага да се започне апетитната гощавка.

Майка Снейра набоде отделните парчета карангия от бакъра и ги наслага в кожения си скут, чийто матов блясък даваше да се отгатне всичко, що беше в него изтривано, обърсвано и изчиствано. Там те бяха нарязани на части и цялото мъжко, женско и... кучешко съсловие получи сега разрешение да си взема каквото му е по угодата.

Що се отнася до мен, то аз имах щастието да бъда обслужен от красивата Маря⁴⁰. Тя беше най-голямата дъщеря на Пент, броеше може би двайсет и три лета и, види се, по време на моя четиринайсетдневен престой в тяхната колиба вече много приятелски ме беше сключила в сърцето си. Тя ми стигаше таман до под мишницата, имаше два фунта лой в плитките си и трийсет квадратни цола смолисто мазило по страните; усните ѝ се усмихваха с дванайсетсантиметрова широта; нослето ѝ приличаше на лешник, а от постоянното заслепяване на снега очичките ѝ бяха навикнали към примигването на земеровка⁴¹, което оказваше на моето неохраняемо сърце едно не баш с логаритми пресметнато въздействие.

Тя накъса най-хубавите късчета, които свари да отърве за мен от зъбите на кучетата, със своите дебелички, катраненорозови пръстица и ми ги напъха в направо „концентриращата се назад уста“. Родителите наблюдаваха с добродушие тази гостололюбива закачливост и аз успях да се измъкна от това общително тъпчене единствено като излязох за малко пред колибата, за да мога да стана отново господар на храносмила телните си органи.

Когато влязох отново, направи ми впечатление небесното усмихване, тронуващо по лицата с една топлота от седемдесет градуса по Реомюр⁴². Аз тутакси схванах своята непредпазливост, посегнах към шишенцето и го задържах срещу пламъците – беше празно, „бом бош“ би казал турчинът – „съвсем празно“. Достопочтените лапландци си бяха разтрили стомасите с моята тинктура отвътре.

Аз усетих голямо желание здравата да ги навикам, ала бях принуден да се разсмея, когато старият Пент поднесе извинението си:

39. *pireh* – ножове (Б. а.)

40. Маря – Мария (Б. а.)

41. земеровка – *Sorex araneus* (Б. пр.)

42. Рьоне Антоан фершо дьо Реомюр (1683–1757) – френски химик и физик, изобретил спиртния термометър със скала 0 – 80°R (Б. пр.)

– Хера, нали няма да се караш, а? Ние ядохме от мечката и по вкуса ни се видя, че тя е била болна. Ето защо взехме от твоя цяр, който лекува всички болести. За моята глава той вече не е нужен, понеже болката се махна и аз съм здрав!

Аз му подадох празното шише.

– Щом си взел лекарството, то вземи и шишето. Подарявам ти го!

С този дар причиних голяма радост, тъй като стъклото или шишето в домакинството на лапландеца е рядкост. По тая причина той заговори много щастливо:

– Harratjam⁴³, ти си един много прочут и добър доктор и заедно с теб в моята колиба пристигна една голяма благодат. Когато дойде при нас, ти донесе три шишета spanska win⁴⁴, което облекчи нашите сърца, ама цярът ти ни се услади още повече. Де само да имаше повече от него! Сега обаче аз съм уморен. Искаш ли да легнеш пак заедно с мен да поспиш? Когато се събудим, ти ще ме придружиш до фйел, защото аз имам да говоря с теб нещо важно.

Последните часове бяха за всички ни повече или по-малко уморителни и ето как предложението му беше дарено с живо одобрение. Отвореният димник беше пак затворен и скоро достойната за завиждане ситуация, от която ни беше откъснала мечката, бе отново възстановена.

Човек и особено пътникът скоро свиква на всичко и ето как аз си заспах най-блажено и не се събудих, докато очарователната Маря не придърпа дългите ми кожени ботуши, за да ги използва като столче при новото раздухване на огъня, макар че някак си случайно двата ми крака бяха пъхнати в тях. Аз търпеливо издържах натиска на дребната особа, докато свърши и с достойно за признание внимание бутна пак към тялото ми изпънатите колене. После се надигнах разположено до седнало положение, за да погледам как се приготвя сутрешната супа.

Като първа приправка естествено послужи бульонът, останал в котела от варенето на мечешките вътрешности. Към него бяха притурени парчета съсирена кръв, натрошено сирене от кошута, което е приблизително толкова вкусно, колкото би се усладила на човек старата рогова кутия на Детска латерничка, ако му скимне да я дъвчи, след това порция sick⁴⁵, която издаваше присъствието си с една повече от натрапчива мизантропия, няколко шепи blabar⁴⁶, малко сол, която можеше да се сложи

43. harratjam – мило ми господинче – умалително от harra (Б. а.)

44. spanska win – испанско вино (Б. а.)

45. sick – вид съомга, Salmo lavaretus (Б. а.)

46. blabar – Vaccinium myrtilus (Б. а.)

само защото татко Пент беше богат човек, една малка доза брашно, което обаче наподобяваше сухи стърготини, и накрая още изчистените по не знам какъв начин черва на мечката, естествено нарязани и накъсани на парчета, чиято чистота изглеждаше да е от много съмнително естество.

Вместо да участвам в този пир, аз предпочетох да си измоля едно парче еленско, което желание на драго сърце ми беше удовлетворено, тъй като хорицата, види се, се раздаваха да могат да изконсумират и моя супен пай.

След тази утринна закуска, която всъщност не можеше да бъде наречена утринна, понеже сега имавме месеци траещата зимна нощ на Севера, татко Пент ме помоли да го последвам на открито. Ние си взехме щеките и пушките и надянахме ските. Той ме поведе по съвсем същия път, по който бяхме преследвали мечката. Това ме накара да предполагам, че намекнатият разговор ще се отнася до неговото последно, злощастно приключение, ала той се плъзгаше мълчаливо напред и не обели нито дума, докато не стигнахме мястото, на което се бяхме разделили там горе в гората.

– Piejo, haaga! (Седни, господине!) – каза, като самият се намести в мекия сняг. – Аз ще говоря с теб по една работа, за която не бива никой нищо да знае.

Аз заех място до страната му, а кучетата, без които никой лапландец не напуска колибата си, легнаха пред нас. Дори на госта се зачислява, ако остане за по-дълго време при тях, един от тези верни, постоянни придружители. Старият гледа известно време в земята пред себе си – вероятно търсеше вярното начало, а аз се пазех да прекъсна с някоя дума размишленията му. Накрая подхвана:

– Хера, можеш ли да мълчиш?

– Да – отговорих просто.

– И наистина ще си мълчиш?

– Да.

– Аз ти вярвам, защото те наблюдавах и мога да ти се доверя. Искаш ли да ми хванеш един крадец?

– Крадец...? Аз...? – попитах удивено.

– Да, ти! Когато при нас бива извършено някое злодеяние, то konoks⁴⁷ изпраща тук войниците си да издирят извършителя. Само че минава много дълго време, докато приключат с далечното пътуване, и

47. konoks – крал (Б. а.)

той вече отдавна е изчезнал към Норје⁴⁸, където те нямат право да го последват. Пък и тези мъже рядко са достатъчно умни, за да заловят един samelats⁴⁹, който познава местността по-добре от тях.

– Ти си бил окраден? – запитах аз.

Неговото иначе радушно лице възприе един направо разлютен израз.

– Да – отговори с див поглед на малките си примигващи очички.

– От кого?

– Това не знам.

– Имаш ли подозрение?

– Не.

– Да не е някой от слугите?

– Не.

– Какво ти е откраднато? Някой елен?

– О, хера, как бих могъл да зная дали ми е откраднат елен! Аз имам над хиляда парчета, от които често се губи по някой. А и да ми беше взет един елен, това нямаше да ми причини такава болка. О, не, кражбата е много по-лоша, защото ми липсват пари, много пари!

При тези думи той зарони горчиви сълзи. Детинската душевност на лапландеца не е в състояние да понесе загубата с мъжествено спокойствие.

Сега догадих взаимовръзката. Мъжът, побягнал от нас, ли беше крадецът? Някое от потайните скривалища на Пент ли беше открил той? Татко Пент беше много богат. Той притежаваше над хиляда елена, както току-що ми бе казал, и навярно беше заровил много пари.

Когато лапландецът отива на някое пазарище или посещава някой от малкото градове, то иска цената за неговите кожи и другите там стоки да му се плаща в твърди сребърни талери. Годишно по този начин се запътват значителни количества сребро към негостоприемните райони на високия Север, където изчезват, защото жителят на Лапландия рядко или никога не дава талер, който веднъж е прибрал, напълни ли се торбичката, той потърсва някое усамотено място в гората, блатото или между скалите, където скрива твърдите „riksdaler“. За тези неща той съблюдава най-дълбоко мълчание и разбулва тайната пред своите наследници едвам когато почувства неизбежната смърт. За да не изгуби цялата си налична сума при случайното откриване на едно такова място,

48. Норје – Норвегия (Б. а.)

49. samelats – така се нарича лапландецът, докато думата „lappe“ възприема почти като обидна (Б. а.)

той я разпределя в няколко скривалища, които от време на време тайно навестява, за да се наслаждава на своите богатства. Нерядко се случва някой лапландец неочаквано да умре, без да е могъл да издаде скривалищата си, или пък те са били описани така неточно, че не могат да бъдат открити от неговите близки. Сегиз-тогиз настъпват и природни явления, които унищожават или правят недостъпен един такъв тайник, и става така, че се губят значителни суми, за които никой не може да се надява, че някога ще бъдат отново намерени. Дивите пущинаци на Лапландия представляват една огромна спестовна касичка, поглъщаща доста значителни капитали.

– Бива ли да узная за колко пари става дума? – попитах аз стария.

– Kwekte wuossdh (Две торбички) – отговори той.

– Ти си ги бил скрил?

– Да, хера, известно ти е, че никой не бива да знае къде лежат талерите – ни братът, ни жената, нито децата. Ти знаеш също, че аз бях на тържището в Енонтекис. Там продадох много кожи, много сирене и също много ръкавици, които моите дъщери бяха изплели. Направих размяна за неща, от които се нуждаех, и накрая пак ми останаха две торбички лъскаво сребро. Вчера, когато кошутите бяха доени и моите хора значи бяха възпрепятствани да ме последват, аз взех ските си и тръгнах нагоре към фйел да скрия среброто. На връщане съгледах някакъв другоземец, който се плъзгаше помежду скалите. Проследих го, ама той ми убягна. Сега се върнах при скривалището, извадих пак парите и ги скрих на друго място. След полунощ обаче, когато преследвахме мечката, отново видях другоземеца. Веднага си помислих, че той дири среброто ми, и го последвах. Той изчезна. Сега навестих моето скривалище – среброто си беше там, ала докато го оглеждах, получих един удар. Стана ми много тъмно пред очите и се сгромолих, но само след минута се съвзех. Парите ми бяха отмъкнати и аз видях крадеца вече далеч от мен да лети много бързо по юрте⁵⁰. Подгоних го. Той опита да достигне другата страна на каг⁵¹ и затова аз се насочих към Ледените процепи, за да му пресека пътя. Аз познавам този лед, ала гневът замъгляваше очите ми; пропуснах да видя една пукнатина и се стоварих вътре... когато дойдох отново на себе си, лежах в моята колиба и имах енфие в носа си. Крадецът обаче се изплъзна.

– Не го ли разпозна?

50. юрте – сняг (Б. а.)

51. каг – планински хребет (Б. а.)

– Не. Той се беше промъкнал зад мен, без да го забележа. Носеше зимна маска както всички ние, за да не му измръзне лицето.

– Не запомни ли поне фигурата му?

– Хера, нощта на Самеланд трае три месеца и мами очите. Северното сияние беше неспокойно и пламъците му трептяха по снега. Кой може тогава точно да ти вижда! Мъжът беше облечен както другите мъже; един samelats изглежда като всеки друг, когато не си седи в шатрата. Аз не бих го разпознал. Ако ти не ми помогнеш, хера, никога няма да мога да открия крадеца и моето бляскаво сребро е изгубено.

– Аз? Как мога аз да ти помогна, след като на теб дори войниците на краля не са ти от полза! Аз познавам тази страна също така малко като тях и нямам нито даже властта, която те притежават спрямо крадеца.

– Хера, ти се лъжеш! Твоята глава стърчи над всички samelatjeh⁵² и хората тук никога не са виждали такива оръжия като твоите. Всеки един крадец ще се бои от теб. Пък и ти си бил в далечни, диви страни, където си се научил да четеш дирята на един беглец, както ние не умеем. Та нали самият ни разправи за злите indatjit⁵³, които сте преследвали през планини и долини, за да си вземете пак кожите, дето са ви ги били откраднали. Аз ще те наведе на дирята на крадеца и знам, че като я разгледаш, той няма да ни се измъкне.

Хм! Едно такова доверие не бях очаквал. Щях да се посрамя, ако откликнех на желанието му, без да съумея да го оправдая. Ето защо отговорих:

– Attjats⁵⁴, аз съм от съвсем наскоро в Самеланд. Наистина не мисля, че мога да ти помогна.

Тогавата той ми смигна с една от най-хитрите си усмивчици и каза:

– Хера, ти можеш, защото нали сам каза, че си доктор!

– Да не би да мислиш, че един доктор трябва да се е научил и крадци да лови?

– Ти искаш да се шегуваши с мен? Един доктор е учил всичко; един доктор може всичко, стига само да поиска!

– Кой ти го каза?

– Не е необходимо някой да ми го казва, защото ние всички бездруго си го знаем. На един доктор трябва всичко да се отдава, защото той е учил как да прави saiwa tjalem⁵⁵, а който носи в себе си един добър saiwa

52. samelatjeh – мн. ч. от samelats = лапландец (Б. а.)

53. indatjats – индианци (Б. а.)

54. attjats – бащице (Б. а.)

55. saiwa tjalem – буквално „свещен текст“ = талисман, амулет (Б. а.)

tjalem на него нищо не може да му се опре, стига да има грижата да го пази непокътнат.

– Лъжеш се – казах аз с укорително поклащане на глава. – Няма амулет и saiwa tjalem, който да притежава такава сила.

– Хера, ти само не искаш да си признаеш! Та нали аз самият имам една такова писание.

– От кого?

– От един доктор, когото срещнах в Лулеа край морето. Той беше много умен мъж. Даде ми цяр за болните очи, а когато го помолих за амулет, написа го веднага, без да вземе пари. Аз го носих в продължение на много години върху гърдите и през това време никога не съм имал нещастие. Сега обаче потта го разяде и поради това въздействието му почти съвсем се изгуби. Ако не беше така разяден, със сигурност нямаше да попадна в цепнатината. Аз ще те помоля да ми напишеш един нов.

– Къде го държиш?

– Тук – отговори той, посочвайки гърдите.

– Можеш ли да ми го покажеш?

– Докторът не ми е забранил. Искаш да го видиш?

– Да.

Той бръкна под дрехите си и извади едно сгънато парче кожа, което висеше на връв и съдържаше един многократно сдиплен лист хартия. Подаде ми го.

– Ето – рече. – Познаваш ли знаците, дето стоят на него? Изписаните с молив букви бяха много избледнели, ала въпреки това аз от пръв поглед различих, че думите са немски.

Моята немалка изненада премина във весел смях, когато разгадах следните слова:

„По Ганг ухае и сияе,
дървета исполински там цъфтят
и хора хрисими, красиви
пред цвета лотосов коленичат.
В Лапландия има люде мръсни,
плоскоглави, широкоусти и дребни.
Край огъня те клечат и пекат
си риба и квакат и крещят.

Един шегобиец“

Значи този известен стих на Хайнрих Хайне добрият татко Пент

беше носил години върху сърцето си и беше му приписвал чудодейна сила! Палавият кобалд⁵⁶ на поета следователно се бе подвизавал даже тук горе, в Лапландия. Но кой можеше да е бил писачът на тези редове? Наистина ли някой лекар? Можеше ли един образован мъж да се забрави дотолкова, че да подсилва в предразсъдъците един суеверен лапландец? Въпреки първоначалното си развеселяване аз все пак се ядосах, поради което казах:

– Аттие Пент, това не е *saiwa tjalem*, а *kaiwes tjalok*⁵⁷, и който ти ги е написал, не е бил доктор.

– Хера, ама той помагаше!

– Аз ще ти прочета текста и тогава ти ще прецениш какво да мислиш за него.

Преведох му, доколкото добре ставаше, словата на лапландски, но при последните думи той скочи гневно и извика:

– Да ме подиграваш ли искаш? Тези думи ги няма тук!

– Те са тук!

– Това не е вярно, хера!

– Лъжец ли искаш да ме изкараш? – Той се замисли.

– Хера, ти винаги си бил сериозен и добър с нас, ама сега се майтапиш. Този *saiwa tjalem* ме е спасявал не от една и две беди, но думите, които ти сега ми казваш, са зли. Те ме оскърбяват, те не могат никого да спасят, те не могат също да ми върнат среброто!

– Тук ти много право говори. Аз ти прочетох съвсем точно какво е писано на хартията, не пропуснах нито дума и нито също прибавих някоя! Захвърли хартията, тя не може да ти послужи за нищо!

– Действително ли казваш истината? – попита той разколебан.

– Да.

– Хера, аз ще изпробвам хартията.

– Как се каниш да я подхванеш тая работа?

– Аз ще си я прибера пак. Ако заловим крадеца, то тя е добра, не го ли заловим обаче, то тя не чини нищо.

– Това изпитание не е достоверно, защото ти нали искаш да хванеш крадеца чрез мен, а не чрез тази хартия. Ако ти наистина искаш да направиш тази проверка, то трябва да тръгнеш сам.

Той се замисли и после каза:

– Ти имаш право и затова аз ще направя проверката другояче.

56. кобалд (мит.) – домашен дух (Б. пр.)

57. *kaiwes tjalok* – глупав текст (Б. а.)

Крадецът вече ще е скрил парите, когато го намерим, и няма да признае нищо. Тогава аз ще му дам това писание. Закриля ли го, значи то си е добро, намерим ли обаче парите, то значи е вярно онова, което ми прочете.

Това сега си беше наистина една чисто лапландска сметка, ала тъкмо защото работата звучеше така необикновено, аз се съгласих.

– Добре, нека бъде волята ти. Покажи ми следата на крадеца! Ние потеглихме, прониквайки все по-дълбоко в рядката гора. След може би четвърт час достигнахме една обрасла с недоразвита жълтуга и засипана от сняг скална халда. Тук видях снежните дири на двама мъже.

– Да ти покажа ли мястото, където си бил скрил среброто? – попитах Пент.

– Ще го намериш ли? – попита той учудено.

– Със сигурност!

Прегледах двете следи, плъзнах се после по едната и спрях пред една тясна цепнатина в скалата.

– Тук е било!

– Хера, ти наистина отгатна! – извика той. – В тази цепнатина бях скрил торбичките, насилвайки ги после със сняг.

– Погледни насам! Тук си бил клекнал, когато си разглеждал парите, а тук е спрял крадецът, когато те е ударил.

– Откъде го виждаш?

– По-късно ще ти обясня.

Докато непознатият е стоял в продължение на няколко мига зад Пент, дългите му ски бяха потънали по-дълбоко в снега и бяха оставили много ясни отпечатащи. Тогава видях всъщност, че по плъзгача на едната скала има един много добре забележим белег, причинен вероятно от силния удар по някой остър камък. Сметнах обаче за по-добре да не казвам засега на Пент нищо за този ценен разпознавателен знак.

– Ще го последваме ли? – попита той.

– Да.

Продължихме да се плъзгаме – навън от гората по голото възвишение и после от другата страна на веригата хълмове, надолу по една широка напречна долина, докато излязохме отново на откритата равнина. Тук следите бяха толкова леко отпечатани върху снега, че преследваният трябва да се е носил в най-бърз бяг. Ние направихме същото, плъзгайки се със скоростта на влак по матово проблясващата повърхнина.

По този начин и в тази посока щяхме след два часа да стигнем до най-близкия съсед на Пент, когото вече на два пъти бяхме посещавали.

Той също беше заможен, но домакинството му се състоеше само от него, жена му, тяхната дъщеря и един teutnar⁵⁸, който някак си не бе събудил у мен голямо доверие. Стопанинът ми беше казал, че мъжът е дошъл от Норвегия и почти от година се намирал на работа при него. Който рискува да тръгне съвсем сам през дивите планини, обикновено не е имал достойна за похвала причина да напусне отечеството си. Ето защо неволно си помислих, че може той да е крадецът. Ако предположението ми беше вярно, то следваше да се очаква, че преди да стигне колибата на своя господар, той ще извие настрани, за да скрие парите. Но не стана така. Крадецът беше или много непредпазлив, или много нахален, понеже изобщо не смяташе за достоен труда да помисли за своята сигурност.

Така продължавахме пътя си мълчаливо, докато достигнахме колибата на съседа. Дъщерята, която бе отвън, му бе обърнала внимание на нашето идване, поради което той тръгна да ни посрещне.

– Tuina litja atna! (Мир на теб!) – поздрави го Пент.

– Tuina aj aj! (На теб също!) – отговори той.

След това те се прегърнаха, поместиха зимните маски и си потъркаха много радушно носовете. Аз като чужденец обаче се отървах само с едно ръкостискане. Двете жени бяха приветствани по същия начин и после Пент попита:

– Къде е teutnar Pawek⁵⁹? Не го виждам.

– Там, при животните, можеш да го видиш.

Действително видяхме фигурата на ратая при елените, заети с изрязването на лишеи от снега.

– Сложил ли е ските си? – осведомих се аз.

– Не, ей къде са облеgnати на колибата.

Аз пристъпих по-близо да огледам ските и веднага забелязах на една от тях споменатия белег.

– Повикай го да дойде. Ние имаме да говорим с него – рекох. При едно пронизително изсвирване и един знак с ръка ратаят мудно пристигна.

– Puorest! (Добър ден!) – поздрави с най-невинната физиономия на света.

– Тези ски твоите ли са? – попитах.

– Да, хера – отговори той.

58. teutnar – ратай (Б. а.)

59. teutnar Pawek – ратай Павел (Б. а.)

– Елате в колибата! Аз трябва да поговоря с този мъж. Ратаят веднага пропълзя без всяка съпротива пръв през входа и неговите господари го последваха любопитно. Собственикът на колибата се казваше Стало, сиреч Исполин, макар да ми стигаше само до рамото.

– Атгйе Стало – казах му аз, – твоят ратай много скоро ще си тръгне от теб.

– Накъде?

– Към kittek⁶⁰.

Той подскочи изплашен.

– Какви ги говориш, хера?

– Че ще отиде в затвора.

– Защо?

– Защото е крадец.

– Хера, ти искаш да поругаеш мен и моя дом!

– Не. Защо ще искам да те оскърбявам? Та ти си нашият kweime⁶¹. Аз ядох и пих с теб, обикнах теб и домашните ти, грижа се само за твое то щастие и добруване, и затова ти казвам, че твоят ратай е крадец.

Ратаят не отговори и не се помръдна. Двете жени също бяха безмълвни, но Стало извика:

– Хера, докажи го!

– Веднага! Този мъж отдалечавал ли се е вчера от колибата ти?

– Да. Завчера аз го пратих през фйел до арпен Raima⁶², която се беше сдобила partnekuts⁶³, и сега аз трябваше да му проводя като дар за първия зъб един елен.

– И той кога се върна?

– Много късно, днес по времето за доене.

– Атгйе Пент може да ти разкаже защо ратаят е загубил толкова време.

Пент започна да разказва злощастното си приключение. Ратаят слушаше много спокойно, ала другите изпаднаха в крайна възбуда. Когато свърши, Стало попита ратая:

– Какво ще кажеш за това?

– Аз не съм го извършил – отговори онзи напълно невъзмутимо.

– Лъжеш!

– Заклевам се, че това е бил някой друг. Аз изобщо не съм ходил

60. kittek – затвор (Б. а.)

61. kweime – съсед, най-близък (Б. а.)

62. арпен Raima – сестра Рагнилда (Б. а.)

63. partnekuts – момиченце (Б. а.)

към Ледените процеци.

– Но те са проследили дирите ти!

– Те се заблуждават! Търсете да видим дали ще намерите среброто у мен!

– Ще го сторим – отговори господарят му.

Неговото облекло и също колибата бяха най-внимателно претърсени, ала не бе открито нищо.

– Той къде е ходил, откак се върна? – поисках да знам аз.

– Само при стадото – отвърна Стало.

– По-надалеч не?

– Не. Не би ли напуснал за кратко колибата?

– Защо? – попитах.

– Искам да говоря с kunnus⁶⁴.

Той знаеше, че татко Пент ме числи към истинските си приятели, и затова ми каза толкова откровено какво възнамерява да прави. Мнозина лапландци са привързани все още повече или по-малко към старите си езически обичаи, към които спада също питането на магическия барабан. Аз с най-голямо удоволствие бих присъствал на тази манипулация, ала трябваше естествено да се подчиня на волята на домакина. Жените също не биваше да присъстват; те напуснаха колибата и се отправиха към стадото. Те на драго сърце биха завързали приказка с мен, но аз предпочетох да си сложа ските и да обследвам околността на бивака, защото от само себе си се разбираше, че ратаят е скрил някъде парите.

Следи имаше достатъчно – както от ботуши, така и от ски, и аз трябваше да бъда много внимателен. Най-напред описах един тесен и после един по-широк кръг около колибата и стадото, при което жените ме наблюдаваха с поклащане на глава. Не забелязах нищо. Едва при третия, още по-широк кръг се натъкнах на една единична следа, по едната страна на която съгледах известния белег. Веднага я последвах. Тя водеше към един тесен, отделен от гората дол, в който протичаше покрит с лед поток. След няма и пет минути спрях изненадан, защото бях открил най-голямата тайна на един лапландец, а именно *tiorfwigardi*⁶⁵, един малък, стъкмен от еленови рога плет, който обграждаше езическо жертвено място. Средището образуваше един така наречен *sait* – намерен във водата камък с причудлива форма. Макар този камък сега навярно да не е истински почитан, то всяко едно *tiorfwigardi* си е все още свещено

64. kunnus – магически барабан (Б. а.)

65. *tiorfwigardi* – ограждение от рога (Б. а.)

място, където има право да пристъпва всъщност само стопанинът на дома. Само че точно насам водеха следите на ратая. Аз предугадах, че имам пред себе си неговото скривалище. Кой ли можеше да предположи, че един лапландец ще скрие откраднато имущество на едно такова свято място!

Дирята вървеше до втория ъгъл на роговата ограда, откъдето извиаше обратно. Аз докарах моите ски точно в същото разположение и се намерих следователно тъкмо в положението, което ратаят е заел, когато е крил парите. Сега разгледах най-напред снега, лежащ в обсега на ръцете ми. Той беше непокътнат... и все пак не, тъй като долу имаше няколко снежни звездички, които не бяха отвяти там, а бяха съборени от механично докосване. Наведох се и погледнах през рогата – правилно, там висеше търсеното, но така добре скрито между навлизащите едни в други разклонения, че само с гола случайност изобщо не можеше да бъде открито. Това беше една голяма пунгия и когато я попипах, несъмнено почувствах двете кесии, които съдържаше.

Оставих я да виси и незабавно се върнах. Когато стигнах при двете жени, попитах за ратая и узнах, че той все още се намира в колибата. Не се наложи дълго да чакаме, докато ни бе разрешено да влезем.

Ратаят ме погледна подигравателно.

– Хера, аз му дадох моя *saiwa tjalem* и той го закриля – обясни ми татко Пент. – Този *saiwa tjalem* е добър!

– Тъй! – рекох аз сериозно. – И къде го държи той всъщност?

– Ей тук на врата му виси, ама той ще ми го върне, понеже го защити.

– А какво каза магическият барабан? – попитах съседа Стало.

– Той е невинен – отговори онзи. – Крадецът е дошъл от изток, каза барабанът. Той е едно *kainolats-platnak*⁶⁶, което веднага е офейкало със среброто.

– Това сигурно ли е?

– Барабанът никога не се заблуждава. Той е като словото на някой *storfar*⁶⁷, който говори от Библията!

– Не богохулствай, атгйе Стало! – назидах аз. – Речта на вашия барабан не е чак дотам ценна, колкото думата на една обикновена ска!

– Ти се шегуваш, хера, защото една ска никога не може да проговори.

66. *kainolats-piatnak* – шведско куче (Б. а.)

67. *storfar* – пастор (Б. а.)

– Тя говори по-сигурно и вярно от твоя барабан и закриля двете wuossah⁶⁸ на татко Пент много по-добре, отколкото може да го стори неговият негоден saiwa tjalem!

– Моят saiwa tjalem си е добър – заяви Пент. – Ама я ти накарай някоя ска да проговори, де, хера!

– Добре, ти ще я чуеш да говори и после ще хвърлиш твоята хартия в огъня.

Аз излязох и внесох въпросната ска.

– Тази ска твое имущество ли е? – попитах ратая още веднъж. – Да – ухили се оня насмешливо.

– Виждате ли белега на плаза? Той е устата, с която тя говори. Той се е отпечатал в снега там, където Павек е окрал татко Пент, и се е впечатил по целия път дотук. Той ми каза, че Павек и никоий друг е крадецът, и ми каза още на кое място той е скрил среброто.

– Ами я хайде го накарай сам да ни каже мястото, де! – изхили се ратаят.

– Това той веднага ще стори – отговорих. – Той най-напред ми каза, че ти си напъхал двете wuossah със среброто в твоята пунгия. Покажи ми я!

Сега той из един път страшно се смути.

– Аз я изгубих – отвърна колебливо.

– Това е лъжа, защото тази ска казва, че ти си я скрил тук наблизо. Последвайте ме! За времето, през което човек три пъти изрича „Attje mijen, jukko leh almesne“⁶⁹, вие ще бъдете на мястото, където той е скрил пунгията със среброто!

– Хера, вярно ли? – извика Пент.

– Да!

– Наистина ли? Топава ти давам обет, че ще хвърля в огъня saiwa tjalem и никога вече няма да слушам магическия барабан!

– Хващам се за думата ти! Елате, но внимавайте обесникът да не ни избяга!

Закрачих напред и другите ме последваха. Когато стигнах мястото, където следата на ратая можеше ясно да се различи, посочих в снега.

– Наведете се и вижте колко ясно говори тази ска. Нейният език е по-достоверен от онзи на магическия барабан, само че вие си затваряте очите и ушите, за да не го видите и чуете!

68. wuossah – торбички (Б. а.)

69. Attje mijen, jukko leh almesne – Отче наш, който си на небето (Б. а.)

Тръгнах напред. Пент и Стало ме последваха с ратая помежду си, а двете жени образуваха завършека. Така достигнахме роговата ограда, където Стало изпадна в известна възбуда.

– Насам ли ни водиш, хера? – извика той. – Не знаеш ли, че това място е забранено?

– Значи един честен мъж не бива да припарва до това място, но един крадец може да крие тук грабежа? Ех, съседе Стало, ти наистина не си добър християнин, ти си един закоравял езичник! Виж, тук дирята от ските престава, а тук... тук виси пунгията. Виж дали е онази на ратая ти!

Въздействието на тези думи и свързаните с тях движения изобщо не могат да се опишат. Аз се бях навел да взема пунгията и сега я държах нависоко.

– Тя е, неговата кесия е! – извика Стало.

Неговите жероня пригласиха, а татко Пент помоли с копнеещо протегнати ръце:

– Хера, отвори я да видим дали двете wuossah са вътре!

– Те са вътре. Ето, отвори я сам!

Той посегна жадно, отстрани връвта и измъкна двете торбички с парите.

– Трябва да ги преброя! – викна, прикляквайки. Съседът Стало и двете фусты веднага клекнаха до страната му. Те естествено бяха любопитни да узнаят колко е бил скрил старият Пент. Никой не наблюдаваше ратая, който потайно се измъкна. Аз го оставих да действа – нека си бяга. Неговото наказание и бездруго щеше да се състои само в прогонването му. Но го последвах бавно, за да бдя да не извърши някоя нова поразия. Той побърза да улови един елен, метна му един rakke⁷⁰, запрегна го в една стара шейна и седна в нея, след като набързо бе събрал малко провизии. От откриването на торбичката едва ли бяха минали и три минути, когато она вече отпраши. Аз бях стигнал само до края на младата горичка, откъдето можех да го наблюдавам. Сега чух зад себе си ливуващия вик на татко Пент:

– Tjuote-kwektelokke nala! (Сто и дванайсет!) Точно са! Цялото ми сребро е налице! Хера! Къде е хера?

– Тук! – извиках аз. Те дотърчаха.

– Хера, ти си прав! – викна той. – Аз ще хвърля моя saiwa tjalem в огъня!

70. rakke – хамут и поводи (Б. а.)

- И също магическия барабан вече няма да питаш?
 – Нивгаж! Ето ти, хера, две пари от сто и дванайсетте! Аз бутнах усмихнато назад ръката му с двата талера.
 – Задръж си ги! Няма да ги взема!
 – Ох, хера, колко си добър! Хайде да побързаме към къщи! Аз трябва да разправа на майка Снйера колко съм щастлив! Ама къде е ратаят?
 – Там!

Посочих към шейната, представляваща вече само една точка върху далечния сняг.

- Избягал! – извикаха всички.
 – Оставете го! – помолих аз. – Нека си потърси в някой далечен край друг господар. Но ти си прав, ние трябва да побързаме, защото майка Снйера изобщо не знае къде се намираме.

Само че сбoguването не се състоя все пак толкова бързо, тъй като трябваше да направим една малка закуска и да ударим по juckastaka⁷¹. Едва когато това стана и приключението беше изчерпателно обсъдено, ние поехме със ските по обратния път.

Който е здрав в коленете, за него ски-бягането не е трудно, а татко Пент сега летеше значително по-леко. За два часа достигнахме колибата, чиито обитатели вече бяха започнали да се безпокоят.

Когато седнахме на мечо месо край огъня, той разказа целия случай. Последницата от неговото изложение беше едно бурно хвалебствие, проявено към мен от всички страни. Чичо Сете и младият Нете ми подадоха благодарствено ръка; както Кайра и Анда ми кимнаха с хрисимо радушие; а пък красивата Маря ми се усмихна така лоено-чародейно, че лицето ѝ замяза на белена шунка, пристигаща направо от соса. Ами добрата стара майка Снйера...? О, горко! Тя се обърна към своя съпруг със сладък тон:

– Attje, to mon etsap! (Татко, аз го обичам!) – А после се обърна към мен: – Tjalmit tappo, to mon kalkap tjulestet! (Затвори си очите, аз ще те целуна!)

Тя се хвърли към мен с такава бързина, сякаш искаше да ме „karket“⁷² вместо „tjulest“⁷³, и тази единствена „tjulastak“⁷⁴, която отнеох от Лапландия вкъщи, имаше съвсем същата каденца⁷⁵ и същата хидродинамична мощ на шише-грейка, когато му източваш водата.

71. juckastaka – глътка ракия (Б. а.)

72. karket – задушвам, удушвам (Б. а.)

73. tjulest – целувам (Б. а.)

74. tjulastak – целувка (Б. а.)

Признавам, че и друго нещо затворих освен само очите.

Татко Пент зяпаше с подхилкване. Сетне бръкна в един от големите си джобове и измъкна талисмана, който си беше прибрал от ратая, преди да се отправим към оградата от рога. Той наистина го хвърли в огъня и се вриче:

– Хера, ето че правя каквото ти бях обещал. Ти ми доказа, че този *saiwa tjalem* не е свещен текст. Нека огънят го изяде. Ти обаче остани при нас, докато ти харесва, защото ние те обикнахме, а ти си толкова умен и любезен, все едно си наш брат... *Mon kalkap wuortnot!* (Аз ще го потвърдя с клетва!)

Огънят погълна редовете на неизвестния „шегобиец“. Духът на Хайне сигурно ще прости, дето татко Пент вече няма да носи този стих като *saiwa tjalem* върху сърцето си...

75. каденца (ит. *cadenza*) – сводобна импровизационна част в инструментален концерт, изградена върху тематичен материал с брилянтен, виртуозен характер (Б. пр.)

КАФЪРСКИЯ ГРОБ

1. НА ЧЕРНИЯ КОНТИНЕНТ

Като исполински сфинкс, чиято загадка от хилядолетия чака своето разрешаване, лежи откъм южния край на Стария свят и плакната от два могъщи океана богатата както на контрасти, така и на тайни, безмерна суша на Африка. Стоотици хиляди квадратни мили тук са под проклятието на безплодието или образуват обширни степи, чиято оскъдна растителност единствено през дъждовния период позволява съществуване на скокливата антилопа и сродните ѝ видове. Безбройни потоци се втурват през пролетта гърмящи и разпенени в долините, за да пресъхнат само след кратко време в сухия пясък и отбележат своя бяг с хаотично разпилян чакъл и каменни отломъци. А където цивилизацията⁷⁶ се осмелява да постави дръзкия си крак върху съпротивяващата се земя, тя трябва да се приготви за битка със стихии, повеляващи над смъртта и гибелта. И току до тези неплодородни райони една грандиозна природа твори най-гигантските растителни и животински видове на земното кълбо. Докато пустинният зной задушавя и най-малкия кълн тревица в изгарящия пясък, недалеч оттам се носят по езерни води масите на „безотечествената фанна“; гъсти гори от талев извисяват към небето своите палмови корони, а могъщият боабаб простира от мощния си ствол масивни клони към палещото светило. Тук, в мъртвата степ, човек едва ли би повярвал в наличието и на най-низшето насекомо или червей, а там, още при периферията на пустошта прокълътява гласът на лъва; жирафът пасе във върхарите на дърветата; по-нататък земята тътне под стъпките на слона и носорога и хипопотамът се въргала в дълбоката тиня на застоилите води.

[# Вж. Карл Май, Събрани съчинения, т. 17 „Махди“, гл. 12. „Мюдюрът на Джарабуб“ (Б. пр.)]

Една голяма част от океанното брегово образувание на Африка не предлага приветливо посрещане на мореплвателя и може да бъде покорена само с големи усилия от страна на цивилизацията. Ето защо ние и днес⁷⁷ все още познаваме Африка по-слабо от Америка и Австралия, за

76. Настоящото повествование е писано през 1879. (Б. нем. изд.)

77. Съблюдавай времето на възникване и действие на разказа. (Б. нем. изд.)

чието съществуване няхах ме никаква представа, когато южното побережие на Средиземно море отдавна е било в услугите на една висока, за съжаление изчезнала култура. Докато в моретата на средната зона отколе пърхаха вимпели и многобройни платна, принадлежащи действително само на каботажни съдове, се издуваха по вятъра, една трета част от Стария свят се бе изтегнала като митичен колос между Атлантическия и Индийския океан и само нарядко се чуваше вестта, че някой самоотвержен каробаплавател е предприел дръзновено плаване край нейния бряг.

Че още в древността Южният кап е бил познат на историческите народи и заобикалян, е отчасти свободно предположение, отчасти легенда. Така например, Кант вярва, че въз основа Първа книга на царете, глава 22, може да се приеме, че по времето на индийския цар Йосафат морските пътешествия от залива на Арабско море около Кап до Испания са били нещо обичайно⁷⁸, а Херодот разказва, че картагенци, изпратени от египеския фараон Нехо, около 610 година преди Христа, били изминали същия път. Впрочем за заобикаляне на този континент се считало все едно понататъшно напредване покрай западния бряг на Африка, като плаването на картагенеца Хану някъде към 500-та година преди Хрифта, макар то да е стигнало все пак най-много до Гвинея. А че покъсно Евдокос от Кицикос бил направил едно пътуване Ът Габес около Кап до Персийския залив, си е измислица.

Комай е сигурно, че до края на 15-то столетие никой не е стигнал и заобиколил от север южния нос на материка. Кралят на Португалия Жоау изпратил една малка ескадра под водителството на Бартоломеус Диаш, който през 1487 година действително обиколил Кап. На по-нататъшното плаване на дръзкия мъж обаче попречил избухналият сред хората му бунт. Заради ужасните бури, които претърпял край скалистия нос, той го нарекъл *Cabo tormetoso* (Нос на бурите). Крал Жоау обаче променил това име в нос Добра надежда, тъй като той сега вече не се съмнявал, че е намерил морския път за приказната страна Индия.

Неговият приемник, крал Имануел, изпратил една флотилия от четири кораба под командата на Вашку да Гама, за да проследи по-нататък открития път – една задача, която този прославен мъж наистина

78. При Кант нещата явно са объркани. Йосафат е цар на Юда, по право коляно от Давид, през Аса, Авия, Ровоам и Соломон. А ето какво казва всъщност Трета книга на Царете 22; 48: „Йосафат направи Тарсийски кораби, за да отидат в Офир за злато...“ А на друго място четем: „Защото имаше царят (Соломон) на морето Тарсийски кораби с корабите на Хирама; веднъж в три години дохождаха корабите от Тарсиса донасяха злато и сребро, слонови зъби, и маймуни, и пауни.“ (Б. пр.)

разрешил. Но целта на португалците била само пътят за Индия, от южния край на Африка те не се интересували.

Едва холандците, през 1600 година, заели в лицето на морския капитан Ван Кисбук тази страна и решили да я колонизират. Нидерландските заселници, наречени бури, изтласкали хотентотите, проникнали постепенно до кафрите, извоювайки и от тяхната земя участък след участък. Заселничеството растяло и предизвиквало завистта на англичаните, които опитвали с употребата на всякакви средства да изтласкат холандците и не си отдъхнали, докато на Парижкия мир през 1714 страната не им била отстъпена. Тя привлякла един наплив от английски колонисти, които по всякакъв начин спъвали холандските бури, и ето как помежду им възникнала вражда, играеща една доста значителна роля в битките на Колонията с туземното население.

Докато исконните жители на Капланд били считани досега от европейца за неспособни орди, яростната битка между англичани и кафри щяла да покаже, че те по никоя начин не бива да се пренебрегват като противници. И дори да сме принудени да приемем, че те ще загинат като индианците на Америка под жестокия закон, който сякаш е възложил на кавказеца да работи за заника на своите цветнокожи братя, то следва да се предложи, че обитателят на областите край Калахари ще се отбранява, също както туземеца на американския Запад до последна капка, срещу превъхдождащия го във всяко отношение враг. Смъртта на една нация никога не е едно внезапно рухване в забравата, а една мощна конвулсия и борба, едно, все по-отслабващо, наистина, но дълго продължаващо, бунтуване, което в палеца омраза опитва и в последния миг да повлече заедно със себе си и врага в пропастта...

При едно пътуване през нидерландската провинция Зеландия се запознах със семейство Ван Хелмерс и въпреки техния недоимък намерих сърдечно гостоприемство. Научих, че чичото на домакина се бил поселил към нос Добра надежда. Те дълго поддържали кореспонденция с него и сина му, докато синът с мнозина други бури прехвърлил пред напиращите англичани Драконовите планини, за да създаде нов имот в сегашната колония Трансваал. Оттогава вестите секнали, ала семейството мислеше с жива съпричастност за своите роднини, и когато аз изказах намерението си да отида до Капшат, бях отрупан с молби да събера там, доколкото е възможно, сведения за безследно изчезналите. За случай че ми се удадеше да ги открия, ми бе поверено едно писмо и аз напуснах Холандия с желанието да мога да се отблагодаря по този начин на добрите хорица за оказаната радушност.

Като пристигнах в Капшат, аз се задържах известно време там, после се заскитах на север и запад и накрая посетих територията на Трансваал, макар настоящите порядки да не можеха да се нарекат точно привлекателни.

Прочутият кафърски вожд Чака, с право наречен Атила на Южна Африка, беше привлякъл под свое заповедничество многобройни кафърски племена и бе създал у тях боеви дух, който десетократно бе повишил тяхната съпротивителна способност срещу европейците. Сикукуни, неговият брат, го нападна и уби, за да изтръгне за себе си владичеството, след което между него и бурите започна един низ от битки, в които последните, притискани още от своеволията и насилията на английското правителство, извършиха чудеса от храброст. По-късно Трансвалската република реши да прокара железница до залива Делаго, но тъй като с този релсов път тя щеше да стане икономически независима, то Англия опита да направи осъществяването на този план невъзможно, като подстрека кафърския вожд Сикукуни към въстание срещу бурите, снабди го с необходимите за целта оръжия и после използва така създаденото положение като претекст да анексира републиката „в защита на християнството“. По това време се разигра историята, която ще разкажа.

Пътуванията из страната се предприемат обикновено с волски коли, но аз по стара привичка, а и за да се придвижвам по-бързо, се снабдих с кон. Редом с мен яздеше Квимбо, един кафър от племето басуто, когото бях наел като водач. Той дълго време се бе намирал на служба при разни нидерландски ферми, беше приятелски разположен към белите и говореше що-годе разбираемо завален холандски. Впрочем, на кон той представляваше една доста чудата фигура. С изключение басмената препаска, увита около хълбоците му, беше свършено гол и бе натрил своето тъмно, снабдено със здрава, грубовата мускулатура тяло с лой, която го предпазваше, наистина, от досадното жилене на насекомите, ала за съжаление разпространяваше такава всепроникваща воня, че на мен действително ми костваше голяма вътрешна борба да общувам с него в по-голяма близост от петдесет крачки. Най-забележителното при него беше маниерът и начинът да си носи косата. С други думи той я бе обмазал чрез ежедневната употреба на акациев клей и дългогодишно грижовно поддържане в една компактна форма, която придаваше на фризура му вида на два наклонени с подметките един към друг пантофа, чиито токове образуваха върха, докато отверстията за краката бяха обърнати нагоре и му служеха като хранилище за най-различни безстойности, но за него от изключителна важност дреболии. Ушните висулки

в неговата младост бяха дотолкова удължени чрез навесени тежести, че се равняваха горе-долу по големина с ушите на нюфаундлендски пес. И за да могат тези украшения практически да се оползотворяват, той имаше навика сутрин да ги навива и да пъха в отвора на всяко руло една от двете си кутийки за енфие. Освен това носеше на всяка ноздра една голяма и дебела месингова халка, а на врата си беше закопчал – много вероятно като откритие на собствения си естетически гений – един широк каиш от гьон, на който бяха закрепени два грамадански кравешки хлопатара, „конфискувани“ навярно от някоя от гореспоменатите ферми. И същевременно в качеството си на ездач заемаше досущ онази неописуема, стойка, с която обикновено седи върху камилата маймуната на странстващи фокусници и мечкари. А когато по време на разговор с мен поискаше да направи любезно физиономия, която в действителност се свеждаше до едно страховито озъбване и едно направо разчекване на широката уста, то изцяло имаше образа на някакъв зоологически вид, за който трудно можеше да се определи към преживните ли да се включи, към булдозите ли, или към морските котки. Въръжен беше този уникал с тежък, изготвен от чер абанос боздуган, един ужасяващ закривен нож и метално копие. Дали също умееше да си служи с тези опасни инструменти, още не бях разбрал.

Аз самият яздех добър английски кон, но за Квимбо бях успял да набавя само един от онези грамадни брабантци⁷⁹, които са мъкнели топовете на Наполеон от полесражение към полесражение. Той имаше истински слонски форми и ход, който действително създаваше условия клещация на широкия гръб Квимбо да си служи с юздите само в най-наложителни случаи – кафърът предпочиташе да се вкопчва здраво с две ръце в гривата на животното.

Сега той яздеше от лявата ми страна и правеше най-големи усилия да ми разясни със своя език политическата ситуация в страната.

– Виждал минхер вече Сикукуни, голям крал на кафри?

– Не. Ти виждал ли си го?

– Квимбо не виждал Сикукуни, Квимбо съм добър Холандия, съм добър басуто, съм лош зулу. Ама Квимбо чувал за Сикукуни, Квимбо не иска виждат Сикукуни.

– Значи се боиш от него?

Храбрият кафър така зяпна уста, че можех кажи-речи да му надникна в стомаха, и ми завъртя едни очи, сякаш се канеше да ме взриви с

79. брабантец – кон от централната белгийска провинция Брабант (Б. пр.)

погледа си във въздуха, като с динамит.

– Какво казал минхер? Квимбо съм боят от Сикукуни? Минхер не познават Квимбо. Квимбо съм смелост, Квимбо съм сила, Квимбо излапат Сикукуни. Ама Сикукуни имат много зулу, пък зулу имат много ируа⁸⁰ и имат много пушк. Англия дали зулу пушк и бару, та зулу правят мъртъв Холандия. Квимбо обаче нямат пушк и бару, той не може застрелят зулу.

– Ами че нали сега ние яздим към планините Кватламба и после ще отидем в земите на зулусите! Ако те вземат, че те застрелят!

– Минхер имат пушк и бару; минхер ще стрелят мъртъв Сикукуни и зулу; минхер давал Квимбо тютюн, а Квимбо дават минхер в замяна душа и тяло!

Това обяснение в любов беше съпроводено от такава пламенна жестукулация, че нежният кафър изгуби равновесие и едва свари да сграбчи отново гривата на коня, за да се издърпа обратно на гърба му.

– Сикукуни наистина ли е толкова зъл? – попитах аз.

– Сикукуни утрепал бял мъж, бял жена, бял дете и утрепал басуто. Сикукуни пият кръв и танцуват, кога изтрепват много бял мъж, жена и дете. Сикукуни изтрепал бур при Син венец – спрейт⁸¹. Сикукуни съм добър?

Кафърът имаше право. Аз бях принуден да си припомня ужасната касапница при река Блесбокс, където Сикукуни вероломно беше изклал над шестотин холандци и хотентоти, и свирепостта, с която той нареждаше да удушват при тържества пленниците или при липса на такива – цели дружини от собствените му хора. Та нали и неговият роднина, миролюбиво и приятелски настроеният към холандците Соми, бе успял да се изплъзне от една такава смърт единствено чрез незабавно бягство, а после беше узнал, че жена му и едничкото му дете, които бил изпратил напред, загинали окаяно от глад и жажда в Калахари. От заповедите на Сикукуни се носеше мирис на кръв, от стъпките му димеше кръв и за кръвно отмъщение крещяха безбройните жертви, паднали от жаждата му за убийства. Желязната строгост, с която управляваше, държеше отрядите му сплотени, ала се знаеше, че те копнеят за друг предводител и тайно в себе си съжаляват, дето не могат да научат местопребиваването на Соми.

– Не, Сикукуни не е добър, но наказанието ще го сполети и той

80. ируа – пика (Б. а.)

81. спрейт (южн. афр.) – дере; в басейна на Ваал има две реки Блесбоксспрейт (Б. пр.)

няма да бъде дълго вожд на зулусите.

– Сикукуни убиват... ох, ох, минхер – прекъсна се той. – Квимбо виждат мъж там до хълм. Мъж яздат също кон кат' Квимбо и минхер!

Той посочи с ръка напред, където на известно разстояние пред нас действително се бе появил един ездач, който бе държал направление към планините под тъп ъгъл с нас и затова досега ни бе убягнал.

– Това е някой бур или англичанин – рекох аз. – Напред, Квимбо, трябва да го застигнем!

Аз пришпорих коня си и той веднага пое в тръс. Брантецът опита да се равнява по него, ала така изхвърляше насам-натам тлъстия си гръб, че кафърът изпадна в голямата опасност да претърпи „корабокрушение“.

– Ох, ох, минхер! – зарева той. – Кон търчат много бърже! Квимбо изгубят ръка, Квимбо изгубят крак, Квимбо изгубят Квимбо и кон! Къде ще са Квимбо, когат' минхер търсят Квимбо!

Малката лекция по езда можеше да му е само от полза. Ето защо аз не забавих ни най-малко темпото на ездата, в замяна на което и той продължи да реве в същото фортисимо – достатъчна причина да не се учудя, че привлякохме вниманието на непознатия конник още дълго преди да сме го достигнали. Той се обърна и ни зачака.

Той също яздеше английски жребец, но беше очевидно, че конят имаше да носи един далеч по-голям товар от моя, тъй като мъжът беше с изключително плещеста, тежка фигура и строеж на крайниците, от който можеше да се очаква огромна проява на сила. Широкото лице имаше въпреки добродушието си един крайно самоуверен израз, а острите очи, приковани любопитно към мен, навярно можеха да гледат доста по-мрачно от сега, когато той вдигна ръка да отвърне на поздрава ми.

– Откъде? – прозвуча лаконично, но не не приветливо.

– Вчера заранта тръгнах от Вилем Ларсен.

– Вилем Ларсен? Един добър нидерландец! И накъде, минхер?

– Малко през планините Ранд.

– Какво се каните да правите там?

Мъжът питаше повече, отколкото всъщност учтивостта позволяваше, ала по физиономията му се четеше един определен израз на доброжелателство, който ми позволи да отговоря спокойно:

– Искам да опозная страната, минхер, повече нищо. Тогава той сложи замислено ръка на брадичката си, очите му като че помрачняха и въпросът прозвуча по-строго:

– Страната искате да опознаете, минхер? Тъй, тъй! Сега има твърде много хора, които искат да опознаят страната там долу, и все пак те няма да опознаят нищо по-добре от това тук!

Същевременно удари с пестник по приклада на своята рур, която беше заметнал през рамо. Беше нидерландец, това се разбираше изцяло от само себе си.

– Така мисля и аз, минхер – отговорих. – Наистина не е добър занаят да насъскваш мъж срещу мъжа, за да намажеш двойно наследство, когато те се избият!

Незабавно и очите, и тонът му станаха отново благи.

– Значи не сте някой англичанин, към когото човек трябва да се обръща със „сър“?

– Не, аз съм немец, от Саксония, и мисля, че ние с холандците произхождаме от едни и същи германски родители.

– Ха така! Тук има доста голям брой немци и всички те държат за нас. Та бъдете значи добре дошъл!

Той ми подаде десница за крепко ръкостискане и после хвърли с усмихната физиономия поглед към моя придружител.

– Вашият слуга?

– Слуга, водач и преводач, минхер, един рядък и славен тип, какъвто дълго има да търсиш.

– Но сега може да държи ариергарда, минхер, защото, ако позволите, аз ще ви водя. Към прохода Безуйденхоут ли сте се насочил?

– Действително.

– Това е и моят път и ако е удобно за вас, то засега можем да останем заедно. Аз се казвам Кеес⁸² Ойс.

Аз го погледнах крайно изненадано, защото това запознанство ми правеше много голяма чест. Той следователно беше синът на прославения бурски водач, който заедно с Потгитер и Преториус беше спечелил прочутото сражение при Питер-Марицбург срещу кафрите! Аз не можах да сдържа радостта си и на свой ред му назовах името си, което за него, разбира се, трябва да бе напълно непознато.

– Можете да ви вярвате, минхер Ойс – уверих го, – че не можеше да ми се случи нищо по-добро от тази среща с вас!

– Сигурно в Капшат сте подочул нещичко за мен?

– Много, но още преди туй, в родината.

– Значи и там ни знаят, а? – попита той с лека отсенка на гордост по

82. Кеес – съкращение от Корнелиус (Б. нем. изд.)

верните, честни черти.

– Определено!

– И какво говорят хората там? За кого държат? За нас или англичаните?

– Аз не съм политик, минхер, но мога откровено да ви кажа, че с пълна сигурност имате нашето съпричастие. По време на моите далечни пътешествия аз често съм се срещал и сключвал със синовете на Англия някое и друго приятелство, което навярно ще продължи цял живот, ала в случая човек трябва добре да съумее да отличи единичното от общото. Аз нямам персонален интерес към местната политическа обстановка, но признавам, че без колебание бих посегнал към пушката, ако, докато съм край вас, се нуждаете от нея срещу някого от вашите врагове.

Тогавя той още веднъж ми протегна ръка.

– Благодаря ви, минхер! Аз може би няма за изпадна в положение да ангажирам помощта ви, ала все пак действа благотворно да чуеш такива приятелски слова от един мъж, който наблюдава нещата отдалеч и следователно трябва да има една по-вярна преценка от онзи, който разглежда ситуацията от позицията на своята изгода.

Известно време той язди вгълбен в себе си. После внезапно се изправи и рече:

– Искан ми се да ви изкажа един велик закон на световната история, на който са ме навели собствените дълги разсъждения и мисли. Той гласи: Морското владичество – и следователно също господството над колониите – върви все по крайбрежието. Погледнете ли назад в историята, то ще намерите, че може би имам право, Финикия, Гърция, Рим, Картаген, Испания, Португалия, също преди туй Венеция и Генуа, варварските държави само мимоходом да споменем, Франция, Нидерландия... Англия се сменят една драга в морското господство. Не съм ли прав?

– Не мога да оспоря, че почти съм склонен, с някои мотивировки естествено, да призная този закон.

– Размислите ли върху нещата и вие ще дойдете на същото мнение като мен! Холандия се е блъскала и борила с морето повече от всяка друга страна, но че тя също трябва да се подчини на този закон, вече отдавна е решено. Англия й изтръгна владичеството – в Европа, в Индия, тук в Кап. И сега нашата съдба е лесна за различаване: ние ще се бием тук за извоюваните с нашата кръв блага, но накрая те все пак ще ни бъдат отнети. Англия ще владее Кап, ала преди туй ние ще се браним и ще умрем като мъже и герои. Делата, които тук се вършат, няма да бъдат възпети, те надали ще бъдат и обсъждани, защото ще са станали твърде

далеч от родината. Но нашите синове и внуци ще вървят в прокудата все по на север и ще съхраняват възпоминанието за нас, докато самите паднат жертва на участта, сполетяла нас. Всяко земно създание има право на съществуване и живот. Всяко растение, всяко животно, всеки човек, всеки народ и всяка нация трябва да се развиват по начина, който им е даден, та на дървото на човечеството да цъфтят различни цветове и зреят различни плодове – според почвата, от която са се родили, и небето, което се простира над тях. Прогони ли един народ някой друг от земята му, отпрати ли се под небето на друг, за да го унищожи, то той самият губи своите първоначални корени и не може да се захване отново в почвата. Слънцето пече за него твърде жарко в чуждия край или вятърът му вее прекалено студено – той се поболява, залинява и загива. За смъртта на прогонените трябва да заплати със собствения си живот. Това става така вярно, както всяко изселничество и всяка смяна на климата разяжда човека до мозъка на костите, макар румените страни да се стремят да докажат обратното. Ние ще изчезнем от Кап, защото прегрешихме спрямо нейните исконни жители, и Англия ще ни последва, та дори и столетия да запази тук възхода на своята мощ и господство.

– Така ли мислите? – попитах, удивен от откровеността, с която разбулваше пред мен най-съкровените си мисли, макар да ме бе видял за пръв път едва преди две минути. – Аз съм по-склонен да твърдя, напротив, че за едно изчезване, стига човек да не го приема само външно, не може и дума да става. Когато смесим две химически вещества, те не изчезват, а се измъкват от погледа ни само чрез новата си форма, чрез продукта, който са образували при своето свързване. И така е не само в неорганичния, но и в органичния свят, към който нали се числи и човекът, а чрез него – народът, нацията. Погледнете отвъд към Америка! Чрез свързването на различни елементи възникна един нов, самобитен народ, но самите тези елементи са си в него още налице...

– Много добре, минхер, но няма ли да признаете, че индианецът наистина изчезва, без да може да бъде открит в янките? Само че ние тук стъпваме на едно поле, чието плодородие за жалост ни е твърде малко познато, за да подхванем правилно обработката. Аз може и да съм малко фантазьор, поне вие ще застанете на това мнение, ако се заема да ви изложи възгледите си.

Неговата външност в действителност сега не правеше ни най-малко впечатление, че той храни някакви фантазмагорични убеждения. Солидната му и здрава фигура по-скоро изглеждаше създадена само за един труден, практичен живот. Дори облеклото му го показваше. Той носеше

на главата си една широкопола филцова шапка, която имаше твърде малко право да бъде наречена елегантна. Едно просто синьо вълнено одеяло обгръщаше върху тясното яке от груб холандски плат раменете и гърдите, здравите бедра бяха напъхани в изтъркани от яздене кожени панталони, върху които беше изтеглил дългите, добре катраносани кончови на ботушите. Въоръжението му изглеждаше просто, защото се състоеше само за един затыкнат в кания от биволска кожа нож и една тежка стара пушка. Но който знаеше с каква непогрешима сигурност холандският поселник умее да борави със своята „руп“, то можеше със сигурност да приеме, че тази пушка вече е коствала живота на някой и друг кафър, а може би и англичанин. Както казах, външността на този мъж изглеждаше толкова обикновена, толкова трезва, че аз можех само да отговоря:

– фантазьор? Аз мисля, че с вашите схващания и разсъждения вие посягате по-скоро към реалния, пълноценния живот, отколкото към измамливото царство на въображението. Който е живял вашия живот и може да се похвали с опита ви, май малко трудничко ще си извоюва репутацията на метафизик, ако стори някому услугата открито да изрази разбиранията си.

– Тъй ли? Да ви я сторя ли на вас тази услуга? И въпреки това ще си създам такава репутация, защото, представете си, аз например отричам историята. Аз твърдя, да, дори ще го докажа, че ние изобщо нямаме история!

– Даже и да съумеете да обосновете това си твърдение, то все пак няма да сте фантаст, минхер.

– Да, аз мога да го обоснова, мога да докажа неговата истинност и това никак не е така трудно, както би си помислил човек. Вярно, пред един професор не бих посмял да се вясна с такава теория, защото тези господа често имат доста своеобразни догми. Те изграждат от материала на своите мисли и заключения постройки, които достигат небесата, но са необитаеми, а не зачитат трайните материали, които действителността ни предлага за построяването на жилища, под чиито покриви човечеството може да пребивава в мир и сигурност. Тези господа са написали хиляди книги за историята и все пак човек в никоя от тях не може да намери истинската история.

– Я гледай!

– Да, така е! Позволете да прибягна към аналогията! Нашето естествознание се дели на три части: наука за природните явления, наука за природните сили и наука за природните закони. Тяхната задача е да ни

покажат как определени природни сили по неотменими природни закони предизвикват определени природни явления. Така също историята. Тя трябва да учи за историческите закони, за историческите сили и историческите явления. Тя трябва да посочва, че определени исторически сили по неотменими исторически закони пораждат определени исторически явления. Но кой исторически труд ни изброява тези сили и закони, кой исторически труд ни дава някакво точно обяснение за необходимото развитие на едно събитие според тези закони и сили?

Трябва да призная, че това изложение ме изненада. То във всеки случай не произхождаше от някакъв фантастичен светоглед, а беше резултат на внимателни размисления върху събитията от реалния живот.

– Вашата аналогия е необичайна, минхер – отговорих аз, – но изглежда убедителна.

– Изглежда? Тя си е такава, наистина! Кажете ми, какво намирате във вашите исторически трудове? Едно изброяване на онези исторически явления, онези събития, които в момента, от който можем да разказваме, отчасти са се случили, отчасти уж са се случили. Това история ли е? Това е само една проста хроника, защото къде остават историческите сили и закони? Естественикът, химикът действа сякаш творчески – вярно, само в много ограничен сектор, – като според известните му закони променя, разрушава или създава. Какво обаче прави историкът? Събира външните факти, нанизва ги на някой конец, както кафърът своите стъклени мъниста, и не може да каже нищо за тяхното създаване и развой, също както и кафърът малко знае за възникването на неговите синци. И въпреки това той дава на този календар името история! Е, да, историята била майка на политиката! Това обаче, което вие наричате история, е една ялова вещ!

Какво са вашите така наречени политици? Те се дърлят за плодовете на дърветата, които не са засадили, и не умеят и една семка да посадят, която да им донесе тези плодове по един както сигурен, така и миролюбив път. Казвам ви, минхер, едва когато нашето познание е проникнало до онези потайни глъбини, от които постановените от самия всемогъщ Творец световноисторически фигури карат според неотменими световноисторически закони от земята да израстват световноисторически факти, чиито продукти досега сме вземали, без да сме овладели тяхното производство, едва тогава ще можем да кажем: ние имаме история. Тогава ще бъдем господари на събитията; тогава ще правим събития, ще ги фабрицираме както занаятчията своето произведение и поетът своята поема. Тогава Историята ще добие детето Политика, която

като кралица ще донесе на земята вечния мир и ще превърне меча в плуг, защото раздорът, войната, ще са станали невъзможни, понеже всеки ще познава законите и силите, според и с които другият въздейства и действа. Вместо конкуренцията на оръжията ще се разпорежда конкуренцията на мира, а еволюцията на човешкия род ще се води по пътища, които са разположени на такова високо ниво над сегашните ни познания, че ние си нямаме за тях и най-малко понятие. Но дотогава нека се стремим към ревностното изследване на онези дълбини и със смирение да признаем, че сме си все още твърде големи лаици!

Той беше говорил с патос. Този външно толкова скромнен мъж беше един задълбочен мислител и увличащ оратор. Дори и да бях потърсил, то навярно нямаше да ми се удаде да намеря веднага отговор на неговата теза. Ето защо премълчах и той също избегна да наруши въздействието на своите думи с някакво прекъсване на мълчанието.

Така яздохме един до друг, безмълвно и вглъбени в мислите си, докато накрая той все пак вдигна наведената глава и погледна към мен:

– Това беше един поглед в бъдещето, минхер. Нека помислим също за настоящето! Имате ли някаква определена цел, към която искате тук да се насочите?

– Не. Аз летя като птицата и където намеря дърво, кацам за ден в клоната му. И все пак – прибавих замислено – би могло да се каже, че имам цел, ако под тази дума човек не си представяше някое определено място.

– Вие търсите някого?

– Както го разбира човек в същинския смисъл на думата търсене, не. Но в Зеландия срещнах едно семейство с роднини в Трансваал, от които дълго време не е достигала в родината никаква вест, и аз бях по-молен при случай да се осведомя за тях.

– Как се казват тези роднини?

– Ван Хелмерс.

– Хмм, аз съм имал хиляди бури под командването си и познавам повечето по име. Сред тях имаше неколцина Ван Хелмерс. Дали няма да можете да посочите нещо по-конкретно?

– Знам само че пред угрозата от англичаните са се прехвърлили през Драконовите планини в Трансваал.

– И произхождат от Зеландия?

– Да, както вече казах. Чичото на домакина тръгнал към Кап, следователно може да съществуват негови деца и внуци.

– Какъв е бил този чичо?

– Моряк на малък кораб.

– И се е казвал Лукас ван Хелмерс?

– Действително – възкликнах изненадано. – Познавате ли фамилията, минхер?

– Чувал съм едно-друго за този Лукас. Неговите близки... хм, той отдавна е мъртъв и аз трябва да помисля – отговори той с някакво особено примигване на очите.

Сериозното му лице възприе леко закачлив израз, който ме накара да заключа, че знаеше много повече за въпросните, отколкото искаше да ми каже. Какви причини имаше за тази сдържаност?

Внезапно той спря коня си. Образованата от залежи на грубо напастен пясъчник земя беше прекъсната на места от тъмни маси еруптивни скали. Тези скални струпвания ни пречеха да виждаме надалеч, но не заглушиха звука, който се донесе от ударите на копитата на един бързо приближаващ към нас кон.

– Кой ли идва? – попита той, сваляйки рура от рамото си. Аз също бях грабнал веднага пушката си, ала и двамата сведохме по едни о също време оръжията. Едно дребно пони се появи в тръс иззад скалния ъгъл и на него седеше една моминска фигура, чиято външност и при други обстоятелства щеше да ангажира цялото ми внимание.

Тя носеше лека червена пола, чийто подобен на широк пояс корсаж обгръщаше само половината от талията. От едното рамо до другата половина се извиваше кожата на дива котка, а къдравите, наситено черни коси бликаха в гъсто обилие изпод изработената от пъстри пера шапчица. Ръцете и краката бяха голи и от тъмния цвят на кожата можеше да се предположи, че ездачката е кафърско момиче. Един поглед към лицето превръщаше това предположение в сигурност, макар и чертите да не показваха яркия отпечатък, който се забелязва при представителите от обичайния тип.

Като ни съгледа, тя дръпна рязко поводите и сложи малката си ръка върху дръжката на ножа, надзъртащ изпод котешката кожа, ала нейната угриженост бързо премина в усмивка, и видимо радостно изненадана, девойката извика:

– Кеес Ойс! При нас ли идвате?

– Да, Митие⁸³. Майка вкъщи ли е? – Да.

– АЯн?

– Не. Той търси един леопард.

83. Митие – Мария (Б. нем. изд.)

- Ами ти? Накъде си тръгнала, момиче?
- При съседа Зелмст. Бързам. Майка е болна и Зелмст трябва да ѝ помогне.
- Дете, ти няма да стигнеш там преди нощта, а пътят е опасен. Тя се усмихна леко.
- Аз не се страхувам, баас Ойс, нали го знаете, а майка този път е толкова зле, че съседът непременно трябва да дойде.
- Съседът Зелмст лекар ли е? – попитах аз.
- Той е бур, който разбира туй-онуй от билки – отговори ми Кеес Ойс.
- В такъв случай Митие може да тръгне обратно, аз ще опитам да помогна на майка ѝ.
- Момичето ме погледна зарадвано.
- Значи вие сте офисир ван гизондхейд⁸⁴? – попита.
- Наистина съм нещо като лекар и имам пътна аптека – отговорих аз.

– Та това е едно изключително щастливо обстоятелство, минхер – рече Ойс. – Обръщай, Митие, и бъди радостна, защото аз вече изобщо не знам от кое време не е виждан лекар тук в планините Ранд. Хайде, минхер, нека яздим малко по-ускорено! Вие трябва да знаете, че Митие не обича понито ѝ да скучае!

Ние накарахме конете да препуснат и аз действително забелязах, че Митие отлично умееше да се оправя със своето животно. Някакъв необикновен интерес се пробуди у мен към странната ездачка. Как се бе сдобила кафърката с християнското име Мария? Как се бе стигнало до една почти роднинска връзка с прочутия бурски предводител? Съдейки по привлекателната ѝ външност, тя трябваше да принадлежи към някое изтъкнато племе. Може би беше аматомба или лагоанерка. Коя беше болната майка? Момичето нямаше вид да е получило кафърско възпитание.

Тези мисли и разсъждения бяха прекъснати от един викащ зад нас глас. Обърнах се. Току зад копитата на нашите коне се носеше в тръс дебелият брабантец, но без ездач. Она лежеше на късо разстояние назад, протегнал ръце и крака прави като свещ във въздуха, и крещеше с все сила:

– Минхер стоят... минхер чакат! Ох, ох... ау, ох! Квимбо нямат

84. офисир ван гезондхейд (хол. Officier van Gezonheid) – букв. офицер на здравето, лекар (Б. пр.)

вече кон и кон нямат вече Квимбо! Ох, ау! Кон търчат, а Квибо не може вече търчат и нито вече яздят, Квимбо нямат вече ръка и ни вече крак, Квимбо лежат на земя и съм мъртъв!

Нямаше как да не се разсмея и Кеес Ойс ми пригласи. Момичето обаче се върна при нещастния племенен роднина, скочи от понито и се наведе към него.

– Квимбо ли се казваш? Някаква телесна повреда ли си причини? – попита го то.

– Да, Квимбо се казват Квимбо, ама не Квимбо са причинил повреда на Квимбо, ами кон причинил повреда Квимбо.

– Какво те боли? Къде имаш болки? В гърба?

– Само гръб да болят Квимбо? Ох, ох, цял Квимбо имат болка. Квимбо съм вече не жив, Квибо съм мъртъв!

Аз също слязох от коня да видя дали е пострадал. Въпреки най-грижливия поглед не можах да открия ни най-малкото увреждане и все пак оня отказваше да се изправи. Той ревеше под опипващата ми ръка и уверяваше без преставане, че бил напълно умрял. Тогава слезе също Ойс и измъкна ножа си.

– Квимбо наистина е мъртъв – рече невъзмутимо. – И ако не вярвате в това, минхер, то ще ви го докажа. Аз ще го разрежа и тогава ще можете да надзърнете дали има още живот в него.

Той се наведе, хвана кафъра за гърлото и опря ножа за колене. В следващия миг Квимбо беше скочил и направи едно страховито салто мортале настрани.

– Ох, не режат Квимбо! Квимбо съм наистина мъртъв, ама Квимбо пак си могат яздят кон!

– Тогава го яхай и внимавай да не вземеш пак да се изтърсиш! „Възкръсналият из мъртвите“ насъбра предметите, които му бяха изпопадали и се покатери отново на коня.

– Яздят минхер пак бързо? – попита страховито. Аз кимнах.

– Ох, тогава вържат Квимбо здраво – помоли оня, – иначе Квимбо втори път стават мъртъв!

– Тогава аз наистина ще те накълцам! – увери Ойс със заплашителна физиономия и на свой ред възседна като мен и Митие отново коня си. – Впрочем от пътя не остава много. До половин час ще сме стигнали целта и после, минхер, ще можете да покажете, че разбирате малко повече от съседа Зелмст, събирача на билки.

2. СИКУКУНИ

След половинчасова езда спряхме пред една долина, която се простираше с ширина от може би една английска миля и половина между две възвишения, принадлежащи към западните разклонения на планините Ранд. Един широк поток се виеше по дъното от едната страна до другата и бе първопричината за пищната растителност, отличаваща това сгушено в предпланините кътче от участъците, през които бях яздил последните дни. Окоето навсякъде съзираше пасящи говеда, овце и кози. По средата на долината лежеше обширен селски двор, обграден от богата на дървета градина, непосредствено след която следваха натежалите от клас житни поля.

– Ето, пристигнахме! – заговори Кеес Ойс. – Как ви се харесва местенцето?

– Много повече от онези, които видях досега. Как се казва собственикът?

– Той е нееф Ян, един чудесен момък, казвам ви. Такъв славен африканер като него има дълго да търсите, макар да наброява само двайсет и две години. Жалко че е тръгнал на лов за леопарди, който винаги го държи няколко дни далеч от дома, иначе щяхте да имате възможност лично да го опознаете!

Той ги нарече само нееф Ян, без да спомене неговото фамилно име. Холандският обичай между познати – дори когато не ги свързва кръвно роднинство – по-възрастният да се обръща към по-младия с „нееф“ и да е окачествяван от него с простото и дружеско „баас“, е преминал и в Африка. Африканери в по-широк смисъл биват наричани всички заселници от нидерландски произход, в по-тесен смисъл обаче под това понятие се разбират само онези бури, които умеят да боравят добре с пушката, които са вярно привързани към своите стари традиции, следователно и неумолими врагове на англичаните, и които не трепват пред никаква опасност. Нарече ли някой поселник другия африканер, то това е най-голямото оказване на чест, което може да му засвидетелства, защото по тоя начин той го квалифицира като герой. Този едва двадесет и двегодишен нееф Ян значи трябва да бе дал достатъчно доказателства за своята смелост, за да го охарактеризира прочутият Ойс като африканер.

– Освен Ян той има ли и друго име? – попитах по тая причина.

– Разбира се – отговори бурът с хитра усмивчица. – На вас май трудно се устоява, минхер. Аз възнамерявах да известя това име едва

при представянето, ама след като вие така напирате, а и нееф не си е вкъщи, то знайте, че той се казва Ян ван Хелмерс.

– Ван Хелмерс? – извиках аз. – Да не би с това да искате да кажете, че той е член на онова семейство, което търся?

– Ако нещо не се лъжа, то той е внукът на онзи чичо, за когото ми разказахте. Този падна като храбър бранник в сражението при Питер-Марицбург, където заедно с него се би и синът му, който, уверявам ви, беше ловец и воин, какъвто втори едва ли има. Ян му е одрал кожата. Неговата пушка никога не е пропускала целта – нито през деня, нито през нощта. Ето защо го наричат само Бурът ван хет Рур. А пестниците му са здрави като лапите на лъва – горко на този, който попадне между тях!

Митие беше избързала пред нас, сега я видяхме да изчезва зад оградата на двора.

– А това кафърско момиче? – попитах аз.

– Е неговата осиновена сестра и годеница. А-а!

– Така е! Неговият баща се заскитал северно от Гриква⁸⁵ на лов в Калахари и намерил там до трупа на една млада, красива и починала навярно преди час кафърска жена едно полуживо дете. Той беше с милозливо сърце и взел момичето със себе си. То било кръстено и възпитавано редом с Ян, който не я наричал другояче освен „сестричке“, докато го споходила мисълта да направи доведената сестра своя жена.

– Родителите съгласили ли се?

– Естествено! Не бива да мислите, че ние имаме същите предразсъдъци като в родината. Митие е чудо момиче и ще стане жена, по-добра от която Ян не може да намери сред преселниците.

– Тя трябва да е някоя аматомба или лагоанерка.

– Вероятно, но предметите, които Ван Хелмерс намерил при нейната майка, не дават отправна точка. Тя е, тъй като Ян много често е извън къщи, душата на цялото имение, поема всички грижи с радост и сега ни напусна, за да намерим още с пристигането си масата сложена. Ако бях по-млад, можеше и да завидя на Ян за тази годеница!

Ние издихме в бърз ход по тучните ливади, преминахме през отворената порта и се озовахме в едно много голямо дворно пространство, към което се откриваше входната врата на жилищната постройка. Няколко ловджийски кучета ни посрещнаха със силен лай, ала бяха веднага усмирени от Ойс, когото явно познавах. В тяхното лаене се беше

85. Гриква – днешен Грикватаун (Б. пр.)

примесило едно особено фучене и съскане. Аз проследих посоката на звука и съгледах един опитомен леопард, който лежеше на здрав синджир до една построена за него колибка.

Лаят има и втора последица. Аз долових зад къщата странните тонове на глас, който ми беше напълно непознат, и веднага след това видях иззад ъгъла да се задава и втурва към нас един щраус с протегната далеч напред шия и пляскащи крила.

За нещастие исполинската птица набеляза като обект на своята атака моя храбър Квимбо. Оня схвана застрашаващата го опасност и мигновено изтегли голите си крака върху гърба на коня.

– Минхер, минхер – зарева. – Щраус иска изядат Квимбо! Щраус имат глад! Щраус нека поглъщат кон, ама не Квимбо!

Станала по-храбра от канското пищене на атакувания, птицата засили нападението и опита да достигне с клон краката на кафъра. Но тъй като той ги държеше все от срещуположната страна на коня, то тя нападна в крайна сметка брабантеца, който намери енергичните удари на клюна на налиташия на бой пернат герой толкова малко по вкуса си, че въпреки своята неповратливост заподскача и с четирите крака едновременно във въздуха, и Квимбо изпадна в извънредно голямата опасност да бъде хвърлен в нозете на своя враг.

– Минхер, спасяват Квимбо! Минхер, помагат Квимбо! Квимбо не иска се услаждат щраус, ох, ох! Минхер да застелят мъртъв щраус, ама да не улучват минхер Квимбо, защото съм Квимбо иначе мъртъв!

Кеес Ойс напрасно опита да успокои птицата. Тлъстата гальотаджийска кранта непрекъснато се изправяше ту на задните, ту на предните крака и цвилеше от болки; кафърът врещеше; кучетата отново подеха своя лай, а леопардът така дърпаше синджира и реवेशе, че наистина можеше да изкара някому ангелите. В този миг през отворения прозорец прозвуча едно-единствено подвикване и всички тези питомни и полудив животни незабавно се смириха.

– Роб, обратно! – извика Митие и птицата се отвърна от коня, за да се втурне към прозореца, през който провря глава и се остави да бъде помилвана от своята господарка.

Така Квимбо беше не само освободен, но и ние се видяхме избавени от едно фатално положение, тъй като в противен случай щеше да ни се наложи да вземем принудителни мерки срещу тази сигурно приятелски гледана птица.

Няколко притекли се хотентоти взеха конете ни. После аз влязох с Ойс в жилището, където освен Митие заварихме и една възрастна жена,

която седеше в едно кресло, грижливо увита в одеяла. Митие вече беше известила за нас и аз бях посрещнат от болната с изключителна сърдечност.

– Юфрау Соофи, този минхер идва от Холандия – отбеляза Кеес Ойс.

– И то от Зеландия – прибавих аз.

– От Зеландия? – попита тя. – Аз не я познавам, но бащата на моя мъж е бил роден там. Той много пишеше дотам, ала напоследък спря да получава отговори. Известен ли ви е Сторкенбеек в Зеландия?

– Аз бях там цяла седмица като гост на едно семейство Ван Хелмерс.

– При Хелмерс? – попита тя извънредно живо въпреки своите страдания и изключителна пълнота. – Та те са наши роднини! Не чухте ли да говорят за Лукас ван Хелмерс?

– Много често, юфрау. Те ме помолиха да ви издиря и в случай че ми се удаде да открия местонахождението ви, да ви предам това писмо. Те също често са ви писали, без да получат някакъв отговор. Състоянието на пощата по време на инвазията на англичаните изглежда не е било достойно за особена похвала.

– Писмо от Сторкенбеек? Дайте го бързо, минхер! Митие може да го прочете на глас, докато вие се заемете със закуската. Седнете на масата и се подкрепете малко. Дивечово месо за съжаление няма, тъй като Ян отсъства от завчера – отиде за един леопард.

Тя постави върху думата леопард една интонация, която ме накара да приема, че нещата своят по-иначе, толкова повече че същевременно хвърли един особен поглед на Ойс. Дали под леопард не се разбираше нещо съвсем различно от известния хищник на рода на котките, който действително често се среща в Колонията и ревностно се преследва заради големите вреди, които причинява сред стадата?

Ойс отговори на този неизречен въпрос с една забележка по отношение думите на жената:

– Аз възнамерявах да тръгна с него, ала бях възпрепятстван да дойда навреме, и ще го последвам веднага, щом конят ми бъде назобен. Впрочем този минхер не е приятел на англичаните и следователно ние можем да говорим открито пред него, юфрау. Ян сам ли хвана пътя?

– Да.

– Към Клаарфонтейн?

– Така каза, баас Ойс.

– Не спомена ли кои собствено се канят да отидат?

– Ван Раал, Зинхен, Веелмар и Ван Хоорст, освен другите, които ще ги придружават.

– Та това означава да се съберат всички най-важни хора. Как стоят нещата с Фреек оп Зоом?

– Пристигна вест, че и той може би ще отиде. Това трябваше съвсем специално да ви съобща.

– Наистина ли? – попита той бързо. – Тогава той ще доведе и мъжа, от когото се нуждаем, за да обезвредим Сикукуни, и за мен е невъзможно да пропусна тази среща. Колко дълго възнамеряват да ме чакат?

– Четири дни, считано от днес.

– Това е достатъчно. Вие трябва именно да знаете, минхер – обърна се той към мен, – че ние проектираме един решителен удар срещу кафрите. Вярно, че имаме сключен мир с тях, ала Сикукуни е твърде размирнен и кръвожаден. Той не зачита договора, напада едно заселище след друго, опустошава страната със своите орди и е подкрепян в действията си от англичаните, които му доставят оръжия и муниции и хич не се замислят, че по тоя начин подсилват един хищник, който рано или късно ще се нахвърли върху самите тях. Искате ли да дойдете с мен на сбирката? Там ще срещнете само истински африканери и може би също един кафърски вожд, който един ден ще бъде прочут колкото Сикукуни, дете съсредоточавал своите зулуси там зад планините, както ме уведомиха, за да предприемел един голям боен поход срещу бурите.

За мен това бе действително една много добре дошла покана, ала заради юфрау Соофи аз трябваше да я отклоня.

– Кога ще яздите нататък? – попитах по тая причина.

– Веднага щом се нахраня.

– В такъв случай за съжаление няма да мога да се присъединя към вас. Ние обещахме на юфрау лекар и трябва да съдържим думата си, минхер.

Той нямаше как да не се съгласи с това мнение и после се нахвърли – извънредно обстойно и с онази разположеност, отличаваща страстния ядач – върху сложените ястия, които заизчезваха в такива количества между неговите блестящи зъби, че здравата ме достраша.

Междувременно писмото беше отворено и прочетено на глас от Митие. Момичето сигурно не бе имало други учители освен своите приемни родители. Ето защо аз се учудих на умението, с което разчиташе много неясно написаното писмо, и юфрау Соофи забеляза благоприятното впечатление, което читателката ми направи.

– Да – рече тя след завършване на четенето, – Митие чете по-добре

от Ян, а пък той е с четири години по-голям и на това отгоре е и адютант на баас Ойс! Тя се научи от блаженопочиващия бур, а той беше един изключително умен мъж във всичко, което човек трябва да може и знае. Откак го убиха кафрите, за мен и Ян няма да има покой, додето Сикукуни не бъде наказан.

Като приключи с храненето, Кеес Ойс се надигна и посегна към рура.

– Сега аз ще тръгвам, юфрау. Благодаря ще ви кажа едвам по-късно, защото от само себе си се разбира, че ще придружавам Ян, когато се връща. А и с вас, минхер, навярно също няма защо да си вземам сбогом, тъй като се надявам да ви заваря още тук!

– Минхер няма да си замине толкова бързо – увери и помоли жена-та, обръщайки се едновременно и към мен, и към него. – Добър път, баас Ойс, и дано скоро чуем, че сте приключили със Сикукуни!

Тя му подаде ръка и той стори същото с Митие и мен, когато го съпроводихме до вълн. Момичето остана на двора. Аз се върнах сам в стаята.

Тук юфрау Соофи трябваше да ми опише страданието си и аз стигнах до убеждението, че то се състои само в един зле третиран катар, който действително беше започнал да взема един опасен развой. За щастие моята малка пътна аптека съдържаше подходящото лекарство, което дадох на пациентката, преди да й наредя да навести леглото. За да го стори, тежката жени се нуждаеше от помощ и по тая причина отидох да повикам Митие. Не я срещнах на двора и попитах един идващ от конюшната хотентот за нея. Той показа с пръст зад къщата.

– Митие са там и дават школ на малък дете – отговори.

– Школо? – попитах изненадано.

– Школ! – отвърна она гордо. – Малък дете и голям кхвекхвена⁸⁶ учи много, голям много в школ – учи брой, учи чете, учи пише и учи моли. Митие са добър, голям добър в школ!

Тръгнах в указаната посока и скоро чух високо говорене. По средата на една малка, обрамчена от хрусталак тревиста площадка момичето седеше в обкръжението на деца от двата пола, разделени на две групи. Разделението си имаше много вероятно своята езекова причина, защото различих както по цвета, така и по чертите на лицата, че едната половина се състоеше от хотентотски деца, а другата половина – от потомци на кафрите. Митие тъкмо се занимаваше с първата и аз долових, че

86. кхвекхвена – така наричат себе си източните хотентоти (Б. а.)

настоящата беседа беше на религиозна тематика:

– Сега ще се молим. Сключете ръце! – нареди тя, следвайки повелята със собствения си пример.

Малките жълто-кафяви ръчички на децата се събраха.

– Сега!

Тя издигна сключените си ръце като знак и сега прозвуча в хор:

– Сида тиб, хомми на хаб, са онс ану – аннухе!⁸⁷ Малките изрекоха „Отче наш“ със спокойна молитвена вглъбеност до края.

– А сега и вие!

Ръчичките и на това отделение се сключиха, после тя повели както преди:

– Сега! Детският хор подхвана:

– Баво вету о сезулвини, малипатве нгобунгсвеле игама лако.⁸⁸

– Така! – похвали тя възприемчивостта и религиозното смирение на малките. – А сега нека се помолим, както трябва да се молим вечер и сутрин вътре при юфрау Соофи. Всички заедно... сега!

Както кафрите, така и хотентотите подеха сега на нидерландски:

– Онзе фадер, ди ин де хемелан зайт, юв наам ворде хехай-лихд.⁸⁹

Аз видях и чух, че съм дошъл в един благочестив, богобоязлив дом, и ми стана жално, дето трябваше да наруша занятието. Митие не беше забелязала идването ми и донякъде се смути, когато пристъпих измежду храстите, за да я помоля да отиде при майка си.

Аз я придружих, след като освободи децата. При фротонната страна на главната постройка забелязах две кожи от дива котка, които висяха опънати под един прозорец.

– Тези животни тук, изглежда, често се срещат – отбелязах. Тя кимна.

– Там горе в гората човек много често се сблъсква с тях, минхер, и не е съвсем безопасно да стреляш по тях. Първата, която улучих, ме подреди доста зле, понеже само я бях ранила, и ако не бях взела ножа си, то сега може би вече нямаше да съм жива.

Погледнах я учудено.

– И с пушка ли умеете да си служите? – попитах.

– Ян ме научи, защото смята, че по тези места е от полза, ако жените и момичетата също могат да боравят с оръжия.

– Къде се намира гората?

87. Буквално: Наш Татко в небе намиращ, Твоето име осветено е. (Б. а.)

88. Буквално: Татко наш, който в небето, осветено е името Твое. (Б. а.)

89. Буквално: Наш Татко, който в небето си, Твоето име е свято. (Б. а.)

– Тръгнете ли оттук нагоре по долината и прехвърлите възвишението вдясно, ще я видите пред себе си.

Горите из тези райони са рядкост и тъй като сега се видях без всяко по-нататъшно занимание, повиках слугата си, който стоеше на боязливо разстояние от леопарда и любопитно зяпаше гледащото го с полузатворени очи раздражено животно.

– Квимбо, погрижи ли се за конете?

– Кон ял и поил, минхер – отговори той. – Квимбо са прилежен и също вече ял!

– Тогава си вземи оръжията. Отиваме в гората!

Влязох в стаята да си взема пушката и запознах двете жени с намерението си. Те ме предупредиха за отровни змии, каквито в гората имало безчет, и ми предложиха един хотентот за водач. Аз отклоних предложението и напуснах къщата.

Квимбо се беше накачорил с всичките си оръжия и кривеше една извънредно предприемчива гримаса.

– Минхер имат пушк, минхер иска застрелват мъртъв. Какво иска минхер застрелват мъртъв?

– Слонове – отговорих аз с най-сериозна физиономия. Кафърът направи един могъщ скок настрани и ме зяпна крайно уплашено.

– Слон?... Ох, минхер ще са мъртъв и Квимбо ще са също мъртъв! Слон съм дебел, слон имат муцун ей толкоз голям...!

Той разпери колкото се може по-нашироко ръце, за да ми покаже по-ясно колко била голяма муцуната на слона.

– Добре, тогава ще потърсим някой лъв! Сега оня съвсем застина от ужас.

– Минхер искат търси лъв? Ох, ох, лъв съм още много повече зъл от слон; лъв лапат всеки животно и човек; лъв лапат Англия, лапат Холандия, лапат коикоиб⁹⁰, лапат кафър, лапат минхер и лапат също Квимбо. Какво ще правят Квимбо, ако лъв са излапал Квимбо? Квимбо искат взема красив жена, Квимбо не бива бъдат излапан от лъв!

Това беше ново за мен. Аз не можех да си представя добия кафър като достопочтен съпруг и по тая причина попитах:

– Какво? Искаш да се жениш?

– Квимбо ще вземат жена!

Той го изговори с едно изключително съзнаване на собствената си цена и същевременно разтегли такава физиономия, сякаш очакваше най-

90. коикоиб – хотентоти (Б. а.)

голямото признание от моя страна.

– Тъй! И коя се каниш да вземеш?

– Квимбо вземат красив Митие!

Насмалко да се изхилия на глас. Значи Митие трябваше да има щастieto да стана мадам Квимбо!

– Защо Митие?

– Митие съм добър, когат' Квимбо падал от кон. Минхер Ойс искал режат на Квимбо, Митие обаче имал страх за Квимбо. Затова ще бъдат Митие жена на Квимбо.

– И пък казал ли си го вече на Митие?

– Не. Квимбо не говорил с Митие.

– Че знаеш ли пък дали Митие иска да стане твоя жена?

– Квимбо знай! Митие иска много бъдат жена на Квимбо, защото Квимбо съм красив, съм добър и съм велик и храбър воин!

Това бяха наистина много изтъкнати качества, които за съжаление за мен оставаха под въпрос. И понеже сърце не ми даваше да изтръгна красивия, добър и храбър кандидат-жених от неговата окрияща илюзия, изоставих разговора, закрачвайки така здравата напред, че му костваше усилие да ме следва.

Долината се стесняваше нагоре все повече и повече и накрая свършваше там, където изворът бликаше от земята. Скоро достигнахме възвишението при долинния завършек, над което съседният хълм се извишаваше още по-високо, закрачихме по склона му и след известно време съгледахме гората. Тя започваше по отвъдния скат и после разпростираше надясно и ляво зеленината си, додето стесненият от ридовете хоризонт позволяваше да се различи.

Докато крачехме така, забелязах следи, създаващи впечатление, че тук съвсем наскоро е минал някой. Вярно, нямаше нито един-едничък отпечатък от крак или чак пък някоя непрекъсната диря, ала на обученото око все пак не можеха да се изплъзнат няколко непогрешими признака, които си личаха тук и там в едрозърнестия пясък. Макар че въпросният можеше да е човек от фермата, аз все пак намерих тези следи, без да имам някаква особена причина за това, за извънредно странни. Накрая те изцяло се изгубиха на скалистата земя, по която стъпихме, и тъй като нямаше налице никакъв по-конкретен повод, аз се отказах да ги потърся отново.

Стигнахме в гората.

Тя се състоеше от могъщи жълти, смрадливи, железни и асагай дървета, между чиито стволоче дървовидната папрат протягаше нагоре

палмови ветрила. Окрайнината бе образувана от носорожки храсти, между които просветваше ярката зеленина на разновидностите *Mesembryanthemum*, *Oxalis* и *Pelargonium*. Въпреки сухотата и еднообразието на почвата си Капланд притежава своеобразна и богата флора, която се преценява на дванадесет хиляди вида. Пусне ли веднъж растителността корени в дадени местности, които не са съвсем изцяло лишени от вода, то тя скоро развива поради неимоверно благоприятния климат една изключителна пищност, която рязко се откроява на фона на пустошта и оскъдицата на безводните райони.

Още с навлизането в гората ни посрещна с комични гримаси едно семейство *Cercopithecus Erythropus* – дребен вид павиани, на които Квимбо отвърна с разни разкривени муцуни. С боздуган в дясната ръка и метателно копие в лявата, той ме следваше по начин, сякаш се опасяваше, че всеки миг измежду дърветата може да изскочи и се нахвърли върху нас някой слон или лъв. За жалост нямаше защо да се страхуваме от появата на нито едно от двете животни, тъй като те от година на година стават все по-редки и в резултат преследванията от страна на преселниците се изтеглят в горите, разположени по на север.

По-голямата част от зоологическото богатство на тази гора, изглежда, образуваха птиците, които обитаваха в голям брой и много видове върхарите на дърветата и ни най-малко не се плашеха от нас. За мен това бе доказателство, че насам много рядко сбърква пътя си човешки крак, или ако това се е случвало, то навярно са го водили най-често миролюбиви намерения.

На мен целта ми беше по-скоро порядъчно да се поразтъпча, отколкото да диря определен дивеч, ала въпреки това имах постоянна готовност за стрелба и не оставях шум да ми убегне.

Така се бяхме скитали напред вече в продължение на час, когато внезапно долових изстрел на неголямо разстояние от нас.

– Чу минхер? – попита Квимбо, вдигайки показалеца! с извънредно угрижена физиономия.

Аз се заслушах към посоката, от която се бе донесъл екоътът. Прокънтят втори изстрел.

– Ох, стрелял още веднъж! Мъж застрелял мъртъв мъж. Тук са два абанту, два човек, и един друг застреляли мъртъв!

Аз не бях на същото мнение, защото двата изстрела при всички случаи бяха дадени от една и съща пушка, както едно тренирано ухо можеше да различи по ехтежа. Имах намерение да се промъкна тихо напред и тайно да огледам неизвестния стрелец, ала скоро бях принуден да

ускоря движенията си.

– Help, help! Oh, woe to me! (Помощ, помощ! О-о, горко ми!) – чух да вика силно уплашен глас.

Беше на английски. Сигурно някой бял се намираше в опасност и ето защо се запровирах с максимално възможна бързина през гъстата папрат. Само след минута-две пред погледа ми се разкри една къде сериозна, къде комична гледка. Върху облечения с мъх ствол на едно повалено и косо полегнало към околностоящите дървета жълто дърво бе кацнала една дълга, мършава човешка фигура и се бранеше с приклада на извъртаната пушка срещу един грамаден глиган, който бе ранен в задните части и с гневно грухтене и яростно мушкане напираше да завладее прибежището на врага.

Аз дигнах пушките, ала почувствах ръката си уловена от Квимбо.

– Ох, не стрелят, минхер! Квимбо обича ядат красив шопар, Квимбо правят мъртъв шопар!

С три бързи скока застана зад глигана, който предприемаше атаката си с такава сяпа ярост, че изобщо не забеляза новия враг. Вдигайки метателното копие, той го запрати с неимоверна сила в страната на животното непосредствено зад левия преден бут, при което якото, нечупливо дърво проникна дълбоко в областта на сърцето. Животното постоя един миг и се обърна после срещу кафъра, а по зурлата му изби кървава пяна, която осведомяваше за точното попадение на металното копие. Само че този вече беше отскочил настрани, за да избегне глигите, и сега размаха късия, тежък боздуган. Един мощен удар изсвистя към главата на глигана, който мигновено се срина на земята, а един втори удар напълно довърши победата – всъщност работа едва за минута. Героят размаха боздугана високо във въздуха и нададе силен триумфиращ вик.

– Минхер, гледат! Шопар съм мъртъв, съм много мъртъв, съм твърде много мъртъв. Шопар не изяждат мъж, а Квимбо изяждат шопар!

Той изтръгна копието от тялото на поваленото животно и посегна към ножа, за да го разпори веднага. Избавеният от една толкова фатална обсада чужденец спусна безконечно дългите си крайници от дървесния ствол и се протегна като човек, пробуждащ се от някакъв ужасен сън.

– Nail⁹¹, сър, това се казва навременна помощ! Добичето, damn it⁹², беше толкова невъзпитано, че един джентълмен изобщо вече не можеше да си позволи да се занимава с него!

91. – Nail! (англ.) – Привет, здравей! (Б. пр.)

92. – Damn it! (англ.) – Мътните го взели! (Б. пр.)

Мъжът при всички случаи беше англичанин. Той носеше висока шлемовидна шапка от кожа на носорог върху покритата с червеникаво-русолява коса глава, чиято лицева част красяха два грамадни бакенбарди. Кльошавото тяло бе навлечено в късо карирано сако и също такъв панталон, върху който долу бяха закопчани плъстени гетри, а под тях стърчеше напред по едно тясно, безкрайно дълго стъпало. Сухите пръсти бяха все още вкопчени около изстреляните дула на двуцевката. От лявата му страна висеше в кожена ножница грамаданска парадна сабя с ефес, а от увития около мършавите хълбоци шал надничаха дървените дръжки на два ножа и прикладите на три огромни кавалерийски пищова.

– Сър Гилбърт Грей – представи се той, при което с едно неподлежащо на описание движение на ръката ме прикани да сторя същото.

– Какво ви води в този край, сър? – попитах, след като на свой ред бях назовал името си.

– Сделки, минхер, важни сделки, които на вас като холандец, разбира се, не мога да издам.

– Аз не съм холандец, а немец, сър, и съм дошъл в Капланд малко да се поразходя. Но позволете да запитам какво общо има това животно тук с вашите важни сделки!

– Това животно, този дракон, този цербер? Ни най-малкото. Аз просто си вървах между дърветата, за да ми се посмели овена, който бяхме яли, и ето как се сблъсках с това чудовище...

– ...което изяви намерението вас да посмели – вметнах аз ухилено. – Но, сър, къде мислите, че трябва да бъде улучен един глиган?

– Pshaw! Тоя змей изобщо не искаше да стои мирно, когато се примерих. Аз умея да нацеля една пушка накъдето е нужно и поради това само веднъж прострелях въздуха, което при някой немец сигурно щеше да се случи два пъти!

– Възможно, при предпоставката че никаква друга цел освен въздуха не е налице. Смея ли да запитам, сър, кои са хората, с които сте ял овена?

– No, no!⁹³ Това не ви влиза в работата. Викнете на този човек да се махне от животното. То принадлежи на мен. И после си вървете по пътя!

– Тъй ли мислите, сър Гилбърт Грей? – попитах аз и прибавих: – Този глиган принадлежи на моя слуга, защото той го повали, а правото, което вашият изстрел би могъл да ви даде, изцяло отстъпва пред

93. – No, no! (англ.) – Не, не! (Б. пр.)

обстоятелството, че той ви спаси живота.

– Глупости! Аз твърдя, че това прасе е моя собственост и ще...

– Нищо няма да сторите! Когато представители на две цивилизовани нации се срещат по тези географски ширини, обикновено се държат по-любезно, отколкото е при вас случаят, сър Гилбърт Грей. Вие изисквате да съм си вървял по пътя. Добре, аз ще ви послушам, само че този път върви точно натам, накъдето води вашият – към мястото, на което е бил изяден благородният овен. Тук всеки има правото и дори дълга да види кой се намира в негова близост, а ако някой поиска да му попречи, тогава просто важи правото на по-силния. Та ще ме отведете ли при вашите другари, или не?

Добрят човечец сведе извънредно смутено поглед към нозете ми.

– Не мога, сър, понеже никой не бива да знае, че ние се намираме тук.

Мен, разбира се, вече ме бе обхванало някакво смътно подозрение, за чието разсейване поведението на англичанина в никой случай не способстваше. Какво правеше той по тези места, населени, както добре знаех, само от отделни бури, които бяха направо враждебно настроени към англичаните? Невъзможно беше да е някой таен агент на английското правителство – за тая цел духовните му качества май никакви ги нямаше. А и каква ли работа би имал като такъв точно в тази гора тук? Кеес Ойс ми бе казал, наистина, не зулусите се струпвали отвъд планините Ранд... аз трябваше да си уясня нещата и поради това рекох:

– Кой не бива да знае, сър? Холандците или също аз в качеството си на чужденец и неутрален?

– Никой!

– И ако аз сега вече го знам?

– Вие? Невъзможно!

– И все пак! Те са кафри!

Веднага му пролича, че съм отгатнал правилно, макар да опита да изшикалкави:

– Кафри? Лъжете се, сър! Къде претендирате да сте ги видял? Квимбо беше свършил с работата си и любопитно очакваше резултатите от нашия непонятен за него разговор. Аз се обърнах към него:

– Остави засега животното да лежи тук. Ние трябва да придружим този мъж!

– Квимбо оставят лежи шопар? Ох, ох, минхер, Квимбо ядат много красив шопар, Квимбо ще носят шопар, а Митие ще видят, че Квимбо красив и храбър!

– Ти пак ще си го имаш, само че по-късно, защото... Едно силно изшумоляване ме накара да се огледам – сър Гилбърт Грей се бе възползвал от възможността и беше скочил в хралалака. Той действително трябваше да си има най-сериозни причини да остане неоткрит заедно със своите спътници, ала се беше направил естествено погрешно сметката. Отказах се да се втурна след него. Той можеше да ми се изплъзне само за миг – стъпалата му бяха достатъчно големи, за да ми оставят непогрешими следи. В тайното им проследяване Квимбо не можеше с нищо да ми бъде полезен, ето защо поразмислих малко и му дадох разрешение да тръгне обратно за фермата. Начинът и способът, по който ще се да отнесе плячката си, предоставих на самия него.

Насочвайки се в посоката, в която беше побягнал англичанинът, намерих една диря, по ясна от която не бих могъл да си пожелаая. Сър Гилбърт Грей във всеки случай беше научил твърде малко за методите на придвижване из една местност, където опасността те обкръжава в хиляди лица, и навярно също така малко му идваше на ум, че мога да се възползвам от отпечатъците на неговите горилски стъпала, за да го последвам.

Той, види се, изпървом самият е бил неяснота относно посоката, която е трябвало да поеме. Следата му водеше в зиг-заг ту надясно, ту наляво и едва след доста време прие една права линия. След малко повече от половин час стигнах до ръба на някакъв дол, който представляваше горната част на една спускаща се оттук надолу долина и включваше един извор, който с шумен ромол струеше между две пясъчникови скали.

Там долу край водата седяха сър Гилбърт Грей и до страната му четирима кафри, които по въоръжението идентифицирах като зулуси. Какво диреха те тук и какво обстоятелство ги беше събрало с англичанина? На земята лежах още три свободни щита – свидетелство, че кафрите са били седмина на брой и липсващите са се отдалечили по някаква причина. Щраусовите пера по единия от щитовете и осемте пасящи по-надолу коня навяхаха предположението, че тук си имах работа не с обикновени кафри.

Англичанинът се намираше в оживен разговор с туземците, ала дори и да разбирах езика им, пак нямаше да ми хрумне да ги подслушвам, тъй като по-належащи неща ми отваряха работа. Тук бивахът на кафрите с подозрителния англичанин, там фермата, пазена само от едно младо момиче, и в добавка трима от диваците отсъстваха, сред които най-знатният от тях – достатъчно причини да се върна колкото се може по-

скоро.

Какво ли не можеше да се е случило по време на моето отсъствие и тепърва да се случи до пристигането ми! Запромъквах се покрай ръба на долчинката към конете. Един внезапно пробудил се страх ми каза, че трябва да се сдобия с един от тях, независимо дали това сега щеше да означава кражба, или не. Но беше трудно, наистина, да яхна някой и да препусна, но тогава щях да бъда видян и преследван, и следователно опасността за фермата щеше да се увеличи вместо да се намали. Изпълнението на моето намерение трябваше да бъде забелязано възможно по-късно и по тая причина аз се възползвах от една извивка на долината, за да се прокрадна до най-отдалеченото животно. Вярно, че то не беше най-доброто, но пък стоеше така, че кафрите не можеха да го виждат.

Направих един обход, та вятърът да духа откъм него, приближих дебнешком до едно разстояние от едва пет крачки и в следващия миг седях на седлото. Изненаданото животно изпръхтя и се изправи на задните крака, ала аз бързо му стигнах юздите, дадох му да почувства един може би необичаен за него натиск с бедрата и го насочих надолу по долината, за да извия там към фермата и измъквайки се от гората, да се добра до билото на хълма.

Не бях стигнал още кой знае колко далеч, когато забелязах Квимбо. Той си беше направил от здрави клони нещо като шейна за свличане на дървета, върху която бе натоварил глигана, и самият бе застанал отпред като впрегатно животно, за да мъкне с пот и капеща мазнина тежкия товар по нагорнището. Той здравата се зарадва, като ме забеляза, и беше удивен също така, дето ме вижда като ездач.

– Минхер имат кон? – попита. – Ох, ох, кон съм добър, кон ще теглят шопар за Квимбо!.

И тутакси се разпрегна, та на дело да направи полезно важното си откритие. Аз обаче отклоних намерението му:

– Кой ще яде шопара, конят или Квимбо? Който ще го яде, нека той си го и мъкне! Аз не мога да ти дам коня, защото на самия мен е крайно необходим. Там в гората има въоръжени зулуси и във фермата вероятно още неколцина. Аз трябва да отида там, за да предотвратя нещастieto. Пази се от тях и побързай да стигнеш на безопасно място!

– Зулу при Митие? Ох, ох, Квимбо ще скачат и шопар ще скачат, та бързо стигнат при добър красив Митие. Квимбо изтрепят мъртъв съвсем всичък зулу!

Той се запрегна пак отпред и продължи трамбовката, та чак пушек се дигаше. А аз избързах пред него в галоп.

Скоро видях долу фермата. Запазвайки въпреки трудния, стръмно спускаш се терен досегашната бързина, поех надолу към задната страна на градината. Ако поисках да заобиколя, за да достигна предната порта, щях да изгубя много време. Та насочих се значи директно към оградата, вдигнах коня и скочих през нея. Не се приземих така гладко, както ми се искаше. По време на усилената езда не бях използвал стремената, тъй като висяха твърде ниско за мен, и също не бих отделил време да ги прогоня. Крантата много вероятно бе яздена от безмерно дългия сър Гилбърт Грей, както ми подсказваше цялото оседлаване. При скока през оградата едното стреме се закачи, ремъкът се скъса и кон и ездач се прерметнаха. В следващия миг обаче бяхме отново на крака – опасното падане не беше донесло на никого от двамата никаква заслужаваща споменаване телесна повреда. Аз предоставих коня на самия себе си и побързах през градината към жилищната постройка.

Тук срещнах един от хотентотите.

– Има ли някой при юфрау Соофи? – попитах го.

– Ох, минхер – отговори оня страхливо, – зулу са в къщата – три зулу. Също велик вожд са там!

Не го разпитвах повече, а стъпих в коридора, където откъм стаята прозвучаха насреща ми високи гласове. Открехвайки леко вратата, забелязах трима кафри, двама от които стояха в близост до входа, докато третият държеше Митие за ръката по средата на помещението. На вратата на спалнята се облягаше пребледнялата от уплаха стопанка на къщата. От страх по своята храненичка тя беше напуснала постелката и бързешком наметнала само най-необходимите дрехи.

– Тук живеят Ян ван Хелмерс – чух да казва главатарят на завален холандски. – Той са Бур ван хет Рур, той стрелят по зулу, той трябва умрат и жена трябва умрат!

– Той няма да умре, а ще дойде да отмъсти за нас! – отвърна негубещото кураж момиче.

– Той ще умрат и жена ще умрат, ама ти – не! Тук е зъб от змия, затова ти няма умреш, а тръгнеш със Сикукуни за наказание на лош зъл Соми! – прибави оня посочвайки един изработен от змийски зъби гердан, който видеше на шията на момичето. – Откъде е зъб от змия на връв тук?

– От майка ми.

– Къде е майката?

– Мъртва е, загина от глад и жажда в Калахари.

– Ох, Сикукуни знай сега всичко! Жена на Соми имал зъб от змия

тук, жена на Соми избягал с дете в Калахари, жена умрял, дете взел бур и също зъб от змия. Тук стоят дете на Соми и трябва тръгнат със Сикукуни при зулу. Бур обаче умрат и също жена!

Той даде един знак на хората си. Те пристъпиха към юфрау Соофи и измъкнаха ножовете. Митие изкрещя и поиска да се отскубне, ала грамадният вожд държеше ръката ѝ така здраво сключена, че се бе наляла с кръв. Той даде една къса, неразбираема за мен заповед на зулуски, чието значение обаче веднага схванах, тъй като другите двама издигнаха ножовете си. Аз вече бях вдигнал пушката, двата изстрела прокънтяха в бърза последователност и един трикратен крясък огласи стаята. Нахлувайки в барутния дим, аз издигнах приклад срещу Сикукуни. Той стоеше, все още стискайки момичето с лявата ръка, със святкащи очи пред мен. Една лента от кожата на видра и наушници от леопардова кожа украсяваха главата му, от която се появяваха пет пера от щраус и едно от кафърска чинка. Херкулесовите крайници, с изключение една изработена от щраусов пух препаска, бяха голи, а от широките рамене висеше наметалце от същите бели кравешки опашки. Аз се надявах да просна Сикукуни с един удар на приклада, ала не бях сложил в сметката малката височина на тавана в стаята. При замахането закачих една греда и с това се оголих, което кафърският главатар светкавично използва. Размахал късия си боздуган, той ме угости с един удар по главата, под който мигновено се сринах.

За щастие останах, както веднага се установи, само няколко секунди в безсъзнание. Наелектризиран от мисълта за опасността, застрашаваща жените, аз се оправих. Един поглед в обкръжението ми показва, че Сикукуни и Митие бяха изчезнали. Двамата кафри лежах мъртви на пода редом с юфрау Соофи, която, напротив, изглеждаше неранена и навярно само от ужас бе изгубила съзнание.

Не обръщайки внимание на тъпата болка, стягаща мозъка ми, грабнах лежачата до мен пушка и изскочих на двора. Там ме посрещна един пронизителен, примесен със страх и ярост вой от страна на хотентотите.

– Митие изчезват, изчезват с кафър! – закрещя се насреща ми. – Главатар вземат с него беден Митие, ох, ох!

– Накъде тръгнаха? – попитах изплашен.

Те посочиха към ъгъла на постройката. Аз се завтекох нататък и видях какво се беше случило с бързината на мисълта. Сикукуни беше издърпал Митие навън в двора и забелязал там коня на дългия англичанин, който междувременно беше дошъл от градината пред къщата. Мятайки се на него с момичето, той се беше измъкнал през портата и сега

се бе устремил към възвишението, от което се бях спуснал преди малко.

Премерих разстоянието между него и мен и посегнах за два патрона.

– Конете ми... бързо, бързо!

– Конзаминхер... бързо... бърже... бързо докарат! – завика се, зареща, зарева и зави и колкото народ имаше тук се втурна, заблъска и затърча към конюшната.

Никога през целия си живот не бях зареждал толкова трескаво както сега. Всяка фибра в мен бе напрегната, а пък не биваше да позволя да се появи и най-лекото треперене, защото от изстрела ми зависеше всичко. Аз винаги съм бил сигурен в стрелбата си, ала сега предвид възбудата и болките в главата опрях цевта на напречната греда на оградата. Конят все пак трябва нещо да бе пострадал при падането, понеже скоростта му въпреки усилията на вожда беше много малка, разбира се, аз не биваше да се бавя, тъй като беглецът за брони мигове щеше да се намери извън обсега на моята пушка. Главата ми беше като завинтена, прицелих се, ала ми примержеля пред очите. Видях, че Митие се отбраняваше с всички сили, но напразно срещу прегръдката на вожда. Не биваше да я улуча, можех да се целя само по коня, и то така да го улуча, че мигновено да се строполи. Ето... ето че за един кратък момент пред окото ми просветна и по същото време конят на върлинения англичанин извъртя малко глава настрани. Това беше трудна и опасна цел, на това отгоре и от такова разстояние, но още няколко скока и вече нямаше да мога да достигна животното с куршума си. Натиснах спусъка и... ето, видях ги да се сгромолясват... бях улучил.

– Изведете, изведете конете! – извиках, тъй като възбудените хора още се пипкаха от прекалено усърдие.

– Минхер застрелял мъртъв кафар, ох, ох, гледат! – зарева един, докато търчеше към оградата и сочеше към възвишението.

Тутакси другите се намериха зад него и така се освободи място за конете, които сега излязоха неоседлани в тръс от конюшната. Аз тикнах нов патрон в изстреляната цев, скочих на моя и взех брабантеца на Квимбо за юздите. Бях го видял да се задава през баира с товара си и на това се градеше моя план.

– Идете при юфрау, тя лежи в стаята! – повелих на хотентотите и препуснах в галоп през портата и после около фермата.

Ако одева в гората вече се бях удивил на куража, с който Квимбо беше излязъл насреща на разярения глиган, то сега щях да наблюдавам още един подобен пример на неговото мъжество. При него смелостта,

изглежда, идваше едва при възможност да я докаже.

Спускайки се отгоре, той беше чул моя изстрел, видял строполилия се кон и зулуса и разпознал също Митие. В първия миг всичко това го беше шашардисало, ала сега ме видя да завивам край ъгъла на двора и разбра също жеста, с който му заповядах да задържи Сикукуни. Той моментално зарязва товара си и се понесе към вожда, който се беше съвзел и сега, когато конят беше мъртъв, опитваше да се измъкне пеша с момичето.

Не му се удаде. Той забеляза новия враг и видя също и мен, който до минута щях да съм при него. Схвана, че няма да може да отведе момичето и вдигна боздугана да го умъртви. Тогава Квимбо спря посред бяг, замахна с копието и го метна с такава сигурност, че то прониза ръката на Сикукуни. Тоя изрева високо от ярост, хвърли един поглед към мен, пусна Митие и се стрелна от мястото със скоковете на пантера.

Той нямаше да може да ми се изплъзне, ала в този момент на така неподготвено обезпокоения в рахата си в конюшната брабантец внезапно скимна да прояви опърничавост, и преди да съумея да го успокоя, зулусът беше вече изчезнал отвъд баира.

– Побързайте при юфрау – викнах на Митие със стигането си. – Тя лежи в безсъзнание в стаята!

– Ами Сикукуни? – даде за отговор храбрата девойка, докато някоя друга навярно щеше да се намери от страх в най-дълбок несвят.

– Оставете го и побързайте при майка си! Качвай се на коня, Квимбо!

– Квимбо на кон? Какво ще правят Квимбо на кон? Квимбо трябва мъкнат шопар! – извика той.

– Бързо, бързо! Шопарът няма да ти избяга!

– Шопар да лежат там, ама Квимбо трябва бъдат при Митие, ако зулу дойдат!

И този претекст не му помогна.

– Ние трябва да избием зулусите, та вече да не дойдат. Живо, напред!

– Квимбо избиват зулу? Ох, ох, тогава качва Квимбо на кон, Квимбо съм храбър и голям зъл на зулу!

Той се изкатери с оръжията си върху гърба на брабантеца и тъй като този отново бе придобил обичайното си добродушие, ездата продължи сега бързо нагоре по хълма. Още с достигането на билото подирих Сикукуни и го съзрях ниско долу в една странична урва. Умният и хитър вожд беше предпочел да поеме настрани по околел път, защото ние

не можехме да го последваме на коне по стръмния откос и нито да му отрежем пътя към закрилящата гора, тъй като тя пристъпяше от отвъдната страна досами урвата.

Лагерното място на неговите хора ние, разбира се, трябваше да достигнем по-бързо от него и ето как аз взех направление нататък в най-бързия възможен за Квимбо галоп. Стигнали в гората, ние слязохме, вързахме здраво конете в един скриващ ги гъсталак и продължихме сега пеша в нея.

Аз бях запаметил точно долчинката, така че я достигнахме без някакво забавяне.

– Аз отивам там отсреща – рекох, посочвайки отвъдната страна, когато се озовахме незабелязано на мястото и видяхме петимата мъже. – Когато стрелям, ти убиваш един зулу и не позволяваш на англичанина да избяга. Аз трябва да го имам.

– Квимбо ще правят мъртъв всичък цял зулу и държат здраво Англия ей така!

Той сграбчи най-близкостоящото до него дърво, сякаш се канеше да го удуши, и направи същевременно една страховита гримаса, с която можеше да обърне в бяг и някое привидение.

Аз се измъкнах. Стигнах отсреща и тъкмо разтворих шубрака, за да имам открит изстрел, когато бушът от страната на Квимбо запрашя и отекна силна тупурдия. В усърдието си кафърът се бе осмелил да приближи твърде много ръба и сега се стовари с такава шумотевица посред зулусите, сякаш долу се бе сгромолил речен кон.

– Ау, ох, ох, гора съм не здрава! Ох, ох, Квимбо съм глупав Квимбо! – извика той, скачайки бързо.

Зулусите бяха немалко сащисани да видят някакъв непознат да пристига по тоя начин, ала когато сър Гилбърт Грей, разпознал кафъра, им подвижна няколко думи, те се нахвърлиха върху него. Той беше изгубил металното си копие, но пък здраво държеше боздугана, а с мига на опасността се бе съживил и неговият кураж.

– Кво... как! – извика. – Зулу иска претрепва храбър Квимбо? Ох, ох, тук съм боздуган на Квимбо!

Първият му удар така улучи един от враговете, че оня се срина на земята, ала другите четирима го склещиха. Аз дадох два изстрела и хукнах надолу. Стигнах тъкмо колкото да видя как англичанинът изчезва зад храсталаците – беше предпочел да избяга, вместо да вкара в употреба пушката, двата ножа и трите си пищова. Последния зулу Квимбо нае за себе си, а аз се завтекох след мистериозния сър. Той беше отърчал

към конете, добрал се до един и сега препусна. Другите животни, свободно обикаляли и израсли под лоши ръце, се подплашиха и побягнаха след беглеца. Не ми оставаше нищо друго, освен да се върна при Квимбо, когато заварих ангажиран с прибиране имуществото на четиримата убити. Той се изтъпанчи с горда, победоносна физиономия пред мен.

– Виждат минхер, че Квимбо към красив, съм добър и храбър? Минхер застрелял мъртъв два зулу, а Квимбо пречукал мъртъв също два зулу. Квимбо съм голям храбър кат' минхер!

– Но Квимбо съм глупав Квимбо! – повторих аз собствените му думи. – Квимбо се изтърси долу и англичанинът ми се измъкна!

– Ох, ох, минхер, Англия ще дойдат пак! – утеши ме оня и аз от немай-къде трябваше да се задоволя с това.

Сикукуни при всички случаи беше чул двата изстрела. Той без съмнение идваше нагоре по долината, която англичанинът следваше надолу, и ето как можеше да се приеме с доста голяма сигурност, че двамата ще се срещнат. Тогава за вожда щеше да е лесно да си залови някой от побягналите коне, но ние в никой случай вече нямаше да го мернем. Ето защо реших, толкова повече че и вечерта приближаваше, да напуснем мястото.

Мъртвите можеха да останат да лежат така до утре, когато възнамерявах да изпратя хотентотите да ги погребат. Ние няхаме желание да се товарим с плякосаните неща и поради това ги скрихме на известно разстояние в гъстия буш. От тях Квимбо щеше да ми носи само щита на Сикукуни. Аз не исках да подхвърлям този трофей на никаква опасност, тъй като бях решил да го отнеса в родината си.

Стигнахме при нашите коне, възседнахме ги и поехме към фермата. Когато се озовахме на склона, където лежеше глиганът, Квимбо слезе от брабантеца.

– Ох, красив добър! Сега кон теглят шопар. Квимбо прави голям красив празник на победа и пече шопар, яде шопар с хотентот!

Аз го предоставих на работата, за която брабантецът много вероятно щеше търпеливо да се отдаде, и продължих да яздя към фермата. Пътем забелязах, че застреляният от мен кон на англичанина беше изчезнал – видях го да лежи в двора. Хотентотите го бяха смъкнали, за да си обсебят кожата и месото.

Болната седеше на стола. Страхът я беше възпрял да потърси отново постелята. Аз я успокоих и после чух, че нещата, които се намирали в седловите кобури на англичанина, били прибрани. Реших да ги прегледам, за да добия евентуално някаква яснота относно зулусите.

След като бях обещал да разставя стражи за през нощта, ай иначе да имам грижата за сигурността на плантацията, юфрау Соофи отиде да почива, което всъщност ѝ беше много необходимо. Още с връщането си в къщата Митие беше накарала да махнат двата трупа и да почистят стаята от всички следи. Сега тя бе заета в кухнята, а аз отидох до вечерята в стаята си.

Когато вечерта настъпи, в двора загоряха два грамадни огъня, на които кафърска и хотентотска прислуга се зае да пече на огромни шишове „шопара“, жертван от Квимбо за всеобщия апетит по случай отпразнуването на нашата победа...

3. ПРИ БУРИТЕ

Бях донесъл в стаята си иззетите от седловите кобури на англичанина предмети. Имах чувството, че те ще ми дадат отправна точка за събитията от днешния ден. С изключение един портфейл и един далекоглед с твърде малка стойност, те се състояха в няколко крайно неупотребими в страната на кафрите тоалетни принадлежности.

Портфейлът съдържаеше освен разните безобидни бележки още известен брой лични писма, които бяха адресирани все до сър Гилбърт Грей в Палмерстън и носеха пощенското клеймо на Капшат. Прегледах ги. Не си заслужаваха вниманието освен едно, при четенето на което ми направи впечатление крайно обремененият стил, който стоеше с другите писаници, макар че произхождаха от същия автор и бяха писани от същата ръка, във фрапираща противоположност. В него ставаше дума за някаква шапка от кожа на носорог и някакъв далекоглед, без на мен да ми стане ясно каква роля имаха да играят тези неща в писмото. Дали с това не се имаше предвид шлемовидната шапка на изплъзналия се англичанин и неговият намиращ се в ръцете ми далекоглед? Аз проучвах, опитвах, съпоставях и направих откритието, че писмото беше съставено по такъв начин, че същинското му съдържание излизаше на бял свят, ако човек четеше редовете първо по нечетните и после по четните числа. С това писмото придоби за мен голяма важност. С други думи се установи, че сър Гилбърт Грей от Палмерстън беше представител на една оръжейна фабрика, която трябваше да направи по поръчение на английското правителство една доставка от пушки, патрони, олово и барут за събраните от другата страна на планините Ранд зулуски кафри. За да се чете това писмо като безобидно, бяха му придали тази изкуствена

редакция и го бяха пхнали сред другите. То много вероятно беше отправено до някой английски агент, който се намирал при зулусите, и препращаше към по-подробните разяснения, изготвени в дубъл и скрити в далекогледа на Грей и под хастара на носорожката му шапка, в случай че този пропаднеше.

Аз естествено веднага разглобих издърпващите се части на зрителната тръба и тогава забелязах един изписан лист, който беше навит на руло и втъкнат вътре. Адресът известяваше за някой си лейтенант Мак Клинтък, който биваше инструктиран да тръгне с група кафри през прохода Керс, за да се срещне с обоза в едно точно набелязан ден при планината Етерс и после да го конвоира през планините Ранд. От една къса забележка излизаше, че веднага след пристигането на оръжията зулусите ще заемат прохода Клей, за да попречат на намиращите се от отсamtната страна бури да се притекат на помощ на другарите си от отвъдната.

От всичко това се установяваше, че предстоящото въстание на кафрите последица от английско влияние, а това навяваше предположението, че британците са изпратили известен брой офицери да ръководят начинанието.

Как обаче се бе озовал Сикукуни насам и как трябваше да си обясня присъствието на този сър Гилбърт Грей при него? На тези въпроси писмото не бе в състояние да ми отговори. Трябваше някой много важни причини да бяха склонили главатаря да тръгне през планините с толкова малък конвой. Във всеки случай беше необходимо Кеес Ойс и Бур ван хет Рур да бъдат уведомен за случилото се и за оръжейния обоз.

Още обмислящ тази идея, бях повикан от Митие за вечеря, която взех само с нея, тъй като юфрау Соофи бе възпрепятствана от неразположението си. Едва сега ми се отдаде възможност да узная по-големи подробности за нападението на Сикукуни. Момичето ми изказа още веднъж благодарност за навременната помощ и прибави:

– Аз не помислих за някаква опасност, тъй като първо се появи само един зулу, който впрочем си бе свалил племенните знаци и поради това бе сметнат за нас от финго.

– Той е бил изпратен напред от Сикукуни. Какъв претекст изтъкна?

– Попита дали може да намери работа при нас и искаше да знае дали бурът си е въщи. Но понеже ние си имаме достатъчно хора, а и Ян не си е у дома, трябваше да го отпратя.

– И той просто си тръгна?

– Не. Беше забелязал огърлицата, която нося, и попита как съм се сдобила с нея.

– Разказахте ли му?

– Да. Онези ме огледа тогава с един много зъл поглед и се отдалечи. Няколко минути по-късно се върна със Сикукуни и третия кафър.

– Познавахте ли вожда?

– Не, никога не бях го виждала.

– Той каква причина посочи за посещението си?

– Попита за Ян и поиска да знае кога е потеглили, накъде е тръгнал и с кого.

– И вие му дадохте исканата информация?

– Как бих могла! Той ме заплаши със смърт, ала аз все пак щях да предпочета да умра, но не да издам Ян. Та нали той се срещаше с предводителите само за да обсъди нападението срещу зулусите и да попита Соми дали иска да стане техен крал.

– Аха! Соми възнамерява да се появи? Това е важна новост! Аз мислех, че за неговото местонахождение не се знае ни най-малкото.

– Ян и Кеес Ойс знаеха всичко. Соми беше намерил убежище там горе на север при племето макуа.

– И едва когато сте отказали информацията, Сикукуни започна да говори за тази огърлица?

– Да.

– А вярвате ли на това, което той каза за нея?

– Не зная дали трябва да вярвам. Само жените на изтъкнати главатари имат право да носят такива огърлици, Ян ми го е казвал. Юфрау Соофи винаги е била за мен добра майка, но аз бих мила много радостна да се запозная с моя баща.

– Според изявлението на Сикукуни Соми е вашият баща и ако на бурите се удаде да осъществят своя план, вие ще станете кралска дъщеря.

– О, минхер, дори и да беше вярно, пак нямаше да се възгордея с това. Нека Отецът в небето постъпи с мен според волята си!

– Много правилно, детето ми! Бог насочва съдбините на народите и също на всяко едно от своите чеда. Но сега аз мисля, че съм наясно отнотно намерението, което е довело Сикукуни насам.

– Какво имате предвид, минхер?

– Той, изглежда, е узнал какво гласят бурите със Соми. Той, види се, знае дори за настоящата среща и е навестил фермата единствено за да установи дали сбирката е започнала. Не каза ли също, че Ян трябва да умре? Той трябва следователно да знае къде се намира той.

– Ох, минхер, вдъхвате ми страх!

– Аз само си вадя заключенията, а е добре да се познава опасността, която грози някого. Кой знаеше тук за срещата?

– Само Ян, майка и аз.

– Никой от кафрите и хотентотите?

– Не.

– И все пак трябва да е така. Вие сте говорили за нея и сте били подслушани. Сикукуни знае всичко и тъй като е дошъл при вас, може със сигурност да се приеме, че е получил осведомеността си оттук. Сред вашите хора има предател. Я поразмислете върху кого би трябвало да бъде хвърлено подозрението!

– Не се сещам за никого – отговори тя замислено. – Всичките ни хора са проверени освен маколото⁹⁴ Чемба, който дойде една наскоро при нас, ама той е прилежен и послушен като никой друг. Не може да е предател!

– Прилежен кафър? Една голяма и биеща на очи рядкост! Аз ще взема да си поговоря с него. Може би тъкмо тази прилежност е замислената цена да се прокрадне във вашето доверие. Но знаете ли, че ще трябва утре да ви напусна?

– Да ни напуснете, минхер?... И толкова скоро?

– Действително. Ще потърся Ян и бурите, за да ги уведомя. Англичаните изпращат на зулусите оръжия и муниции, този обоз трябва да им бъде конфискуван. И освен това подозрението, че Сикукуни не може да е дошъл през планините без по-голям съпровод. Той, изглежда, познава мястото, на което се състои срещата, и възнамерява да нападне там бурите. Според моето предположение, хората, които имаше при себе си, са били само част от неговия отряд.

– Ако това е вярно, минхер, то Ян се намира в най-голяма опасност и ние ще сме ви благодарни, ако го потърсите и предупредите!

– Тъкмо това искам да сторя! Впрочем колкото е по-голяма опасността за него, толкова тя е по-малка за вас, защото ако Сикукуни потегли към бурите, през това време вие тук няма защо да се страхувате от него.

– Ами ако пък има намерение да ни нападне, преди да подири бурите?

– Това той няма да направи, поне за мен е трудно да го повярвам. След случилото се той знае, че ние сме подготвени, а и ако действително иска да опита второ нападение, то ще трябва да се върне преди туй

94. маколото – клон на племето басуто (Б. нем. изд.)

при хората си, което при всички случаи ще отнеме известно време, макар и да не мога да кажа те къде се намират. Той знае съвсем точно, че събранието на бурите вече е започнало и ще вземе мерки преди всичко в тази насока, за да се върне едва после като победител във фермата. Но независимо от това вие не бива да пропуснете максимално да се погрижите за вашата сигурност. На смелостта на прислугата навярно не можете да разчитате?

– Не, хотентотът е страхливец, а малкото кафри, които имаме тук, не са достатъчни.

– В такъв случай ще трябва да потърсите помощ от вашите съседи! Далеч ли живеят те от вас?

– Не. До съседа Зелмст се стигах добър кон за един час, а до другите двама за не много по-дълго време. Аз веднага ще пратя вестители и ще им наредя да кажат, че...

– Да кажат? Не, вие не бива да изпращате посланието устно, тъй като аз предполагам предател сред вашите хора. По-добре напишете няколко реда, които ще могат да бъдат предадени на съседите.

– Така действително е по-сигурно. Зелмст при всички случаи ще дойде веднага лично, Холблайн ще прати двамата си сина, а Майер ще изпроводи баас Йеремиас, който навярно ще забере неколцина от своите кафри.

– При това положение ми остава само още да науча пътя, по който да отида при Ян. Веднага щом пристигне подкреплението, ще тръгна с коня си.

– Известни ли са ви планините Рааф, минхер?

– Имам ги съвсем точно отбелязани на картата си.

– Пътя към тях аз не познавам, но...

– Лесно ще го намеря, картата и много добра.

– Хълмовете са четири. Между втория и третия е разположена една двойна долина, разделена от един обрасъл само с ниска горичка и храс-талак хребет. Само едно-единствено високо смрадливо дърво може да се различи още отдалеч. Достигнете ли го и се спуснете от него директно в западната долина, то след двеста крачки ще се озовете при една къса, стръмна клооф⁹⁵, в която е нарочена срещата. Появата ви сигурно ще бъде забелязана, защото Ян ми каза, че при дървото постоянно щял да стои пост.

– Описанието е достатъчно ясно, няма да се заблудя. А сега

95. клооф (хол. kloof) – клисура (Б. нем. изд.)

изгответе известията си до съседите, аз междуременно ще направя една обиколка и ще разставя няколко стражи за нощта!

Тръгнах, ала преди туй се отбих до стаята си да се снабдя с нож и револвер, което при всички случаи бе желателно. Още с влизането забелязах за свое голямо изумление, че щитът на Сикукуни, който бях закачил малко преди вечерята на стената, липсваше. Затъкнах оръжията и отидох в двора, където кафрите и хотентотите бяха насядали да пируват.

Квимбо ме видя да идвам. Той се надигна от огъня, край който се занимаваше с един няколко фунта тежък къс глиганско печено, и пристъпи към мен.

– Минхер идат, ох, ох! Минхер ядат с Квимбо мръвка на шопар!

Той разкъса парчето на две половини и ми поднесе едната с мазни пръсти.

– Задръж си месото! Къде е щитът, Квимбо?

– Щит? – попита. – Щит на Сикукуни?

– Да, той е изчезнал от стаята ми!

– Щит съм изчезнал, съм махнал от стая! Ох, ох, Квимбо нямат щит! Квимбо съм бил в стая и съм видял щит виси на стена.

– Кога беше това?

– Веднага, сега съм бил в стая. Квимбо искал каже минхер, че минхер да ядат с други месо на шопар, ама минхер не съм бил в стая, само щит висял още на стена!

Това беше действително странно. Щом Квимбо не знаеше къде се бе дянал щитът, то трябваше да приема, че е бил откраднат. Но кой можеше да проявява толкова особен интерес към трофея? Аз заряхах засега работа и вече се извърщах, за да поема по обиколката си, когато неволно се сетих за маколото Чемба.

– Познаваш ли Чемба? – попитах Квимбо.

– Чемба? Квимбо познават Чемба, Квимбо говорил вече голям много с Чемба. Чемба съм маколото, казват Чемба, ама Чемба не съм маколото, защото маколото прави кожа мазен с глина, а Чемба нямат глина на кожа.

Това потвърди моето подозрение.

– Чемба не е ли тук? – запитах.

– Чемба съм не тук, Чемба съм тръгнал зад къща и съм отишъл после в конюшня.

– Какво се канеше да прави в конюшната?

– Квимбо не знаят, Квимбо съм не бил в конюшня.

– И къде е той сега?

– Чемба съм още в конюшния.

Днес аз вече бях ходил в конюшната и поради това знаех, че тя имаше изход и към градината. Стори ми се подозрително, че Чемба, който се представяше за макололо, без да е такъв според изявлението на моя слуга, си бе намерил сега работа в конюшната, докато другите кафри и хотентоти седяха на пиршество. Ето защо реших да му хвърля едно око, но пък не минах през предната врата на конюшната, а закрачих покрай фасадата на къщата към задния фронт.

Тъкмо се канех да завия край ъгъла, когато долових откъм градина-та някакви много странни стъпки. Звучеше така, сякаш двама или трима души опитват да се отдалечат тихомълком от къщата. Кой ли можеха да са? Заслушах се за миг по-остро и дочух приглушеното пръхтене на кон. Това беше във висша степен подозрително и аз побързах възможно побезшумно по затревената площ към конюшната.

Скоро видях пред себе си една тъмна маса, която беше вече стигнала до оградата. Сنيших се и допълзвайки до непосредствена близост, различих един кон и някакъв мъж, който тъкмо се бе заел да отваря една дъсчена портичка – не бях я забелязал през деня, – нагласена в оградата. Огледът ме осведоми, че копитата на коня бяха обвити с парцали, за да се заглуши звукът от стъпките, а около ноздрите му беше омотана някаква кърпа. Мъжът имаше само обичайната кожена препаска на кафрите, а и от високата, своеобразна фризура разпознах, че принадлежи към племенен народ. Това не можеше да е друг освен Чемба.

Изправих се зад гърба му, приклеших го с лявата ръка за гърлото и така го треснах с десния плестник по черепа, че оня рухна. Вързах му ръцете със собствената му препаска и го улових за перчема, за да го повлека, вземайки същевременно коня за юздите, към двора.

Там се надигна неимоверна врява, когато стигнах в светлината на двата огъня. Квимбо скочи и погледна вързания в лицето. – Ох, ох, минхер идват с кон и пленен мъж? Кой съм мъж? Ох, ох, мъж съм Чемба, който не макололо съм! Къде хванал минхер Чемба? Какво сторил Чемба с кон на минхер?

И действително конят, с който кафърът бе поискал тайно да се измъкне, беше моят собствен. Каква цел трябваше да има това конекрадство и потайното отдалечаване от фермата?

Дошъл отново на себе си от немного нежното движение, Чемба ококори очи, ала тутакси ги затвори пак – много вероятно от пробудилия се срам за положението, в което така неочаквано се видя насаден.

Аз наредих да освободят коня от парцалите и да го откарат пак в

конюшната, а докато това ставаше, Квимбо отнесе по моя заповед Чемба в стаята ми. Тоя все още се правеше на безжизнен и лежеше вързан на пода, без да се помръдва.

– Чемба съм мъртъв – рече Квимбо. – Трябва ли Квимбо правят жив Чемба?

Аз кимнах. Слугата запали една треска и я приближи до изкусната фризура на минния мъртвец, която тутакси започна да се пърли със силно прашене. Тази обноска към скъпоценната му украса действително веднага върна живота в крайниците на конекрадеца. Той скочи, посегна с вързаните си ръце към главата и нададе вой, сякаш го нанизваха на шиш.

– Минхер, гледат, ох, ох, че фалшив макололо съм не мъртъв вече! – извика Квимбо през смях, който му разтегна устата от едното ухо до другото.

– Добре, махни треската! – повелих аз и се обърнах после към пленника: – Аз ще те питам и ти ще ми отговаряш. Ако ми кажеш и една-едничка лъжа, ще наредя да ти изгорят главата до плешиво!

Квимбо начаса посегна пак към треската.

– Красив, добър, минхер! Ох, ох, Квимбо ще горят коса до глава. Коса горят много, коса горят силно, в коса имат голям масло и голям мазнина!

– Как се казваш? – започнах аз разпита.

– Чемба.

– Добре, това ще ти го повярвам! Ти не си макололо. Към кое племе принадлежиш?

Той замълча.

– Ее?

– Чемба са макололо!

– Квимбо, вземи огъня!

Подканеният тутакси се подчини. Чемба вдигна пред себе си ръце с жест на панически страх, фризура, чието оформяне бе отнело цял низ години, имаше твърде голяма стойност за него, за да пожелае да я подхвърли на нова опасност.

– Чемба иска кажат истина! Чемба са... са... са...

– Зулу! – помогнах му аз да преодолее подмола.

– Зулу! – кимна той, наблюдавайки с боязлив поглед горящата треска.

– И си воин на Сикукуни?

– Минхер знаят всичко, Чемба казват – да!

- Действително знам всичко. Сикукуни ли те прати насам?
- Сикукуни ме пращат при бур.
- С каква цел.
- Чемба да виждат и чуват какво приказва бур с бур.
- Ти си шпионирал и после си осведомявал Сикукуни за всичко?
- Минхер оставят Чемба коса, а Чемба кажат всичко за Сикукуни.

Сикукуни вземат кръв, вземат живот, Соми обаче са добър.

– Ако разкажеш всичко откровено, на косата ти нищо няма да се случи!

– Квимбо да махат огън!

Квимбо се подчини на моя знак и остави настрана борината.

– Сега разказвай!

– Сикукуни знаят, че минхер Ойс са главатар на бур и идват голям много при минхер Ян. Сикукуни пращат Чемба при минхер Ян и пращат после пратеник да чува какво Чемба чувал и видял. Чемба чуват, че бур отиват със Соми при планина Рааф и казват Сикукуни. Сикукуни идват със зулу и искат прави мъртъв бури, идват днес тук и виждат дали бур вече заминал. Сикукуни отиват към планина Рааф, а после правят мъртъв също юфрау и вземат с него Митие.

– Той сега къде е?

– На път за планина Рааф и чакат там Чемба.

– Къде?

– В голям гора пред планина Рааф с много воин на зулу.

– Ти днес говори ли с него?

– Чемба приказвал със Сикукуни, преди Сикукуни дойде и когат'

Сикукуни скачат на кон с Митие.

– Кой е англичанинът с него?

– Чемба не знаят Англия.

– Ти ли отмъкна оттук щита?

– Чемба искал отнесат щит Сикукуни. Зулу са страхлив и умрат, ако нямат вече щит. Сикукуни дадат много подарък Чемба, ако Чемба занесат щит.

– Къде е той?

– Чемба носил щит навън през градина и оставил на земя при врата.

– Квимбо, иди го донеси!

Слугата се отдалечи чевръсто и след съвсем кратко време се върна с трофея. Заедно с него влезе и Митие, която бе поискала да изпрати куриерите, и другите я бяха уведомили за случилото се с Чемба. Аз й дадох необходимите разяснения и после тя разпрати писмата, макар

показанията на Чемба да потвърдиха моето предположение, че засега нападение на фермата не се очаква. Решението относно съдбата на пленника беше работа на бурите и затова наредих да го настанят в някое сигурно помещение, където да остане заключен до идването на Ян.

Сега разставих стражите, за да съм взел мерки за всяка възможност, и се отправих после да почивам. Когато се събудих, утрото се сипваше. Съседът Зелмст беше вече пристигнал и едва бяхме запалили сутрешните си лули, в двора влязоха на коне също двамата млади Холблайн и ба-ас Йеремиас с няколко кафри.

Те останали немалко изненадани от вестта, че Сикукуни се е появил от тази страна на планините и в тяхна близост, и ми обещаха до завръщането на Ян с цената на всичките си сили да носят грижата за сигурността на двете жени. Аз следователно можех да започна ездата си към планините Рааф.

Тя във всеки случай не беше съвсем безопасна, тъй като зулусите се намираха между мен и бурите, ала това не ме безпокоеше. Та тези кафри нали не бяха първите туземци, които виждах насреща си.

Съпроводен от най-добрите пожелания на оставащите, аз напуснах фермата. Квимбо седеше отново широко разкрячен върху гърба на брабантеца и беше струпал зад себе си няколко порядъчни къса от останалото от вчерашния празник месо. Конете си бяха отпочинали и вървяха с широка крачка така бодро, та приех, че ще мога да достигна планините Рааф още на следващото утро, макар Митие и другите да ме бяха уверявали, че трябва да отчитам почти два дни пътуване.

Пътят водеше повече през пустинни пясъчни участъци или по лишени от растителност залежища на камънак и шиста и едва привечер видяхме след една бърза, напрегната езда на хоризонта да се появява синкавата омара на някаква гора. Според описанието и по мои сметки това беше последната гора преди планините Рааф, в която Чемба бе искал да се присъедини към Сикукуни. За нас в действителност тя беше първата, която срещяхме, тъй като аз се бях придържал по компас точно в северна посока и не бях се отбивал в намиращите се отдясно и ляво на пътя ни отделни горички.

Ако Сикукуни настина очакваше тук Чемба, то чакаше много вероятно при обърнатата към нас крайнина на гората и щеше да забележи нашето приближаване. По тая причина предпочетох да изчакаме тук, на откритата равнина, докато стане достатъчно тъмно да можем незабелязано да приближим. Слязохме, спънахме конете и се изтегнахме на още топлата от слънчевите лъчи земя.

За да му минава времето, Квимбо извади ножа си и започна да го точи на твърда скала. Правеше го с такава всеотдайна грижливост, сякаш му предстоеше да изколи цяла войска врагове.

– Гледат, минхер! Квимбо острят нож за Сикукуни – обясни той.

– Защо тъкмо и само за него?

– Сикукуни искал грабнат Митие, а Митие нали ще стават жена Квимбо. Ама Квимбо наръгат мъртъв не само Сикукуни, ами също още голям много зулу, ако срещат ги в гора!

Той размахна ножа и разкриви една гримаса, която действително можеше да бъде наречена страховита. После отиде да си вземе едно парче месо и така взе да го „ръга“, че мръвки се разлетяха, които той, разбира се, събра, за да ги остави да изчезнат в широката уста.

Слънцето клонеше все по-ниско и неговите все по-късо падащи лъчи караха сенките ни да растат с всяка изминала минута, докато накрая се изгубиха в настъпващия здрач. Сега беше време да потеглим. Качихме се отново на конете и свърнахме към една странично разположена верига от хълмове, която се протегляше до гората, и чието подножие следвахме, докато се намерихме сред дърветата.

Тук Квимбо трябваше да остане при конете, докато претърся заради нашата сигурност мястото в един възможно по-широк кръг. После се погрижихме за животните и след като направих от взетите провизии една кратка вечеря, легнахме да почиваме.

Събудих се още рано призори, но пък бях заставен тъкмо този утринен час добре да оползотворя, като опитам да намеря следите на зулусите. Ето защо разбудих Квимбо и му заповядах в никой случай да не напуска терена преди моето завръщане. После zakрачих предпазливо по протежение крайнината на гората, за да открия мястото, където врагът е навлязъл в нея. Не забелязах ни най-малкия белег, макар да бях изминал едно разстояние от може би половин час. Търсеното място значи трябваше да се намира не тук, под нашия нощен бивак, а над него, и поради това тръгнах обратно.

Като стигнах там, заварих конете, наистина, но не Квимбо. Да викам, не биваше в никой случай. И понеже не допусках да е напуснал лекомислено бивака, последвах отпечатъците, които кракът му беше оставил. Те водеха покрай периферията на гората срещуположно на посоката, от която бях дошъл, и следователно съвпадаха с възнамерявания от мен път. След известно време тръгнах навътре в гората и се събраха там с една широка дия, която свършваше при една открита площ, възникнала от бурелом. Тук лежеше един отряд от напълно екипирани

зулуси; преброих двадесет и четири. По средата им седеше Сикукуни. Конете им бяха вързани наоколо за стеблата на ниския буш, избуял между повалените дървета.

Там, където лежах, надзъртайки през клоните, една единична следа водеше покрай поляната нанякъде. От Квимбо ли произхождаше, или бе оставена от някого от враговете, който при връщането си можеше лесно да ме открие? Трябваше да я прегледам и аз я последвах бързо, но непредпазливо.

Още след броени крачки тя се сля с една друга дия, отвеждайки заедно с нея в перпендикулярно направление от поляната. Понеже не долавях пред себе си ни най-малък шум, аз се изправих от дълбоко приведената досега стойка и закрачих по-бързо напред. След известно време дирите отново се разделиха. Коя да последвам? Прегледах и двете. Едната произхождаше от боси крака, а другата – от грамадни обуца или ботуши. Англичанинът ли беше наблизко? От него по-малко можех да се опасявам и поради това се насочих по първата дия.

Едва направил дузина крачки, съгледах два голи кафяви крака, които се издаваха иззад дебелия ствол на едно дърво. Тези навътре израсли ъгловати мускули на прасците ми бяха познати, те не можеха да принадлежат на никого другото освен на моя „добър, красив, храбър Квимбо“. Пристъпих по-близо – не съвсем тихо, а доловимо за него, за да не го изплаша и подтикна с това към някоя непредпазливост. И краката действително веднага се раздвижиха, тялото, на което принадлежаха, се подаде бързо иззад стеблото, две очи се насочиха към мен и ето че кафърът застана пред мен с приканващ непредпазливост поглед.

– Ох, ох, минхер, познават кой съм там! – прошепна той с отправление към дърветата движение на ръката.

– Англичанинът?

– Минхер знаят? Кой казал на минхер, че Англия тук?

– Видях следите му. Ти защо напусна конете?

– Ох, ох, минхер съм не зъл, съм не гневен на Квимбо! Квимбо чул търчат кон, Квимбо внимават и виждат кон, кой са отскубнал, и зулу, кой хващат кон. Квимбо търчат подир кон и зулу и идват на място, къде съм Сикукуни с много воин и Англия. Тогава стават Англия и отиват в гора. Квимбо търчат подир и сега идват също минхер.

Разказът беше достатъчен да ми изясни ситуацията. Аз пристъпих малко напред и съгледах англичанина, който се беше отдалечил навярно само за да се отърве за известно време от всепроникващата лоена миризма на кафрите, защото лежеше без всякакво занимание на земята и

зяпаше висящите над него клони. Сега взех едно бързо решение. Пип-нех ли англичанина, то се подхвърлях, наистина, на опасността, тъкмо с това да издам нашето присъствие, но ако ми се удадеше да прикрия следите ни, то неговото изчезване много вероятно щеше да накара зулусите да го търсят целия ден, с което щях да спечеля необходимото време да предупредя бурите. А пък и нали знаех, че кафрите далеч не са такива следотърсачи, както исконните жители на Северна Америка. Относно пристигането на оръжейния транспорт изчезването на англичанина не можеше да има никакво влияние. Ето защо не му се мислих дълго, а се промъкнах непосредствено до него, и после се изправих пред очите му с ножа в ръка.

– Good morning⁹⁶, сър Гилбърт Грей! Вие май трябва да сте спал лошо, та още отсега се грижете пак за почивката!

Нещо се противеше в мен да го нападам като някой дивак и ако си бях мислил, че изненадата ще направи за мен всяка опасност невъзможна, то не бях сбъркал в сметките си, защото добрият човечец раззина от изумление Широко уста, направи физиономия, сякаш виждаше призрак, не издаде нито звук и дори забрави да стане.

– Няма ли малко да се поизправите, сър? Или из тези краища вече сте забравил как се говори с един джентълмен?

Едва сега той се надигна полека като в сън и каза:

– Neigh-ho⁹⁷, вие ли сте?

– Да, аз съм, както съвсем правилно забелязахте! Ще бъдете ли така добър да си изуете обувката, а?

– Защо? – попита крайно учуден.

– Защото аз го желая, сър! Сега нямам време да ви обяснявам причините си, но по-късно сигурно ще ги чуете. И тъй, моля!

– Недоумявам какво...

– Не е нужно и да доумявате, сър. Вижте този нож! Той ще заседне за време по-малко от минута между ребрата ви, ако веднага не сторите каквото ви заповядвам!

Дадох знак и Квимбо пристъпи от другата му страна. До момента той бе стоял скрит и сега вдигна копието си.

– Минхер, трябва Квимбо забодат копие тук в Англия кат' вчера в шопар?

Това на добрия сър Гилбърт Грей се стори комай твърде опасно.

96. – Good morning! (англ.) – Добро утро! (Б. пр.)

97. – Neigh-ho! (англ.) – Ух, уф, ох! – като израз на почуда, скука... (Б. пр.)

Той обясни изплашен:

– Не ви разбирам, сър, ала въпреки всичко ще ви окажа странната услуга!

– Цяло щастие за вас. Вие веднъж ми се измъкнахте, втори път това обаче няма да се случи! Впрочем умолявам ви да говорите колкото е възможно по-тихо и сега да ни последвате!

Карах го да си свали обувката естествено само за да бъдат по-малко забележими огромните му стъпки. Той ги взе под мишница и ме последва. При стигането до конете ни, можех вече малко по-ясно да процедирам с него.

– Вчера вие поискахте да ме държите настрана от запознанство с прелестната ви свита. Това не ви се удаде и сега ще си теглите последиците. Вие нахлухте тук с враговете на страната, помогнахте на Сикукуни да нападне една ферма и поради това ще трябва да отпишете живота си, ако не се държите така, че да мога да ви препоръчам на снизходителността на моите приятели. Как се събрахте с върховния вожд на кафрите?

– Работа е много проста, сър – отговори той обезкуражено. – Аз имах да предам едно послание отвъд планините и по път се срещнах с него.

– Какво беше посланието?

– Чисто търговско, сър, можете да ми вярвате!

– Действително ви вярвам, но сделките могат да бъдат от най-различен характер. До кого беше адресирано посланието?

– До... до един холандец.

– Не лъжете, иначе ще си влошите положението!

– Казвам ви истината!

– Истината е, напротив, че сте изпратен до лейтенант Мак Клинтък!

Той замълча смутено и изненадано.

– Е-е, отговаряйте!

– Кой ви го каза?

– Вашето неблагоразумие. За сигурното предаване на едно важно известие се изисква съвсем различен човек от вас! И тъй, още веднъж: Как се събрахте със Сикукуни?

– Срещнах го случайно, това е истината, както е вярно, че съм англичанин!

– В такъв случай вашата мисия трябва да е за него приятелска, но за холандците – опасна! Не бихте ли съобщил нещо по-подробно?

– Не бива, сър, защото иначе ще си изгубя службата!

– Добре, тогава няма да ви притискам повече, сър. Само гледайте да не си изгубите и носорожката каска, както изгубихте далекогледа и интересната сбирка от писма, в противен случай лесно може да се намери някой, който да прочете редовете през един.

Той пребледня.

– Какво искате да кажете с това, сър?

– Казвам само каквото вече казах: Ако се опънете и най-малко да се подчините на заповедите ми, ще опитате моя куршум или копието на слугата ми! Сега ще яхнете този красив брабантски жребец. Обущата можете отново да си сложите!

Той видя, че не се шегувам, и възседна коня.

– Well, сър, тогава навярно имате предвид, че трябва да язда с вас?

– Естествено!

– Ами нали одеялото и оръжията ми са още при кафрите!

– Сега вие не се нуждаете нито от одеяло, нито от оръжия. За измръзване понастоящем е твърде топло, а нападне ли ви някой цербер, то нали днес седите по-високо и по-на сигурно от вчера. Впрочем аз може би още утре ще ви помогна да си намерите вещите! Тъй, позволете сега да се позанимая с нозете ви!

Измъкнах един ремък от джоба и свързах безконечните му крака под корема на коня.

– Сега няма да паднете от крантата, ако довтаса някой глиган! Качвай се отзад, Квимбо!

Кафърът ме погледна с въпросително ухилване.

– Какво трябва Квимбо? Англия седи върху кон, а Квимбо трябва сядат върху Англия?

– Не, няма да сядаш върху Англия, а зад Англия, и същевременно ще държиш Англия колкото се може по-здраво!

– Ох, минхер, ох, ох, това са красив и добър за Квимбо, защото ако Квимбо държат Англия, то Квимбо няма падат от кон и бъдат накълцан от минхер Ойс!

Той изпъля върху гърба на брабантеца и приклеши дългото тяло на добрия сър Гилбърт Грей.

– Така! Сега ще яздиш по шистата все право на запад. Аз идвам веднага!

Той последва указанието, ала напредваше с мъка. Аз останах да залича следите ни, после възседнах на свой ред коня и побързах след двамата. По твърдия камънак за някаква дия не можеше и дума да става, а когато оставихме един горски издатък между нас и кафрите, без да се е

мярнал някой от тях, бях сигурен, че те няма и представа да добият за нашето присъствие.

Брабантецът беше достатъчно силен да носи двойния товар, а когато го хванах за юздите и го обърнах на север, пое в галоп напред, та чак искри секваше. Англичанинът не беше лош ездач, а Квимбо се държеше така здраво за него, че можех да поддържам една доста висока скорост. За минаване на времето спомагаха също забавните забележки, в които се впускаше Квимбо относно двойната езда, и непрекъснатите разпитвания на сър Гилбърт Грей за съдбата, към която го водех. Моята информация естествено беше незадоволителна, тъй като аз не се числях към неговите съдии.

Така бяхме яздили може би над два часа, когато на северния хоризонт изплуваха четири планински върха, които от минута на минута се уголемяваха, и аз разпознах в тях планините Рааф. Взех направление точно към средата им и още преди да е изтекъл третият час, различих двойната долина и смрадливото дърво, стърчащо на възвишението между тях.

Сега напредването се затрудни. Налагаше се да изкачваме скатове и да се провираме през гъсти шубраци. Когато стигнахме на хребета, аз измъкнах далекогледа и го насочих към дървото-ориентир. Един мъж се облягаше на ствола и също така ни наблюдаваше през зрителна тръба. Аз снех шапката си и я размахах нагоре-надолу. Той отговори със същия знак и се спусна после бързо по склона. Сигурно отиваше в клооф да уведоми бурите.

Стигнал в по-голяма близост, аз различих сега с просто око осем фигури, част от които ни изчакваха, а други идваха насреща ни. След най-първите се намираще Кеес Ойс, който ококори удивено очи, като ме видя.

– Вие ли сте, минхер? Та това е невъзможно! Какво ви води при нас и как така се озовахте след толкова кратко време насам? Да не се е случило нещо лошо? – попита той.

– Лоши неща – колкото щеш, но взеха добър край – отговорих аз.

– И кого водите тук?

– Един пленник, който ви предавам. Водете ме при другите, тогава ще разкажа всичко!

Когато Кеес Ойс ме представи, бях сърдечно приветстван с добре дошъл от здраво сложени, простодушни мъже. После взехме англичанина по средата си и оставяйки Квимбо на стража при конете, закрачихме надолу към клооф.

Там седяха още четирима мъже. Разговорът им явно беше много сериозен, за да не допуснат изобщо да ги смуги новината за моето приближаване. Едрият беше кафър с висока, стройна, но крепка фигура. Веднага отгатнах, че това е Соми, прокуденият брат на Сикукуни. Двете здрави, набити и чисто нидерландски фигури бяха Зинхен и Ван Хоорст, а четвъртият, който като истински Голиат застана пред мен, не беше никой друг освен Ян ван Хелмерс. Той беше с цяла глава по-висок от мен, а измеренията на крайниците му се намираха в точно съотношение с тази височина. Леопардовата кожа, стелеща се по плещите му като карос⁹⁸, повишаваше впечатлението за войнствена сила, което тази фигура създаваше, и все пак неговите умни очи бяха така добри и благи, че човек нямаше как да не го обикне от пръв поглед.

– Нееф Ян, този минхер идва от юфрау Соофи и Митие – осведоми го Кеес Ойс.

– От Митие? Вярно ли? – попита той.

– Да. Той отиде с мен при тях и е достоен да му кажеш добре дошъл!

– Това щях аз и бездруго да сторя, понеже той знае нашето място и значи трябва да е един от нашите – отговори бурът, разтърсвайки крепката ръката ми.

– Не е така, нееф Ян. Той е немец и е дошъл в Кап, за да се поразходи малко тук, както сегиз-тогиз правят немските учени. Аз го заведох при юфрау Соофи, а тя го е пратила да ти донесе важни вести.

– Аха, тогава вкъщи нещо се е случило! Седнете, минхер, вземете си питие и после бързо разказвайте!

Той бръкна в една ямка и извади чаша и шише от широко известно капско вино. Аз вдигнах наздравица, чашата тръгна околвръст и после всички зачакаха с напрежение моята вест. Сър Гилбът Грей седеше до мен; едно бягство от средата на толкова мъже беше невъзможно, а пък и ясно му личеше, че е готов да се предаде на съдбата си.

Аз бръкнах в джоба, измъкнах портфейла му и извадих писмото. Той се уплаши.

– Я прочетете това писмо, минхер! – помолих Кеес Ойс. Той го стори и рече после:

– Нещо особено ли намирате в него?

– Предайте го нататък!

Писмото тръгна от ръка на ръка, без страната редакция макар и на

98. карос – наметало (Б. а.)

един да направи впечатление. Аз го върнах на Ойс и обясних:

– Я сега прочетете първия и третия, петия и седмия ред и така нататък и започнете после отново с втория ред отгоре!

Той последва указанието и скоро лицето му прие напрегнат израз, който възбуди любопитството на другите.

– А-а, това е нещо друго, та това е писаница, която и с пари не можеш заплати! – рече той, след като беше свършил с четенето на текста.

– Дай го насам, дай го насам! – завика се от всички страни.

– Стой, така ще продължи дълго. Аз ще ви прочета писмото на глас!

Той започна и когато стигна края, събранието показваше извънредно голяма възбуда.

– Та то си е направо истинско изкуство да напишеш едно такова писмо и още къде по-голямо да се открие тайната – извика Ван Раал. – Кой ви я издаде, минхер?

– Никой, аз самият я открих.

– А къде намерихте писмото?

– По-късно! Прочетете по-напред това!

Извадих далекогледа на англичанина от джоба и измъкнах листа. Той беше отново прочетен на глас от Ойс и на отправената към мен молба за разяснение аз се обърнах към моя пленник:

– Я си снемете шапката, сър Гилбърт Грей, и я дайте на този господин!

Англичанинът се подчини кажи-речи разтреперан. Ойс взе шапката и кимна.

– Значи това е мъжът и затова го водите при нас! Нека веднага вземем дубликата!

Той измъкна ножа си и сръза хастара.

– Ето го и вижте, гласи съвсем същото като другия! А сега разкажете, минхер, как се добрахте до пленника!

– Намерих го при Сикукуни!

– При Сикукуни! – извика се в кръга и дори Соми, който досега бе седял спокойно, направи движение на изненада. – Това е невъзможно! Сикукуни е при зулуската войска зад планините!

– Сикукуни е тук наблизо и ако искате да го заловите, мога да ви отведа при него!

Всички тези мъже, също Соми, които иначе не можеха да бъдат лесно изведени от равновесие, наскачаха.

– Шегувате ли се, или действително е така? – бях попитан.

– Така е! Сикукуни беше във вашата ферма, минхер Ван Хелмерс. Искаше да убие юфрау Соофи и да отвлече Митие. Аз му попречих и го проследих до гората, която може да се достигне оттук за три часа.

Ян сложи пестник на рамото ми.

– Ако она е побутнал макар само един косъм на близките ми, то той е изгубен. Разкажете, но бързо, бързо!

– Да, разкажете, не ни карайте по-дълго да чакаме! – подканиха и другите.

Започнах доклада си и разказах набързо всички събития. Те ме слушаха с безмълвно напрежение и когато свърших, въздействието беше толкова голямо, че всички посегнаха към оръжията.

– Трябва да тръгнем нататък, трябва незабавно да го нападнем! – извика Ян.

– Да – пригласи Зинхен. – Пипнем ли го, с въстанието на зулусите е все едно свършено още преди избухването му!

– Доведете конете! – обади се Ван Хоорст. – Не бива да губим никакво време!

– Стой! – провикнах се аз във всеобщата гълчава. – Изслушайте ме, майне хеерен⁹⁹, преди да вземете някакво решение!

– Да, чуйте го – рече Кеес Ойс. – Той е действал във всичко по такъв начин, че неговото мнение може само да ни е от полза!

– Вие сте се събрали тук, за да обсъдите важни неща. Свършихте ли вече работата си?

– Не. Но в общото сме на едно мнение и имаме да уточним само още някои второстепенни неща.

– Имате достатъчно време и е по-добре да свършите сега, отколкото да тръгнете и после да започвате отново.

– Но тогава Сикукуни ще ни се изплъзне!

– Как може да ви се изплъзне, като се кани тук да ви нападне! Вие бихте могли спокойно да го изчакате, но тъй като е възможно да заподозре нещо, считам за по-добре да го навестим в гората. Само че за тая цел сега още не му е времето.

– Кога тогава? – попита Ян, който гореше от желание да се счепка със зулуса.

– Ако зулусите възнамеряват да дойдат насам, то това няма да стане преди нощта; ако ние решим да ги потърсим, то можем да потеглим едва след полунощ, за да можем да ги пипнем още с пукване на зората.

99. майне хеерен (хол. *mijne heeren*) – драги господа (Б. пр.)

И при двата случая ви остава време за вашите обсъждания. Тогава няма да ви е необходимо да се връщате пак насам, ще можете да яздите заедно към фермата на Ян ван Хелмерс и после да потеглите към планината Етерс, за да секвестрирате обоза, за което може би ще пристигнете твърде късно, ако пропилиете тук много време.

– Имате право – рече Зинхен, – стига само да бяхме сигурни, че призори още ще можем да заварим Сикукуни!

– Да, той е прав – процеди и Ян, – ако Сикукуни също не бъде спохолен от идеята да ни нападне по зазоряване.

– Защо?

– Защото тогава двете противникови страни ще потеглят по едно и също време и могат да се разминат.

– Това действително е мисъл, която си има своето пълно основание.

– Затова е по-добре веднага да потеглим и...

– И да допуснем зулусите да ни забележат – вметнах аз. – Прощавайте, майне хеерен, задето казвам „ни“, и следователно превръщам вашите работи в свои! Но аз вече веднъж съм се набъркал в това приключение и не бих желал да пусна сцената, преди да знам до какъв край ще бъде доведено.

Тогава Ван Хоорст пристъпи към мен и ми подаде ръка. Другите последваха примера му.

– Не говорете, минхер! – каза той. – Вие сте действал точно тук, сякаш сте един от нашите. Ние ви дължим голяма благодарност и тъй като сега не разполагаме с прекалено голям брой пушки, то за нас може да е само добре дошло, ако вие и по-нататък накарате вашата да говори в наша полза. Що се отнася до нападението, аз съм напълно съгласен с вас във всичко!

– В такъв случай предлагам да чакаме тук само до един час след падане на мрака, като преди здрачаване сме заели входа на долината в широк фронт. Ако дотогава не сме забелязали и помен от зулусите, потегляме. Но аз мисля, че те ще употребят целия ден в търсене на англичанина, който по тяхно мнение се е заблудил в гората. Да оставим изцяло настрана непристигналия Чемба.

Предложението беше прието, макар Ян да даваше мило и драго веднага да потегли. Както Ахил пред Троя се оттегли той разгневен и напусна клоф, без да вземе участие в по-нататъшните разисквания.

Първото от тях се отнасяше до англичанина. Каквото бях предвидил, се случи. Като служител на своя господар той не можеше да бъде привлечен под отговорност и тъй като и иначе не бе проявил директни

враждебни действия, беше решено засега да бъде третиран като пленник и след запорирането на обоза освободен.

После пристъпихме към обяда, на който Ян остана едносричен като преди. След това легнахме да починем с оглед очакваното нощно напрежение.

Почивката продължи няколко часа. Аз бях първият, който се събуди, и напуснах клооф, за да отида горе при дървото. Там стоеше Квимбо и държеше с горд поглед една грамадна рур в ръка.

– Какво правиш тук?

– Какво правят Квимбо? Ох, ох, не виждат минхер, че Квимбо на страж стоят?

– Ти? Струва ми се, сега трябва да е на стража минхер Ван Хоорст?

– Ох, страж имал минхер Раал и после минхер Ван Хоорст, ама искали всички двама спят и казали, Квимбо вземат пушк и стоят страж при дърво.

Двамата мъже много вероятно бяха сторили чрез това изпълнено с чест поръчение най-голямата услуга на добрия кафър и тъй като сега нищо враждебно не се очакваше, то нямаше налице никаква причина за отпращане особени укори срещу тяхното поведение.

– Нали нищо не се е случило? – осведомих се аз.

– Не, нищо, хич никакво! Само голям, дълъг минхер тръгнал с кон.

– Някой е потеглил на кон? – попитах с незабавно предчувствие и угриженост. – Кой?

– Голям, дълъг, дебел минхер с кожа от леопард на рамо!

– Кога беше това?

– Кога беше? Веднага кат' Квимбо взел пушк и застанал страж.

Значи още преди два часа! Аз се върнах бързо в клооф и събудих спящите. Те се уплашиха при моята вест и свикаха незабавен съвет. Лесно пламващият Бур ван хет Рур беше провалил целия ни план за нападение и сега се касаеше час по-скоро да го последваме, за да му се притечем на помощ, ако допуснеште, увлечен от безразсъдната си дързост, да бъде видян от зулусите.

Англичанинът беше отново вързан върху брабантеца, Квимбо се качи зад него и когато всички бяхме готови, се спуснахме в долината, в която подскачаше с ромон едно бистро поточе – от него мястото беше получило името Клаарфонтейн (Бистрия извор – б. пр.), и оттам продължихме в южна посока. Когато стигнахме равнината, подкарахме конете в галоп. Обсъжданията и почивката след тях бяха ангажирали голяма част от деня и слънцето вече клонеше към хоризонта.

Конете на бурите бяха бодри, но нашите само преди късо време бяха оставили една напрегната езда зад себе си. Въпреки това моят английски жребец беше все начело и след повече от час не показваше ни най-малка умора. Другояче стояха нещата с брабантеца. Тежкото, макар изключително силно животно не беше навикнало на такава бързина, имаше да носи двоен товар и ни следваше с цената на най-голямо напрежение. Само още четвърт час трябваше да издържим. Слънцето беше залязло и вече се стъмняваше, когато чух гласа на Квимбо.

– Минхер, минхер, ох, ох! Минхер да идват при Квимбо! Спрях и го оставих да приближи.

– Какво има?

– Ох, минхер, помагат Квимбо! Кон не искат вече търчат и Англия не искат вече яздат!

– Тъй! Вие пречите, сър Гилбърт Грей, и си мислите може би в тъмницата да се измъкнете? Тук се заблуждавате. Я си дайте ръцете!

– Какво се каните да правите?

– Да ви вържа ръцете. Така ще е по-добре за моя слуга.

– Това аз не мога да допусна, сър!

– Все ми е едно! Аз нямам време да водя пазарлъци с вас. Ако не се оставите доброволно да ви вържа, ще ви застрелям без всяка милост. И тъй, давайте ръцете!

Бях се снабдил с един ремък и му ги вързах. После побързах след другите.

Скоро ги настигнах и застанах отново начело. По време на разказа си бях описал така точно мястото, на което бивакуваха зулусите, че Ян лесно можеше да го намери. Те сега, дори ако са се били пръснали, за да търсят англичанина, при всички случаи се бяха върнали пак така и ето защо аз взех направление, когато бяхме завили зад последната чупка на гората, почти право към мястото.

Приблизително там, където бях лагерувал предната нощ, спрях и скочих от коня.

– Слизайте, майне хеерен, вържете конете, вземете си оръжията и ме следвайте възможно по-тихо!

Те го сториха и ние още се занимавахме с конете, когато отекнаха два изстрела от посока кафарския бивак.

– Напред, майне хеерен, Ян е в опасност!

Сега за предпазливост не можеше и дума да става. Ние си запровихме път през буша както му дойде – аз начело и другите след мен. Тъмнината ни пречеше да различаваме всички препятствия и затова

мина доста време, докато стигна поляната. Тук Ян стоеше, ярко озарен от високо играещите пламъци на един лагерен огън, посред цялата зулуска шайка. Шапката бе паднала от главата му и дългата руса коса се развяваше като лъвска грива върху леопардовата кожа. Щръкнал високо над всички тях, той ги държеше далеч от себе си с приклада на своята пушка и всеки удар, който нанасяше, поваляваше един враг на земята. Въпреки това щеше да претърпи поражение, ако не се бяхме появили ние.

Аз дигнах пушката си и дадох два изстрела. Вдясно и ляво от мен проблеснаха светкавици и после ние се хвърлихме към поляната. Там се срещнахме... само с Ян, който се вторачи в нас и после с едно „Аз трябва да го пипна!“ скочи в буша. На бойната арена лежах само трупове. Всички други, ранени и неранени, се бяха хвърлили веднага след нашите изстрели в шубрака.

Следвайки един мигновен порив, аз се втурнах след Ян. Странично прозвуча високо пръхтене и цвилене на коне. Насочих се нататък и пристигнах тъкмо навреме, колкото да видя как препуска край мен един отряд кафри покрай периферията на гората. Най-предният от тях се обърна назад към другите и им извика няколко думи, от които можах да разбера само „индхлу хет рур“. „Индхлу“, доколкото знаех, означаваше на зулуски нещо като „къща“, а „хет рур“ се отнасяше много вероятно за Ян, който нали беше известен навред като Бурът ван хет Рур. Според това излизаше, че изплъзналият се главатар бе решил веднага да язди обратно към фермата, за да си отмъсти за днешното нападение.

Тъкмо се канех да се върна на мястото на битката, когато долових откъм издатината на гората два високи гласа, които моментално разпознах.

– Млъкват, Англия! Не говорят ни дума на Квимбо! Квимбо не иска имат пари и не иска имат подарък. Квимбо имат добър минхер, много голям добър минхер, и Квимбо сторят каквото казал минхер, че Англия съм пленен и Квимбо държат здраво Англия!

– Well, тогава ти давам още повече! Давам ти също и една рур, с която можеш да стреляш на цяла миля надалеч!

– Хем млъкват сега, Англия! Англия нямат добър рур, защото Англия не могат даже ни шопар застрелят мъртъв с рур! Англия искат застрелят мил' с рур? Какво съм мил'? Мил' съм шопар или котк'? Могат Квимбо ядат мил', ако Квимбо застрелят мъртъв мил'?

– Ако ми разрежеш ремъците и ме пуснеш да си вървя, ще ти дам цяла каруца пълна с лой за теб и косата ти, една пълна каруца лой, която

мирише толкова хубаво, че...

– Мълчат! – пресече му приказката кафърът, сега вече сериозно разлютен. – Къде иска имат Англия цял каруц пълен лой, кат' Англия имат само дълъг, тънък кокал? Лой на Англия миришат хубаво? Какво разбират Англия от миришат хубаво! Англия да помиришат Квимбо, тогава ще видят Англия кой миришат хубаво, Англия или кафър!

Слонският вървеж на брабантеца сега стигна в моя близост. Какво щастие, че доблестният слуга не бе пристигнал минута по-рано! Щеше със сигурност да падне в ръцете на разярените зулуси. Аз пристъпих напред към двамата ездачи. Квимбо мигом се плъзна от коня, хвана го за юздите и вдигна копието.

– Тета илицвил? Кой съм там? – викна той към мен.

– Аз съм, Квимбо!

– Ох, ох, минхер, Квимбо съм радостен, че Квимбо виждат минхер... Англия искал офейкат от Квимбо, ама кон не искал офейкат, а претъркулват с Англия и Квимбо!

– Чакай тук! – отредих му аз и побързах към бойната арена, където намерих всички бури.

Ян също се беше върнал и стоеше мълчаливо под упреците на другите.

– Майне хеерен, зулусите се измъкнаха на коне – съобщих аз. – Вижте дали ще можете да заловите някое от останалите им животни за англичанина, който се намира там отвън заедно с моя слуга. Аз ще видя накъде отиват зулусите. Чакайте, докато се върна!

Потърсих възможно най-бързо нашите коне, яхнах английския си жребец и го подкарах в кариер по равнината. Яздих така в продължение на може би десет минути, после скочих и сложих ухо на земята. Моето отлично животно ме беше отнесло надалеч, така че бях стигнал доста близо до бягащите кафри. Чух съвсем отчетливо ударите от копитата на конете им и сега бях наясно и с посоката, която бяха поели. Те действително отиваха към фермата на Ян ван Хелмерс.

Бяха може би още почти дузина и ако наистина достигнеха фермата, следваше да се очаква тежка битка за съседите. Това трябваше да се предварди, стига само някак си да бе възможно.

Насочих коня обратно. Стигнал до гората, заварих бурите заети с англичанина, който молеше за освобождението си. Те не можеха да изпълнят сега желанието му, защото така щеше да му се предостави възможност да издаде нашите намерение относно обоза. Беше им се удало да заловят три от конете на зулусите, единият от които беше определен

за сър Гилбърт Грей. Аз ги запознах с откритието си и Ян незабавно се насочи към коня си.

– Аз потеглям, тръгвайте след мен, майне хеерен! – извика той и вдигна крак да се качи.

– Останете още малко, минхер – помолих. – Нали знаете, че една приборзаност дори и в най-голямата опасност може да допринесе само вреда. Дайте на коня си половин час почивка и го оставете малко да попасе. Ей там отсреща тече потокът, където може да бъде и напоен. От коня зависи, ако ездачът иска да има напредък!

– Имате право, минхер, но само половин час, не по-дълго, така ще си остане! – отговори той и поведе животното към указаната посока на водопой.

– Заведи и нашите, Квимбо!

– Да, минхер. Кон трябва ядат и трябва поят, ама Квимбо поят не два кон, а три кон!

Той взе освен моя английски жребец и брабантеца един и от зулуските коне. Аз нямах време да се осведомя за причината на тази постъпка, а прегледах другите два коня. Животните бяха от онази дребна и изключително издръжлива порода, използвана с удоволствие от кафърските вождове и техните приближени, докато отрядите им най-често се състоят от пешаци. Те носеха от двете страни на седлото по едно доста голямо чувалче с чукана царевица – мярка, способстваща по-голяма издръжливост на животните, тъй като този фураж държи сито по-дълго, отколкото изсъхналите треволяци, които страната предлага.

Още бях посветен на този оглед, когато Квимбо се върна и взе за юздите и другите два коня.

– Кон тук също поят!

С тези думи той се измъкна. Трябва да си имаше някакво определено намерение. Може би гърбът на брабантеца му беше твърде широк и се канеше тихомълком да извърши размяна. Аз нямах нищо против и си затряях. Направих му само една забележка:

– Внимавай с тези торби, Квимбо. В тях има царевица, която е изключително добра за конете.

– Царевица? Ох, ох, царевица ще получат не бур, а минхер и Квимбо!

Той тръгна, а аз се отправих към другите да обсъдим нещата. Ян се върна. Беше оставил коня си под надзора на Квимбо и искаше да чуе какво ще се съвещаваме.

От само себе си се разбира, че трябваше да се постареем час по-

скоро да последваме зулусите. Питаше се само дали конете ни ще проявят еднаква издръжливост. Моят беше получил първия приз и тъй като Ян не го съдржаше, беше уговорено аз да избързам с него напред, докато другите можеха да ни следват според силите.

Тръгнах към извора и съобщих това на Квимбо.

– Квимбо яздат с минхер! – заяви той.

– Няма как, трябва да останеш да пазиш англичанина! Той се обърна и не отговори. Ян дойда да възседне, аз сторих същото и забелязах, че както неговият кон, така и моят бяха снабдени с царевица – един знак на внимание от страна на моя добър кафър.

Взехме си сбогом с бурите, които възнамеряваха да останат тук до утрото, аз им препоръчах Квимбо и после поехме. Ян яздеше мълчаливо до мен – беше зает с мислите си и аз не го смущавах. Така бяхме яздили може би половин час, когато долових конско тропот зад нас. Спрях да изчакам ездача. Той пристигна в галоп и едва съумя да спре пред мен коня си. Още при първата чута дума разпознах Квимбо.

– Минхер, ох, ох, Квимбо вече мислил, Квимбо не срещнат минхер!

– Какво всъщност искаш?

Кажи-речи бях предполагал нещо такова и поради това въпросът ми не можеше да прозвучи много строго.

– Квимбо не остават при бури, Квимбо яздат с добър, обичан минхер. Квимбо имат кон на зулу и имат царевица за кон.

– И къде пък остави брабантеца?

– Брабант причиняват болка Квимбо на крак, Квимбо не могат съберат крак. Брабант съм при бури, нека и бури болят крак!

Бях принуден да се разсмея на човеколюбивите помисли на слугата.

– Идвай тогава! Пък и бездруго не мога да те отпратя обратно.

Ездата продължи с възможно най-голяма бързина. Квимбо можеше по-добре да обгръща мозамбикския си кон и макар да лежеше почти по корем върху гърба му, то все пак се държеше по-добре отколкото по-рано върху брабантеца. Движихме се цялата нощ, докато утрото засивя и конете трябваше малко да отдъхнат. Бяха назобени и после пак ги яхнахме.

Натъкнахме се на дирята на зулусите. Те трябва да имаха изключително добри животни, иначе щяхме сигурно скоро-скоро да сме ги достигнали. Не бе трудно, разбира се, да се помислят, че са преследвани, и ето защо бяха напрягали по възможност конете.

Към обяд беше направена отново почивка, а когато по-късно по свечеряване отново спряхме, вече се намирахме в близост до гората, в

която за пръв път се бях срещнал със сър Гилбърт Грей. Конете вдигаха пара и бяха плувнали в пот, а хълбоците им тупкаха, така че бе невъзможно да изминем останалото разстояние, без поне няколко минути да отпочинат. Но това можеше да е гибелно за фермата и веднага щом бяхме взели малко от малко сулука, продължихме отново.

Цялото това оценявано на два дни езда разстояние ние го бяхме взели за няма и едно денонощие, при което трябва да се има предвид, че моят кон бе имал целия този път под копитата си натам и насам без необходимите междинни паузи. При тази бедна откъм извори област и най-често камениста земя това бе свръх силите и на най-доброто животно и ето как не бе за чудене, че се домогнахме само ходом към височината, зад която се снижаваше долината с фермата на Ян.

Още не бяхме съвсем достигнали билото, когато от отвъдната страна прокълтяха изстрели.

– Тук, Квимбо, дръж конете! Пеша ще стигнем долу по-бързо! – повелих аз и скочих.

Ян последва примера ми и сега изкачихме в усилен бяг напълно барира, за да се спуснем по същия начин от другата му страна.

Изстрелите се повториха, удостоверявайки, че съседите са били нащрек и не са били изненадани от зулусите. Ние достигнахме запъхтени градината, хукнахме покрай оградата и завихме около ъгъла на двора, понеже предполагахме, че преди всичко портата ще е обектът на атаката. Бяхме се заблудили, защото тъкмо стигнахме до нея и от другата страна на жилищната постройка отекна изстрел.

– Те са прехвърлили стобора и вече се намират в двора и градината. Нашите стрелят от горните прозорци. Елате! – рече Ян, като се обърна отново, втурна се покрай оградата и се прехвърли после през нея.

Аз също се метнах отвъд и едва сложил крак на земята, долових един изкълтяващ прикляден удар.

– Един! – извика Ян.

Аз също видях да се спуска към мен една тъмна гола фигура, дигнах пушката и натиснах спусъка.

– Двама!

– Ехей! Кой стреля там долу! – попита един дълбок глас от прозореца.

– Аз съм, баас Йеремиас! – изкрещя обратно Ян, като и той гръмна по някаква цел, която аз не различавах. Един силен вик доказа, че е улучил. Къде са мошениците?

– В двора само двама или трима...

- Те са уредени!
- Другите в градината!
- Аха, аз ще им пратя едного!

Той пристъпи към колибата на леопарда.

- Тюфел!

В ответ се долови характерното фучащо съскане.

– Ела, мой Тюфел, ти от дълго вече не си мяркал някой зулу! Той издърпа могъщото животно за синджира от къщичката.

– Пристъпете по-близо до мен, минхер! Той е добре приучен да не прави нищо на човек от къщата и вие също няма от какво да се страхувате, ако стоите при мен. Баас Йеремиас!

- Ало, какво има?

– Има ли някой от хората ни навън? Пускам Тюфел.

- Пушай си го, нееф Ян! Всички сме тук в къщата.

Ян отведе животното до ъгъла на двора, показва му градината и го пусна.

- Дръж Тюфел!

В следващия миг животното беше изчезнало и веднага след това доловихме ужасяващ крясък, който бе последван от късо гневно изревяване.

– Още един! Елате, минхер, ще им пратя още някого! Той се запъти към един нисък навес и отвори вратата.

- Роб!

В миг щраусът изскочи.

– Дръж! – повели бурът, посочвайки към градината. Птицата се подчини на заповедта и се стрелна от място.

- Леопардът няма ли да стори нещо на щрауса? – попитах аз.

– Няма да му хрумне! Те пият мляко от едно ведро. А сега елате, минхер! Трябва да опитаме да открием конете на кафрите, тогава него-дяте ще са изгубени.

Ние прескочихме пак оградата, докато в градината се следваха крясък след крясък. Конете се намираха много вероятно в близост на къщата, поради което рекох:

– Нека обходим къщата на известно разстояние от оградата, вие на-сам, а аз натам, минхер Ян!

– Не, вие трябва да останете край мен заради леопарда, ако вземе да прехвърли оградата, в което аз обаче не вярвам.

В този миг нещо се стрелна край нас – една фигура и още една. Аз дадох бързо подире им останалия ми изстрел. Трети понечи да се

измъкне покрай нас, но получи втория куршум на Ян, а после чухме вече и пръхтенето на коне, чийто тропот от копитата се отдалечаваше.

– Там значи са ги държали – извика Ян. – Двата се изплъзнаха, ако не сте улучил някого от тях.

– Аз улучих втория, знам го съвсем точно. И при все това двамата сигурно са офейкали, защото много вероятно един е стоял при конете.

– Останалите обаче са изгубени, защото аз си познавам моя Тюфел.

Още докато говореше, стоборът изпраща. Аз си помислих, че четвърти зулус иска да я прехвърли и извъртях пушката за удар, но това беше леопардът, който се изстреля към земята, после се метна като светкавица върху мен и ме събори.

– Тюфел! – отзова го от мен Ян, ала животното беше вкусило кръв и отново бе придобило дивото си състояние.

Едната лапа се заби дълбоко в лявото ми рамо, а зъбите опитваха да ме докопат за гръкляна. Лежейки под него, аз обхванах врата му и притиснах здраво главата към себе си, за да направя безвредна ужасната паст. Краката си обвих около задната част на тялото му и го придърпах плътно надолу към мен, така че и задните лапи не можеха да станат опасни за мен. Въпреки това без помощта на Ян щях да претърпя поражение. Той сграбчи синджира, изтръгна с могъщ напън животното от мен и го запокити с такава мощ към стобора, че не само той, ами и ставите на леопарда изпращаха.

Историята разказва за мъже които били удушвали лъвове просто с голи ръце. До момента аз се бях съмнявал в истинността на тези разкази, но сега бях убеден, че може да има хора, чиято физическа сила е в състояние да се мери с тази на едно такова животно. Аз се изправих и измъкнах ножа.

– Трябва да го убием.

– Не е нужно, минхер, той сега е вече обезвреден!

Бурът коленичи върху леопарда, който можеше единствено със задавен рев да се отбранява срещу могъщия натиск, и омота синджира около един от дълбоко вкопаните в земята камъни, служещи като опора на оградата. После се надигна.

– Тук е вързан сигурно, докато настъпи денят, когато само погледът ще е достатъчен да го направи послушен. Ранен ли сте?

– Малко в рамото.

– Елате бързо тогава да ви превържат! Може би беше все пак непредпазливост да пускам животното, но на нас щяха да се измъкнат повече врагове отколкото на него.

Той се прехвърли през дъсчената ограда и аз сторих същото въпреки болките, които изпитвах от раненото рамо.

– Отворете вратата, баас Йеремиас!

– Веднага, нееф Ян! – отговори бурът отгоре. – Как стоят нещата с кафрите?

– Двама се измъкнаха, за другите ще се осветлим. Вратата беше отворена и ние тъкмо се тъкмяхме да влезем, когато доловихме откъм другата страна на оградата приближаващ конски тропот, който бе заглушен от един ревящ за помощ глас.

– Ау, ох, ох! Минхер, помага! Зъл дух искат изяде Квимбо и изяде кон!

Що за дух можеше да е това? Ян побърза към портата и я отвори. След броени мигове Квимбо довтаса на мозамбикския жребец, следван от другите два коня, макар да не ги държеше за юздите, а зад тях „влетя“ като фъртуна с далеч проточен напред врат щраусът.

– Ох, дух искат хване беден Квимбо. Минхер застрелват мъртъв дух – извика кафърът, спирайки сега пред мен и сочейки със страхливи жестове назад.

Баас Йеремиас стоеше с един голям фенер на вратата, така че бяхме в състояние ясно да виждаме. Щраусът се беше измъкнал, както по-късно установихме, през оставената много вероятно от зулусите отворена портичка на градинската ограда и се бе натъкнал на Квимбо, който се приближавал към къщата и в мрака не могъл да разпознае птицата. Сега той видя, разбира се, с какво естество духове си бе имал работа и куражът му се възвърна. Скачайки от коня, той хвана метателното си копие и замахна здравата към своя преследвач.

– Какво? Дух съм птица, съм щраус? Чакат, Квимбо искат покаже птица, как се на дух правят!

Той беше сгрешил в преценката си за своя противник. Толкова страхливият, плашлив на свобода щраус в питомно състояние често е един много храбър пазач на дома и стигнал ли е веднъж до осъзнаване на своята сила, той е боец, с когото не е така лесно да завърже човек битка. Квимбо щеше веднага да го узнае. Птицата го събори на земята с едно мощно затичване, угости го с няколко извънредно енергични ритника и го перна с клюн по главата, уцелвайки за нещастие фризура, която в миг изгуби своята изкусна пантофена форма. Победеният се разпищя пронизително до Бога.

– Помагат, минхер! Ох, беден Квимбо, ох, красив беден коса на Квимбо! Минхер, бият мъртъв, удрят мъртъв, ръгат мъртъв, стрелят

мъртъв щраус!

– Роб, назад! – извика Ян и хвана птицата за едно от късите, биещи крила.

Животното се подчини и беше откарано от бура към все още отворения навес. Квимбо се изправи и понечи, държейки все още ръце на перчема, да продължи вайкането, но видя разкъсаното ми рамо, от което кръвта действително много обилно се стичаше. Тутакси скочи към мен и викна разтревожено:

– Минхер имат рана? Минхер скоро съм утрепан мъртъв? Ох, ох, добър беден минхер! Квимбо ще вържат рана на обичан минхер!

Съседите и също Митие бяха дошли насам. При думите на Квимбо те забравиха въпросите и разпитванията, които много вероятно бяха имали на устните, и ме обградиха. Бях въввлечен в къщата и стаята, където прегледаха раната ми. Тя се оказа болезнена, наистина, но не опасна. По време на превързването се стигна до питането и разказването, а после се отправихме с фенери и добре въоръжени навън, за да видим как стои работата със зулусите.

В двора лежах три трупа. Зад къщата смъртта бе пожънала още богат урожай, защото там намерихме пет грозно разкъсани тела, две от които очевидно бяха паднали под ударите от клюна на птицата, преди леопардът окончателно да ги умъртви.

Сега потърсихме в посоката, където бяха стояли конете. И тук нашите два куршума се бяха оказали смъртоносни, но за голям яд на Ян, Сикукуни не се намираше сред загиналите. Той отново се беше изплъзнал. Предния ден съседите бяха погребали падналите в гората зулуси и донесли във фермата скритите от нас вещи. През идното утро предстоеше едно по-значително погребение, с което искахме да изчакаме до пристигането на останалите бури. После щеше да бъде проведен съд над заловения Чемба й набелязани необходимите мерки за преследването на Сикукуни и обезвреждането на оръжейния обоз...

4. БУРЪТ ВАН ХЕТ РУР

На другото утро бях още рано-рано кукуряк и когато стъпих в двора, заварих и Митие вече на крак. Та нали имаше да се грижи за толкова много и все важни гости – едно ясно съзнание, че трябваше да съкрати своята почивка.

Мисълта за изплъзналия се зулуски главатар ме подтикна да изляза

на откритото поле. Леопардът беше все още вързан за камъка и гледаше жадно през полуотворените си очи лежащите недалеч от него трупове на застреляните зулуси. Странично видях съвсем ясно по следите къде са били държани конете. Тяхната диря, която проследих на късо разстояние, водеше надолу по долината и се насочваше после на изток. За нас беше от полза да знаем в какво направление продължава. Ето защо се върнах във фермата и събудих Квимбо да ми оседлае един кон.

Възседнах го въпреки раната си и се върнах при дирята, която проследих, докато можах да си съставя едно твърдо мнение. Спирайки на едно възвишение, отдалечено от фермата на може би четири английски мили, видях на изток да се извисяват огрените от слънцето върхове на планините Ранд, докато подножието им лежеше скрито в стелещите се чак близо до мен мъгли. Там водеше през планините проходът Керс, а там, по-нагоре, проходът Клей откриваше пътя надолу към страната. Друг път освен тези двата нямаше, както всеобщо се приемаше. Следите водеха в права посока към прохода Клей и сега аз бях убеден, че вече няма да ни се удаде да застигнем Сикукуни. Вярно, неговите коне бяха изключително изтощени, но той притежаваше достатъчно животни, че да може да ги сменя, и ние дори да съумеехме да се снабдим с нови коне, той вече имаше една твърде голяма преднина, за да бъде настигнат.

Поех обратно и вече не бях далеч от фермата, когато видях един отряд ездачи, който идваше отстрани и, изглежда, имаше същата цел като мен. Аз също бях забелязан. Хората спряха и ме изчакаха. Бяха над трийсет здрави бурски фигури с широкополи шапки над загорелите от слънцето лица и тежки пушки, метнати на плещите.

Поздравих и намерих приятелски отзив на моя поздрав.

– Откъде води пътят ви, страннико? – попита предводителят.

– От разходка.

– От разходка? Значи живеете нейде наблизко?

– Гост съм на Ян ван Хелмерс.

– На Бурът ван хет Рур? Тогава ни бъдете дважди добре дошъл! – Той ми подаде ръка и я разтърси с голяма сърдечност. – И вие ли сте холандец?

– Не, както навярно подразбирате от изговора ми. Немец съм, но ви моля да гледате на мен изцяло като на холандец.

– Така ще стане, щом го желаете, и то на драго сърце, минхер! Не-еф Ян вкъщи ли си е?

– Да. Той има много гости.

– Кои?

– Най-напред съседът Зелмст, двамата млади Холблайн и баас Йеремиас. Днес ще дойдат още Зинхен, Веелмар, Ван Раал, Ван Хоорст и още неколцина.

– Възможно ли е? Та това са всички наши прославени мъже, събрани накуп! Казаха ли ви целта на тази сбирка?

– Да.

– Тогава вие сте един верен приятел и навярно бихте могъл също да ми кажете дали Соми се е явил на Кларфонтейн.

– Той беше там.

– Достоверно?

– Аз лично говорих с него.

– Било ви е позволено да отидете с другите при планините Рааф? – попита той удивено.

Забелязах, че с това обстоятелство спечелих значително уважение и отговорих късо:

– Бях там. Елате, майне херен, нека Ян лично ви каже необходимото!

Поех начело, другите ме последваха. Едва сега можеха да ме огледат по-внимателно. Предводителят дойде до страната ми.

– Вие сте ранен, минхер?

– Да.

– Някой изстрел?

– Не, леопардът на Ян ме притисна под себе си!

– Ах, наистина ли? В такъв случай трябва да сте бил непредпазлив, защото животното е толкова добре дресирано и така обилно хранено, че на никой приятел на къщата не причинява зло. Знаете ли как се е сдобил нееф Ян с тази опасна котка?

– Не.

– Преди пет години, значи тогава той е наброявал седемнайсет, се отправил на север в планините да търси шиферни плочи за покрива си. Внезапно ливналият дъжд го прогонил в една скална цепнатина, която навлиerala в камъка като твърде тесен в горната си част ходник. Тъкмо се наместил и доловил някъде по-отзад котешко съскане и глас, който трябвало да произхожда от някое диво животно. Пропълзлял назад и намерил един млад леопард, който бил вече доста голям и с нокти, зъби и пронизителен рев се бранел срещу всяко докосване. Въпреки това той го уловил за тила и вече се канел да го отнесе на дневна светлина, когато отвън се разнесло гневно фучене и входът на процепа се притъмнил. Била майката, която тутакси се нахвърлила със силен рев върху него. Той

нямал време да грабне пушката си или да посегне към ножа; трябвало да се отбранява с ръце и при това теснината на цепнатината му дошла много от помощ. Как успял да го свърши, не знам, но удушил животното с голи ръце и до днес носи кожата му като карос. А младия леопард отнесъл със себе си и го опитомил. Той е същият, който ви е ранил.

– Той, изглежда, го ползва като пазач и при случай като бранител на фермата.

– Второто вече на два пъти се е случвало, и то с добър резултат. Само не бих го посъветвал да пуска животното през нощта, тъй като тогава трудно ще може отново да го укроти.

– Тъкмо това се случи вчера вечерта.

– Вчера вечерта?... Да не би да е имало някакво нападение?

– Едно много сериозно.

– От кого, минхер? Вие ми навявате немалък страх и удивление!

– От Сикукуни.

– Невъзможно! Та нали Сикукуни е при зулусите отвъд планините!

– Той беше тук и тази следа пред нас е неговата. Аз тъкмо се връщам от нейното проследяване, което предприех, за да видя по кой път е поел. Но ей къде е фермата, там можете да накарате да ви разкажат всичко!

Подкарах по-бързо коня. Хората ни бяха забелязали и тръгнаха насреща ни, когато влязохме в двора.

– Ало, Кюмпеер Хойлер – извика Йеремиас, – та това е направо изключителна изненада! И какво ви качи на коня и доведе при нас?

– Зулусите, че кой ли друг! Вземайте си рурите и тръгвайте с нас! Получихме вест от другата страна на планините, че кафрите се придвижват към прохода Клей, и сме потеглили на помощ на съседите отвъд.

– Това е много право и хубаво, Кюмпеер, но ми сторете услугата да не сгавате зулусите, преди да сте приказвал с нееф Ян и неколцината други мъже, които още ще дойдат. Всеки от нас има кон и рур и ние сигурно няма да липсваме, когато хората имат нужда от нас. Слизайте, люде, и елате вътре!

Конете бяха предадени на хотентотите и мъжете влязоха в просторната стая. Аз поисках да ги последвам, но бях задържан от Квимбо, който дойде от градината.

– Минхер, бури идва и Соми идва от планина!

– Наистина ли ги видя?

– Квимбо видял всичък цял бури и Соми, също дебел кон на Квимбо съм там!

Аз отворих портата, която бяха отново зарезили, и излязох навън пред ограждението на двора. Те действително се спускаха от хълма и ме поздравиха още отдалеч, размахвайки шапки във въздуха. Моето присъствие им говореше, че работите на фермата вече не можеха да стоят зле.

Тяхното пристигане породило двама по-голямо оживление. Пристигналите преди туй бури се заеха да изнесат маси на двора, тъй като стаята предлагаше сега твърде малко пространство и скоро цялата компания насяда, та с въпроси и отговори удовлетворително да се осведоми за случилите се събития.

Събранието от Клаарфонтейн по път не беше преживяло нищо особено, но се бе безпокоило за нас и фермата и поради това се бе стремило максимално да ускори ездата. Забелязали липсата на Квимбо, когото им бях препоръчал, но не искали да се задържат с дълго търсене. Той трябваше да изслуша сега няколко упрека, които прие с най-голямо душевно спокойствие. Пленения англичанин естествено бяха довели със себе си. Той беше тикнат при Чемба, фалшивия макоколо, за да изчака там понатъшните събития.

Соми обаче не седеше при нас. Едва слязъл от коня, той се бе отдалечил нанякъде през портата. Сега се върна с дебел сноп билки в ръка, в които разпознах едни вид *Polygaleenq* примесен с листа от *Erythrina Corallodendron*. Той пристъпи с тях към мен.

– Добър Германия иматрана. Соми имат добър трева за рана, та не дойдат треска и бързо оздравеят. Добър, храбър Германия да показват рана, че Соми превържат!

Аз често лично се бях убеждавал, че дивите племена умеят да употребяват за медицински цели растения, за чиято изключителна целебна сила нашата наука понятие си няма. Ето защо веднага проявих готовност да приема помощта му и пристъпих с него настрани, за да ме превърже отново.

Като видя раната, той направи много угрижена физиономия.

– Рана са зъл, не са рязан, мушкан или стрелян, а са от див животно. Здравеят лошо. Соми не бива слагат само трева, а трябва вземат първо сок на трева. Ама Германия са силен, Германия ще имат много голям болка, ама пък не треска!

Той размачка билките и остави сока да се стече в раната. После наложи отгоре растенията и отново стегна превръзката.

– Соми ще вземат цял ден трева и слагат върху рана на Германия – рече той, когато беше свършил.

Аз можех да прочета в неговите не некрасиви черти едно ясно благо-разположение, което, види се, изпитваше към мен. Но внезапно лицето му възприе израз, който почти бих могъл да окачества като вцепененост. Бързото движение на ръцете нагоре изрази крайна изненада.

– Чарга! – извика после и се втурна към вратата, на която се бе появила Митие, за да види как стоят нещата с гостите й. – Чарга! – викна той отново, когато застана пред нея, разперил ръце.

Вниманието на всички присъстващи се насочи естествено към тази сцена. Момичето го погледна учудено, а той стоеше пред нея с видим прехлас, сякаш бе съзрял някаква скъпоценна вещ, чието притежание означава за него висше щастие. Но ето че отпусна бавно ръце и проплака:

– Ох, не, не са Чарга! Чарга са сега стар, ако са още жив, и не вече така млад и красив. Но защо изглеждат кат Чарга и защо имат огърлиц на Чарга тук на врат?

– Вие сте Соми? – попита тя.

– Да, Соми съм!

С видимо започващо вълнение тя остави змийските зъби да се плъзгат между малките пръсти и отговори:

– Огърлицата е от моята майка.

– Кой е майка? Как казвала майка?

– Не зная. Бурът Ван Хелмерс ме намерил в Калахари при нея, тя била мъртва. Изворът, при който той се натъкнал на нас, бил пресъхнал и майка трябвало да загине от жажда.

– При извор? При кладенец? Как казвал кладенец? – заразитва той бързо едно подир друго.

– Това е било при кладенеца Улвими.

– Улвими, ох, ох! Колко дълго са отгогава? Ох, казват бързо, казват скоро! Сърце на Соми чукат, сърце пръснат надве!

– Било е през горещото лято преди шестнайсет години.

– Колко годин? Исхуми и тантута (десет и шест) години? Ох, ох, Соми трябвало бягат от Сикукуни. Соми изпращат красив, обичан Чарга към вода Улвими и когат отиват после Соми, намират Соми гроб, отварят гроб и виждат мъртъв Чарга, ама не дъщеря. Чарга бил добър жена на Соми, а тук са дъщеря на Чарга и на Соми!

Във възбудата на изключителната радост той говореше толкова бързо, че едва можеше да му се разбира. После обви ръце около момичето и го притисна десет пъти, поглежайки го в промеждутъците отново и отново в пламналото лице и надавайки същевременно блажени

възкличания на радост.

– Мой дете, мой дъщеря, мой добър, красив дете! Иска бъдеш мой дъщеря и обикват баща Соми?

Тя кимна през сълзи и обгърна прочувствено ръце около него, без да се грижи за присъстващите, които с най-живо съпричастие бяха станали свидетели на тази сцена.

– Как казва дъщеря? Ох, казват, казват бързо, че баща може викат дъщеря с име!

– Митие.

– Митие? Какво означават Митие? Соми не знаят и не могат добре изговарят. Нека Митие казват Холандия и бур, Соми обаче казват Чарга, защото дъщеря казват се кат майката!

Той се обърна сега към Ян, който стоеше с особени чувства при тях и бе чул всяка дума.

– Баща на Ян намерил Чарга и Чарга съм сестра на Ян?

– Митие ще стане моя жена! – отговори донейде смутен запитаният.

Въпреки пълното самосъзнание на своята раса и националност той нямаше как да не се сети неволно все пак, че Соми щеше да стане крал на кафрите.

– Жена на Ян? – попита Соми изненадано. – Ох, ох, толкова обикнал Ян беден дете без баща?

– Да.

– Тогава да вземат Ян Чарга! Ама Чарга вече не са беден. Баща на Чарга бъдат крал, Соми имат много... много...

Той спря посред изречението и бръкна под наметалцето, обвиващо горната част на тялото му.

– Ян да виждат какво е това! Бурът нададе вик на изумление.

– Диамант, черен капски диамант, при братята ще има стойност пет хиляди гулдена! Баас Ойс, вие сте познавач, погледнете го и кажете дали съм прав!

Кеес Ойс взе камъка, който после тръгна от ръка на ръка и предизвикваше най-живо удивление.

– Правилно, нееф Ян, цената е по-скоро по-висока, отколкото пониска!

– Камък са черен диамант – рече Соми гордо, – а Соми имат още много черен диамант, повече малък и повече голям от тук. Соми намерил диамант при бягство в планина и скрил много диамант в земя, където не могат намерят друг мъж. Ами Соми ще идат, вземат диамант и дадат

Ян, защот Ян обикнал беден дъщеря без баща!

Това бе едно напълно достойно за удивление събитие и мина доста време, преди групите да се разделят и разговорът да се насочи отново към раншната тема. Соми изчезна с Ян и Митие във вътрешността на къщата, за да уведомят страдащата майка за случилото се, а другите започнаха да обсъждат нападението на обоза.

Логично бе да се очаква, че той се намира под съответния конвой, и поради това пристигането на Хойлер и хората му беше извънредно добре дошло за бурите, тъй като в такъв брой ние много вероятно можехме да мерим сили с англичаните. До планината Етерс имахме да яздим повече от един ден и тъй като посоченото в писмото време на срещата се падаше вдругиден, то решихме да потеглим още днес по свечеряване. Нашите коне се намираха, наистина, в много окаяно състояние и поради това трябваше да бъдат докарани животни от съседските ферми. Неколцина от придружителите на Хойлер се отправиха на път за там.

До тяхното връщане, което стана само след няколко часа, следите от вчерашната битка бяха премахнати, а после бурите изведоха Чемба, за да проведат съд над него.

Кафърът бе немалко удивен да види тук толкова много събрани бури и направи една доста обезкуражена физиономия, когато чу какво възнамеряват с него. Той повтори дадените вече пред мен показания. Относно по-нататъшните планове на Сикукуни не беше в състояние да даде никаква информация и тъй като вината му беше ясна като бял ден, то някакво съмнение изобщо не бе възможно, и повечето бури гласуваха незабавната смърт на предателя. На това обаче Ян се противопостави енергично и аз се присъединих към него. Чемба беше действал по нареждане на своя крал, на което той, особено при свирепия нрав на тоя, е било невъзможно да се противопостави. По-нататък, когато го разпитах, си беше признал веднага всичко и нарекъл краля си кръвожаден, докато към Соми се бе показал приятелски настроен. Накрая пристъпи също и Митие и помоли заедно с баща си за живота на зулуса и ето как в крайна сметка бурите склоних при условие, кафърът да бъде държан затворен до връщането им. Когато му беше оповестено това, той бе отново отведен.

Сега се пристъпи към екипирането, тъй като нашето отсъствие този път щеше да бъде по-дълго. Ние не можехме да се върнем тук от планината Етерс, а решихме веднага да прехвърлим обоза – в случай че паднеше в ръцете ни, в което впрочем хранехме пълна увереност – през планините, където той щеше да ни даде възможност да доокомплектоваме

въоръжението на събраната там бурска войска.

Фермата беше достатъчно богата да осигури предоволно всички ни с провизии и когато потеглихме, бяхме така добре снабдени с товарни коне, сякаш възнамерявахме да проведем изследователска експедиция във вътрешността на Африканския континент.

Естествено за защитата на фермата бяха взети необходимите мерки, макар със сигурност да можеше да се приеме, че засега някаква по-нататъшна заплаха не я грози. Намерението на Сикукуни да разтури сбирката при Клаарфонтейн бе осуетено, а нападението му срещу фамилията Ван Хелмерс – повторно и победоносно отбито. Той вече нямаше хора при себе си, а озовеше ли се веднъж зад планините, щеше да му се отвори толкова много работа, че нямаше да намери време да се върне.

На Соми действително му костваше голямо вътрешно усилие да напусне толкова скоро намерената отново дъщеря, а и Ян се раздели трудно с нея и майка си, на която аз оставих необходимите медикаменти. Двамата останаха още известно време във фермата и ни настигнаха едва когато беше минала една доста голяма част от нощта.

До другата вечер, когато стигнахме при целта, ездата протече без някое заслужаващо отбелязване събитие.

Планината Етерс простира своя изтеглен хребет от планините Ранд далеч на изток, където постепенно преминава в платото. Източната ѝ част е обрасла с гъста гора, докато западната се извисява гола и безжизнена на височина от няколко хиляди стъпки. Многобройни урви и пропасти я прорязват на север и юг и могъщи каменни блокове и скалисти зъбери стърчат по негостоприемните скатове или лежат между гниещи дънери в мрачния лес, с облекла от дълъг мъх и увивна растителност. Един такъв терен предлага достатъчно укрития дори за някой по-голям керван и ако обозът беше вече пристигнал преди нас, при всички случаи нямаше да е лесно да го открием. Но в писмото не се упоменаваше мястото, където лейтенант Мак Клинтък трябваше да го намери, и ето как можеше да се предположи, че нямаше да бъде избрано някое съвсем сигурно скривалище. Но ако англичаните още не бяха тук, то лесно щяхме да забележим идването им, ако се разставехме така по хребета на планината, че да сме в състояние да обзираме западните склонове и обширното плато пред тях.

Ние спряхме пред могъщото възвишение и се събрахме да се посъветваме за мястото, на което щяхме да лагеруваме. Вече се беше смрачило и понеже бяхме близо до новолунието, не можехме да разчитаме на лунната светлина и трябваше да вземем едно бързо решение.

– Накъде? – попита Ван Хоорст.

– Ще се изтеглим в най-близката клисура, в която ще можем да запалим огън, без някой да ни види, и удобно да се разположим – отвърна Хойлер.

– Огън не бива да се пали – рече Ойс. – Англичаните иначе въпреки цялата ни предпазливост биха могли да ни забележат.

– Какво ще речете вие, минхер? – попита Велмаар, обръщайки се към мен.

Аз отговорих:

– Дните са горещи, но нощите студени, и един огън, според мен, не би бил неприятен. При всички случаи ще се намери някое място, където можем да го накледем, без да бъде забелязан. Би трябвало да се изкачим там горе до гората. И тъй като тогава конете ще са ни в пречка, предлагам да ги оставим със стража в някоя клисура, където действително не бива да се пали огън. Ако лагеруваме горе в гъстата гора, ще можем да се топлим, без да се опасяваме от евентуално откриване. А утре рано аз ще изляза на кон с един или двама от нас по равнината, за да разузная дали транспортът е вече пристигнал.

– Имате право. Но клисурата?

– Е вече намерена, стига да е достатъчно широка и дълга, за да предлага необходимата паша на животните. Вижте, ей къде се протегля там вляво навътре в планината!

Ние се насочихме натам и забелязахме, че тя напълно отговаря за нашата цел. Конете бяха вкарани вътре и двама мъже застанаха при входа ѝ на пост. После се изкачихме до гората. В долния си край тя беше доста рядка и ние трябваше да се изкатерим далеч нагоре, преди да стане дотолкова гъста, че преплетените клони да закриват нашия огън. Намерихме едно подходящо място, претърсихме околността и като не открихме нищо подозрително, установихме бивака си тук. Вечерята беше приготвена, няколко стражи поеха грижата за необходимата сигурност и после легнахме да почиваме.

Трябва да бях спал вече час, когато бях докоснат от една ръка и веднага се събудих. Пред мен стоеше Соми.

– Германия, стават и идват със Соми!

Надигнах се, донейде учуден от това обезпокояване. Той тръгна с мен към Ян, който, види се, ни очакваше, и закричи после начело на двамата навътре в гората.

– Какво ще правим? – попитах Ян.

– Не знам, минхер – отговори той. – Соми ме събуди, а после и вас.

По-нататък нищо не ми е известно.

Без една дума за обяснение ни водеше вождът все по-нагоре и после пое в една повече западна посока, така че достигнахме откритата част на планината, оставяйки гората зад гърба си. Тук той спря. Беше крачил с такава сигурност пред нас, че очевидно бе по-добре запознат с тези места, отколкото преди туй бе дал да се предположи.

– Ян да чуват и Германия да чуват! Ян са син на Соми, а Германия са минхер голям храбър и голям предпазлив. Ян и Германия трябва знаят тайна на Соми. Соми бягал от Сикукуни и дошъл в планина Етерс. Намерил тук черен диамант, за кой казал вчера на бури, и скрил диамант. Сега отиват вземат диамант, а Ян и Германия присъстват!

Такава значи била работата! Мълчаливият мъж не беше допуснал някой да заподозре, че целта на нашата езда беше също скривалището на неговото богатство, а обстоятелството, че ме покани редом с Ян за придружителство, ми даде ново и голямо доказателство за симпатията му към мен, която вчера вече бях забелязал. Той се полюбува на нашето удивление и после продължи:

– Соми взел само малко диамант, в планина са още голям много повече диамант. За това не трябва знаят бури, защото Соми подаряват тайна на Ян, кой идва и взема всичко диамант!

Той ни изведе почти на самото било и спря после пред един голям скален блок, който изглеждаше потънал дълбоко в земята.

– Ян са силен, Ян дигат камък! – накара той бура.

Този наблегна скалата и я повдигна от едната страна. Соми бръкна отдолу.

– Камък отново оставя падат! – повели после. – Соми намерил диамант.

Той се изправи и ни показа една изработена от кожата на легуан торбичка, която отвори и ни позволи да бръкнем в нея, тъй като не беше достатъчно светло, за да различим съкровището.

– Тук диамант, исхуми, илинси, мбоксо (два пъти десет и осем) диамант. А сега също води в клоф, къде са диамант!

Вече се беше обърнал, за да закричи отново отпред, но се извъртя пак и бръкна в торбичката.

– Германия защитил Чарга. Соми обикнал Германия и подаряват Германия диамант тук!

Аз отстъпих назад и отклоних. Дори и да беше хванал най-дребния от скъпоценните камъни, дарът беше толкова богат, че посвених да го взема. Кафърът добре знаеше, че тези диаманти притежават висока

стойност, ала действителният размер на тази стойност много вероятно му беше неизвестен.

– Защо не иска вземат камък? Соми знай още много камък и ако Германия не вземат, Соми захвърлят камък и той изгубят. Какво Соми искал подарят, не вземат обратно!

При тази угроза, която той при всички случаи щеше наистина да изпълни, нямаше как, трябваше да приема подаръка.

Пресичайки благодарностите ми, той се обърна отново, закрачи към билото на планината и започна да се спуска после бавно от другата страна. Смъкнахме се много надолу, но кафърът беше така запознат с пътя, че леко преодолявахме всички препятствия.

По едно време като че ми замириса на изгоряло. Спрях и поех изчаващо въздух. Не бях се излъгал.

– Стой – повелих. – Под нас трябва да гори огън! Другите двама намериха възприятието ми потвърдено. Сега беше необходимо да прилагаме при слизането по-голяма предпазливост. Не се наложи много да вървим, за да забележим отблясъците на един огън, който пръскаше нагоре светлината си от онази клооф, представляваща целта на Соми. Вождът спря.

– Това са клооф, къде са камък! Кой са в клооф? Сигур задигнат всичко диамант!

– Така или иначе ще видим кои са – отговорих аз. – Елате до ръба на клисурата и избягвайте всякакъв шум!

Слязохме напълно и се намерихме при ръба на една тясна и немного дълбока клисура, която се протегляше на неколкостотин крачки навътре в планината и свършваше после при стръмно скално свлачище. Аз легнах на земята и подадох само глава над ръба, за да погледна в клооф. Ян и Соми последваха примера ми.

Край огъня долу седяха шестнайсет зулуса и трима бели, единият от които носеше съвсем същото облекло като сър Гилбърт Грей, докато онова на другите двама даваше да се предположи, че са английски офицери. Те се намираха на едва двайсет стъпки под нас, така че аз ясно можех да чувам разговора на тримата мъже.

– Тоя Грей не изглежда да е благонадежден тип – чух да казва единият. – Той още преди два дни трябваше да е в лагера.

– Знаем – отговори оня с тропическия шлем от кожата на носорог. – Но трябваше да изпратим нашата поща в дубликат, а няхахме подръка друго освен тоя сър Гилбърт, дето в целия си живот и един-едничък миг не се е държал разумно. Моят път беше по-кратък, но по-опасен, а и

трябваше да имам грижата, че дори и да попаднеш в ръцете на бурите, вие въпреки това да получите съобщението, лейтенант. Впрочем Грей не беше напълно посветен и може и това да е причината да не бърза достатъчно.

Аз бях удивен от откритието, направено от тези кратки слова. Значи търговската фирма, която трябваше да достави транспорта, беше проявила достатъчно предпазливост да изпрати двама куриери, от които само единият беше паднал в наши ръце. Благодарение на този прием лейтенант Мак Клинтък бе въпреки това уведомен и сега се намираще тук в клооф, за да приеме обоза със своите шестнайсет кафри.

Лежачият до мен Соми прошепна:

– Зулу и Англия само тук лагерува, ама не знае нищо за диамант!

Неговото прежно опасение се оказа действително безоснователно, но пък толкова по-опасно беше присъствието на тези хора за нашето общо дело. Ако искахме то да успее, трябваше да обезвредим мъжете там долу в клооф. Но както във всяко положение обикновено се намесва някое благоприятно обстоятелство, така и тук аз скоро дочух слова, които щяха да бъдат от полза за нашите по-нататъшни намерения.

– Значи през прохода Керс ще прекараме оръжията? – попита пратеникът.

– Да – отговори лейтенант Мак Клинтък. – Там за по-голяма сигурност ни очаква един значителен отряд кафри, защото може да се предположи, че тези холандски бури ще искат да овладеят прохода.

– А проходът Клей?

– Навярно и той е вече зает от наши хора, но не от толкова много както проходът Керс. Той е по-тесен, прави повече извивки и е по-лесен за отбраняване. Пък и там няма да се извършва един толкова изключително важен подвиг като този, а просто се касае да се отблъснат евантуалните отделни подкрепления на отсамните заселници.

– Мисля си само – рече другият англичанин, – че сме се захванали с една вече изгубена кауза.

– Как тъй?

– Вярно, че почти дванайсет хиляди зулуси са отправени срещу една бурска войска, наброяваща най-много три хиляди души, ама тези бури са врагове, които човек хич не бива да подценява. Тяхната тактика е била винаги отлична, а що се отнася до битката, те умеят да употребяват своите рур и в ръкопашен бой всеки холандец се наема с четири-пет кафъра.

– Pshaw!

– Pshaw? Ще те помоля, камарад, да си припомниш само оня Бур ван хет Рур, който при последната битка беше застанал съвсем сам върху една недосегаема за вражите оръжия скала и проскаше с куршумите си противник подир противник. После скочи посред най-гъстия куп и се развилия сред тях като някой бесен Ролан. Колко врагове би отчел на него?

– Неколцина повече отколкото на всеки друг, това е вярно. Ама само нека не смее да застане срещу теб или мен, инак много-много няма да му се церемоним! Впрочем нашият план е така изряден, че бурите ще бъдат изгубени още преди да се е разнесъл първият изстрел.

– Имаш предвид капана в Грооте-клооф?

– Да. Знаеш, че аз трябваше да я изследвам и при това направих откритието, че няма по-подходящо място за един исполински капан от тази Грооте-клооф. Тя всъщност носи неправомерно името си, защото не е някоя малка клисура, а една грамадна котловина, която е окръжена от високи и стръмни скални стени и като че има само един-единствен достъп. Аз обаче я проучвах дълго и накрая открих един път за нагоре, който е изключително труден за забелязване и много лесен за отбраняване. Задната част на котловината е обрасла до горния ръб с гъста дървовидна папрат, създаваща впечатление за неизкатеримост на стената, докато не навлезеш в гъсталака и забележиш, че скалата се възкачва стъпаловидно и позволява все пак едно макар и трудно изкатерване. От отвъдната страна спускането после е лесно. Зулусите стоят при прохода Каре, а Грооте-клооф се намира в близост до прохода Клей. Веднага щом бъдем нападнати от холандците, оставяме се привидно да ни разбият и се изтегляме бежешком към прохода Керс. И докато сега основната ни сила се скрива в долината на Зварте-ривир, един отряд, който врагът трябва да сметне за цялата войска, се оттегля в Грооте-клооф, изкачва се по задния път и го заема. Врагът го е последвал, озовал се е в котловината, чийто вход е веднага окупиран от притеклата се зулуска армия, и трябва да се предаде, без да е дал и един-единствен изстрел, ако не иска да умре от глад и жажда.

– Планът е много заплетен и авантюристичен. При неговото изпълнение лесно може да настъпи някое обстоятелство, което да ни погуби. Ако бурите се досетят за нашето намерение и ни завардят при Зварте-ривир, ние сме изгубени.

– Те нищо няма да се досетят, защото планът е тайна между нас и Сикукуни, иначе друг никой не знае за него.

– А ако холандците не проявят неблагодарумието, да се оставят да

ги заградим в клооф, и надушат примката?

– Невъзможно! Те знаят, че имат да се бият с един стратегически невеж неприятел.

– Но също така знаят, че Сикукуни вече не е обичан от кафрите. Та нали даже чухме, че бурите търсят Соми, за да го направят крал. Опасявам се, че зулусите с охота ще изоставят тираничния Сикукуни, за да се сдобият с някой по-малко кръвожаден крал!

– Този слух е пуснат от врага с цел да всее раздор в нашата войска. Това няма да им се удаде, защото Соми е така сигурно и безследно изчезнал, както ще изчезне това парче месо.

Той свали овнешкия бут, който се печеше над огъня, отреза си една порядъчна мръвка и започна да я консумира. Бях чул достатъчно и се надигнах.

– Елате, трябва да се върнем възможно по-скоро в нашия лагер! – прошепнах.

– Всичко ли разбрахте, минхер? – попита Ян, изненадан също като мен от чутото.

– Всичко! – кимнах и дадох знак на Соми да се изкачва пак пръв.

Важността на новината, която имахме да предадем, ни подтикваше да бързаме, доколкото теренът позволяваше. Скоро достигнахме бивака и при нашия висок повик всички се надигнаха да чуят причината за прекъсването на съня. Те веднага посегнаха към оръжията. Със Соми начело, поехме в дълга, мълчалива върволица обратно към клисурата. Чутото беше от такава важност за бурите, че никому не хрумна да попита за първоначалната причина на нашето отдалечаване от лагерния огън.

Със стигането при целта бурите се разставиха по двете страни на клисурата, докато аз пропълзах с Ян и Соми до входа. Там пасяха три коня. Те във всеки случай принадлежаха на англичаните, защото нали кафрите бяха извършили марша пеша. Ние можехме веднага да предприемем нападението, но от една страна, чувството ни се възбунтува да сразим един спящ враг, а от друга, много ни се искаше да дадем един малък урок на самонителните британци, та да има да ни помнят.

Както те, така и кафрите си бяха легнали да почиват и при това се чувстваха толкова сигурни, че нито даже стража бяха поставили. Закрачихме по дъното на клооф към огъня. Един от зулусите се надигна и нададе силен вик, при който другите веднага наскочаха и посегнаха към оръжията. Англичаните бяха бивакували малко настрана от кафрите. Аз пристъпих към тях и поздравих:

– Good evening¹⁰⁰, лейтенант Мак Клинтък! Ще позволите ли малко

да ви обезпокоим?

Той също беше грабнал пушката и сега стоеше пред мен в стойка, от която се забелязваше неувереността дали като приятели да ни третира, или като врагове.

– Вие ме познавате? Кой сте вие? Откъде идвате и каква работа имате насам?

– Май твърде много питате на един път, сър! Аз идвам да ви поздравя от известния вам сър Гилбърт Грей.

– От Грей? – запита оня бързо. – Той къде е?

– Пленник е на бурите и се намира в добри ръце.

– Пленен? И вие идвате от него? Значи се числите към холандците?

– Малко, сър, но пък самият имах удоволствието да заловя негова милост.

Той тутакси застана с другите двама така, че да ни отрежат обратния път.

– В такъв случай аз ще пленя вас!

– Срещу това нямаме ни най-малко нещо против, защото така най-лесно ще можем да видим по какъв почтен начин бива спазван от вас контрактът да не подкрепяте кафрите с оръжия.

Той наостри слух.

– Дрънкате измислици – отвърна. – Свалете си пушките!

– Можем да го сторим, ако ви достави удоволствие! – Аз оставих моята на земята, с която и бездруго можех трудно да боравя поради раната си. Ян и Соми сториха същото. – Може би в замяна и вие ще ни доставите удоволствието да ви придружим до Грооте-клооф и да видим бурите в мишия капан!

– Вие сте подслушвали! – викна онзи заплашително, като пристъпи една крачка по-близо.

– Естествено! Нали трябваше да знам кои са хората, на които искахме да направим визита. Трябваше да ви предам нещо и исках да видя дали правилно съм намерил адресанта.

– Какво?

– Тези три хартийки, които намерихме при вашия сър Гилбърт Грей.

Бръкнах в джоба и му ги подадох.

– Вие сте ги чели?

– Действително. Съставителството на писмото не е много

остроумно. Авторът дали ще иска да вземе патент за откритието си, а?

– Замълчете, човече! По вас виждам още нож и револвер. Разоръжете се напълно!

– Може би и това ще сторим, но позволете преди туй да ви представя моите придружители! Този млад минхер, който е почти два пъти по-висок от вас, бива наричан от нас Бурът ван хет Рур, а...

– Ян ван Хелмерс? – извика той изненадано.

– Да, с когото вие много-много не смятате да се церемоните. А този мъж тук не е толкова сигурно и безследно изчезнал, както изчезна вашият къс от бута. Неговото име гласи Соми.

– Соми?

– Да, новият зулуски крал, ако позволите! Лейтенантът изглеждаше напълно сачисан. Той не можеше във всеки случай да си обясни безгрижния начин, по който тримата се бяхме явили посред един толкова превъзходящ по численост враг. Но скоро се окопиха и заповяда на кафрите:

– Вържете ги!

– Охо, сър! Вие сигурно сте още много зелен, иначе лесно бихте могъл да си помислите, че няма да се явим без необходимата закрила при вашия огън!

Поисках да го улова, макар и само едната ръка да можех болезнено да използвам, ала закъснях, защото Ян сграбчи още преди мен едновременно него и бойния му другар за гърдите, положи ги с непреодолима сила един до друг на земята и им пресова с могъщите си пестници белите дробове по такъв начин, че не бяха в състояние да се помръднат. В следващия миг Соми беше съборил третия, а отгоре изтрещяха всички пушки като в един-единствен изстрел, който ехото от съседните редове гръмовито отрази. Стреснах се ужасен, защото не така си бях представял надвигането на врага. То трябваше по възможност никакво кръвопролитие да не даде. Но вече последва един повторен залп и аз без да се оглеждам знаех, че сега вече никой от кафрите не беше жив.

Една-единствена минута се бе оказала достатъчна напълно да обърне ситуацията. Клооф се изпълни от бурите и сега с англичаните бе постепенно така, както те се бяха канили да постъпят с нас – бяха вързани въпреки цялата безполезност на опита им да се отбраняват. За остатъка от нощта заехме техните места край огъня.

Тъй като сега със сигурност знаехме, че транспортът още не е пристигнал, разузнаване не беше необходимо. Когато утрото се сипна, наслагахме трупове накуп и ги покрихме с храсти и камъни. А понеже от

изхода на клисурата можехме да обзираме целия запад, решихме да останем тук и да докараме намиращите се от другата страна на планината коне.

На Соми му личеше, че никак не е доволен от този порядък. Той вероятно се опасяваше от евентуално откриване на неговата тайна, ала бурите бяха прекалено много заети с воинските си работи, за да се занимават специално с геологически проучвания. Вождът се възползва от сегашното свободно време, за да потърси билки за раната ми, и аз действително бях избавен от последиците на всяка треска, а дълбоките разкъсвания от ноктите заздравяваха противно на очакванията бързо и добре.

Квимбо още по време на похода бе привлякъл вниманието ми със своето потиснато, едносрично държане. Когато седна сега смълчан в моя близост, аз го попитах какво му е.

– Квимбо съм печален – отговори той. – Квимбо няма повече смеят и пет.

– Защо?

– Квимбо съм зъл, Квимбо съм гневен на Ян, много голям отмъщени' и гняв!

– Че какво пък ти е сторил добрякът Ян?

– Ян добър? Ох, ох, минхер, Ян съм лош, съм злобен. Ян вземат Квимбо Митие. Квимбо чул всичко какво Соми казал и какво Ян казал. Митие съм дъщеря на Соми и стават не жена на Квимбо, а жена на зъл, лош Ян. Ох, ох!

Той забучи гневно всичките си десет пръста във фризура. Като почувства опустошеното ѝ състояние, ходът на мислите му прие ново направление.

– Митие не иска стават жена на Квимбо, защото Квимбо не вече съм красив! Шраус взел Квимбо красив коса, ама Ян пък още много повеч' нямат красив коса. Ох, ох, коса на Квимбо порастат пак, а после плачат Митие, че не станал е жена на Квимбо. И тогаз изсмиват Квимбо на Митие и вземат един друг добър красив жена!

Трябваше да го предоставя на неговите трагикомични мисли за мъст, тъй като вниманието ми се насочи към една тъмна точка, която бе започнала да става видима навън в равнината. Изкачих се малко по-нависоко и взех бинокъла в ръка. Тогава съзрях една дълга змия от ездачи и фургони, приближаващи към планината. С привлечено от мен внимание бурите пушнаха бинокъла от ръка на ръка и различиха очаквания обоз. Един кратък съвет доведе до решението да останем скрити, додето

керванът си потърси място за стоянка.

Отправихме се обратно в клисурата и продължихме да наблюдаваме колоната тук от скрито. Тя приближаваше извънредно бавно, понеже тежките, неповратливи коли бяха запрегнати с волове, които освен това изглеждаха много изтощени от дългото и трудно пътуване.

Едва към обяд очакваните достигнаха подножието на планината и изтеглиха, без да подирят някое специално укритие, с фургоните един кръг, във вътрешността на който заеха места ездачи и воловари.

– Сега е времето! – рече Ян. – Препускаме надолу, нахълтваме във фургонното укрепление и изпозастрелваме всичко живо!

Аз отклоних.

– Така ще се подхвърлим на опасността да хвъркнем във въздуха. Колко лесно би могъл барутът да се възпламени по време на битката от някой изстрел! Голяма непредпазливост е от страна на тези хора да стануват в близост до опасните фургони. За да го вършат, сигурно са забранили всякакъв вид огън и естествено също тютюнопушенето. Впрочем ние май трудничко ще можем да нахлуем на коне в крепостта от колите, а пък после ще трябва да употребяваме само ножовете.

Тогава през бурите си проби път до мен Квимбо.

– Минхер не знай какво правят, ама Квимбо знай!

– Е?

– Квимбо отиват при ездач и казват, Квимбо съм зулу. После водят ездач при бури!

– Това не става, защото...

– Това стават, минхер, Квимбо веднага покажат!

Преди да сме съумели да го спрем, той се изхлузи помежду нас и хукна надолу по баира. Ние естествено се изплашихме от своеволието на кафъра, който не зачете нашите призови и скоро се беше отдалечил толкова много, че изобщо вече не можеше да ни чуе. Неговото начинание даваше надежда за успех единствено ако проявеше достатъчно разумност да се представи за пост и да заяви, че хората му изобщо не са забелязали още шествието. Докато ние още се колебаехме какво да правим, той достигна крепостта от фургони. Сега не ни оставаше нищо друго, освен да чакаме идното. Какво ставаше във вътрешността на фургонния венец, не можехме да видим. Но скоро той се отвори и ние забелязахме за наша радост, че всички ездачи напуснаха плаца, за да последват дръзкия кафър, който, както изглеждаше, ги водеше право към нас. След известно време видяхме обаче, че той не тръгна да изкачва планината, а продължи да се придържа към подножието. По този начин

конниците минаха под нас и изчезнаха зад храстите на планинския склон.

Отдъхнах си.

– Квимбо е по-умен, отколкото си мислех – рече Ван Хоорст, – а предводителят на тези люде е по-гламав от нашия кафър. Един разумен офицер щеше да нареди очакваните да се спуснат от планината, най-малкото нямаше да последва непознатия човек с цялата си команда. Ние ще оставим конете тук и ще ги следваме прикрити от храстите, докато част от нас ги изпреварят. После ще ги имаме между два огъня и бих искал да видя оня от тях, който ще ни се изплъзне. Вие останете тук при конете, минхер – обърна се той към мен. – Вие сте единственият ранен сред нас и ние не бихме могли да поверим в по-добри ръце тримата пленници!

Аз се възпротивих срещу това решение, но тъй като всички други изразиха същото мнение, трябваше да се примирия. Скоро бурите бяха изчезнали зад храстите и аз се намерих сам с англичаните. От пленяването си насам те естествено бяха наблюдавали всичко и отправените им към мен погледи ясно ми казваха какво става в тях. Никой обаче не обелваше нито дума, понеже трябваше да приемат, че всеки опит, да се намесят възпиращо на нашите намерения, ще бъде обречен на неуспех.

Едвам след почти четвърт час долових един далечен, подобен на гръмотевица екот, последван малко след това от втори. Нападението беше започнало. Продължих да чакам в едно не напълно овладяно безпокойство. В победата на бурите не се съмнявах. Чуждите ездачи под командата на английския предводител принадлежаха към един от хотентотските егерски конни полкове, наречени Кейп маунтид райфълс, и нямаше защо да се страхуваме от тях. Моята тревога се отнасяше само до Квимбо, който при всички случаи се намираше в едно не съвсем безопасно положение, тъй като лесно можеше да стане жертва на един незабавен акт на отмъщение. Но не се наложи да тая дълго угрижеността си, защото го видях първи от връщащите се да изскача в бърз бяг от храсталците и да се затърчава нагоре към мен.

– Ох, минхер тук! – извика още отдалеч. – Квимбо търсил добър минхер и не намерил. Тогаз помислил Квимбо, минхер съм застрелян мъртъв, докато Ойс казват, къде минхер съм!

– Ее, как мина?

– Добре, ох, ох, съвсем много голям добре! Хотентот същ мъртъв, всичък мъртъв. Когат бури стрелят, съм Квимбо бърже в буш скочил, защото иначе Англия стрелят мъртъв Квимбо... Сега да казват минхер

дали Квимбо съм глупав, или съм дали Квимбо свършил добре свой работ!

– Ти си един много разумен тип, Квимбо, и когато стигнем в първия град, ще получиш една халка за носа си, която ще е голяма кажи-речи колкото периферията на шапката ми!

– Халка в нос? Ох, ох, минхер съм голям много добър минхер. Квимбо ще стават с халка най-красив хубав Квимбо на цял земя!

Още по време на този разговор видях част от бурите да се връщат на плякосаните коне и да препускат в галоп към крепостта от фургони, докато другите ги следваха пеша. Касаше се само още да си подсигурят оставените там воловари, а това стана както лесно, така и бързо.

После дойдоха да вземат мен и пленниците и се започна огледът на фургоните. Те бяха петнайсет, всеки теглен от осем яки вола. Освен остарелите действително пушки те съдържаха един голям запас от олово, барут и патрони.

Трябваше да позволим почивка на уморените впрегатни животни. Те бяха напоени и пуснати да пасат, а през това време ние се събрахме да се посъветваме какво ще правим. Според това, което бях подслушал от англичаните, не се явяваше уместно да изкачим прохода Керс. Обозът трябваше да поеме пътя си през прохода Клей. По-нататък се явяваше необходимо час по-скоро да бъдат запознати бурите от другата страна на планините с коварния план на врага и ето как бе решено неколцина от нас да препуснат напред и да го сторят. Избраха Ян, Ойс и мен – първите двама, защото Ойс трябваше да поеме със своя адютант водачеството на бурите, а мен, защото аз откровено заявих, че за мен няма нищо по омразно от едно бавно яздене „а ла волски ход“.

Потеглихме веднага. Квимбо остана естествено при мен. Като награда за своя кураж и своята съобразителност той беше получил една пушка и сега яздеше зад нас гордо като някое момче от Средновековието, посветено в рицар за проявена храброст.

Бях опознал проходите на Скалистите планини и Кардилерите. Проходът Клей можеше добре да се нареди до тях по дивота на ландшафта. Яздехме ту нагоре, ту стръмно надолу между отвесни, устремили се на възбег скали и трябваше да признаем, че тази тежка езда ме изтощи вследствие раняването повече, отколкото щеше да бъде иначе случаят.

Бяхме достигнали предела на планината, без да сме забелязали някое враже същество, но при всеки завой на пътя спирахме в готовност за евентуална атака.

– Ще бъдем ли достатъчно на брой да овладеем един пост? –

попитах аз.

– Според обстоятелствата – отговори Ойс. – Тук трябва да се вземе под внимание не само числеността на врага, но и терена.

– А врагове тук има – каза Ян тихо, като спря коня си и посочи един тъмен предмет, лежащ на земята при една скална чупка, край която пътят рязко извиваше. – Спрете! Аз ще отида да разузная.

Той слезе от коня и закричи към ъгъла, за да огледа предмета. После подаде глава да погледне зад ръба. Един жест на изненада ми подсказа, че е забелязал нещо необикновено. Сетне ни махна да приближим. Когато стигнахме по-близо, разпознахме в предмета един карос. Явно тук бе стоял страж и заради жегата си бе свалил наметалото.

Зад скалния ръб тясната пътека се разширяваше и образуваше междо отвесно извишаващата се каменна стена отдясно и пропадащата към черни дълбини отляво пропаст нещо като рондела¹⁰¹, в чиято среда бяха заели места дванайсет зулуса. На тях очевидно бе поверен този важен пост, който дори от един толкова малък брой можеше да бъде отбраняван срещу цяла армия, тъй като пътеката водеше на двете страни край остър скален ъгъл, който предлагаше пространство към площадката да се отива само поединично. И сигурно на всеки ъгъл сега бе стоял по един пост, както ясно доказваше коженото наметало, но на двамата мъже навярно им е доскучало и ето как те са се отправили към другите да си побъбрят.

Ян се качи отново на коня си.

– Аз ще яздя начело и ще препусна през тях до другия ъгъл. Вие оставате тук и не допускате никой да избяга, а минхер Ойс ме последва с Квимбо!

Кимнах и взех пушката си в ръка, с която въпреки раната можех да боравя, понеже я опрях, коленичейки, на един малък издатък от ъгъла. Едва бях заел тази поза и тримата ездаци препуснаха напред – Ян посред зулусите, при което на часа направи неколцина от тях небоеспособни. Ойс спря малко пред тях и гръмна два пъти, храбрият Квимбо стори същото, моите изстрели прокънтяха и бяха последвани от тези на Ян. Няколко прикладни удара довършиха напълно делото. Ние бяхме господари на плаца.

Трупове бяха изхвърлени в пропастта, после продължихме пътя си. Бяхме го следвали навярно едва час, когато вниманието ни беше привлечено от един вик на Квимбо, който не беше се лишил от

101. рондела – площадка на кръгла предна замъчна кула (Б. пр.)

удоволствието да язди начело.

– Ох, ох, кой идват! Виждат минхер там много мъж?

Пред нас наистина се появиха известен брой ездачи, които предпазливо спряха при вида ни. Най-предният вдигна до очите си бинокъл, после нададе силен радостен вик и препусна насреща ни, следван от другите.

– Баас Ойс! – провикна се той отдалеч. – Добре дошъл, добре дошъл! Там долу ви очакват с копнеж!

– Нееф Велген, вие? Че какво правите пък тук по височините?

– Изпратен съм да отнема прохода на зулусите, за да можете да преминете с всички други. Но вие идвате сам! Къде са останалите и... пределът не е ли окупиран?

– Зает беше от дузина зулуси, ама ние малко се поразшетахме сред тях. Другите идват след нас, карат един обоз с пушки и мунции, които отмъкнахме на англичаните.

– Това урежда нещата отлично! Ние се нуждаем от барут и нямаме никакъв.

– Как стоят работите във войската?

– Всичко е изпълнено с кураж и добра воля, липсва само предводителят. Тръгвайте, че да стигнете долу. Кафрите наброяват някъде към дванайсет хиляди човека и са застанали в близост до прохода Керс.

– Те очакват там обоза, който отнех на англичаните. Бурите къде са се разположили?

– На половин ден път преди тях.

– А колко кафри стоят при прохода Клей?

– Само неколкостотин души, които ние заобиколихме, те се намират в планината вляво от излаза на прохода и няма да ви забележат, ако опитате да ги избегнете.

– Добре. Заемете височината! Аз ще прогоня зулусите там долу, а вие после скоро ще чуете добри вести.

Сбогуването беше кратко и ние отново поехме напред. Вечерта стигнахме при изхода на прохода, не видяхме, нито чухме враговете и яздихме през цялата нощ, докато, подсилвани непрестанно от попълнения, пристигнахме при армията.

Тук имах възможността да забележа с какъв авторитет се ползваха моите спътници. Те бяха посрещнати с всеобщо ликуване и на мен също се падна част от изразяваното почитание, чийто отблясък пък озари широкото лице на моя добър Квимбо.

Ойс веднага пое водителството на войската и първата от взетите от

него мерки беше да изпрати едно подразделение бури да прогонят зулусите при изхода на прохода Клей. После беше проведен боен съвет, на който аз не присъствах. Беше решено един отряд от двеста бури пехотинци да бъде изпратен към Грооте-клооф, за да я заеме още преди зулусите. Предводителството на тези хора бяха поверили на мен. Ойс ме попита дали съм склонен да приема командването и аз с радост дадох съгласието си. За толкова кратко време така се бях вживял в света на бурите, че кажи-речи изпитвах необходимост да остана при тях до края на битката.

Преди да потегля Ойс ми изложи своя план. Веднага след пристигането на завладения керван мунициите щяха да бъдат разпределени, след което той искаше да нападне зулусите, без да дочака тяхната атака. Преди туй обаче щеше да бъде заета долината на Зварте-ривир, а останалото лесно можеше да се допълни от това, което вече знаех. Аз го посъветвах да се погрижи до зулусите да стигне вестта, че Соми се намира при бурската армия и ще помилва всеки, който премине от Сикукунни към него. После потеглих с моите двеста души.

Добрят Квимбо сега вече не ме назоваваше другояче освен минхер полковник, което охотно допусках от неговата уста. Намерихме Грооте-клооф точно така, както я беше описал лейтенант Мак Клинтък, и открихме също пътя за нагоре, който изкатерих с неколцина други, за да се убедя в неговата проходимост. От височината, където на всеки предварително бе указан поста, можеше да се стигне до долината на Зварте-ривир за два часа – едно обстоятелство, което по-късно ни дойде много на сгода.

Сега няхахме какво друго да вършим, освен да чакаме. Естествено останахме с главната сила във връзка и най-сетне, след цяла седмица, узнахме, че атаката сега ще се осъществи. Керванът беше пристигнал благополучно със своя конвой.

Два дни по-късно се върнаха изпратените от мен аванпостове и доложиха, че кафрите приближават. Веднага бяха заличени последните следи от нашето присъствие и ние се изкатерихме помежду папратите до височината, където от ръба на котловината можехме да обстрелваме с куршумите си всички страни.

Не след дълго кафрите навлязоха според подслушания план и веднага избързаха напред към задния план на котловината. Тук бяха посрещнати от нашите пушки. Те така ни бяха „кацнали“ на мушките, че от двеста изстрела и от другите двеста после навярно всеки улучи своя човек. Те не спряха стъписаш, не, те бяха в миг така ужасени, че

отскочиха назад и се втурнаха към входа, където бяха посрещнати по същия начин. Ние имаме време отново да заредим. Клетата, подбуждана от англичаните дружина, която навярно се състоеше от два полка от по хиляда и петстотин човека, бе обречена на смърт. Английските офицери знаеха, че при плен ще бъдат третирани като шпиони, поради което не молеха за пощада и напразно вдъхновяваха разпилялата се на всички страни войска да шурмува височината. В хода на един непълен час ужасната работа бе свършена. И днес още Грооте-клооф бива наричана по тая причина Кафърския гроб.

Основната войска само привидно се беше насочила към Клооф, а бе тръгнала, напротив, зад армията на зулусите към Зварте-ривир, които заеха нейната долина, без да подозират, че тя е вече заета. Така те и тук се озоваха съвсем неочаквано между два огъня и изглежда им се готвеше същата съдба като на техните другари в Клооф.

Въпреки численото им надмощие смъртта вилнееше страхотно из техните редици. Отстъпление не беше възможно – те трябваше да победят или да се предадат и затова биваха водени от разярения Сикукуни, който собственоръчно намушкваше всеки съпротивил се, отново и отново към дръвника.

Когато работата в Клооф беше свършена, аз слязох в равнината с хората си, на които и косъм не бе паднал от главата, и се срещнах там с Ян. Той командваше отряда, последвал кафрите до Клооф. Присъединих се към него и поехме в ускорен марш към Зварте-ривир. Там битката се намираше още в разгара на пълните си ужасии.

Ние веднага се намесихме. Това бе една тягостна и изнурителна салхана на подстрекавалите срещу нас отряди и тя навярно щеше да продължи до късна нощ, ако не бе настъпило едно събитие, което се оказа за Сикукуни с най-нещастни последици.

Един полк зулуси тъкмо приближаваше срещу командваното от Ян и мен подразделение, когато внезапно откъм щаба на Ойс един ездач препусна към атакуващите. Беше Соми, който действително се осмели да застане насреща им съвсем сам. По негов знак полкът спря. Той язди непосредствено до челната редица и заговори на хората. Неговото рисковано дело успя. Размахвайки с високо ликуване своите щитовете и копия, те образуваха, предвождани от него, един фронт срещу своите. Най-близкостоящият полк видя това и спря стъписано.

– Бързо напред! – заповяда Ян. – Дайте им един залп, та да осъзнаят положението си!

Нашите куршуми пронизаха редиците им. При Сикукуни – сигурна

смърт, при Соми – живот и спасение... размахвайки копия и щитовете, те също преминаха към нас.

Сикукуни забеляза това. В извънмерна ярост той напусна мястото си, застана начело на следващия полк и го поведе на щурм. Тогава Ян смъкна от коня един връщач се от ездата си адютант и се метна на седлото.

– Сега той ще бъде мой! – извика и се понесе вихрено срещу атакуващия полк.

Този беше въоръжен само с копия и боздугани. Копията засвистяха около него. Без да им обръща никакво внимание, той държеше посока право към Сикукуни. Това бе едно героично дело, при което неговият живот бе заложен срещу хиляда и петстотин живота. Имах ли право да напусна определеното ми от Ойс място? Аз не питах, а дадох заповед за настъпление, за да спася поне неговия труп. С щурмова крачка държах очите си отправени само към него. Той достигна Сикукуни и замахна с приклада. Онзи парира удара с боздугана, който му отхвърча от ръката. В следващия миг Ян го бе сграбчил за високия перчем, извъртя рязко коня си и препусна, точно когато ние достигнахме полка и с извъртени рури се врязахме сред враговете, в бесен галоп, влачейки го след себе си, към командния пункт на Кеес Ойс. Сикукуни беше пленен. Вестта за това в миг се разпространи из цялата зулуска армия, която сега приличаше на стадо без пастир. Един подир друг полковете преминаваха на страната на Соми и полагаха оръжия и още преди настъпването на мрака ние стояхме като победители на бойното поле, попило толкова много кръв. Колониалната политика на една голяма европейска държава отново бе коствала живота на няколко хиляди души.

В късната вечер всички ние, които се бяхме запознали там отвъд, от другата страна на планините, седяхме заедно край лумналия нависоко лагерен огън. Бурът ван хет Рур беше героят на деня. С една-единствена, безогледно дръзка хватка бе отнел на Сикукуни свободата и кралството, но затова пък кървеше от три копийни рани, които му превърза не някой друг, а лично Соми... Че бурите после нанесоха още няколко поражения на англичаните, е известно. Спасената по този начин държава бе наречена Южноафриканска република.

По-късно бурите се изолираха, наистина, учредявайки се като Батаафсх-Африкаансхе Маатсхапи, но в действителност не съумяха дълго да устоят на тайните и явни машинации на англичаните. Порядъчният, енергичен бур ще изчезне от Капланд, както ми предрече Ойс при нашата първа среща...

Който отиде днес в Зеландия и посети семейство Ван Хелмерс в Сторкенбеек, ще види отдясно и отляво на огледалото в дневната стая да висят две скици с молив. И ако попита кого представят тези две глави, ще му бъде отговорено, че това са портретите на Ян и Митие ван Хелмерс, които са се оженили и са така безмерно богати, че дори изпратили веднъж в Сторкенбеек кутийка с шест драгоценни черни капеки диаманта, за да можели да заживеят бедните роднини с този дар при малко по-добри условия. А при по-нататъшното запитване ще узнае, че един минхер от Германия, който бил офисир ван гезондхейд и участвал заедно с Ян в едно величаво сражение срещу кафрите, е рисуващ на тези скици.

Този минхер от Германия продаде по-късно в Капшат подарения му диамант и така се сдобил със средства за по-нататъшни пътешествия. На неговото писалище и до днес стои сред другите редкости една кутийка за енфие, която някога Квимбо носеше в ушната си висулка и на сбогуване му бе връчил с думите:

– Мил добър Германия искат тръгва към дома. Квимбо плачат много голям сълз, защото Квимбо не бива тръгнат с минхер. Ами Квимбо дават тоз кутийк на минхер, та минхер сещат много за беден красив храбър Квимбо!...

КРАЙ

© 1996 Любомир Спасов, превод от немски

Karl May
Auf fremden Pfaden, 1897

Сканиране и разпознаване: Неизвестен любител на автора
Редакция: Voman, 2007

Публикация:
КАЛЕМ-90, Пловдив, 1996

Auf fremden Pfaden
Band 23
Karl May – Verlag, Bamberg

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3588>]